

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Evelina Cizej Štamol

**Vloga programa PUM-O pri vključevanju mladih
osipnikov v šolanje in zaposlitev**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2023

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Evelina Cizej Štamol

**Vloga programa PUM-O pri vključevanju mladih
osipnikov v šolanje in zaposlitev**

Magistrsko delo

Študijski program: Socialno delo

Mentorica: red. prof. dr. Vesna Leskošek

Ljubljana, 2023

Zahvala

Iskreno se zahvaljujem mentorici red. prof. dr. Vesni Leskošek za vse usmeritve, strokovno pomoč in podporo pri pisanju magistrskega dela.

Posebej bi se zahvalila vsem svojim bližnjim, ki so me spodbujali, podpirali in verjeli vame na moji študijski poti.

Zahvaljujem se tudi vsem sodelujočim v raziskavi za pomoč in sodelovanje v raziskavi.

Vloga programa PUM-O pri vključevanju mladih osipnikov v šolanje in zaposlitev

Povzetek magistrskega dela

Namen magistrskega dela je raziskati vlogo programa PUM-O pri vključevanju mladih osipnikov v šolanje in zaposlitev ter proces obravnave na srednjih šolah in Zavodu za zaposlovanje. V teoretičnem delu opredelim obdobje mladosti in šolski osip, problematiko brezposelnosti mladih, predstavim ukrepe aktivne politike zaposlovanja in delovanje programa PUM-O. Teoretični uvod zaključim s poglavjem o uporabi konceptov socialnega dela pri delu z mladimi osipniki. V empiričnem delu sem na podlagi neslučajnostnega vzorca desetih oseb, ki so ga predstavljale šolske svetovalne delavke, svetovalke na Zavodu za zaposlovanje, vodja programa PUM-O in mladi osipniki vključeni v program PUM-O, raziskovala načine naslavljanja problema šolskega osipa s strani šolskih svetovalnih delavcev ter obravnavo mladih osipnikov s strani strokovnih delavcev na Zavodu za zaposlovanje in obravnavo v programu PUM-O. Zanimal me je vpliv programa PUM-O na pridobitev kompetenc za vstop na trg dela ali vrnitev v šolanje, medsebojno sodelovanje ustanov ter sodelovanje s programom PUM-O, vpliv in posledice epidemije SARS-CoV-2 na obravnavo mladih osipnikov, morebitne ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi ter možne izboljšave.

Rezultati so pokazali, da obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje, najprej zajema delo z njimi in njihovimi starši na šoli, cilj obravnave pa je mlajše odrasle obdržati v sistemu. Če se kljub temu izpišejo iz šole, se prijavijo na Zavod za zaposlovanje, kamor v večini pridejo sami z namenom iskanja zaposlitve ali pridobitve denarne socialne pomoči. Ob prijavi na Zavod za zaposlovanje se najprej izdelava individualni zaposlitveni načrt, kjer se zapišejo dogovori o zaposlitvenih ciljih, na podlagi katerih potem poteka raznovrstna in individualno prilagojena obravnava. Cilj obravnave je čimprejšnja odjava iz Zavoda in pridobitev zaposlitve ter preprečitev dolgotrajne brezposelnosti. Mlajše odrasle na program PUM-O napotijo večinoma svetovalke na Zavodu za zaposlovanje, sledijo šolske svetovalne delavke, družina ali pa pridejo sami. Po izdelavi kariernega načrta pa se mlajši odrasli udeležujejo v kreativnih delavnicah za pridobitev vztrajnosti, natančnosti in organizacije. Zavod za zaposlovanje in srednje šole dobro sodelujejo s programom PUM-O, medtem ko je sodelovanje med zavodom za zaposlovanje in srednjimi šolami okrnjeno. Mlajši odrasli so v programu PUM-O pridobili nova znanja in spretnosti in se po programu uspešno vključili na trg dela oziroma vrnili v šolanje. V času epidemije SARS-CoV-2 je bila obravnava na vseh področjih zelo omejena, posledice pa se danes kažejo v povečanem številu stisk med mlajšimi odraslimi. Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov so nekompetentnost zaposlenih pri delu z mladimi v stiski, neustrezno informiranje mlajših odraslih o programu PUM-O, neprožen izobraževalni sistem, pomanjkanje kadra za obravnavo mlajših odraslih v kriznih situacijah in vključitev v program PUM-O, ki temelji prostovoljni vključitvi. Zaposleni predlagajo dodatne programe za dolgotrajno brezposelne in dodatno pomoč strokovnjakov, krepitev šolske svetovalne službe, več sodelovanja med srednjimi šolami in Zavodom za zaposlovanje in spremembe v izobraževalnem sistemu. Mlajši odrasli pa si želijo bolj osebni pristop in zgodnejše informiranje o programu PUM-O na Zavodu za zaposlovanje.

Ključne besede: mlajši odrasli, šolski osip, program PUM-O, zaposlovanje, izobraževanje

Title: The role of PUM-O in getting young school leavers into education and employment

Master's Thesis Abstract

The aim of the master thesis is to investigate the role of the PUM-O programme in the integration of young school leavers into education and employment, as well as the treatment process in secondary schools and the Employment Service. In the theoretical part I define the youth and school dropout, the problem of youth unemployment, I present the measures of active employment policy and the functioning of the PUM-O programme. I conclude the theoretical introduction with a chapter on the application of social work concepts to work with young school leavers. In the empirical part, based on a non-randomised sample of ten persons, represented by school counsellors, counsellors at the Employment Service, the PUM-O programme manager and young school leavers enrolled in the PUM-O programme, I investigate the ways in which school counsellors address the problem of school dropout, the treatment of young school leavers by professionals at the Employment Service and the treatment in the PUM-O programme. I was interested in the impact of the PUM-O programme on the acquisition of competences for entering the labour market or returning to school, the cooperation between institutions and with the PUM-O programme, the impact and consequences of the SARS-CoV-2 epidemic on the treatment of young school leavers, possible obstacles and shortcomings in the treatment and possible improvements.

The results showed that the treatment of young adults who want to drop out of school first involves working with them and their parents at school, with the aim of keeping them in the system. If they do drop out of school, they register with the Employment Service, where most of them go on their own to look for a job or to obtain social assistance. When registering with the Employment Service, an individual employment plan is first drawn up, setting out the agreed employment goals, which are then the basis for a varied and personalised treatment. The aim is to leave the Employment Service as soon as possible, to get a job and to avoid long-term unemployment. Young adults are mainly referred to the PUM-O programme by the counsellors at the Employment Service, followed by school counsellors, their family or by themselves. After a career plan has been drawn up, the young adults take part in creative workshops to develop perseverance, precision and organisation. The Employment Service and secondary schools cooperate well with the PUM-O programme, while cooperation between the Job Centre and secondary schools is limited. Young adults have acquired new skills in the PUM-O programme and have successfully entered the labour market or returned to school after the programme. During the SARS-CoV-2 epidemic, treatment was very limited in all areas, and the consequences are reflected in the increased number of distressed young adults today. Barriers and shortcomings in the treatment of young school leavers are the incompetence of staff in dealing with young people in distress, inadequate information to young adults about the PUM-O programme, an inflexible education system, a lack of staff to deal with young adults in crisis situations, and the inclusion in the PUM-O programme based on voluntary enrolment. The employees suggest additional programmes for the long-term unemployed and additional help from professionals, strengthening of the school counselling service, more cooperation between secondary schools and the Employment Service and changes in the education system. Younger adults would like to see a more personal approach and earlier information about the PUM-O programme at the Employment Service.

Keywords: young adults, school drop-out, PUM-O, employment, education

Kazalo vsebine

1. TEORETIČNI UVOD	1
1.1. Obdobje mladosti.....	1
1.2. Šolski osip oziroma šolska neuspešnost.....	3
1.2.1. Opredelitev šolskega osipa.....	3
1.2.2. Značilnosti mladih osipnikov	4
1.2.3. Vzroki za osip	5
1.2.4. Posledice osipa	7
1.2.5. Strategije za preprečevanje šolskega osipa	7
1.3. Politike preprečevanja šolskega osipa	8
1.3.1. Politike intervencije za preprečevanje šolskega osipa	9
1.3.2. Kompenzacijske politike za preprečevanje šolskega osipa	10
1.4. Brezposelnost mladih.....	10
1.4.1. Opredelitev pojma delo	10
1.4.2. Prehod iz izobraževanja v zaposlitev	10
1.4.3. Položaj mladih na trgu dela	11
1.4.4. Značilnosti mladih na trgu delovne sile	13
1.4.5. Problematika brezposelnosti mladih	14
1.4.6. Brezposelnost mladih NEET	15
1.4.7. Posledice brezposelnosti mladih.....	16
1.4.8. Socialna izključenosti mladih.....	18
1.5. Aktivna politika zaposlovanja mladih	19
1.5.1. Ukrepi aktivne politike zaposlovanja.....	19
1.5.2. Jamstvo za mlade	21
1.6. Program PUM-O.....	22
1.6.1. Od programa PUM do programa PUM-O.....	22
1.6.2. Ciljna skupina	23
1.6.3. Proces vključevanja v program.....	23
1.6.4. Temeljni cilji programa.....	24
1.6.5. Vsebine programa	25
1.7. Uporaba konceptov socialnega dela pri delu z mladimi osipniki	26
1.7.1. Soustvarjanje zelenih izidov.....	26
2. FORMULACIJA PROBLEMA.....	28
3. METODOLOGIJA.....	30
3.1. Vrsta raziskave	30
3.2. Spremenljivke oz. teme raziskovanja	30
3.3. Merski instrumenti ali viri podatkov	30
3.4. Opredelitev enot raziskovanja	30
3.5. Zbiranje podatkov.....	31
3.6. Obdelava in analiza podatkov	32
4. REZULTATI	33
4.1. Obravnava mladih osipnikov.....	33
4.1.1. Obravnava mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje	33
4.1.2. Obravnava mladih osipnikov na srednjih šolah.....	35
4.1.3. Obravnava mladih osipnikov v programu PUM-O.....	38
4.1.4. Obravnava z vidika mladih osipnikov	39
4.2. Sodelovanje ustanov pri obravnavi mladih osipnikov	40
4.2.1. Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi	40

4.2.2.	Sodelovanje srednjih šol z ustanovami in programi	43
4.2.3.	Sodelovanje programa PUM-O z ustanovami	45
4.2.4.	Vpliv programa PUM-O na mlade osipnike vključene v program.....	45
4.3.	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov	47
4.3.1.	Obravnava mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje v času epidemije SARS-CoV-2	47
4.3.2.	Obravnava mladih osipnikov na srednjih šolah v času epidemije SARS-CoV-2	48
4.3.3.	Obravnava mladih osipnikov v programu PUM-O v času epidemije SARS-CoV-2	50
4.3.4.	Ocena obravnave strokovnih delavcev z vidika mladih v času epidemije SARS-CoV-2	50
4.4.	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov ter možne izboljšave	51
4.4.1.	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje	51
4.4.2.	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov na srednjih šolah	51
4.4.3.	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov v programu PUM-O	53
4.4.4.	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov s strani uporabnikov programa PUM-O	53
5.	RAZPRAVA	55
6.	POVZETEK UGOTOVITEV	65
7.	PREDLOGI	71
8.	LITERATURA	73
9.	PRILOGE	76
9.1.	Priloga 1: Delno standardiziran vprašalnik	76
9.2.	Priloga 2: Zapisi intervjujev	77
9.3.	Priloga 3: Odprto kodiranje	95
9.4.	Priloga 4: Osno kodiranje.....	161
8.4.1.	Osno kodiranje- Zaposleni na Zavodu za zaposlovanje.....	161
8.4.2.	Osno kodiranje- Šolske svetovalne delavke	166
8.4.3.	Osno kodiranje- Vodja programa PUM-O	172
8.4.4.	Osno kodiranje- Uporabniki programa PUM-O	174

1. Teoretični uvod

1.1. Obdobje mladosti

Opredelitev pojma mlajši odrasli je nejasna in raznolika. Urad Republike Slovenije za mladino in Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje med mlajše odrasle uvrščata vse osebe stare med 15 in 29 let (Mladinski sektor Slovenije, 2017). Organizacija združenih narodov za statistične namene med mlade uvršča vse osebe stare od 15 do 24 let brez poseganja v opredelitev drugih držav članic (OZN, 2013).

Problematika mladine se kot predmet družboslovnega zanimanja pojavi v šestdesetih letih 20. stoletja. Takrat se je na mladino gledalo predvsem kot potencialno revolucionaren, prevratniški dejavnik. Nekateri raziskovalci so skupino mladih opredelili kot poseben družbeni razred, ki je po izkoriščenosti in zatiranosti podoben delavskemu razredu. Skozi čas se je znanstveno zanimanje preusmerilo k mladostniškemu iskanju identitete, mladosti kot prehodnemu obdobju ter težavam, s katerimi se mladi srečujejo pri vstopu v odraslost. V novejših raziskavah prevladujejo drugačna vprašanja. Avtor navaja, da se pravo prehodno obdobje odraslosti začne z 18. letom in traja do 25. oziroma do 29. leta. Za to obdobje je značilno raziskovanje lastne identitete, mladi se soočajo z nestabilnostjo pogostih sprememb v šolskih, ljubezenskih in zaposlitvenih zadevah. Avtor to obdobje označuje kot obdobje osebne svobode in osredotočenosti nase (Lavrič in Flere, 2011, str. 63–64).

Mladost je najboljše razumeti kot obdobje prehoda iz odvisnosti v otroštvu v neodvisnost odraslega človeka. Ravno zato je mladost kot kategorija bolj spremenljiva kot druge stalne starostne skupine. Kljub temu pa je starost najlažji način za opredelitev te skupine, zlasti v povezavi z izobrazbo in zaposlovanjem, saj se izraz mladina pogosto nanaša na osebe med leti zaključka obveznega izobraževanja in iskanjem prve zaposlitve (OZN, 2013).

Ule (1995, str. 16) mladost opredeli kot prehod oziroma tranzicijo, ki poteka na več načinov. Najprej je to biografski prehod od otroštva k odraslosti, ta prehod pa hkrati povzema več drugih pomembnih prehodov, ki pomenijo obenem biografski, socio-psihični, generacijski in statusni premik. Mladost je tako označena kot:

- prehod od fluidne zavesti posameznika o sebi k zgrajeni samopodobi in svojem mestu v družbi,
- prehod od omejenega spektra socialnih vlog otroka in mladostnika k bolj kompleksnim in celostnim socialnim vlogam odraslega človeka,
- prehod od šolskih dejavnosti k svetu dela in zaposlitve,

- prehod od ekonomske odvisnosti od drugih do ekonomske neodvisnosti,
- prehod od sprejemanja informacij in znanj do njihove uporabe,
- prehod od pravno in politično nekompetentne osebe k politični polnoletnosti in pravno odgovorni osebi.

Lavrič in Flere (2011, str. 64–66) opredelita pet osnovnih modelov prehoda v odraslost, in sicer:

- *liberalni prehodni model*, značilen za anglosaške države. Temelji na individualni odgovornosti mladih, da čimprej vstopijo na zelo prožen trg dela. Posledica takega pristopa je velika možnost socialne izključenosti mladih, saj takšen trg dela, poleg veliko zaposlitvenih možnosti, pomeni tudi visoko stopnjo tveganja brezposelnosti;
- *univerzalistični prehodni model* je značilen za nordijske države. Temeljni na obsežnem in prožnem sistemu izobraževanja, ki združuje tako splošno kot poklicno izobraževanje. Tako so mladi, starejši od 18. let, ki so vključeni v ta sistem, upravičeni do posebnega izobraževalnega dohodka. Aktivne politike zaposlovanja omogočajo mladim širok izbor delovnih mest in tako zagotavljajo individualno motivacijo;
- *subprotektivni model* je značilen za sredozemske države. Tu je povezava med izobraževanjem in trgom dela slaba, zato mladi težje posledično pozneje vstopijo v zaposlitev. Mladi niso upravičeni do denarnih podpor, zato so odvisni od družin orientacije, ki opravljajo vlogo socialnega blažilnika. Zaradi tega imajo tudi nizek družbeni status;
- *k zaposlitvi usmerjen prehodni model* je značilen za celinske države, kot so Avstrija, Nemčija in Francija. V zgoraj omenjenih državah je značilen diferenciran šolski sistem, ki vključuje sistem poklicnega izobraževanja. Tako so mladi že med 10. in 12. letom, glede na svojo dotedanjo uspešnost, usmerjeni na različne poklicno-izobraževalne poti. Takšen sistem mladim omogoča, da se s praktičnim usposabljanjem in izobraževanjem uspešno socializirajo za svoj poklicni in družbeni položaj. Sistem je usmerjen predvsem v delavnost in nagraduje tiste, ki delajo. To je razvidno iz socialne pomoči, ki je precej radodarna za tiste, ki so že bili na praksi ali zaposleni, medtem ko je veliko bolj skopa za tiste posameznike, ki na trg dela še niso vstopili;
- *modeli posocialističnih držav* se med seboj razlikujejo in ni mogoče opredeliti prepoznavnega modela prehodov, je pa na prvi pogled možno opaziti podobnosti s subprotektivnim modelom prehoda. Zaradi socialistične ureditve v preteklosti so v različni meri poleg subprotektivnih značilnosti prisotna tudi univerzalistična jamstva položajev, povezana s pričakovanji določene zaposlitve.

Slovenija je od naštetih modelov najbolj podobna univerzalističnemu modelu prehodov, ampak se stanje hitro spreminja. Glede na analizo, izpeljano s strani avtorjev, se Slovenija pomika predvsem k subprotektivnemu modelu, saj se vedno več mladih opira na podporo družine. Mladi, ki vstopajo v terciarno izobraževanje, zaradi izboljšanja družbenega položaja in pridobivanja finančne neodvisnosti s pomočjo študentskega dela tako podaljšujejo bivanje pri starših. Vse to je povezano z izrazitim upadanjem dolgoročnih in stabilnih delovnih mest za mlade. Zaradi velike prožnosti trga dela za mlade se tako Slovenija približuje tudi liberalnemu modelu prehodov (Lavrič in Flere, 2011, str. 64–66).

Mladost se je skozi zgodovinsko spremembo družbene reprodukcije generacij in generacijskih enot močno spremenila. Mladi so bili vse do 70. let vpeti produkcijski sistem družbe, kar pomeni da sta jim šolanje in prosti čas sicer omogočala delno neodvisnost od produkcijskega sistema, vendar so bili vzgoja in šolski proces vsakdanja kultura v funkciji bodočih zaposlitev in predpisanih socialnih vlog. Skozi čas, ko je mladinska kultura postajala vse bolj avtonomna, in s podaljševanjem izobraževanja, ki ni več nujno v funkciji bodočega dela, se je povezava med vsakdanjim svetom in svetom ekonomsko ovrednotene produkcije močno individualizirala (Ule, Renner, Mencin Čepelak in Tivadar, 2000, str. 17).

Mladi so po pričakovanjih družbe pred odločilno nalogo določanja svoje poklicne identitete in pred pridobivanjem formalno izobrazbenih pogojev za razvoj poklicne kariere. Dragocene izkušnje, ki jih pridobivajo na individualnem področju, skozi medosebne odnose in v širši družbi pomembno vplivajo na motivacijo prihodnjih delovanj mladih, kot je pridobitev samozavesti, samozaupanja in optimizma ter na pobudo za vključevanje v družbo. »Obdobje odraščanja pred mlade postavlja veliko implicitnih družbenih pričakovanj. To, kako bodo ta pričakovanja ponotranjili in predelali, pa je odvisno od zaloge »humanega kapitala«, ki ga v tem obdobju pridobijo« (Mrgole, 2003, str. 36).

1.2. Šolski osip oziroma šolska neuspešnost

1.2.1. Opredelitev šolskega osipa

Kuran (2013, str. 14) definira osipnike kot mlade posameznike, ki zapustijo šolo pred koncem izobraževalnega programa oziroma pred zaključkom razreda ne da bi se prepisali na drugo šolo oziroma izobraževalno ustanovo.

Podatkih iz leta 2021 kažejo, da je povprečju 9,7 odstotkov mladih starih od 18 do 24 let zgodaj opustilo izobraževanje in usposabljanje oziroma so imeli končano največ nižjo srednjo

šolo in niso bili vpisani v nadaljnje šolanje. Med mladimi osipniki je bilo 11,4 odstotkov fantov in 7,9 odstotkov deklet. Glede na položaj na trgu dela je bilo v letu 2021 42,3 odstotkov mladih osipnikov zaposlenih, medtem ko jih 34 odstotkov ni imelo zaposlitve, a so želeli delati, preostalih 23,7 odstotkov mladih osipnikov pa ni bilo zaposlenih in si tudi ni želelo delati. Glede na prebivalstvo v starosti od 18 do 24 let je to predstavljalo 4,1 odstotka zaposlenih osipnikov, 3,3 odstotka osipnikov, ki niso bili zaposleni in so želeli delati, in 2,3 odstotka osipnikov, ki niso bili zaposleni in niso želeli delati (Eurostat, 2023).

Cilj Evropske unije do leta 2030 je zmanjšati delež mladih osipnikov pod 9 odstotkov. Glede na podatke analize po stopnji urbanizacije, ki kažejo, da je v velemestih najnižji delež mladih osipnikov, in sicer 8,7 odstotkov, je ta cilj že dosežen. Na podeželnih je delež mladih osipnikov znašal 10 odstotkov, največ mladih, ki predčasno opustijo šolanje pa je živelo v mestih ali predmestjih Evropske unije, kjer ta delež znaša 10,7 odstotkov (Eurostat, 2023).

Izraz osip se uporablja v povezavi s tistimi posamezniki, ki izobraževanje ali usposabljanje prekinajo že, ko dosežejo nižjo sekundarno ali še nižjo izobrazbo in ki se ne izobražujejo ali usposablajo več. Osipniki so neenotna skupina, v kateri imajo posamezniki zelo različne razloge za prezgodnjo prekinitev izobraževanja. Pomembni dejavniki so družinsko ozadje, socialno-ekonomska prikraščenost, nizka stopnja izobrazbe, odmikanje iz izobraževanja ali slab učni uspeh, povpraševanje na trgu dela in skupek socialnih, čustvenih in izobraževalnih problemov, ki posameznika vodijo k opustitvi šolanja (Uradni list Sveta Evropske unije, 2011).

Mladost je v nenehno spreminjajočih se družbenih razmerah zahtevno obdobje za vsakega posameznika. V tem času se številni mladostniki srečujejo s specifičnimi vprašanji in dilemami, ki so povezani predvsem z njihovim izobraževalnim in zaposlitvenim statusom, ki ima velik vpliv na prihodnjo kariero. Izobrazba predstavlja pomemben dejavnik pri socialnem uvrščanju in kvaliteti življenja mladostnika, zato je izpad iz šole zelo problematičen mejnik, primerljiv z nezmožnostjo vstopa na trg dela in nezaposlenostjo (Kuran, 2013, str. 14).

1.2.2. Značilnosti mladih osipnikov

Značilnost mladih, ki izpadejo iz šole, so nestvarna pričakovanja in predstave o zaposlovanju in delu. Mladi brez delovnih izkušenj idealizirajo svoje želje o zaposlitvi in pričakujejo dobro plačana, ugledna delovna mesta, za katera pa nimajo dovolj izkušenj in spretnosti. Mladi s slabimi delovnimi izkušnjami pa imajo odklonilen odnos do dela in s tem do delodajalcev. Mladi, ki so opustili šolanje, zaradi preteklih negativnih izkušenj v šolskem sistemu, tj. nespodbudnega šolskega okolja in medosebnih težav v šoli, nimajo motivacije za

učenje v klasičnih šolskih okoliščinah. Značilno je izrazito zavračanje toge klasične oblike poučevanja, represivno preverjanje znanja in druge metode šolskega discipliniranja, več zanimanja pa kažejo za funkcionalno uporabo znanja in uporabo spretnosti (Velikonja, 2000. str. 33).

Mladi osipniki prav tako niso motivirani za ustvarjalno razmišljanje in samostojno postavljanje problemov. To izhaja pomanjkanja motivacije za oblike podajanja znanja in spretnosti, ki jih uporablja šolski sistem, ali pa je posledica neuspeha v šoli, ki zmanjšuje motiviranost za samostojno učenje. Poleg tega je lahko dejavnik za manjšo motivacijo slabše učne navade in nepoznavanje tehnik učenja (Velikonja, 2000, str. 33–34).

Velikonja (2000, str. 34) navaja tudi, da je za delo z mladimi osipniki zelo pomembna motivacija. Tako je potrebno upoštevati, da mlade zanimajo razgibane, sodobne in funkcionalne vsebine, ki potekajo v povezavi z njihovim kulturnim okoljem. Mladi so bolj motivirani za sodelovanje v neformalnih oblikah učenja z mentorji, s katerimi se lahko poistovetijo in ki ne delujejo avtoritarno. Za mlade osipnike je bolj motivirajoče kratkotrajno in srednje dolgo ciljno načrtovanje.

1.2.3. Vzroki za osip

Razlogi za šolski osip so kompleksni in raznoliki, vendar so pogosto povezani s socialno-ekonomsko prikrajšanostjo. Pomembni dejavniki, ki vplivajo na mlade, so prav tako slab uspeh v šoli, nizka akademska motivacija, medvrstniško nasilje idr. Vpliv naštetih dejavnikov je pogojen s strukturo sistemov izobraževanja in usposabljanja, razpoložljivimi učnimi možnostmi in učnimi okolji. V obdobju osnovnošolskega izobraževanja je izostanek od pouka ali zgodnji izhod iz šolanja v veliki meri posledica dogajanja v družini in družbi, katere del je posameznik. V višjih stopnjah izobrazbe so poleg zgoraj omenjenih dejavnikov razlogi za izhod iz šole okolje, v katerem se znajdejo mladi, pomanjkanje dobro usposobljenih pedagogov za delo z mladimi in odsotnost kompetenc, ki bi učiteljem omogočile uspešno delo in vpliv na mlade, ki postanejo demotivirani za sodelovanje v izobraževalnem procesu (Drop'in, 2018).

V raziskavi, izvedeni s strani Erasmus+ programa in Evropske unije (Drop'in, 2018), so navedeni štirje poglavitni vzroki za opustitev šolanja mladih, in sicer:

- **Socialni vzroki**

Socialni vzroki imajo precejšen vpliv na opustitev šolanja in so povezani z družino in okoljem. Med omenjene razloge, ki povečajo možnost za zgodnjo opustitev šolanja, spada funkcionalna nepismenost in nizka izobrazba staršev ter sorojencev ter nizka izobraževalna

pričakovanja, zgodovina zgodnje opustitve šolanja v družini, družinske težave, kot so brezposelnost, revščina, negativni vplivi domačega okolja, stres in krizne situacije v družini, nasilje v družini, neupoštevanje izbire otrok in izrekanje strogih kazni. Na zgodnji izhod iz izobraževalnega sistema vpliva tudi pomanjkanje podpore staršev in zanimanje za šolske dejavnosti. Učenci, ki prihajajo iz migrantskih družin, predstavljajo še posebej ranljivo skupino in so izpostavljeni večjemu tveganju osipa. Poleg družine in okolja ima velik pomen tudi vpliv sovrstnikov, saj lahko družba, ki je izpostavljena tveganemu vedenju, negativno vpliva na odločitev posameznika o neopravičenem izostajanju od pouka ali o opustitvi šolanja.

- **Ekonomski vzroki**

Ekonomski vzroki, ki lahko vodijo v predčasno opustitev šolanja, so brezposelnost, nizki dohodki in nizek življenjski standard. Prav tako so nekateri mladostniki zaradi posledic finančne in gospodarske stike primorani pomagati svojim staršem z vključitvijo na trg dela, kar vodi v prekinitev šolanja. Med ekonomske razloge spadajo tudi dejavniki lokacije, in sicer velika oddaljenost od šole, potreben čas za obiskovanje in življenje na podeželju.

- **Izobraževalni in vedenjski vzroki**

Izobraževalni in vedenjski vzroki zajemajo širok spekter težav, kot je nizka raven akademskih dosežkov in težave pri učenju. Izobraževalni razlogi so povezani z metodami vrednotenja in ocenjevanja ter kvalifikacije učiteljev, učnimi navadami, negativno miselnostjo udeležencev v izobraževalnem procesu in pomanjkanjem motivacije, slabo kakovostjo učnih pripomočkov in nenaklonjenostjo določenemu predmetu. Velik vpliv ima tudi veliko število neopravičenega izostajanja in pomanjkanje ustreznega sistema za nadzor, slaba disciplina in medvrstniško nasilje v šoli. Veliko mladostnikov nima občutka pripadnosti šolski ustanovi in se večkrat počutijo napačno razumljene in nepravilno obravnavani s strani učiteljev. Na opuščanje šolanja in kasnejšo socialno osamljenost pa lahko vplivajo tudi nekateri osebni dejavniki, kot so nizka samopodoba, stres, tesnoba in depresija, če ni pravočasno odkrita in zdravljena.

Velikonja (2000, str. 31-32) opozarja tudi na problematiko prehoda iz osnovnega v srednje šolanje. To velja predvsem za gimnazijske programe, kjer so za vpis visoke omejitve, posledično pa se tako mladi vpisujejo v druge programe. Tako pri veliko mladih prihaja do neskladja med željami in možnostmi za vpis. Drugo omejitev postavlja šolski sistem, ko dijaki srednjih šol istega letnika ne morejo ponavljati več kot dvakrat. Tako so mladi po drugem neuspehu prisiljeni izstopiti iz rednega šolanja, saj šolski sistem to dopušča. Tako ostanejo brez poklicne izobrazbe ali celo brez dokončane osnovne šole in brez statusa. Mladi, ki so motivirani za izobraževanje, predvsem pa mladi brez temeljnega poklica, ki za izobraževanje niso

motivirani, imajo tako zelo omejene možnosti.

- **Etnokulturni vzroki**

Etnokulturni vzroki se nahajajo v močnih in učinkovitih notranjih pravilih posameznikove etnične skupine in v pritisku kulturnih tradicij med ranljivimi etničnimi skupinami in predpostavljajo specifične razloge za opustitev šolanja ter vodijo v odsotnost kognitivne motivacije, zmanjšanje želje po obiskovanju šole in v pomanjkanje motivacije staršev za vpisovanje otrokov v izobraževalne sisteme.

1.2.4. Posledice osipa

Razmere na evropskem trgu dela so mnogim mladim otežile prehod na trg dela in zmanjšale zaposlitvene možnosti. Mladi med 15 in 19 let, ki izpadejo iz izobraževanja, se tako znajdejo pred novimi razsežnostmi družbene marginalizacije. Ostanejo brezposelni in brez možnosti za zaposlitev in ne morejo dokončati šolanja. Tisti, ki ostanejo brez delovnega in šolskega statusa, so izpostavljeni posledicam socialne osamljenosti z obremenitvijo socialnega sistema, kar pogosto vodi v pesimizem in povečano kriminaliteto ter k drugim oblikam odklonskega vedenja. Mladi brezposelni so brez finančnih sredstev, zato ne morejo plačevati šolanja v sistemu izobraževanja odraslih in so odvisni od staršev ter skrbnikov. Po polnoletnosti nimajo urejenega zdravstvenega zavarovanja in varstva ter drugi temeljnih socialnovarstvenih pogojev, poleg naštetih dejavnikov pa mladim, ki izstopijo iz šolanja, nihče organizirano ne podeljuje statusa iskalca prve zaposlitve, sami pa ga ne zahtevajo. Mladi se tako soočajo z nizko kakovostjo življenja in občutkom neperspektivnosti (Velikonja, 2000, str. 30).

1.2.5. Strategije za preprečevanje šolskega osipa

Šola igra v življenju otrok pomembno vlogo, saj v njej preživijo veliko časa. Hkrati pa šola predstavlja prostor, kjer poleg vzgoje in izobraževanja otroci pridobijo tudi socialne veščine, pomembne za nadaljnje življenje. Ker si v času šolanja mladi začnejo oblikovati lastna prepričanja in stališča o različnih oblikah tveganih vedenj, kot je uporaba nedovoljenih drog, alkohola, nasilja ipd., ima lahko šola pomembno vlogo pri zmanjševanju in odpravljanju tveganega vedenja. Ker so pred šolo v polju preventive postavljeni novi izzivi, saj šola sama ne more preprečiti tveganja in se tveganim okoliščinam ne more izogniti, je treba poleg informiranja mladih in njihovih staršev o preprečitvi tveganj, vključiti tudi strategije za zmanjšanje in obvladovanje le-teh (Kvarternik in Kodele, 2013, str. 160).

Ustvarjalno vključenost otrok v učenje veščin za zmanjševanje in preprečevanje tveganj avtorici Kvarternik in Kodele (2013, str. 171) opisujeta kot varovalni dejavnik pred razvojem tveganih okoliščin do te mere, da bi prišlo do poslabšanja zdravja, učnega uspeha in nenazadnje do izključitve iz šolanja. Pri izvajanju preventivnih dejavnosti morajo otroci dobiti izkušnjo, da so pomembni sodelavci pri iskanju odgovorov, saj to povečuje njihovo motivacijo in samopodobo, omogoči jim razvijanje reflektivnega mišljenja, hkrati pa odraslim omoči pogled iz otrokovega zornega kota.

Mencin Čeplak (2002, kot navedeno v Dekleva, Zorc Maver in Rapuš Pavel, 2007, str. 35) navaja, da šola predstavlja veliko psihološko breme za učenca predvsem zaradi nenehnega strahu pred neuspehom. Iz tega razloga predlaga, da bi bilo potrebno vzpostaviti takšen šolski sistem, ki bi zmanjševal socialne razlike in podprl prikrajšane mladostnike, vendar pa le to ne bo bilo dovolj za vzpostavitev socialne pravičnosti.

1.3. Politike preprečevanja šolskega osipa

V Uradnem listu Sveta Evropske unije so zapisani cilji za preprečevanje šolskega osipa, ki se navezujejo na organizacijo sistemov izobraževanja in usposabljanja, razpoložljivost in prožnost izobraževalnega sistema ter na vire, ki so dostopni šolam. Glavni cilj politik preprečevanja osipa je zmanjšati tveganje nastanka osipa. Njihov cilj je v prvi vrsti zagotoviti trdno zgodnjo osnovo za otroke, začevši z zagotavljanjem kakovostne, cenovno dostopne predšolske vzgoje za otroke, z ustreznimi kvalificiranim osebjem in varstvom, ki bo dostopno vsem, tudi družinam iz bolj oddaljenih okolij, ki imajo omejene možnosti. Med cilji politik preprečevanja osipa je tudi izboljšanje ponudbe izobraževanja in omogočanje priložnosti za nadaljnje šolanje po končanem obveznem izobraževanju, kar bi vodilo k večjemu številu posameznikov z dokončanim sekundarnim izobraževanjem. Pomembno je pospeševanje aktivnih politik za preprečitev segregacije in zagotavljanje dodatne pomoči šolam, ki imajo omejene možnosti, s čimer bi se izboljšal učni uspeh socialnoekonomsko prikrajšanih otrok in zmanjšalo tveganje za prezgodnjo opustitev šolanja. Poudarek je tudi na pomenu jezikovne raznolikosti in pomoči otrokom pri izboljšanju znanja jezika, poučevanju ter ustrezni podpori učiteljev, zaradi česar bi se lahko zmanjšal delež osipa otrok iz migrantskih okolij. Eden izmed pomembnih ciljev strategije je tudi vključevanje staršev in s tem tesnejše sodelovanje, kar bi lahko povečalo motivacijo učencev. S povečanjem prožnosti in prehodnosti med izobraževalnimi potmi bi lahko učencem s slabšim učnim uspehom omogočili nadaljevanje izobraževanja ali usposabljanja, ki je bolj prilagojeno njihovim veščinam in potrebam.

Zmanjšanje osipa bi bilo možno doseči tudi s spodbujanjem kakovostnih poklicnih poti ter povečanjem privlačnosti le-teh tistim učencem, ki so podvrženi tveganju za zgodnjo opustitev šolanja, ter boljšo povezanostjo med sistemi izobraževanja in zaposlovanja, ki bi poudarjala koristnost dokončanja izobraževanja za boljšo zaposljivost (Uradni list Sveta Evropske unije, 2011).

1.3.1. Politike intervencije za preprečevanje šolskega osipa

V Uradnem listu Evropske unije so zapisani tudi pristopi, s katerimi bi se lahko izognili osipu in se nanašajo na zagotavljanje višje kakovosti izobraževalnih sistemov z zagotavljanjem usmerjene podpore in pomoči učencem, ki so podvrženi tveganju prezgodnje opustitve šolanja. Cilj teh politik je ustvariti pozitivno učno okolje za posameznike, krepiti kakovost poučevanja in predajanja znanja, izboljšati sposobnosti učiteljev za obvladovanje socialne in kulturne raznolikosti ter razvijati pristope proti vrstam nasilja in ustrahovanja. Na ravni šole je potrebno razvijati učne skupnosti na podlagi izkušenj in znanj ter zagotavljanje odprtega, spodbudnega okolja, ki mlade spodbuja k nadaljnjemu šolanju. Cilj je med drugim tudi razvijanje sistemov zgodnjega opozarjanja na učence, ki so bolj izpostavljeni tveganju za opustitev šolanja, in tako sprejeti določene ukrepe preden pride do neopravičenega izostajanja, oddaljevanja od šole in na koncu do opustitve šolanja. Pomembna strategija je tudi mrežno povezovanje staršev in drugih akterjev zunaj izobraževalnega sistema, kot so lokalne skupnosti, športna in kulturna društva ter druge organizacije, saj bi s tem učencem olajšali dostop do zunanje pomoči, kot so psihologi, socialni delavci ter do kulturnih in lokalnih storitev. Pri ciljih politik razvijanja pristopov za preprečevanje osipa ne gre zanemariti podpore učiteljem pri delu z učenci, ki so izpostavljeni tveganju. Tako bi se morali učitelji stalno poklicno izpopolnjevati, saj se lahko le tako spoprimejo z raznolikostjo učencev in pomagajo učencem, ki prihajajo iz prikrajšanih družin in se soočajo z težkimi okoliščinami pri poučevanju (Uradni list Sveta Evropske unije, 2011).

Strategije na individualni ravni temeljijo na zagotavljanju mentorstva v obliki pomoči s strani učiteljev, skupnosti ali vrstnikov, ki učencem pomagajo pri učnih ali osebnih težavah; prilagoditvi poučevanja potrebam posameznikov; boljšemu svetovanju in usmerjanju učencev, da se lažje odločijo za poklicno pot in lažje prehajajo med izobraževalnimi sistemi ali na trg dela ter na zagotovitvi dostopa do primerne finančne podpore mladim, katerih ekonomski položaj bi jih lahko prisilil, da opustijo šolanje (Uradni list Sveta Evropske unije, 2011).

1.3.2. Kompenzacijske politike za preprečevanje šolskega osipa

Cilj teh politik je pomagati tistim posameznikom, ki so prezgodaj opustili šolanje, da se ponovno vključijo v izobraževalni sistem. Tem mladostnikom je potrebno zagotoviti učna okolja, ki ustrezajo posebnim potrebam osipnikov, jim zagotoviti različne možnosti za povratek v izobraževanje ali usposabljanje, prav tako pa ne smemo pozabiti na priznavanje in potrditev predhodnega učenja ter kompetenc, saj krepijo samozavest, pomagajo pri prepoznavanju talentov in poskrbijo za lažje vključevanje v šolanje. Cilj politik je tudi usmerjena individualna podpora za mlade, ki se znajdejo v čustvenih stiskah, zaradi katerih izobraževanja ne morejo nadaljevati (Uradni list Sveta Evropske unije, 2011).

1.4. Brezposelnost mladih

1.4.1. Opredelitev pojma delo

Po definiciji Mednarodne organizacije dela delovno silo oziroma aktivno prebivalstvo sestavljajo zaposlene in brezposelne osebe. Zaposlena oseba je oseba, ki je v tednu dni opravljala delo vsaj eno uro in za to prejela plačilo. Brezposelna oseba pa je definirana kot oseba, ki ni zaposlena, ampak je trenutno na voljo za delo in ga tudi aktivno išče (Eurostat, 2020).

Zaposlitev ima tako materialne kot socialne učinke, ki se kažejo tudi v samopodobi in identiteti posameznika. Pomen plačanega dela je za posameznika družbeno vrednoteno delo in je povezano z varnostjo in priznanjem, kar pa predstavlja temeljne predpostavke zadovoljivega identitetnega razvoja in socialne vključenosti posameznika (Dekleva, Zorc Maver in Rapuš Pavel, 2007, str. 11–12). Delo predstavlja najvišji cilj mlajših odraslih, kar nakazuje na to, da ima vzpostavitev delovne kariere izrazit pomen prehoda v odraslost v življenju posameznika. Mlade lahko ločimo v podskupine, ki so izpostavljene večjim tveganjem pri prehodu na trg dela, to so mladi s slabim šolskim uspehom, osipniki, mladi iz delavskega razreda, mladi pripadniki manjšin, imigranti in pod določenimi pogoji tudi dekleta (Dekleva, Zorc Maver in Rapuš Pavel, 2007, str. 37).

1.4.2. Prehod iz izobraževanja v zaposlitev

Prehod iz šolanja v zaposlitev spada med interakcijske prehode oziroma prehode v socialni

udeležbi posameznika. Trendi prehodov se vse bolj nagibajo k destandardizaciji in so vse manj predvidljivi ter vedno bolj odvisni od institucij, skozi katere posamezniki prehajajo. Interakcijski prehodi vsebujejo dodatna tveganja, ki so povezana s posameznikovimi odločitvami, zato ti prehodi s seboj prinašajo vprašanja »pravih odločitev« in dileme »pravih izbir«, s tem pa tudi večje posledice življenjskih potek.

Od 80. let prejšnjega stoletja se srečujemo s podaljševanjem dobe mladosti in težjim vstopom v odraslost kot posledico podaljševanja izobraževalnega sistema. Tako se šolanje podaljšuje, dosežena izobrazba pa ne zagotavlja stabilne zaposlitve, saj se trg dela nenehno spreminja (Dekleva, Zorc Maver in Rapuš Pavel, 2007, str. 13).

Prehod od izobraževanja na trg dela pomeni za mlade tudi prehod v družbeno odraslost, ki pa postaja vse bolj dolgotrajen in prekaren, ker je prehod v zaposlitev negotov. Na eni strani se mladi srečujejo s povišano stopnjo brezposelnosti, na drugi pa z vse manj kakovostnimi zaposlitvami. Z negotovostjo pri zaposlovanju se hkrati večja negotovost pri oblikovanju lastne družine. Lavrič in Flere (2011, str. 64) navajata, da se mladost ne more več opredeljevati kot predvidljiv prehod iz gotovega otroštva v gotovo odraslost, z zagotovljeno zaposlitvijo in lastno družino.

Ule (2017, v Samaluk 2023) ugotavlja, da procesi prekarizacije, prožnosti in vseživljenjskega učenja odpravljajo mladost in mladino, saj nekatere značilnosti mladosti, kot so izobraževanje, vstopanje na trg dela in identitetno delo razširjajo na vse generacije. Kljub vstopanju mladosti na vsa življenjska obdobja, so ob strukturnih spremembah in krizah najbolj prizadeti mladi, ki prvič vstopajo na trg dela, in druge ranljive skupine, ki ne dosegajo trajne vključenosti na trg dela (Samaluk, 2023, str. 30).

V Sloveniji je uvedba bolonjskega sistema pripeljala do podaljšanja in razširitve študijskih programov. Zaradi višanja povprečne starosti diplomantov so povišali starost sheme Jamstva za mlade s 25 na 29 let, kljub temu pa politika, ki temelji na starostni stratifikaciji, ne upošteva, da podaljševanje študija, višanje prekarnosti ipd. povečuje starostne norme pri vstopanju na trg dela in s tem doseganje socialne in ekonomske neodvisnosti. Poleg starostnih razlik na prehodu pa so problematične tudi na razlike v spolu, razredu in etničnosti, ki ustvarjajo interseksijske razlike (Samaluk, 2023, str. 30).

1.4.3. Položaj mladih na trgu dela

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je bilo konec februarja 2023 v Sloveniji registriranih 10.096 brezposelnih mladih v starosti od 15 do 29 let. Od tega je 48,7

odstotka žensk, 44,7 odstotka mladih, starih od 15 do 24 let, kar 39,7 odstotkov jih ima osnovnošolsko izobrazbo ali manj, 13 odstotkov jih ima zaključeno višjo strokovno šolo, 3,9 odstotkov je oseb z ovirami, 28,4 odstotkov mladih pa je dolgotrajno brezposelnih (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, 2023).

Mladi predstavljajo bolj prilagodljivo skupino delavcev, saj so pripravljeni sprejeti bolj fleksibilne oblike zaposlitve, kot je zaposlitev za krajši delovni čas ali zaposlitev, ki ni ustrezna njihovi izobrazbi in ciljem. Mladi so v večini primorani sprejeti takšno zaposlitev, saj nimajo izbire med zaposlitvami oziroma delom za nedoločen čas. Za mlade je značilno tudi, da zaradi pomanjkanja delovnih izkušenj in spretnosti težko dobijo prvo zaposlitev, saj delodajalci zahtevajo določeno raven poklicno specifičnih kompetenc. Tako mladinsko, študentsko delo, na področju katerega so mladi v času šolanja aktivni, zaradi nepriznavanja učinkov neformalnega izobraževanja, osvojenih spretnosti in kompetenc ne morejo izkazati. Poleg tega se mladi danes v večini vpisujejo v splošne srednješolske programe, terciarni programi pa so zasnovani na teoretičnem delu in ne spodbujajo praktičnega usposabljanja na delovnem mestu. Manjši vpis v poklicno izobraževanje in večji vpis v zgoraj omenjene programe tako mladih ne usposobi dovolj za lažji vstop na trg dela (Cerovšek in Lukič, 2013, str. 26–27).

V obdobju od 2009 do 2021 so vidne posledice dveh svetovnih kriz, finančne in gospodarske ter novejša kriza, ki jo je sprožila pandemija covid-19. Obe krizi sta povzročili zmanjšanje zaposlenosti. V času finančne krize je zmanjšanje zaposlenosti povzročilo predvsem povečanje stopnje brezposelnosti, medtem ko je zmanjšanje zaposlenosti med krizo covid-19 leta 2020 spremljalo veliko večje povečanje deleža ljudi zunaj delovne sile kot pa brezposelnosti (Eurostat, 2020).

V eni od primerjalnih raziskav javnih politik trga dela v Sloveniji in na Norveškem so ugotovili, da v Sloveniji poleg pomanjkanja delovnih mest problem predstavlja tudi slaba kakovost le-teh, kar pa ogroža socialno varnost in možnost načrtovanja prihodnosti mladih delavcev. V primerjavi z Norveško je delo mladih v Sloveniji manj dostojno, kasneje najdejo delo, več jih je dolgotrajno brezposelnih ter dlje čakajo na prvo zaposlitev. Primerjava dobrih praks aktivne politike zaposlovanja na Norveškem in v Sloveniji kaže možnost razvoja prakse v obliki programov, ki zagotavljajo mladim, da se že v času šolanja bolj intenzivno ukvarjajo z načrtovanjem poklicnih poti in pridobivanjem ustreznih veščin in spretnosti za lažji prehod na trg dela. Kot kratkoročno rešitev je smiselno zagotoviti več individualne podpore mladim v različnih okoljih. Dosedanje analize namreč kažejo, da so ukrepi zagotovljeni na nivoju finančnega motiviranja delodajalcev, manj pa je ukrepov, ki bi opolnomočili mlade za vstop na trg dela (Cerovšek in Lukič, 2013, str. 10–11).

1.4.4. Značilnosti mladih na trgu delovne sile

Mladinski trgi delovne sile so opredeljeni kot posebni segmenti delovne sile, ki jo na eni strani predstavlja zaloga mladih, ki po končanem šolanju iščejo prve stalne zaposlitve, na drugi pa zaloga delovnih mest, ki so jih delodajalci pripravljene ponuditi. Z vidika delodajalcev so pomembni predvsem znanje, delovne izkušnje in socialnokulturni kapital (Svetlik, Glazer, Kajzer in Trbanc, 2002, str. 339).

– Znanje

Mladi prehajajo po končanem izobraževanju na trg dela z najnovejšim znanjem, kar je njihova prednost. Zaradi podaljševanja šolanja mladi vstopajo na trg dela z vse bolj kompleksnim znanjem in spretnostnimi, ki jih zahteva spreminjajoča se narava dela. Poleg znanja in spretnosti je zanje značilen sklop spretnosti, ki so posledica odraščanja v sodobni družbi. Mladi si tako v prostem času pridobijo spretnosti, po katerih na trgu dela velja veliko povpraševanje, kot je uporaba interneta in sposobnost iskanja informacij, izkušnje z multinacionalnostjo, sposobnost široke uporabe angleškega jezika in drugih jezikov ter precejšnja mobilnost. Te kompetence in veščine jim na dinamičnem trgu delovne sile omogočajo prednosti pred drugimi kategorijami delovne sile. Po drugi strani pa na trg dela še vedno vstopajo mladi z nizko in neustrezno izobrazbo, nekateri pa izobrazbe sploh nimajo. V posebno problematično skupino spadajo osipniki, mladi, ki so iz različnih razlogov šolanje opustili preden bi dosegli srednješolsko izobrazbo. V stalno spreminjajoči se strukturi delovnih mest je ta skupina med najranljivejšimi, saj ima majhne možnosti za pridobitev trajne zaposlitve (Svetlik, Glazer, Kajzer in Trbanc, 2002, str. 340–341).

– Delovne izkušnje

Mladi si lahko že v času šolanja pridobijo delovne izkušnje z opravljanjem občasnih del, kot so dela med počitnicami ali občasna dela med šolanjem prav tako pa tudi z opravljanjem prostočasnih dejavnosti. Pridobljene izkušnje večinoma niso povezane s področjem, kjer bi kasneje opravljali delo, zato jih je težko predstaviti delodajalcem na zanimiv način. Ker delodajalci mlade vidijo kot delovno silo brez delovnih izkušenj in usposobljenosti ne morejo oceniti njihovih delovnih navad, odgovornosti in lastnosti, zato jim ob prvih zaposlitvah ponujajo predvsem fleksibilne oblike zaposlitve (Svetlik, Glazer, Kajzer in Trbanc, 2002, str. 341).

– Sociokulturni kapital

Skupek lastnosti, ki so posledica dosedanjih izkušenj, socializacije in osebnostnih lastnosti predstavljajo tako imenovani sociokulturni kapital. Značilnosti mladih, ki vstopajo na trg

delovne sile, se kažejo v manjši odgovornosti, nestalnosti, nagnjenosti k spremembam že utečenih stvari, kar pa za potencialne delodajalce pomeni določeno tveganje. Hkrati so mladi dovzetnejši za spremembe, so bolj inovativni, prilagodljivi in manj zahtevni, zaradi česar so pripravljeni sprejeti slabše, začasne zaposlitve in fizično bolj naporne zaposlitve. Vse te lastnosti pa na zdajšnjem fleksibilnem trgu dela predstavljajo konkurenčno prednost (Svetlik, Glazer, Kajzer in Trbanc, 2002, str. 341).

1.4.5. Problematika brezposelnosti mladih

Pojem brezposelnosti je opredeljen kot položaj posameznika, ki je pripravljen delati, a v zadnjem tednu oziroma v krajšem časovnem obdobju ni delal več kot eno uro. (Dekleva, Zorc Maver in Rapuš Pavel, 2007, str. 61) navajajo več vrst brezposelnosti in sicer:

- Frikcijska brezposelnost, ki je posledica motenj na trgu delovne sile in slabega pretoka informacij o prostih delovnih mestih in iskalcih zaposlitve;
- Strukturna brezposelnost, ki kaže na dolgotrajno neskladje med povpraševanjem in ponudbo delovne sile;
- Konjunktorna brezposelnost, ki povzroča spremembe v strukturi gospodarstva in s tem samega sistema;
- Sezonska brezposelnost se pojavlja v gospodarskih panogah, kjer iz različnih razlogov dela ni mogoče opravljati skozi vse leto;
- Prava brezposelnost, kamor so uvrščene vse oblike brezposelnosti, ki se periodično ponavljajo in
- Neprava oz. prisilna brezposelnost, ki pa so občasno skrajšana dela, navidezna nezaposlenost in prostovoljna nezaposlenost.

Mladi prispevajo k vsem vrstam brezposelnosti, k frikcijski, ker prvič iščejo primerna delovna mesta in so brez izkušenj, k ciklični zaradi sezonsko neenakomernega zapuščanja šol in k strukturni, ker sistem rednega izobraževanja ne sledi spremembam v strukturi proizvodnje, pri čemer pa mladim manjka ustreznih delovnih izkušenj. Večina mladih menjava nezaposlenost z obštudijskimi zaposlitvami in delnimi zaposlitvami, zaradi česar so izpostavljeni tveganju zaporednih obdobj brezposelnosti (Dekleva, Zorc Maver in Rapuš Pavel, 2007, str. 60).

Brezposelnost mladih je danes pereč problem v večini evropskih držav. Položaj mladih se sicer glede na posamezne države precej razlikuje, vendar je njihov položaj v primerjavi s preostalimi skupinami zaposlenih povečini precej slabši. Prav Slovenija se uvršča med države,

kjer je gospodarska kriza mlade najbolj prizadela. Kljub podobnemu stanju v Evropski uniji je bilo poslabšanje položaja mladih na trgu dela pri nas večje, čeprav je bila brezposelnost mladih v Sloveniji skozi celotno obdobje manjša od povprečja (Smernice za izvajanje ukrepov Aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2016–2020, 2015, str. 9).

Stopnja delovne aktivnosti mladih se je v tem času glede na preostale starostne skupine najbolj znižala, stopnja brezposelnosti pa najbolj povišala. Razlog za tako stanje bi lahko poleg zmanjšanega števila prostih delovnih mest med drugim pripisali segmentaciji trga dela glede na tip zaposlitve in velike izpostavljenosti mladih začasnim oblikam dela.

1.4.6. Brezposelnost mladih NEET

Visoka stopnja brezposelnosti mladih opozarja na dejavnike, ki mlade na trgu dela uvrščajo med ranljivejšo skupino. Znotraj skupine mladih na trgu dela so posebej ranljivi tisti mladi, ki nimajo izobrazbe oziroma ustrezne poklicne usposobljenosti in potrebnih kompetenc, ki bi jim omogočale vstop na trg dela. Po podatkih (Andragoški center republike Slovenije, 2013) obstaja pozitivna povezava med stopnjo izobrazbe in zaposlenostjo, kar pomeni, da izobrazba pomeni ščit pred brezposelnostjo. Višjo izobrazbo kot ima posameznik, manjša je verjetnost brezposelnosti in obratno. Mladi stari od 18 do 24 let, ki opustijo šolanje, ne da bi dosegli srednješolsko izobrazbo, so v današnji družbi na trgu delovne sile v slabšem položaju kot sovrstniki, posledično pa je ogrožen tudi njihov osebni in družbeni razvoj. Prav tako je zanje značilna majhna verjetnost kasnejša vključevanja v izobraževanja, kar negativno vpliva na njihovo trajnostno zaposljivost.

V Veliki Britaniji se je v 80. letih prejšnjega stoletja začel uporabljati termin, s katerim so označili celotno depriviligirano skupino mladih, imenovano »Status Zero Youth« oziroma »ničelni status mladih«, ki je postal sinonim za brezizhodni položaj mladih. Ker so raziskovalci začeli prepoznavati kompleksnost pojava mladinske brezposelnosti in ugotovili, da definicija ne opredeljuje vseh položajev mladih, ki so brez dela je kasneje ta izraz nadomestil izraz NEET, ki pomeni »not in employment, education, or training«. Ta izraz so kasneje prevzele tudi druge države, med njimi tudi Slovenija. V to skupino spadajo mladi stari od 15 do 24 oziroma do 29 let, ki niso zaposleni in niso vključeni v izobraževanje ali usposabljanje za pridobitev poklica (Andragoški center republike Slovenije, 2013, str. 9).

Skupino NEET sestavlja pet podskupin, in sicer:

- »konvencionalno brezposelni (največja skupina ki se lahko deli na dolgoročno in kratkoročno brezposelne),

- *mladi, ki niso na voljo* (mladi z družinskimi obveznostmi, bolni in mladi s posebnimi potrebami),
- *izklopljeni mladi* (tisti, ki ne iščejo zaposlitev; se ne želijo vključiti v izobraževanje, ker jih pri tem ovirajo druge okoliščine, obveznosti ali lastna nepripravljenost; mladi z manj vzpodbudami; socialno izolirani mladi in mladi s tveganim življenjskim slogom),
- *iskalci priložnosti*, (mladi, ki aktivno iščejo zaposlitev ali oblike usposabljanja, vendar pa se njihova pričakovanja in zmožnosti ne ujemajo s ponudbo na trgu dela ali z izobraževalno ponudbo),
- *prostovoljni NEET* (mladi, ki potujejo ali delujejo na različnih področjih, kot sta umetnost in prostovoljnost ter v okviru drugih samostojnih oblik učenja)« (Andragoški center republike Slovenije, 2013, str. 9).

Vseh pet kategorij NEET združuje mlade, ki so ali prilagodljivi ali ranljivi in imajo več možnosti, da postanejo dolgotrajno brezposelni in socialno izključeni. Vem skupinam je tudi skupno, da nimajo lastnih kariernih načrtov in ne gradijo na lastnih zmožnostih, kar pa povečuje možnost izključenosti iz družbe.

V Sloveniji odsotnost mladih, ki niso vključeni v izobraževalne procese in zaposlitev in nedokončanje izobraževanja ali poklicne usposobljenosti, predstavlja stopnjo tveganja za umik mladih s trga dela in iz družbe. Profil NEET v Sloveniji v primerjavi z evropskim povprečjem določa naslednje lastnosti:

- *»delež NEET je pod povprečjem,*
- *več je brezposelnih,*
- *v povprečju imajo več delovnih izkušenj,*
- *so srednje usposobljeni,*
- *več je žensk,*
- *med njimi je manj obupanih delavcev*« (Andragoški center Republike Slovenije, 2013, str. 9).

1.4.7. Posledice brezposelnosti mladih

Med psihosocialne posledice brezposelnosti pri mladih avtorica navaja strah pred materialnih pomanjkanjem, reduciranje raznolikosti življenjskih oblik, ciljev in načrtov, odločitev, primanjkljaj delovnega zadovoljstva, večja prisotnost psihičnih stresnih situacij in večja negotovost glede prihodnosti in posledic, ki iz tega izhajajo. Poleg tega pa brezposelnost predstavlja tveganje za zoženje socialnih stikov in odnosov ter znižanje socialnega statusa. Pri

mlajših odraslih, ki niso zaposleni, se razvije nižja samopodoba in samospoštovanje kot pri tistih, ki so vstopili na trg dela (Ule, 2000, str. 48).

Dolgotrajno brezposelni mladi lahko razvijejo negativen odnos do dela, ki se kaže kot obrambni mehanizem pred prehudo psihično stisko nezaposlenih mladih. Avtorica te negativne psihične posledice brezposelnosti pojasnjuje s teorijo naučene nemoči, po kateri naj bi podaljšana nezmožnost nadziranja pomembnih dogodkov vodila v posplošeno pričakovanje, da se te dejavnosti ne da nadzirati. Ta predpostavka pa vpliva kognitivne, motivacijske in emocionalne vedenjske primanjkljaje. Tako se zmanjšajo miselni napor in motivacija za reševanje problemov, poveča pa se tesnoba zaradi nenadzorovanih situacij. Naučena nemoč naj bi bila v visoki korelaciji s predhodnimi izkušnjami in dejavniki, kot so način vzgoje in dejavniki družinskega okolja, vključujoč socialni sloj in brezposelnost staršev (Ule, 2000, str. 49).

Brezposelnost prinaša mnoge omejitve, kot je finančna negotovost, pridobivanje znanja, intelektualnih in poklicnih veščin in pomanjkanje priložnosti za razvoj občutka notranjega nadzora nad dejanji, pomanjkanje socialnih interakcij in kohezije. Poleg tega zaposlitev predstavlja temeljni del socialne integracije in pomemben dejavnik pri ustvarjanju neformalnih socialnih odnosov. Zaposlenost predstavlja socialno priznanje in možnost udeležbe pri oblikovanju samostojnega in individualnega življenja. Tako izguba zaposlitve oziroma nezaposlenost povečuje občutke nemoči, apatije in izgube nadzora nad lastnim življenjem. Brezposelnost prav tako zamaje posameznikovo integriteto. Ker je sodobna družba osnovana na vrednotah dela in zaposlitve, so nezaposleni postavljeni na obrobje in predstavljajo stigmatizirano in marginalizirano populacijo (Dekleva, Zorc Maver in Rapuš Pavel, 2007, str. 39).

Cerovšek in Lukič (2013, str. 25) trdita, da brezposelnost mladih med drugim vodi v izgubo delovnega potenciala, ki bi pozitivno vplival na krepitev družbene blaginje, višje izdatke socialnih transferjev, izgubljene investicije države v izobraževanje ter upočasnitev osebne razvoja in pridobitve samostojnosti mladih ter zavedanja pomena aktivnega državljanstva.

Pri kratkotrajni brezposelnosti mladih je to mogoče razumeti kot običajno okoliščino, ki spremlja posameznikov prehod iz šole na trg dela, po drugi strani pa to pomeni nekaj čisto drugega pri posameznikih, ki so v tem položaju ujeti dlje časa. Pri njih se kaže, da imajo slabše možnosti za zaposlitev tudi kasneje v življenju, s tem pa tudi nižje dohodke in slabši družbeni položaj (Andragoški center Republike Slovenije, str.7).

1.4.8. Socialna izključenosti mladih

Po podatkih iz leta 2020 je bilo tveganju socialne izključenosti v Sloveniji izpostavljenih 309.000 prebivalcev oziroma 15 odstotkov, od tega je bil delež mladih starih med 15 in 29 let nekaj manj kot 13 odstotkov (Statistični urad Republike Slovenije, 2021). Socialna izključenost je opredeljena kot neprostovoljna izločenost posameznikov in skupin iz družbenih, ekonomskih in političnih procesov, posledica izključenosti pa je onemogočena polna udeležba v družbi, v kateri živijo. Socialnodemografski dejavniki, kot so višja starost, nizka izobrazba staršev, nizek mesečni dohodek, slabši finančni položaj družine in odraščanje v urbanem okolju, povečujejo verjetnost socialne izključenosti mladih (Lavrič, 2011, str. 244).

Ker je socialna izključenost tesno povezana s sodobnimi družbenimi procesi, ki lahko povzročijo izključenost skupin in posameznikov, jo mnogi avtorji označujejo kot dinamičen proces. Posledice socialne izključenosti so za izključenega posameznika zmeraj negativne; od nizke samopodobe, občutkov jeze in frustracije do tega, da so socialno izključeni mladostniki bolj podvrženi tveganju alkoholizma. Ena izmed lastnosti socialne izključenosti je kumulativnost, zaradi katere je izhod še dodatno otežen. Potrebno je omeniti, da temeljne predpostavke izključenosti niso nujno medsebojno povezane. Tako osebe, ki živijo v slabih razmerah in so materialno prikrajšani, nimajo nujno občutka pomanjkanja in izključenosti iz družbe (Lavrič, 2011, str. 236–238).

Ena temeljnih razsežnosti socialne vključenosti je ekonomski položaj posameznika. Druga razsežnost je izključenost s trga dela in/ali iz izobraževalnega procesa. Ule (2000, str. 49) navaja, da je nezaposlenost mladih po dosedanjih raziskavah eden glavnih razlogov za socialno ranljivost mladih, ker jih ne postavlja samo v neugoden socialno ekonomski položaj, mu zmanjšuje status in ugled v družbi, ampak mu povzroča dolgotrajne psihične posledice. Poindustrijske družbe so se odmaknile od odgovornosti za vključevanje članov družbe in to prepuščajo trgu dela, ki izhaja iz predpostavke, da naj posameznik doseže vključenost z lastnimi odločitvami na trgu. Porazdelitev dobrin, ki so temelj socialne vključenosti, in trg temeljita na maksimiranju dobička in vključenost posameznikov postavljata na stranski tir. Poleg naštetih dejavnikov je zmanjšanje obsega državne blaginje še dodatno zmanjšalo možnost marginaliziranih skupin za udeležbo na trgu. Ena izmed razsežnosti so tudi socialne mreže, ki jih ima posameznik in sestojijo iz družine, prijateljev in vrstnikov. Tako lahko možne socialne vezi, kljub izključenosti na drugih področjih, omilijo subjektivno zaznavo posameznika, da se sam ne počuti tako osamljenega in izključenega. Izključeni posamezniki pa pogosto glede na skupne težave in življenjske okoliščine razvijejo tudi subkulture. Nenazadnje pa je ena od

temeljnih razsežnosti socialne izključenosti tudi izključenost iz političnega in civilnodružbenega delovanja (Lavrič, 2011, str. 237–238).

Družbena marginalizacija mladim onemogoča eksperimentiranje in pridobivanje novih izkušenj v odnosu z ljudmi, ki se pojavljajo na različnih položajih družbene moči. To posledično vodi v nesamostojnost, predstavlja oviro za vstop v javno življenje in avtonomno komunikacijo z ljudmi, ki ravnaajo z njimi kot avtoritete in nimajo izkušenj za samopromocijo. Prav tako avtorica navaja, da nimajo priložnosti, da se preizkusijo v konfliktnih položaji z vrstniki ali starejšimi, kar vodi v slabe izkušnje pri urejanju medosebnih odnosov. Mladi, ki niso vključeni v družbo, bolj razvijajo strategije, ki vodijo k ugodju in zmanjšujejo občutke za realnost, kot je zloraba prepovedanih drog in alkohola, nasilniško vedenje, ubežništvo od doma in samomorilnost (Velikonja, 2000, str. 35).

1.5. Aktivna politika zaposlovanja mladih

Zaposlovanje brezposelnih oseb je v veliki meri odvisno od razmer v gospodarstvu, pomemben dejavnik pa predstavljajo ukrepi aktivne politike zaposlovanja, s katerimi brezposelne osebe motivirajo, zagotovijo dodatno usposabljanje in nadgrajevanje kompetenc in s tem povečujejo njihovo zaposljivost. Cilj aktivne politike zaposlovanja je omogočanje posameznikom, da zasedajo produktivnejša delovna mesta in tako prispevajo k večji konkurenčnosti gospodarstva (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2023).

Mladi predstavljajo pomembno ciljno skupino Aktivne politike zaposlovanja, saj so zaradi pomanjkanja delovnih izkušenj v slabšem položaju na trgu dela. Programi Aktivne politike zaposlovanja mladih so umerjena v izobraževanja in usposabljanja, ki jih trg dela potrebuje, programi za spodbujanje zaposlovanja pa spodbujajo zaposlitev mladih za nedoločen čas. Pomemben del jamstva za mlade je tudi obravnava brezposelnih mladih do 29. leta na Zavodu za zaposlovanje, zato so jim na voljo poglobljeno svetovanje in dodatne individualne storitve (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2020).

1.5.1. Ukrepi aktivne politike zaposlovanja

V Katalogu ukrepov aktivne politike zaposlovanja, ki ga je izdalo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2023), ciljno skupino predstavljajo:

- brezposelne osebe,

- drugi iskalci zaposlitve,
- iskalci zaposlitve, katerih zaposlitev je ogrožena,
- ranljive skupine brezposelnih oseb na trgu dela.

- **Ukrep 1- Usposabljanje in izobraževanje**

Izobraževanja se izvaja kot formalno in neformalno izobraževanje. Formalno izobraževanje pomeni vključitev v javno veljavni program za pridobitev javno veljavne izobrazbe. Neformalno izobraževanje pa tako kot usposabljanje in izpopolnjevanje predstavlja obliko izobraževanja odraslih, ki se izvaja na različne načine, tudi kot usposabljanje na delovnem mestu. Namen neformalnega izobraževanja je večanje zaposlitvenih možnosti s pridobitvijo novih znanj in kompetenc za uspešen vstop na trg dela. Programi neformalnega izobraževanja zajemajo programe usposabljanja, programe izpopolnjevanja, v katere med drugim sodi program Projektnega učenja mlajših odraslih (PUM-O), programi usposabljanja in izobraževanja zaposlenih ter programi usposabljanja na delovnem mestu (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2023).

- **Ukrep 2 - Nadomeščanje na delovnem mestu in delitev delovnega mesta**

»Ukrep je namenjen pridobivanju novih znanj in kompetenc oseb, ki so zaposlene pri delodajalcih, ter večanju konkurenčnosti in prožnosti podjetij, ki usposablajo svoje zaposlene delavce« (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2023).

- **Ukrep 3 – Spodbude za zaposlovanje**

Spodbude za zaposlovanje, ki se izvajajo v obliki subvencij za zaposlitev, so namenjene predvsem povečanju zaposlitvenih možnosti ranljivih skupin brezposelnih oseb. V okviru ukrepa se izvajajo programi »Subvencije za zaposlitev«, »Subvencije za zaposlitev - povračilo dela plače« in »Spodbude za zaposlovanje« (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2023).

- **Ukrep 4 - Kreiranje delovnih mest**

Ukrep se izvaja predvsem pri neprofitnih delodajalcih ali v javnem sektorju in je namenjen spodbujanju delovne in socialne vključenosti ter izboljšanju usposobljenosti ranljivih skupin brezposelnih oseb. Izvaja se v obliki subvencioniranja začasnih zaposlitev in je lahko povezano z usposabljanjem. V okviru ukrepa se izvajata programa »Spodbujanje delovne in socialne vključenosti« ter »Socialno podjetništvo« (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2023).

- **Ukrep 5 - Spodbujanje samozaposlovanja**

Ukrep se izvaja kot pomoč pri samozaposlitvi in subvencioniranju samozaposlitve in je

namenjen uresničitvi podjetniške ideje in ustvarjanju delovnih mest v mikro podjetjih, ki jih določa zakon, ki ureja gospodarske družbe, ter spodbujanju opravljanja samostojne dejavnosti. V okviru ukrepa se izvajata programa »Pomoč pri samozaposlitvi« in »Subvencije za samozaposlitev« (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2023).

1.5.2. Jamstvo za mlade

Kot ukrep aktivne politike zaposlovanja mladih se je v Sloveniji v letu 2014 začela izvajati shema Jamstvo za mlade, ki jo je Evropska komisija oblikovala za spodbujanje zaposlovanja mladih v članicah Evropske unije. Slovensko Jamstvo za mlade je v obdobju od 2014 do 2015 sestavljalo 36 ukrepov. Ti so bili razdeljeni na preventivne aktivnosti ter na podporne ukrepe in načrtovane aktivnosti. Ukrepi Jamstva za mlade so namenjeni predvsem omogočanju nemotenega prehoda med izobraževanjem in zaposlitvijo, dvigu konkurenčnosti na trgu dela in premagovanju ovir, s katerimi se mladi srečujejo na začetku svoje poklicne poti, kot so pomanjkanje delovnih izkušenj in drugih kompetenc. Namen olajšanja prehoda iz šolanja na trg dela in vlaganjem v zaposlitev mladih je preprečiti izgubo potenciala rasti zaradi razvrednotenja strokovnega znanja, izgubo socialne kohezije in izstop s trga dela, ki negativno vpliva na evropsko gospodarstvo (Klemše, 2018, str. 90).

Shema vključuje mlade od 15. do 29. leta in jim v času štirih mesecev po tem, ko prekinejo izobraževanje ali postanejo brezposelni, omogoči ponudbe za zaposlitev, usposabljanje na delovnem mestu, vključitev v formalno izobraževanje ali drugo usposabljanje glede na potrebe delodajalcev. Glavni cilj Aktivne politike zaposlovanja mladih je izboljšanje prehoda iz izobraževanja v zaposlitev, izboljšanje zaposljivosti mladih ter hitrejša aktivacija mladih brezposelnih in posledično zmanjšanje števila brezposelnih mladih oseb. S temi ukrepi bi preprečili, da bi bili mladi odrinjeni na rob družbe in s tem izpostavljeni socialnemu tveganju revščine (Klemše, 2018, str. 90).

»Pobuda za zaposlovanje mladih je namenjena izključno mladim, ki se ne izobražujejo, niso zaposleni oziroma se ne usposablajo, med drugim tudi tistim, ki so dalj časa brezposelni ali niso prijavljeni na zavodu za zaposlovanje. V delih Evrope, kjer so težave največje, lahko mladi prejmejo ciljno usmerjeno podporo. Običajno pobuda zagotavlja sredstva za vajeništvo, delovno prakso, posredovanje zaposlitve in nadaljnje izobraževanje za pridobitev kvalifikacije« (Evropska komisija, b.d.).

V ukrepe jamstva za mlade je bilo med letoma 2014 in 2019 vključenih več kot 113.000 mladih, od tega se je s pomočjo subvencij zaposlilo več kot 31.000 mladostnikov, število vseh

zaposlitev mladih pa je preseglo 131.700 (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2020).

1.6. Program PUM-O

1.6.1. Od programa PUM do programa PUM-O

Program PUM je leta 1999 sprejel Strokovni svet Republike Slovenije za izobraževanje, kot odgovor na vse pogostejše pojavljanje mladih, ki so opustili šolanje in se pojavljali v polju izobraževanja odraslih (Kuran, 2013, str. 14). Kasneje pa so na pobudo Sektorja za vseživljenjsko učenje Direktorata za trg dela in zaposlovanje pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve in enake možnost, na podlagi dotedanjih izkušenj, razvili nov program neformalnega izobraževanja imenovan PUM-O oziroma projektno izobraževanje mlajših odraslih. Nastal je kot nadgradnja prejšnjega programa, vendar vsebuje pomembne spremembe. Medtem ko je bil glavni cilj programa PUM pridobitev novih izkušenj in vrnitev v izobraževanje, je primarni cilj programa PUM-O pridobitev poklicnih specifičnih kompetenc in vstop udeležencev na trg dela. Prav tako se je razširila ciljna skupina programa na vse mlajše odrasle ne glede na njihov status ob vpisu v program. PUM-O za razliko od predhodnega programa udeležencem, ki so že prestopili na naslednjo raven kariernega načrta, še vedno omogoča občasne supervizije z mentorji, saj se je tesna povezanost med udeleženci in mentorji izkazala za zelo uspešno (Andragoški center Republike Slovenije, 2020, str. 3).

PUM-O je javno veljavni program neformalnega izobraževanja in je namenjen pridobivanju znanja in spretnosti ter razvijanju osebnostih lastnosti, potrebnih za vnovično vključitev v izobraževanje ali v zaposlitev. Znanje, ki ga udeleženci pridobijo, se neposredno kaže pri opravljanju manjkajočih izpitov, za nadaljevanje šolanja ali pri zapolnjevanju vrzeli, ki so nastale pri formalnem izobraževanju. Po končanem programu udeleženci dobijo potrdilo o udeležbi, v katerem so navedeni podatki o sodelovanju in drugi dosežki, ki delujejo kot priporočilo za nadaljnje izobraževanje ali morebitne delodajalce. Program Projektno učenje za mlajše odrasle je daljša oblika izobraževalnega programa, s katerim bi se naj problema osipnikov rešili celostno. Usmerjen je v odpravljanje vzrokov, ki so pripeljali do izstopa iz izobraževalnega programa ali dela. Cilj programa je pomagati mladim pri pridobivanju znanj in izkušenj, ki bi jim omogočili nadaljevanje izobraževanja ali pa pridobitev poklica in uspešen vstop na trg dela (Velikonja, 2000, str. 22).

1.6.2. Ciljna skupina

Ciljna skupina programa projektno učenje so mlajši odrasli brez poklica in ustreznih zaposlitvenih izkušenj, zaradi česar na trgu spadajo v kategorijo najtežje zaposljivih. Glede na izobraževalne izkušnje lahko skupino mladih razdelimo na mlade z dokončano ali nedokončano osnovno šolo in na mlade z nedokončano poklicno, strokovno ali splošno srednjo šolo.

V program prihajajo mladi, ki še nikoli niso bili redno zaposleni. Po prenehanju šolanja se lahko prijavijo kot iskalci prve zaposlitve. Udeleženci imajo kratkotrajne, nesistematične izkušnje, kot so honorarna dela in delo na črno. Mladi, vključeni v program zaradi izključitve oziroma prenehanja šolanja izgubijo status učenca(ke) ali dijaka(inje), prav tako pa nimajo statusa zaposlenega, zato ostanejo v neopredeljenem vmesnem prostoru brez družbeno priznanega statusa. Udeleženci programa po delovnopravnem in socialnovarstvenem stanju so razdeljeni v tri skupine. V prvo skupino spadajo mladi, ki ne nadaljujejo šolanja in zaradi tega nimajo statusa učenca, dijaka, študenta in ne statusa iskalca zaposlitve. Mladi, ki so prijavljeni kot iskalci prve zaposlitve, spadajo v drugo skupino, v zadnjo pa sodijo mladi brez pridobljenega poklica, registrirani kot že brezposelni. Program je opredeljen kot neformalno izobraževanje, zato ni pogojev za napredovanje ali dokončanje izobraževanja, se pa ves čas skozi sprotno in tudi končno evalvacijo spremlja napredek posameznika (Velikonja, 2000, str. 8–13).

1.6.3. Proces vključevanja v program

Vključitev v program PUM-O je prostovoljna in poteka na več načinov. Mladi se lahko za obiskovanje programa odločijo sami ali pa jih napoti svetovalec Zavoda za zaposlovanje, šolski svetovalni delavec ali drug svetovalec, ki mladostniku pomaga pri reševanju problemov. Ob vstopu v program mentorji skupaj z mladostnikom opravijo uvodni pogovor, v katerem ugotovijo motive za vključitev in posameznikova pričakovanja v programu. Najprej se določijo individualni cilji, sledi določitev ciljev na ravni skupine in določitev temeljnega cilja projekta, ki ga bo skupina izpeljala. Določijo se izvedbeni cilji projekta, mentorji določijo izobraževalne cilje projektnega dela, potrebna pa je tudi skupna določitev individualnih izobraževalnih ciljev, ki niso zajeti v vsebinah projektnega dela (Velikonja, 2000, str. 10).

Na podlagi uvodnega pogovora, kjer se presodi, ali je kandidat primeren, se mentorji odločijo, ali je udeležba glede na potrebe mladostnika primerna in smiselna. Če se z vključitvijo v program strinjajo vsi udeleženi, se začnejo postopki za vključitev. V celoten proces in

sodelovanje so vključeni mladostnik, mentorji v programu in svetovalci ustanove, ki je napotila mladostnika. Ob začetku programa se nato najprej izdelata karierni načrt, kjer mladostnik in mentor skupaj opredelita namen in cilje obiskovanja programa. Ta načrt potem pregleda tudi svetovalec, ki je kandidata napotil. Skupaj določijo časovne roke za doseganje posameznih ciljev, določijo kazalnike, s katerimi bodo spremljali načrt in ga po potrebi skozi program tudi skupaj modificirajo. Spremljanje uresničevanja načrta poteka ob vnaprej določenih rokih, udeležena sta mentor in mladostnik, občasno tudi svetovalec, katerega pa ves čas sprotno obveščajo o poteku uresničevanja načrta (Andragoški center Republike Slovenije, 2020, str. 14).

Izstop brezposelnih oseb iz programa PUM-O je mogoč ob soglasju Zavoda za zaposlovanje, ampak samo v primeru, da ni vključen v kakšen drug program ali ukrep aktivne politike zaposlovanja. Mladostnika se lahko iz programa izključi na podlagi utemeljenih razlogov s strani strokovnega tima, ki ga sestavljajo mentorji, svetovalci Zavoda za zaposlovanje ter drugi predstavniki ustanov, ki so mladostnika napotile v program. Udeleženec zaključi program, ko uresniči vse ali večino zastavljenih ciljev, zapisanih v kariernem načrtu. Ker je program prostovoljne narave, to v skrajnem primeru dopušča možnost, da lahko mladostnik program zapusti kadarkoli (Andragoški center Republike Slovenije, 2020, str.15).

1.6.4. Temeljni cilji programa

Vsebina programa je opredeljena v treh ključnih izobraževalnih modulih. Prvi je modul kariernega načrtovanja in oblikovanja poklicne identitete, ki zajema načrtovanje kariernih ciljev z izdelavo zaposlitvenega načrta. Mladostniki se učijo potrebnih kompetenc za trg dela in stremijo k razumevanju delovnopravne ureditve z vsebinami o gospodarstvu in podjetništvu. Modul splošne poučenosti zajema aktualno družbeno politično dogajanje na ravni lokalne skupnosti, države, Evropske unije in sveta in druge vsebine, ki so povezane z dokončanjem šolanja in vsebine, ki krepijo posameznikovo uporabo sodobne tehnologije. V modulu osebnostne rasti in oblikovanja trajnostnih življenjskih slogov pa so vsebine, ki so povezane z medosebnimi odnosi, telesnim in duševnim zdravjem, preživljanjem prostega časa, zlorabo in uživanjem alkohola in drugih drog ter druge teme, povezane z vsakdanjim življenjem. Nekatere od teg vsebin so predmet učnih projektov, druge pa so skozi potek dela v programu vpeljane v diskurz učenja in dajejo mladostnikom zgled in jim omogočajo pridobitev pozitivnih izkušenj (Andragoški center Republike Slovenije, 2020, str. 16–17).

Temeljni cilji programa PUM-O je pridobitev funkcionalnega znanja, kot so splošna razgledanost, izobraženost in večja prožnost mišljenja. Za dosego le-tega je delo usmerjeno k vsebinam, ki povečajo uspešno obvladovanje okoliščin v šolah in vsakdanjem življenju. Pridobitev funkcionalnih spretnosti, ki so usmerjene k vsebinam, ki omogočajo večjo tekmovalnost in konkurenčnost na trgu dela, so predvsem usvajitev zaposlitvene fleksibilnosti in samostojnosti, pridobivanje pozitivnih izkušenj učenja, ki lahko motivirajo za nadaljevanje opuščene šolanja ter pomoč in podpora pri učenju, vpisnih postopkih, ki udeleženca pripravijo na nadaljevanje šolanja. Med temeljne cilje programa pa spadajo tudi izdelava zaposlitvene strategije in jasno izdelani cilji za nadaljnje izobraževanje ali zaposlitev in samostojno odločanje ter razvijanje sposobnosti kritičnega mišljenja. Bistvo ciljnega načrtovanja je, da mladi sodelujejo že pri načrtovanju ciljev in so lastni kreatorji vsebin. To pomeni, da učenje temelji na jasno postavljenih ciljih in je za udeležence funkcionalno in smiselno. Naloga mentorjev, ki delajo z mladimi je, da pri postavljanju ciljev določijo skladnost med individualnimi cilji posameznika in programsko določenimi cilji, kar hkrati zagotavlja, da mladi ostanejo motivirani skozi celoten proces (Velikonja, 2000, str. 10–12).

Cilji, povezani z oblikovanjem poklicne identitete, ki jih avtorica izpostavlja kot pomembnejše cilje projektnega učenja mladih, so predvsem širjenje poklicne informiranosti s spoznavanjem različnih poklicev, informiranosti o možnih izobraževanjih za poklice, prehajanje med poklici, informiranost o sistemski ureditvi področja dela in pridobivanje različnih poklicno specifičnih spretnosti. Cilj programa je izdelati načrt poklicne kariere, kjer si mladi s pomočjo svetovalnih služb izberejo ustrezno poklicno področje in izdelajo individualno strategijo nadaljevanja poklicne kariere. V primeru, da se posameznik odloči za nadaljevanje šolanja, je potrebno pravočasno izpolniti vse pogoje za vpis, v primeru nadaljnjega iskanja zaposlitve pa je potrebna izdelava življenjepisa, pisanje prošenj in opravljanje razgovorov pri potencialnem delodajalcu (Velikonja, 2000, str. 40–41).

1.6.5. Vsebine programa

Temeljna oblika izpeljave programa je učni projekt, ki sestoji iz (Andragoški center Republike Slovenije, 2020, str. 23):

- dveh do treh izbirnih projektnih del na leto,
- osebnih učnih projektov in
- interesnih dejavnosti.

Program traja celo leto in ni vezan na šolsko leto. Programsko leto praviloma traja od 19.

septembra do 19. septembra naslednje leto. Organizirano projektno delo poteka od 20. septembra do 30. junija, julij pa je namenjen drugim interesnim dejavnostim oz. individualnim projektom. Mesec avgust je namenjen za počitnice (Velikonja, 2000, str. 12–15).

Izbirno projektno delo poteka štiri dni v tednu, v teh dneh lahko udeleženci uresničujejo tudi osebne projekte iz njihovih kariernih načrtov. En dan v tednu je namenjen interesnim dejavnostim, teden pa se zaključi z refleksijo tedenskega dogajanja in načrtovanja aktivnosti za prihodnji teden. Dnevne dejavnosti potekajo v dopoldanskem času in trajajo največ 7 in najmanj 4 ure, kar pomeni, da lahko skupina trajanje določa za vsak dan posebej. Pomembno je, da je tedenski urnik pripravljen vnaprej, se pa vsebine in potek prilagaja dejavnostim udeležencem kot so razgovori za zaposlitev, izpiti ipd. Poleg izbirnih učnih projektov in interesnih dejavnosti, vsak dan poteka tudi jutranja animacija in predstavitev dnevnih nalog, priprava malice, izpolnjevanje evalvacijskih listih, kratka evalvacija dela in načrt dejavnosti za naslednji dan, vodenje dnevnika poteka dejavnosti ter ureditev prostorov. Organizirano skupinsko delo poteka 30 ur na teden, vsak delovni dan. Od tega je 10 ur namenjeno dejavnostim mentorjev, ki so povezane z vzpostavljanjem sodelovanja z okoljem in ustanovami, kot so šole, podjetja in lokalna skupnost, ki so pomembne za delovanje programa. Prav tako je ta čas namenjen intervizijam in supervizijam ter izobraževanjem mentorjev (Andragoški center Republike Slovenije, 2020, str. 23–25).

Med letom mentorji ves čas organizirajo animacijske dejavnosti za pridobivanje novih uporabnikov, vstopne intervjuje s potencialnimi novimi udeleženci, skupinske intervjuje za ugotavljanje interesnih področij in pripravljajo poklicne oziroma izobraževalne načrte za vsakega od udeležencev (Velikonja, 2000, str. 15–16).

1.7. Uporaba konceptov socialnega dela pri delu z mladimi osipniki

1.7.1. Soustvarjanje zelenih izidov

Šola bi morala vsakemu otroku omogočiti, da je uspešen v šoli, da razišče in dobi podporo za svoj izviren projekt pomoči, ki mu lahko prinese uspeh. Temeljno izhodišče za vključujoče delo v šoli je pogled na otroke kot izvirne posameznike. Čačinovič Vogrinčič navaja, da je paradigmatški premik za drugačno šolo mogoč, čeprav ni preprost. Korak, ki je uresničljiv, je odločitev učitelja, da ravna s perspektive moči z vsakim učencem in učenko, kar pomeni, da najprej iščemo znanje in ne neznanja. Za uspešno učenje je potreben prijateljski in osebni odnos z učencem, odnos, ki podpira in varuje otroka ter ga spodbudi k delu in varuje njegovo

udeleženosť. Učiteľ mora otroku predstavljati spoštljivega in odgovornega zaveznika. Skrb in podpora vsakemu posamezniku, visoka pričakovanja in prepričanja v to, da ima vsak učenec močna področja, ter udeleženosť učenca kot strokovnjaka z izkušnjami in soustvarjalca učenja v učilnici in izven šole so ključni varovalni dejavniki, ki učinkujejo kot uspešna podpora učencu (Čačinovič Vogrinčič, 2013, str. 11–13).

Tako kot na ostalih področjih socialnega dela, se lahko tudi pri delu z mladimi opremo na ključne elemente delovnega odnosa. Čačinovič Vogrinčič navaja, da je koncept delovnega odnosa dober okvir za varovanje učenčevega glasu in procesa soustvarjanja vseh udeleženi. Dogovor o sodelovanju nam omogoči, da povzamemo, kje smo trenutno in kaj vse se je dobrega zgodilo, da bi se lahko soočili tudi s slabim. Z instrumentalno definicijo problema učenec sam začne z raziskovanjem zelenih izidov in s tem tudi lastnega prispevka k rešitvi. Vsak delovni odnos je tudi osebni odnos, kar pomeni, da skrb in podpora, ki jo potrebuje otrok ni neosebna. V šolah je potrebno učence voditi k dobrim izidom, k uspešnemu učenju ali pa k omilitvi težave. V procesu osebnega vodenja odrasli ustvarjajo varovalne dejavnike za otroke in s tem, ko jih podpirajo, zagotavljajo, da so slišani, in omogočajo soustvarjanje zelenih rešitev. Etika udeleženosťi je temeljni koncept v odnosih soustvarjanja v šoli. Tako odrasli niso več edini posestniki resnice, ampak resnici odraslih dodajamo resnico otroka. Zaradi tega je pomemben spodbuden delovni odnos podpore, v katerem lahko učenec pridobiva in soustvarja novo znanje. Perspektiva moči je prav tako ključna v izvirnem projektu pomoči, saj skupaj z otroki razvijamo pozitivne izkušnje, uspešne rešitve, dobre predloge in talente.

Čačinovič Vogrinčič pri delu z otroki pogosto uporablja metaforo o napol polnem kozarcu, ki je tudi napol prazen. Najprej je potrebno raziskati, kaj že imamo v kozarcu, kakšno znanje in izkušnje ima učenec, kdo mu je pri tem pomagal, da bi se lahko lotili praznine, na kateri je še potrebno delati. Za uspešen odnos je potrebno ravnanje v sedanjosti, da varujemo čas tukaj in zdaj. Preteklost je pomembna, vendar nas zanimajo samo dosedanje dobre izkušnje. Znanje za ravnanje pa v odnosu med učencem in učiteljico pomeni, da učiteljica pojasni, kaj želi, predlaga in vidi, obenem pa to pove tako, da je učencu razumljivo. Pomembno je, da se osredotočimo na uspeh in na to, kar bo dobro za učenca, in ne na njegove napake in motnje, tako se prestavimo od govora o problemu h govoru o rešitvah (Čačinovič Vogrinčič, 2013, str. 32–33).

2. Formulacija problema

Čedalje več mladih opušča redno šolanje, razmere na trgu delovne sile pa so se tako zaostrole, da mladi brez poklica in delovnih izkušenj skorajda nimajo več možnosti za zaposlitev. Za mlade je značilno, da zaradi pomanjkanja formalnih delovnih izkušenj in ostalih poklicno specifičnih kompetenc, ki jih zahtevajo delodajalci, težko dobijo prvo zaposlitev (Cerovšek in Lukič, 2013). Nezaposlenost mladih je po dosedanjih spoznanjih eden glavnih vzrokov za socialno ranljivost mladih, saj mladega človeka postavlja v slab socialno ekonomski položaj, ki mu zmanjšuje ugled v družbi in ga marginalizira, poleg tega pa negativno vpliva na njegovo samopodobo (Ule, Renner, Mencin Čeplak in Tivadar, 2000).

Po podatkih naj bi vsak deseti mladi Evropejec predčasno opustil šolanje in mu je s tem onemogočena pridobitev določenih znanj in spretnosti, ki jih potrebuje za uspešno vključevanje na trg dela in aktivno sodelovanje v družbi. Razlogi za šolski osip so kompleksni in raznoliki, vendar so pogosto povezani s socialno-ekonomsko prikrajšanostjo. Pomembni dejavniki, ki vplivajo na mlade, so prav tako slab uspeh v šoli, nizka akademska motivacija, medvrstniško nasilje idr. Vpliv naštetih dejavnikov je pogojen s strukturo sistemov izobraževanja in usposabljanja, razpoložljivimi učnimi možnostmi in učnimi okolji (Drop'in, 2018).

Ker izpad iz šolanja predstavlja pomembno tveganje in posledično vodi v socialno ranljivost mladih, želim v svojem magistrskem delu raziskati, kako in zakaj pride do osipa v šolskem sistemu in ali bi se dalo v določenih primerih to preprečiti z drugačnim pristopom. Zanima me tudi, kako so mladi, ki izpadejo iz formalnega izobraževanja, obravnavani s strani Zavoda za zaposlovanje in kako nanje vpliva vključitev v program Projektno učenje mlajših odraslih (PUM-O), ki je eden od programov aktivne politike zaposlovanja mladih. Raziskovala bom že obstoječe prakse in možne izboljšave na omenjenih področjih obravnave. Poleg naštetega pa me zanima tudi, kako je epidemija vplivala na obravnavo mlajših odraslih, ki so izpadli iz šole.

Raziskovalna vprašanja, ki so bila vodilo moje raziskave, so naslednja:

1. Kako se šolski svetovalni delavci na srednjih šolah spopadajo s problematiko šolskega osipa?
2. Kako poteka proces obravnave mlajših odraslih s strani strokovnih delavcev, zaposlenih na Zavodu za zaposlovanje?
3. Kako poteka delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O?
4. Kakšen je vidik mlajših odraslih na obravnavo?

5. Kako poteka sodelovanje med srednjimi šolami, Zavodom za zaposlovanje in programom PUM-O?
6. Kako je program PUM-O vplival na posameznike, vključene v program?
7. Kako je epidemija SARS-CoV-2 vplivala na obravnavo mlajših odraslih, ki so izpadli iz šole?
8. Kakšne so ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov ter možne izboljšave?

3. Metodologija

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava je glede na stopnjo v procesu spoznavanja eksplorativna, saj sem z njo želela spoznati področje osipništva, obravnave mladih osipnikov v različnih institucijah ter vpliv programa PUM-O na mlade osipnike. Glede na odnos do izkustvenega gradiva pa je raziskava empirična, saj sem s spraševanjem zbirala novo, neposredno izkustveno gradivo. Ker so moje osnovno izkustveno gradivo predstavljali besedni opisi, ki se nanašajo na raziskovalni pojav, pa bo moja raziskava kvalitativna (Mesec, 2009).

3.2. Spremenljivke oz. teme raziskovanja

Teme moje raziskave so naslednje:

- spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah in obravnava mladih osipnikov s strani šolskih svetovalnih delavk,
- obravnava mladih osipnikov s strani strokovnih delavcev na Zavodu za zaposlovanje,
- obravnava mladih osipnikov v programu PUM-O,
- obravnava z vidika mladih osipnikov,
- sodelovanje ustanov pri obravnavi mladih osipnikov,
- vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle, vključene v program,
- vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov,
- ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov ter možne izboljšave.

3.3. Merski instrumenti ali viri podatkov

Za merski instrument pri raziskovanju sem uporabila delno standardiziran vprašalnik, ki sem ga sestavila po temah, ki sem jih želela raziskati. Vprašanja sem intervjuvancem med pogovorom po potrebi prilagajala. Vprašalnik je priložen v dodatku.

3.4. Opredelitev enot raziskovanja

Populacijo raziskave so predstavljale svetovalke na Zavodu za zaposlovanje, šolske svetovalne delavke, vodja programa PUM-O in mladi med 15. in 26. letom, ki so izpadli iz šole in so bili vključeni v program PUM-O.

Vzorec je neslučajnostni in priročni, predstavljalo pa ga je deset oseb. Od tega so bile tri osebe svetovalke na Zavodu za zaposlovanje (svetovalna delavka za mlajše odrasle na Uradu za delo v Celju, svetovalna delavka za mlajše odrasle na Uradu za delo Žalec, svetovalna delavka na Uradu za delo Laško), tri osebe so bile zaposlene kot šolske svetovalne delavke (ena šolska svetovalna delavka na srednji šoli za storitvene dejavnosti in logistiko, ena šolska svetovalna delavka na srednji šoli za gradbeništvo in varovanje okolja, ena šolska svetovalna delavka na gimnaziji Celje Center) ter vodja programa PUM-O Celje. Poleg zaposlenih so vzorec predstavljali tudi trije mlajši odrasli med 15. in 26. letom, ki so izpadli iz šole in zaključili s programom PUM-O.

3.5. Zbiranje podatkov

Podatke sem zbirala z metodo spraševanja, natančneje z delno standardiziranim intervjujem. Vprašanja sem med intervjuji prilagajala sogovornikom, da sem dobila potrebne odgovore. Zbiranje podatkov se je začelo v programu PUM-O, kjer sva se z vodjo programa pogovarjali o ustanovah, s katerimi sodelujejo, in o možnosti izvedbe raziskave. Vodja programa mi je nato po elektronski pošti poslala kontakte šolskih svetovalnih delavk ter svetovalnih delavk na Zavodu za zaposlovanje, s katerimi sem se potem dogovorila za sestanke. Mlajše odrasle je za sodelovanje najprej povprašala vodja, potem pa mi je posredovala kontakte tistih, ki so se s sodelovanjem strinjali. Njih sem potem kontaktirala preko družabnega omrežja Facebook. Zbiranje podatkov je potekalo od 7. 2. 2023 do 9. 3. 2023. Pred intervjuji sem se z vsakim posameznikom in posameznico dogovorila za datum in čas izvedbe intervjujev. Intervjuje s svetovalnimi delavkami sem opravila na Uradih za delo v Celju, Žalcu in Laškem, dva intervjuja s šolskimi svetovalnimi delavkami sem opravila na srednji šoli za storitvene dejavnosti in logistiko ter srednji šoli za gradbeništvo in varovanje okolja, en intervju s šolsko svetovalno delavko na Gimnaziji Celje Center pa sem opravila preko platforme Zoom. Z vodjo programa sem se srečala v živo na sedežu programa. Prav tako sem se na sedežu programa PUM-O srečala z dvema mlajšima odraslima, z enim pa sva se srečala na kavi in tam opravila pogovor. Intervjuji so potekali od 10 do 55 minut. Pred vsakim pogovorom sem razložila namen intervjuja, zagotovila anonimnost in vprašala za dovoljenje snemanja, s čimer se je strinjala večina z izjemo dveh zaposlenih na Zavodu za zaposlovanje. Tam sem potem pogovor sproti zapisovala. Skozi pogovor sem pri določenih vprašanjih zastavila dodatna podvprašanja z namenom pridobitve podrobnejših odgovorov.

3.6. Obdelava in analiza podatkov

Intervjuje, ki sem jih snemala s telefonom, in dva intervjuja, ki sem si ju sproti zapisovala, sem najprej zapisala v programu Word. Nato sem besedilo razčlenila, označila dele, ki so bili pomembni za mojo raziskavo, jim pripisala kode in jih kvalitativno analizirala. Začela sem z odprtim odiranjem, pri katerem sem v stolpce pripisovala pojme, kategorije in teme. Po končanem odprtem kodiranju sem analizo nadaljevala z osnim odiranjem, kjer sem vzpostavljala odnose med kategorijami in znotraj posameznih kategorij.

4. Rezultati

4.1. Obravnava mladih osipnikov

4.1.1. Obravnava mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje

Mlajši odrasli, ki izpadejo iz šolanja, informacije o Zavodu za zaposlovanje večinoma pridobijo sami. Na Zavod za zaposlovanje se večina mlajših odraslih prijavi po zaključku ali prekinitvi izobraževanja z namenom iskanja zaposlitve. Mlajši odrasli na Zavod pridejo tudi zaradi prenehanja delovnega razmerja ali zaradi pridobitve denarne socialne pomoči. V Savinjski regiji je na Uradih za delo v Celju, Žalcu in Laškem trenutno prijavljenih 637 mlajših odraslih. Med njimi so tudi mlajši odrasli z zdravstvenimi težavami, nezaposljivi in tisti, ki so tik pred zaposlitvijo.

Mlajše odrasle na Zavod za zaposlovanje napotujejo srednje šole, starši, Center za socialno delo in zaposleni na programu PUM-O. Ena od intervjuvank navaja, da mlajših odraslih ne napotujejo s srednjih šol. V večini primerov pa na Zavod za zaposlovanje pridejo sami in prostovoljno. Ena svetovalka navaja, da vir napotitve ni pomemben in da je je Zavod za zaposlovanje le kot osrednja institucija (*»Meni osebno niti ni važno od kod je prišel, bolj je važno, da najde zaposlitev in pravi kraj, kjer se lahko pogovarjamo za naprej.« (A9)*).

Za mlajše odrasle, prijavljene na Zavodu za zaposlovanje, je značilno, da so nepripravljeni na trg dela in velikokrat doživljajo stisko zaradi pomanjkanja podpore (*»Sem pridejo jokati, so v stiski, družina jih ne podpira, razna nasilja (psihična, fizična), ogromno je tega.« (A22)*). Veliko mlajših odraslih, prijavljenih na Zavod za zaposlovanje po končanem šolanju ve, pri katerem delodajalcu se bodo zaposlili zaradi predhodnih izkušenj z opravljanjem študentskega ali oziroma prakse. Prav tako pa se več mlajših odraslih, ki izpadejo iz šolanja, želi zaposliti, ne pa vrniti v šolo (*»Osebe, ki so izstopile iz sistema izobraževanja, se ne želijo vrniti v šolanje, temveč se želijo zaposliti, ker je šolanje povezano s financami.« (C22)*). Značilnost mlajših odraslih na Zavodu za zaposlovanje pa je, da so še vedno bolj zaposljivi kot starejši od 30 let.

Za dogovor o terminu obravnave se svetovalke z mlajšimi odrasli dogovorijo v živo ali preko terminala. Ko se oseba prijavi na Zavod za zaposlovanje, pridobi status brezposelne osebe. Ob prijavi v evidenco oseba samostojno ali s pomočjo svetovalke dobi informacije o pravicah in obveznostih. Za dostop do vseh informacij imajo mlajši odrasli dostop do portala Pišči delo (*Osebe se potem registrirajo same ali pa jih registrirajo svetovalke na portal Poišči delo, kjer jih potem tudi stalno spodbujamo.« (B21)*). Prvi svetovalni razgovor opravijo v roku

14 dni od prijave. Posamezne obravnave trajajo od 30 minut dalje, v primeru stiske tudi do ene ure. Svetovalke skupaj z mlajšimi odraslimi nato izdelajo individualni zaposlitveni načrt, kjer pregledajo dosedanje delovne izkušnje in zapišejo dogovore o zaposlitvenih ciljih. Zaposlitve iščejo tudi izven kraja bivanja (*»Zaposlitve potem iščemo migracijsko, kar pomeni da gledamo različna območja, prevoz do tja, morebitno varstvo otrok, zdravstvene sposobnosti ...« (B27)*). Mlajše odrasle s pomanjkanjem veščin vključujejo v različne delavnice. Uresničevanje zaposlitvenega načrta se potem spremlja na vsake 3-4 mesece in se stalno prilagaja pričakovanjem in potrebam posameznika. Ena od intervjuvank navaja dejstvo, da osebe z zdravstvenimi težavami in odločbami o invalidnosti težje pridobijo zaposlitev.

Svetovalke navajajo, da je način obravnave mladih zelo raznovrsten (*»Ja, jaz mam do njih kar tak mal poseben način in pravim da tukaj smo ali policaji, motivatorji ali psihologi.« (A13)*). Pri delu je potrebno več vodenja, spodbujanja in razumevanja. Intervjuvanke navajajo pomembnost vzpostavitve zaupanja, predvsem z mlajšimi odraslimi, ki prihajajo iz neurejenih družin (*»Če gre za nekoga, ki prihaja iz družine, ki ima takšne ali drugačne težave, ker tega je veliko, moreš neko zaupanje vzpostaviti.« (A19)*). Ena svetovalka navaja, da je pomembna uporaba materinskega čuta pri delu z mlajšimi odraslimi, ki potrebujejo prilagojeno obravnavo (*»Pri teh mladih si pa tudi mal materinski, ker ne moreš mladih starih 18-21 let isto obravnavat, kot tiste, ki so stari 30 plus.« (A14)*). Vsaka obravnava je vedno individualna in odvisna od karakterja posameznika.

V primeru, da se mlajši odrasli prijavijo na Zavodu za zaposlovanje z namenom pridobivanja socialne pomoči in ne zaposlitve, je cilj svetovalk čimprejšnja odjava mlajšega odraslega iz Zavoda za zaposlovanje (*»Če delamo s posamezniki, ki so zdravi, imajo urejeno življenje pa čutiš, da dela na črno in da je tukaj zaradi socialnih transferjev, moraš pa igrat policaja. Kar pomeni, da delaš na tem, da se čimprej odjavi z zavoda, to pa potem zajema razne postopke.« (A41)*). Obravnava v teh primerih poteka na način pogostih vabil na različne delavnice, rezultat pa je izstop iz Zavoda za zaposlovanje (*»In zato ga vabiš pogosteje na delavnice, kjer potem obupajo in opustijo in si najdejo zaposlitev.« (A42)*).

Cilj obravnave mlajših odraslih, ki nimajo telesnih oviranosti ali bolezni, je čimprejšnja odjava iz Zavoda in pridobitev zaposlitve ter preprečitev dolgotrajne brezposelnosti med mlajšimi odraslimi. Ena od svetovalk navaja, da cilj ni vključitev mlajših odraslih v programe, kot je program PUM-O pred vključitvijo v zaposlitev, ampak to, da posameznik ugotovi, kaj so njegove želje in cilji glede zaposlitve (*»Čeprav ni moja prioriteta vključitev v program PUM-O pred zaposlitvijo, moja prioriteta je, da se oseba zdefiniira.« (A94)*). Svetovalke navajajo, da je razlog za čimprejšnji vstop mladih v zaposlitev stagnacija, apatičnost in težja vrnitev v

delovno rutino v primeru brezposelnosti in pridobitev delovne zavesti in obveznosti, ki jih prinese zaposlitev (*»Že to delovno zavest je včasih težko dobit nazaj, da se moreš vstat in ob določeni uri bit nekje, ne pa da spijo do 12 brez kakršnihkoli obveznosti.« (A40)*).

Trajanje prijave na Zavodu za zaposlovanje ni omejena (*»Ni omejeno, koliko časa so lahko na Zavodu.« (A35)*). Oseba se iz Zavoda za zaposlovanje odjavi zaradi prehoda v status dijaka, študenta, zaposlene osebe, upokojenca ali zaradi smrti.

4.1.2. Obravnava mladih osipnikov na srednjih šolah

Dejavniki, ki vplivajo na opustitev šolanja mlajših odraslih so starši oziroma družina, aktivno sodelovanje staršev pri obravnavi mlajših odraslih ter socialno okolje in podpora (*»Tisti, ko majo neko podporo doma in dobro socialno okolje, tisti se nekako izvlečejo, tisti pa, ki te podpore nimajo, je pa zelo težko.« (D21)*). Razlogi za izstop mlajših odraslih iz šole se nahajajo v nejasnih ciljih in nezainteresiranosti za izobraževanje. Sogovornice navajajo slabo poklicno orientacijo pri poklicnem svetovanju v osnovni šoli in odločitev za prezahteven program. Mlajši odrasli se za šolo odločajo na podlagi odločitve svojih prijateljev ali pa nad njimi pritisk za določen poklic vršijo starši. Do osipa med mlajšimi odrasli večinoma prihaja zaradi pridobitve zaposlitve pred končanim šolanjem (*»Tisti starejši v poklicno tehničnih šolah, v dvoletnih programih ti se pa izpišejo, ker so dobili zaposlitev.« (D13)*). Vedenjske težave, uporaba prepovedanih substanc, izostajanje od pouka in pridobitev velika števila neopravičenih ur prav tako vplivajo na obseg osipa med mlajšimi odraslimi. Intervjuvanke kot razloge omenjajo tudi težke družinske situacije in neurejene družinske odnose, ki mladim onemogočajo normalno obiskovanje šole in opravljanje predmetov (*»Teh je sicer manj, ampak so tudi dijaki, ki imajo težave v družini, ko se dogajajo hude stvari, zaradi katerih ne morejo toliko sodelovati pri pouku in spremljati kot bi sicer in zato doživijo neuspeh.« (F2)*). Razlogi za opustitev šolanja mladih pa so med drugim tudi slabe ocene, neustrezna podpora ob neuspehu in težave v duševnem zdravju (*»Pa tudi duševno zdravje v smislu, da gre za neko depresijo, razpoloženjske motnje, socialna anksioznost, tudi kakšne težje stvari, pa ne zmorejo in zato izostanejo iz pouka.« (F4)*).

Večina svetovalnih delavk navaja, da je letni osip vsako leto približno isti. Letno povprečje je okoli 5-6 odstotkov mladih osipnikov. Velik odstotek mlajših odraslih, ki opusti šolanje, je vključenih v nižje poklicno izobraževanje (*»19 jih je v nižjem poklicnem izobraževanju, pa 5 izpisanih, je kr velik odstotek.« (E10)*). Posameznica navaja, da je bil v času epidemije SARS-Cov-2 manjši osip (*»Leta 2020/2021 je bilo 3,7 odstotka, to leto je bilo malo manj, je bilo tako*

koronsko leto in ni bilo veliko izpisov.» (D7)). Ena intervjuvanka navaja, da imajo nizek osip zaradi visokih omejitev in sta šolanje popolnoma opustila le dva dijaka v zadnjih 11 letih.

Mlajši odrasli se lahko prepišejo na drug program znotraj šole ali na drugo šolo. Ena od intervjuvank navaja, da se veliko mlajših odraslih prepiše na lažjo šolo ali pa šolanje zaključijo na Ljudski Univerzi. Mlajši odrasli, ki opustijo šolanje pred dokončanjem mature, lahko maturo zaključijo na izobraževalnem centru Erudio (*»Ali pa vsaj pridejo do mature, pa se potem z maturo mučijo še nekaj let, pa jo potem dokončajo na Erudiu.« (F9)).*

Večina mladih osipnikov je bila vključena v dvoletne ali triletno programe izobraževanja. V večini prevladujejo fantje, ki so imeli probleme že v osnovni šoli in je niso dokončali. Intervjuvanke navajajo, da so to posamezniki s pomanjkanjem odgovornosti za obveznosti, brez želja in so nezmožni soočenja s problemom ob naletu na oviro (*»Ko pridejo na neko oviro, je ne znajo preskočiti, niso opremljeni za to, ker so v življenju vse prav delali, vse jim je bilo dovoljeno in se ne znajo soočiti s problemom in ga rešiti.« (D29)).* Pod značilnosti mladih osipnikov posameznice navajajo tudi pomanjkanje želje do določenega poklica (*»Zdej strokovne šole smo pa tako, da smo specifične zaradi tega, ker more malo met rad poklic, ne more pridet sem, pa bi neki friziral pa šraufal, če ga to sploh ne veseli, pol res lahko trpi tu.« (D23)).* Za mlade osipnike je značilno tudi iskanje pozornosti s problematičnim vedenjem, motenjem pouka ter nesodelovanje pri pouku.

Kot posledice opustitve šolanja intervjuvanka navajajo izgubo statusa, prekinitev štipendije in pridobitev zdravstvenega zavarovanja za starejše od 18 let (*»Vedno je en tak postopek, preden pride do izpisa, ker gre tu za izgubo statusa dijaka in to potegne za sabo tudi izgubo ali prekinitev štipendije, zdravstveno zavarovanje, tistih, ki so starejši od 18 let.« (D17)).* Kot posledico pa navajajo tudi izgubo varnega okolja, socialne varnosti in družbe vrstnikov.

Mlajše odrasle k šolski svetovalni delavki napoti razrednik ob zaznanju problema ali pa se za to odločijo sami. Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje, zajema delo z mlajšim odraslim in njegovimi starši s strani razrednika in svetovalke (*»Do izpisa se jaz in razrednik ukvarjamo z mladim, povabimo tudi starše.« (D10)).* Izpis je možen le s soglasjem staršev. Svetovalna delavka navaja, da redko kateri mlajši odrasel izpade iz sistema. Delo svetovalne delavke zajema veliko svetovanja, opolnomočenja, pogovorov in opozoritev na posledice izpisa (*»Se veliko ukvarjam s svetovanjem, v smislu opolnomočenja za življenje, ker ti mladi niso nekako pripravljeni za življenje, niso pripravljeni prenašati poraza.« (D28)).* Ena intervjuvanka navaja temeljit pregled vzroka za izpis s strani ravnateljice šole. V primeru mlajših odraslih, ki so k šolski svetovalni delavki napoteni v primeru ukora ali drugega ukrepa pred izključitvijo, posameznica opozori na oteženo delo. Vse svetovalne delavke spodbujajo

mlajše odrasle, da ostanejo v šoli, dokler je to mogoče in obravnavo stalno prilagajajo mlajšim odraslim glede na situacijo. Ena intervjuvanka mlajšemu odraslemu, ki želi opustiti šolanje, predlaga prijavo na Zavod za zaposlovanje kot iskalec zaposlitve ali pa vključitev v program PUM-O.

V primeru možnosti izključitve mlajšega odraslega se rešuje trenutna situacija in svetovanje ne poteka (*»Takrat ni nekega svetovanja, ampak rešuješ tisto trenutno situacijo, hud prekršek, zaradi katerega je prišlo do izključitve.« (D54)*). Mlajši odrasli, ki so izključeni zaradi zakonski prekrškov, nimajo možnosti ponovnega vpisa v šolo v tekočem šolskem letu. V primeru možnosti izpisa svetovalna delavka navaja pogovor o nadaljnjih možnostih. Ena od intervjuvank navaja, da se v nekaterih primerih strinjajo z izpisom iz šole, in sicer v primeru odločitve za prehod v zaposlitev ali pa, ko se mlajši odrasel iz tujine zaposli v podjetju svojih staršev (*»V primeru tujcev je tako, da imajo očetje firme in z njimi ni tak problem, se tam zaposlijo.« (E21)*). V primeru izbire pretežkega programa teče pogovor o lažji šoli. Obravnava v primeru specifičnih težav zajema napotitev strokovnjakom in ustrezna prilagoditev razmer za lažje premagovanje težav (*»Če ugotavljamo skupaj s starši, da ima mogoče ta otrok neke specifične, zaradi katerih mu ne gre, da niso sposobnosti, ampak motnje pozornosti, težave z branjem, pisanjem, bolezenske, psihične težave, potem ga usmerimo na neke dodatne preglede k zdravniku, psihologu ali pa svetujemo usmeritev, da če se lahko temu otroku zagotovijo prilagoditve odločno, da potem lahko premaguje te težave.« (F20)*). V primeru socialne anksioznosti mlajših odraslih pa skušajo svetovalne delavke motivirati starše k sodelovanju ter seznaniti sošolce z načinom reagiranja v trenutkih stiske posameznika s težavami.

Cilj obravnave je mlajše odrasle obdržati v sistemu. Med strategije za preprečitev osipa svetovalne delavke navajajo spodbujanje otrok že v zgodnjem otroštvu in pridobitev informacij o poklicih na zabaven način preko igre. Posameznica navaja pomembnost opravljanja testov sposobnosti v osnovni šoli in svetovanje o izbiri nadaljnjega šolanja na podlagi rezultatov (*»Drugo je meni zelo žal, da so se v osnovnih šolah ukinili testi sposobnosti ob koncu osnovne šole, kjer so ugotavljali sposobnosti otroka in na podlagi psihološkega testa so mu lahko svetovali, kaj bi bilo zanj primerno.« (D45)*). K preprečitvi osipa bi pripomoglo boljše informiranje o potencialnih šolah že v osnovni šoli ter sodelovanje z osnovnimi šolami v smislu ustrezne priprave svetovalnih delavcev na seznanitev otrok v različnih možnostih šolanja (*»Sodelujemo z osnovnimi šolami v tem smislu, da ustrezno pripravimo svetovalne delavce na to, da seznanijo otroke z različnimi programi, da ne povejo, da obstajajo samo tri šole, ampak da obstaja 15 šol, na katere se lahko nekdo vpiše v nekem okolju.« (F27)*). Kot strategije za preprečevanja osipa intervjuvanka navajajo tudi prenovitev izobraževalnih programov, realen

pogovor o pričakovanjih in ravni zahtevnosti določene šole ter seznanitev mlajših odraslih na spremembe ob prehodu iz osnovne šole v srednjo in možen padec ocen. Svetovalne delavke preventivno izobražujejo starše o previsokih pričakovanjih in mlajše odrasle o učenju organizacije dela. Pomembno je tudi individualno delo s posameznikom glede na situacijo.

4.1.3. Obravnava mladih osipnikov v programu PUM-O

Mlajše odrasle na program PUM-O napotijo večinoma svetovalke na Zavodu za zaposlovanje, šolske svetovalne delavke ali pa družina. Lahko pa mlajši odrasli pridejo sami. Pogoj za vključitev v program je prijava na Zavodu za zaposlovanje in veljavna pogodba sklenjena z Zavodom (*»Edini pogoj v bistvu za vključitev k nam je veljavna pogodba z Zavodom za zaposlovanje, ki jo najprej pri svetovalki zrihtajo.« (G6)*).

Ob vključitvi mlajšega odraslega v program se najprej izdelava osebni izobraževalni oziroma karierni načrt in zapišejo aktivnosti v času obiskovanja programa. Mlajši odrasli se nato udeležujejo v kreativnih delavnicah za pridobitev vztrajnosti, natančnosti in organizacije. V primeru vključitve posameznika, ki se želi vrniti v šolanje, se najprej ugotovi problem in izdelajo preverljivi koraki do rešitve. Mlajšemu odraslemu se zagotovi učna pomoč s strani mentorice ali drugih oseb. V programu je na začetku vsakega dneva mlajšim odraslim, ki izpadejo iz šolanja, prvi delovni čas namenjen učenju. Intervjuvanka navaja, da mlajšim odraslim, ki so na začetku še odklonilni do šole, namesto učenja omogočajo reševanje vaj za urjenje spomina in koncentracije (*»Zdaj tisti, ki so čist na začetku in so še odklonilni za šolo, ampak majo namen se vrniti v šolo, tistim pa ponavadi damo vaje za urjenje spomina, za koncentracijo, pa kakšne miselne uganke, kot je Sudoku, da se počasi vpelje.« (G25)*). Napredek in stanje se stalno spremljata.

Vodja programa PUM-O Celje navaja, da je uspešnost programa 70-odstotna. Zaradi več napotitev iz Zavoda za zaposlovanje je več prehodov v zaposlitev kot v šolanje. Obstajajo pa razlike med različnimi programi PUM-O po Sloveniji (*»Nekje se programi izvajajo na Ljudskih Univerzah ali nekateri pumi imajo ogromno napotenih iz šol in se potem jasno vrnejo nazaj v izobraževanje.« (G35)*).

Prednosti programa PUM-O in neformalnega izobraževanja intervjuvanka vidi v nedoločenem natančnem kurikulumu, ki omogoča prilagajanje posameznikom in možnost prilagoditve dela v primeru stiske (*»Mi nismo nikoli s tistim omejeni, zdej moramo pa še to nujno narediti, ampak dejansko tudi če pride do kakšne stiske, se da ustaviti, se da pogovoriti,*

delat te stvari, potem pa naprej nadaljevat.» (G27)). Slaba stran neformalnega učenja pa je onemogočena pridobitev uporabne kvalifikacije kot je to mogoče pri formalnem izobraževanju.

4.1.4. Obravnava z vidika mladih osipnikov

Razlogi za izpad iz šole pri mlajših odraslih so bili uporaba prepovedanih substanc in alkohola, problemi doma ter trma in vztrajanje pri reševanju lastnih problemov brez pomoči (*»Js sem bil kr trmast, nisem nobenmu pustu, da mi pomaga, sem hotu sam svoje probleme rešit.*»(H3)). Mladi so kot razloge navedli epidemijo Sars-cov-2 in pomanjkanje motivacije za šolo, kar je vodilo v pridobitev visokega števila neopravičenih ur. Mlajši odrasli so šolo opustili zaradi pomanjkanja interesa in odločenosti v izpis (*»Sem bil sam trdno prepričan, da se mi ne da več hodit v šolo, tak da niso mel velik vpliva na mene.*»(I9)). Vpliv na opustitev šolanja so bili problemi pri učenju zaradi disleksije in neuspešno opravljena matura.

Mlajši odrasli navajajo, da so imeli pred izpisom opravljenih veliko pogovorov, ki na koncu niso bili uspešni (*»Sej je blo puno pogovorov, tut s starši ampak nismo nič dosegli, oziroma smo dosegli, da sm pol prekinu šolanje.*»(H4)). Šolske svetovalne delavke so starše obvestile o neobiskovanju pouka in imeli tudi govorilne ure, kjer so se pogovarjali o problemu in rešitvah. Intervjuvanec navaja, da je bil izpisan iz šole po 2-3 mesecih brez njegove prisotnosti (*»Sej sem vmes hodil, pa pol spet ne, potem je pa šla mami enkrat na sestanek in so me potem takrat izpisal.*»(I7)). En mlajši odrasel navaja, da ni imel posebne obravnave (*»Drugače pa neke posebne obravnave nisem mel, ker sem ubistvu mel sam maturo za nardit.*»(J4)).

Mlajši odrasli so bili po izpisu iz šole nekaj časa doma, potem pa so se prijavili na Zavod za zaposlovanje. En sogovornik navaja, da se je na Zavod za zaposlovanje prijavil zaradi pridobitve socialne pomoči (*»Iz šole sem šou pol na Zavod, pa sem tam socialno vleku.*»(H5)).

Mlajši odrasli na vprašanje, kaj bi potrebovali s strani zaposlenih na šoli, da bi preprečili izhod, odgovarjajo z napotitvijo k terapevtu ali psihiatru, bolj osebni in prijateljski odnos s strani zaposlenih, biti opažen in da te nekdo posluša. Posameznik, ki se je iz šole izpisal v času epidemije, si želi, da bi mu omogočili več možnosti za ostanek v šoli (*»Ampak vseeno mislim, da bi mi lahko dal mal več možnosti, glede na to da je bla glih korona*»(I10)).

Posameznik navaja, da so mu bila na Zavodu za zaposlovanje predstavljena v večini samo javna dela in da je o programu PUM-O pridobil pomanjkljive informacije (*»Na Zavodu so mi program samo omenil, ampak niti približno tak predstavli, samo da to obstaja. Ni blo pol tak kot bi mogl bit.*»(H10)).

4.2. Sodelovanje ustanov pri obravnavi mladih osipnikov

4.2.1. Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi

Zavod za zaposlovanje izvaja trimesečni program usposabljanja na delovnem mestu za mlade, delovni preizkus, zdravstveno zaposlitveno svetovanje za mlajše odrasle z zdravstvenimi težavami, krajše modularne delavnice v Kariernem središču za iskanje zaposlitve in pridobitve kompetenc, program preseNEETi.se v okviru Ljudske Univerze v Celju namenjeno opolnomočenju in socialni aktivaciji oseb NEET ter program PUM-O. Cilj programov za mlade je čimprejšnja zaposlitev mlajših odraslih (*»In poanta teh programov je, da se mladi čimprej zaposlijo.«*(A52)).

V programe za vrnitev v šolanje ali prehod v zaposlitev je v povprečju vključenih 10 mladih. Ena svetovalna delavka navaja, da točnih podatkov, koliko mladih je vključenih, nima.

Program usposabljanja mladih za delovno mesto in delovni preizkus sta na voljo vsem uporabnikom, ne samo dolgotrajno brezposelnim. Program usposabljanja za delovno mesto za mlajše odrasle ni zaposlitev, saj ima vključena oseba še vedno status brezposelne osebe. V času obiskovanja programa osebe dobijo plačilo za obiskovanje programa in povrnitev potnih stroškov s strani Zavoda za zaposlovanje. V program se lahko vključijo vsi mlajši od 30 let. Namen programa je preizkus na delovnem mestu, pridobitev znanj in morebitna zaposlitev pri delodajalcu (*»Namen tega usposabljanja je, da se preizkusijo na nekem delovnem mestu, pridobijo nova znanja in se lahko dokaže delodajalcu, da je primeren kandidat za delovno mesto in ga kasneje tudi zaposli.«*(A47)). Poleg tega pa omogoča pridobitev novih izkušenj, ki jih mlajši odrasli lahko vključijo v svoj življenjepis.

Vključitev v programe javnih del je omogočena in namenjena vsem kategorijam brezposelnih oseb. Svetovalka pove, da Zavod za zaposlovanje izda interne razpise javnih del, na katere se lahko institucije prijavijo. Ob prijavi institucij na razpise začnejo svetovalke na Zavodu za zaposlovanje s kadrovanjem in iskanjem primernih oseb za vključitev v javna dela (*»Knjižnice, muzeji, šole se prijavi na ta razpis, iščejo nekoga s peto ravniyo izobrazbe in mi kadrujemo, kar pomeni, da najdemo vse, ki izpolnjujejo pogoje, in ocenimo, kdo bi bil primeren, pokličemo, vprašamo in napotimo.«*(A59)). Ob vključitvi v javna dela se osebo izključi iz evidence brezposelnih oseb in prestavi v evidenco APZ (Aktivna politika zaposlovanja) ter pripravi ustrezna dokumentacija (*»Na napotnici piše ura, datum, kraj razgovora in če je izbran, potem pripravimo dokumentacijo za vključitev in potem je stranka izključena iz naše evidence, ker je zaposlena.«*(A60)).

V javna dela se lahko vključijo mlajši odrasli, ki so na Zavodu prijavljeni vsaj eno leto, poleg tega pa je pomembno ugotoviti ustrezno stopnjo izobrazbe za napotitev na ustrezno delovno mesto. Namen javnih del je lažji prehod in integracija na trg dela in pridobitev občutka delovnega razmerja z vsemi pravicami in obveznostmi (*»Kljub temu, da je mehka oblika dela, še vedno veljajo vse pravice in obveznosti in začutijo, kakšno razmerje je to in kako je biti zaposlen.«*(A55)). Na Zavodu za zaposlovanje imajo pisarno namenjeno informiranju delodajalcev. Prav tako pa se delodajalci samostojno prijavljajo v programe za hitrejšo zaposlitev mlajših odraslih.

Program PUM-O po mnenju Zavoda deluje drugače kot ostali programi. Ena svetovalka navaja informiranje mlajših odraslih o programu in zahtevanje sprejetja odločitve v enem mesecu (*»Js nisem opcijska, kar se tega tiče, js povem, da program je in da ima en mesec časa da premisli in se odloči.«*(A92)). Odločitev je prostovoljna, največ mladih pa se vključuje v oktobru. Mlajši odrasli imajo boljše možnosti v programu PUM-O kot brezposelna oseba na Zavodu za zaposlovanje (*»Jaz rajši vidim, da je nekdo vključen v program kot pa tukaj na Zavodu kot brezposelna oseba in da sem prihaja, ker js ne morem delat tako kot delajo na Pumu.«*(A97)). Svetovalke navajajo, da je namen programa PUM-O podpora in pomoč pri odločitvi za šolanje ali zaposlitev (*»Tam se jim pomaga samega sebe poiskati, kako zdej naprej, ali bo šel v šolo ali delat«*(A69)) ter intenzivna obravnava, pomoč in ustrezen nadzor.

Svetovalke mlajše odrasle, ki so primerni za vključitev v program PUM-O, opisujejo kot otroke brez kompasa in mesta v svetu, ki izgubijo občutek pripadnosti kot posledica odhoda prijateljev v šolo (*»Bivši sošolci hodijo v šolo, gredo naprej študirat in se počutijo na stranskem tiru in izgubijo pripadnost.«*(A81)). Ena svetovalka navaja, da so to izgubljeni mlajši odrasli med odločitvijo za šolanje ali zaposlitev in brez ustreznih kompetenc za vstop na trg dela, mlajši odrasli, ki doživljajo pritisk s strani staršev doma in nimajo želje po zaposlitvi. Svetovalka med značilnosti mlajših odraslih primernih za program PUM-O opisuje mlajše odrasle, podvržene drogam in nasilju in nedozorele za vstop v zaposlitev (*»Maš pa potem nekoga, ko je star 18 pa podvržen kakšnim drogam, zgubljen, doživlja kakšno nasilje doma, pa veš, da če bo šel delat, da bo imel zelo slabo izkušnjo, ker še ni dozorel za delo oziroma ma tolk neke prtljage s sabo, da bo to na njega slabo vplival, mam lahko potem na dolgi rok večje težave, če ne naredimo na začetku prav.«* (A96)). Ena svetovalka pa kot primerne kandidate za program PUM-O navaja mlade osipnike brez dokončane izobrazbe in brez jasnega cilja glede šolanja in zaposlitev.

Ena od intervjuvank navaja, da program PUM-O ni primeren za mlajše odrasle, ki so starejši in že imajo delovne izkušnje (*»Če vidim, da se je na Zavod prijavil mladostnik star 24 let in ima že tri leta delovne dobe, pa tudi če ima končano osnovno šolo, potem vem, da on ni*

primeren za program. Se je pač odločil, da bo delal. (A89)). Prav tako programa ne bi priporočala mladim tujcev, ki že imajo izkušnje z delom pri starših (»Če imaš na primer šestnajstletnike, tujce, večinoma so to Albanci, ki so že delal v gradbeništvu in pomagal svojim staršem, za njih vem, da se bodo znašli, ne rabijo Puma, pa tut če majo samo osnovno šolo. (A95)).

V program se lahko vključijo vsi mlajši odrasli do 26. leta starosti, ki imajo dokončano osnovnošolsko izobrazbo in vsi mlajši odrasli od 15. do 26. leta brez izobrazbe. Po podatkih intervjuvank so trenutno v program PUM-O vključene tri osebe, dve puncici in ena oseba z interesom zaključiti šolanje.

Po vključitvi v program PUM-O svetovalka iz Zavoda uporabnike povabi na razgovor ter preveri počutje in zadovoljstvo (*»Za tiste, ki jih prepričamo in se odločijo za Pum, potem po enem mesecu povabim na razgovor, da povejo kako se počutijo in da mi sami povejo, kako jim je, da vidim, če je to za njih. (A71)).* Zaradi daljšega trajanja programa se ves čas sproti preverja stanje. Med trajanjem programa je majhen delež mlajših odraslih, ki prekinajo s programom in se zaposlijo.

Mlajši odrasli s programom zaključijo predčasno ali pa končajo program in se vrnejo na Zavod za zaposlovanje (*»Seveda pa obstajajo primeri, ko mladi prej zaključijo s programom ali pa se po 10 mesecih programa vrnejo na Zavod, čudežev ne moreš delat. (A73)).* Mladi, ki predčasno zapustijo program, so tisti, ki ugotovijo, da bi raje šli v zaposlitev (*Mogoče je kdo, ki gre na program pa reče potem, da to ni za mene, se bom kr zaposlil, jaz raj želim delat, ko pa da tam sedim. Ampak to je tut dobr, ker potem ugotovi, da bi pa rajši šel delat, kar je moj cilj in cilj Zavoda. (A87)).* Tisti mlajši odrasli, ki so s programom zadovoljni, večinoma ostanejo do konca. Po zaključku programa so iz evidence APZ predstavljeni nazaj v evidenco brezposelnih na Zavodu za zaposlovanje. Svetovalke ugotavljajo, da je po končanem programu več odhodov v zaposlitev.

Svetovalke na Zavodu za zaposlovanje program PUM-O opisujejo kot varno okolje za mlajše odrasle v občutljivih letih, ki jim zagotavlja pomoč na psihičnem področju, hkrati pa jim omogoči pridobitev skupine, kateri pripadajo. Poleg pridobitve veščin mentorice delajo na opolnomočenju, kar mlajšim odraslim omogoča večjo samozavest in dodaten zagon (*»Ne samo iz tega, da jim tam povejo, kako kak obrazec izpolniti, kak se učit, kdaj se zbuditi, ampak js govorim o tem opolnomočenju, da dobijo mal večjo samozavest in večji zagon. (A84)).*

Intervjuvanke navajajo dobro sodelovanje s programom PUM-O. Mentorji v programu v primeru potencialnih udeležencev obiščejo Zavod za zaposlovanje. Svetovalke na Zavodu skupaj z mentorji organizirajo skupinske predstavitve za mlajše odrasle v prostorih programa

PUM-O. (*»V Celju je svetovalka, ki koordinira delo s pumom in organizira skupinske predstavitve, da lahko kandidate povabimo na predstavitev k njim v PUM-O.« (C19)*). Svetovalke mlajše odrasle napotijo v program PUM-O za motiviranje za vključitev.

Poleg omenjenih programov pa Zavod nudi tudi spodbude za vključitev na trg dela. Program, ki ga izvajajo, se imenuje Subvencija za hitrejši vstop na trg dela. Subvencija je namenjena delodajalcem, ki zaposlijo mlajše odrasle do 25. leta in mlajšim odraslim, ki imajo po končani šoli že izbranega delodajalca. Cilj izvajanja tega programa je hitrejši in lažji vstop mlajših odraslih na trg dela. Poleg tega pa Zavod za zaposlovanje omogoča tudi financiranje deficitarnih poklicev (*»S strani Zavoda je možno tudi financiranje šolanja za deficitarne poklice (poklicne šole oziroma poklici, ki jih na trgu dela primanjkuje), in da je možno izobraževanje zaključiti v dveh letih.« (C23)*).

4.2.2. Sodelovanje srednjih šol z ustanovami in programi

Šolske svetovalne delavke sodelujejo z drugimi srednjimi šolami in v določenih primerih s Centrom za socialno delo. Dve svetovalni delavki sodelujeta s programom PUM-O. Sogovornice navajajo, da je vrsta pomoči odvisna od problema in situacije. Poleg omenjenih ustanov, šolske svetovalne delavke sodelujejo tudi z Inštitutom Vir, in sicer v primeru odvisnosti ali vzgojne problematike (*»Z Inštitutom Vir sodelujemo v primeru vzgojne problematike, če kateri dijak dobi zadnji vzgojni ukrep in predlagamo vključitev v skupinsko ali individualno obravnavo.« (F36)*). Sogovornice omenjajo tudi sodelovanje z nevladno organizacijo SAFE.si, kjer informirajo otroke in mlajše odrasle o spletni varnosti in varni uporabi interneta, sodelovanje z NIJZ, ki izvaja spletno svetovalnico Tosemjaz.net za mlade v stiski, ter sodelovanje z Ljudsko Univerzo. Na slednjo napotujejo dijake zadnjih letnikov zaradi neuspešno opravljene mature, mlajše odrasle z duševnimi stiskami, zaradi česar niso mogli zaključiti zadnjega letnika in mlajše odrasle, ki izgubijo pravico do šolanja (*»Ali pa dijake na predšolski, ki so uspeli priti do tretjega letnika kot ponavljalci, pa potem niso bili uspešni in ker izgubijo pravico do šolanja v tem programu, potem lahko grejo samo na program, ki je eno stopnjo nižje.« (F39)*).

Ena šolska svetovalna delavka navaja sodelovanje z medpodjetniškim izobraževalnim centrom, kamor napotujejo mlajše odrasle, ki ne izpolnjujejo pogojev za ponavljanje ali niso dokončali šolanja (*»Mladi, ki ne izpolnjujejo pogojev za ponavljanje ali pa niso dokončali izobraževanja, njih pa napotim na medpodjetniški izobraževalni center, kar pomeni, da izobraževanje plačajo in končajo kot odrasla oseba.« (E41)*).

Kar se tiče sodelovanja šolskih svetovalnih delavk z Zavodom za zaposlovanje ena sogovornica omenja sodelovanje, vendar samo napotitev mlajšega odraslega in staršev (*»Zavoda ne kontaktiram osebno, tja pošljem direktno dijaka in starše, ker morejo oni dobiti informacije, ne morem biti js kot prenašalec informacij.«(D59)*). Ena oseba navaja, da z Zavodom ne sodeluje osebno, ampak z njim sodeluje šolski medpodjetniški izobraževalni center in projektna pisarna. Zavod za zaposlovanje tako na njihovo šolo napotuje mlajše odrasle na različne tečaje, prekvalifikacijo in z namenom pridobitve poklicne kvalifikacije. Ena šolska svetovalna delavka navaja, da sodelovanja med njo in Zavodom ni, ker za to ni neke potrebe.

V primeru, da mlajši odrasli sklene pogodbo z Zavodom za zaposlovanje in izgubi status dijaka pri vključitvi v program PUM-O, potem sodelujeta samo Zavod za zaposlovanje in PUM-O. V primeru pa, da ob sklenitvi pogodbe z Zavodom za zaposlovanje ohrani status dijaka pri vključitvi v program PUM-O pa poteka medsebojno sodelovanje skozi celoten čas obiskovanja programa (*»Če sklene pogodbo z Zavodom, ohrani status, potem moramo mi definitivno ves čas skozi teh 10 mesecev s pumom sodelovati.«(D68)*).

Po mnenju svetovalnih delavk program PUM-O mlajšim odraslim pomaga pri obstanku v izobraževalnem sistemu in mu omogoča hkratni obiskovanje šole in programa z namenom pridobitve izobrazbe. Ena šolska svetovalna delavka navaja, da bi mlajšega odraslega, ki je pred izključitvijo in nima želje po šolanju, napotila na program PUM-O (*»V primeru izključitve in pa če bi se mi zdelo, da mu do šolanja v resnici ni, da je boljše, da se vključi v katero drugo obliko, potem bi izbrala PUM-O.«(F35)*).

V primeru dijaka s težavami šolska svetovalna delavka pokliče mentorice na program PUM-O (*»S Pumom sodelujemo pa tako, da njih ponavadi pokličem, pa jim povem, da imam dijaka, ki potrebuje pomoč.«(E42)*). Pred vključitvijo v program PUM-O najprej poteka skupni dogovor šolske svetovalne delavke in mentoric o nadaljnjih korakih mlajšega odraslega. Ob sklenitvi dogovora se obvesti starše s strani šolske svetovalne delavke in se jih napoti na ogled programa skupaj z mlajšim odraslim. Šolska svetovalna delavka navaja, da cel proces zajema veliko pisanja in telefoniranja.

Po vključitvi mlajšega odraslega v program mlajši odrasli ostanejo vpisani v izobraževalni program in ne izgubijo statusa dijaka. Ob vključitvi se najprej izdelava osebni izobraževalni načrt, kjer se določijo pravice in obveznosti (*»V šoli se za takega dijaka naredi osebni izobraževalni načrt, kjer se točno določi in napiše, kako bi prihajal v šolo, kako bo v šoli ocenjevan, pri katerih predmetih, kaj so njegove pravice in dolžnosti, kratko rečeno.«(D69)*). Zapiše se sklep o osebnem izobraževalnem načrtu in o prilagoditvi šolskih obveznosti. Šolska svetovalna delavka potem mlajšemu odraslemu pošilja gradivo, s pomočjo katerega se pripravlja na teste.

Mlajši odrasli šolo obiskujejo samo v času pisnega ali ustnega ocenjevanja. Šolske svetovalne delavke izražajo zadovoljstvo s sodelovanjem z mentorji programa PUM-O in pričajo o zelo odzivnih in prijaznih mentoricah.

Ob vprašanju, koliko mlajših je bilo oziroma je vključenih v program PUM-O, ena šolska svetovalna delavka navaja, da je bilo do sedaj malo število vključenih, nazadnje pred tremi leti. Ena sogovornica pa navaja, da še niso imeli vključenih dijakov. Po končanem programu se nihče od vključenih mlajših odraslih po končanem programu ni vrnil v šolanje.

4.2.3. Sodelovanje programa PUM-O z ustanovami

Vodja programa Pum-O navaja, da sodelujejo z Zavodom za zaposlovanje, bolj natančno s svetovalko mlajšega odraslega. Sodelujejo tudi s šolskimi svetovalnimi delavkami na srednjih šolah v primeru ohranitve statusa dijaka. V tem primeru poleg svetovalne delavke sodelujejo tudi z mlajšim odraslim in profesorji. Ob vključitvi dijaka v program PUM-O se pripravi posebni izobraževalni načrt z opisanim sodelovanjem v programu. Potrebna je stalna navzočnost v programu kot v primeru obiskovanja pouka. Vodja poudarja, da je sodelovanje s srednjimi šolami vezano individualno na vsakega posameznika. Sodelovanje poteka tudi z Ljudsko Univerzo in sodelovanje s profesorji v primeru vključitve mlajšega odraslega v izobraževanje (*»Pa konkretno tudi s profesorji, če se mladostnik vključi v šolo preko Ljudske Univerze v kakšno izobraževanje, potem se s njimi povežemo.«(G9)*). Sodelujejo s Centrom za socialno delo v primeru, da je mlajši odrasel voden pri njih in svetovalka kot dobra zagovornica želi poročilo o dogajanju in napredku (*»Trenutno z eno od naših uporabnic, ki je vodena tudi na Centru in delajo z njo tam zaradi enih prekrškov, smo v povezavi tudi z njimi, ker ona z njimi dobro sodeluje in je njena svetovalka dosti dobra zagovornica, tako da js potem napišem poročilo, ona rada vidi, da ji kej povem, kako pa kaj.«(G13)*). Sodelovanje poteka z vsako institucijo, v katero je ob prihodu na PUM-O vključen mlajši odrasel in le v primeru, če je sodelovanje dobro za mlajšega odraslega (*»Vedno pa ocenimo, če je to dobro za mladostnika ali ne.«(G11)*).

4.2.4. Vpliv programa PUM-O na mlade osipnike vključene v program

Intervju sem opravila s tremi mlajšimi odraslimi, ki so pred kratkim zaključili s programom PUM-O. Sogovorniki so bili stari med 18 in 26 let ter so pred izpisom obiskovali srednjo poklicno šolo.

Mlajši odrasli so bili na PUM-O napoteni s strani staršev, Zavoda za zaposlovanje. En posameznik je bil v program vključen na predlog mentoric v programu (*»Bil sem v tu v Salezijanskem mladinskem centru, pa so me povabl iz Puma.«(H9)*). Pogoji za vključitev je bila prijava na Zavod za zaposlovanje. Vsi intervjuvanci so bili v program PUM-O vključeni po izpadu iz šole. En mlajši odrasel navaja, da je na PUM-O prišel po dveh letih na Zavodu za zaposlovanje. Trajanje programa je med sogovorniki različno. En je bil v program vključen deset mesecev, drug je bil vključen eno leto in šest mesecev, kar je dlje od predvidenega trajanja, tretji sogovornik pa je program obiskoval le šest mesecev in ga je predčasno zaključil zaradi pridobitve študentskega dela.

Mlajši odrasli navajajo različne ure začetka programa. Eden od sogovornikov je v program hodil ob osmi uri, drugi pa je s programom začel šele ob enajsti uri. Prva stvar na urniku je bila animacija s kratkimi igrkami ali pogovor o različnih temah. Po animaciji so sledile individualne ure, namenjene delu za šolo, pri tistih, ki je bilo to potrebno, izpolnjevanje vaj in branje knjig za osebno rast, učenje prošelj za delo in izdelava različnih predstavitev o določenih temah. Posameznik navaja tudi pomoč pri iskanju in informiranju o programih šolanja (*»Moj cilj je bil, da se vrnem v šolo in so mi tut pri tem pomagal, da sem se pol po programu vpisal v šolo.«(I26)*). Mlajši odrasli so po individualnih urah pomagali pri pripravi kosila. Med aktivnosti v programu mlajši odrasli navajajo tudi pogovor z drugimi udeleženci, uporabo računalnika za poslušanje glasbe in uporabe družabnih omrežij in igranje družabnih iger v mladinskem centru. (*»Po malici smo šli v spodnji štuk v mladinski center, kjer smo potem igrali biljard, družabne igre.«(J13)*). Poleg tega so se udeleževali dela na različnih projektih, kot je zlaganje ladjic ali delo na vrtu (*»Po pavzi smo pa delal na kakšnem projektu, recimo en čas smo urejali vrt, sadili zelišča, ali pa zlagali ladjice.«(J14)*). Posameznik navaja, da se je v programu izmikal delu in obveznostim in iskal duševni mir (*»Zabušavanje na celi črti, uživati, pridet sem, pa ne bit resen. Pač iskat si nek dušni mir.«(H16)*). Program je izkoristil za sprostitev in osredotočenje na reševanje osebnih problemov (*»To sem rabu, neko sprostitev, čas za reševanje nekih drugih osebnih problemov, da bi normalno funkcionirali.«(H17)*).

Vsi sogovorniki so v programu PUM-O pridobili nova znanja in spretnosti. Mlajši odrasli so se naučili pisati prošnje za delo, izboljšali so način komunikacije ter se naučili bolje poslušati druge. Mlajši odrasli navajajo izboljšano koncentracijo pri delu (*»Naučil me je, da tisto uro res za sebe delam, da pozornost usmerim na delo, ne na kaj drugega.«(I27)*), pridobitev ročnih spretnosti z različnimi deli ter usvojen proces kuhanja (*»Naučil sem se kuhati, česar prej nisem znal.«(J16)*). Posameznik navaja tudi pridobitev spretnosti, kot je organizacija časa za učenje (*»Pa pomagal mi je organizirati čas za učenje, in se posvetiti učenju, to mi je pomagal pol, ko*

sem šou na faks.« (J17)).

Po končanem programu sta se dva mlajša odrasla vrnila v šolanje, en posameznik se je po uspešno končani srednji šoli vpisal v visokošolsko izobraževanje. En sogovornik pa je po končanem programu našel zaposlitev.

Vsi sogovorniki program PUM-O ocenjujejo kot koristnega. Z njim so pridobili oporo in uteho (*»Dobil sem neko oporo, uteho, da te nekdo posluša«(H26)*) ter omogočili socializacijo. Posameznik navaja, da mu je pum zagotovil varen prostor za vzpostavitev reda in osnovnih čustvenih sposobnosti (*»Če gledam preko psihologije, kaj je men Pum dal, pa zakaj sem se js bil sposoben odrečit, pa vzpostaviti vsaj nek osnovni red, zato ker nucaš nekje neko zdravo okolje, da vzpostaviš osnovne čustvene sposobnosti. Da prepoznaš svoja čustva, jih ovrednotiš, prioritiziraš.« (H28)*) ter vzpostavitev rutine. Sogovornika navajata, da jima je program omogočil pridobitev odgovornosti (*»Po desetih mescih sem dobil neko idejo, kak bi moral js pristopiti do šihta in mi je dal kot neko železno srajco, da sem se vstal prav čas vsaj dvakrat do štirikrat na teden.«(H31)*), (*»Dobil sem občutek, kak je, ko maš neko obveznost in moreš nekje bit. Ker, ko sem bil vmes doma, sem veliko igral igrice na računalniku, včasih tut celo noč in sem potem prespal pol dneva.«(J21)*). V programu PUM-O je imel sogovornik možnost soočenja s problemi in prečiščevanja preteklih travm in pomoč pri iskanju smisla. Program PUM-O se je izkazal za koristnega, saj je bil v njem organiziran sistem aktivnosti, kar je posamezniku omogočilo lažje usklajevanje šolanja in zaposlitve (*»To mi je ful pomagal, da sem vzpostavim neko rutino in mi je tut zdej na primer lažje usklajevati delo pa še šiht.«(I32)*). Program PUM-O je mlajšim odraslim omogočil pridobitev na samozavesti ter lažji prehod nazaj v učenje po večletnem izpadu iz šole (*»Koristno je to, da sem lahko prišel nazaj na učenje, ker dve leti bit iz šole ven je težko se nazaj v to spraviti.«(J22)*). Program pa je uporabnikom poleg novih znanj in spretnosti prinesel tudi nova poznanstva in prijatelje.

4.3. Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov

4.3.1. Obravnava mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje v času epidemije SARS-CoV-2

Epidemija je po mnenju sogovornic v svetu polnem pritiska še dodatno slabo vplivala na mlajše odrasle in povečala ujetost v virtualni svet. Posledično je epidemija vplivala na zmanjšanje socialnih stikov in povečanje primerov depresije pri mlajših odraslih.

V času zaprtja ustanov so svetovalne delavke obrazce in informacije pošiljale po pošti ali

pa so bile potrebne informacije na voljo pred pisarnami svetovalk (*»Vsi potrebni obrazci so bili na voljo v predalčkih pred pisarno, tistim ki niso imeli dostopa, pa smo jim pošiljali po pošti, tako da so vsi imeli enako možnost.«*(B45)).

V času epidemije je bilo na Zavodu za zaposlovanje prijavljenih več mlajših odraslih v primerjavi z leti prej. Svetovalke na Zavodu za zaposlovanje povedo, da se je v času epidemije obravnava precej spremenila in so zato bile potrebne prilagoditve. Poudarek je bil na večji pozornosti na ustreznem pristopu ter vzpostavitvi zaupanja (*»V času kovida smo mogli še bolj paziti na naš pristop do mladih, ker če nimaš nekega zaupanja, mu ne boš mogel pomagati.«* (A99)). Svetovanje je potekalo preko telefona zaradi zaprtja občin in nedostopnosti, prav tako so se zaposlitveni načrti delali na daljavo. Za informiranje in obveščanje je bila v uporabi e-pošta in portal. Sogovornice navajajo onemogočen stik z uporabniki, neosebne obravnave, zahtevno delo v dolgem obdobju brez osebnega stika. Sogovornica navaja tudi, da je bil onemogočen pozitiven vpliv na mlajše odrasle (*»Nismo pa bili mi faktor v njihovem življenju, ki pa karkoli obrnil v pozitivno, ker se nismo videli.«*(A102)). Ker je bil onemogočen osebni stik, je bilo nemogoče čutiti energijo človeka, prav tako pa je bilo premalo časa za gradnjo zaupanja. Posameznica kot posledico epidemije navaja neintenzivno in nekvalitetno obravnavo zaradi strahu pred okužbo (*»Zato ker, iskreno, smo v tistem času delali samo osnovo, ni bilo take intenzitete, ker je bila cela država tako obremenjena s temi ukrepi, mi pa nismo mogli tako intenzivno in kvalitetno delati, ker je bilo vse v zraku, polno strahu in teh odgovorov, »ne, ker me je strah okužbe« in mi jih nismo smeli siliti, da gre v program Pum.«*(A113)). Ena svetovalka pa navaja, da se je bilo preko telefona lažje omejiti na težavo.

Izvajanje programov je v času epidemije potekalo normalno s sprejetimi ukrepi. Programi usposabljanja za delo za mlajše odrasle in program javnih del so potekali normalno, prav tako pa je tudi vključevanje v program PUM-O z izjemo hujših obdobj potekalo normalno. Tečaji so se v času zaprtja izvajali preko spleta. Glede vključevanja v program PUM-O dve svetovalki odgovarjata, da je bilo manj vključevanja v program PUM-O oziroma napotitev v program ni bilo.

Ena od intervjuvank navaja, da v času epidemije SARS-cov-2 ni bilo osipništva.

4.3.2. Obravnava mladih osipnikov na srednjih šolah v času epidemije SARS-CoV-2

Šolske svetovalne delavke kot posledice vpliva epidemije SARS-CoV-2 na mlajše odrasle navajajo več osebnih stisk, nezainteresiranosti in brezvoljnosti ter povečanje apatičnosti. Vse več mlajših odraslih svoj prosti čas preživlja na telefonih, več je vedenjskih težav,

samomorilnih misli, depresij, zbežnosti in strahu pred šolo in družbo. Mlajšim odraslim primanjkuje motivacije, sogovornice pa navajajo tudi slabše učne navade mlajših odraslih in luknje v znanju ter izgubo delovnih navad v smislu sprotne delo. Vpliv epidemije na mlajše odrasle se po mnenju šolskih svetovalnih delavk kaže tudi v izgubi občutka povezanosti zaradi odsotnosti socialne interakcije, medsebojne povezanosti in izmenjave informacij (*»Ker ni bilo socialne interakcije in vpliva skupine, kjer bi se vsi učili matematiko, se bom pa še jaz. Te izmenjave informacij niso imeli in niso imeli občutka, da si lahko med sabo pomagajo, ker so bili doma in je na daljavo težje.« (F42))*). Sogovornica navaja tudi večjo stisko pri mladih, pri katerih bi se težave v znanju pokazale prej, če bi do odkritja le-teh prišlo prej (*»Je pa res, da je tisto leto kdo naredil letnik, ki ga drugače ne bi, mu je pa potem drugo leto bilo toliko težje, ker je imel neke luknje v znanju, ki bi se prej pokazale, in popravni izpit, ki bi se prej zgodil, se je potem zgodil eno leto kasneje in ti mladi so imeli potem toliko večjo stisko.« (F46))*

V času epidemije SARS-CoV-2 vse sogovornice navajajo, da je bilo manj osipa in popravnih izpitov. Posameznica navaja, da je razlog za to pomanjkanje nadzora (*»Takrat sploh nismo izključevali, takrat sploh nisi mel nadzora dejansko.« (E59))* in potrebna fizična prisotnost staršev in dijakov (*»Ker izpis je pa tak, da jaz ga ne morem sama naredit brez izpisa staršev, morejo pridet fizično.« (D77))*). Ena šolska svetovalna delavka pa navaja, da je bil osip primerljiv s prejšnjimi leti.

V času epidemije so sestanki z mlajšimi odraslimi in starši potekali na daljavo. Ena sogovornica pove, da je imela vpogled v tabelo manjkajočih dijakov in preverjanje razlogov odsotnosti. Ena šolska svetovalna delavka navaja spletno objavljane nasvetov, kako se učiti in kje najti pomoč v primeru čustvene stiske. V času epidemije ena od intervjuvank pove, da so imeli eno izključitev dijakov zaradi neodzivnosti (*»Je pa bil problem z enim fantom, ki se nikakor ni odzival, da sem bila potem stalno v stiku z njegovo mamo. Na koncu smo njega izključili, ga nikakor nismo mogli prepričati, ni šlo, so bile še druge stvari v ozadju.« (E57))*). Dve šolski svetovalni delavki navajata, da sta obravnava in delo z mladimi odraslimi potekala normalno preko spleta in postopek svetovanja in spremljanja ni bil opuščen, medtem ko ena oseba navaja, da je bilo svetovanje dve leti mrtvo območje. Epidemija je negativno vplivala tudi na potek izobraževanja, saj se je v veliki meri dogajalo, da so se mlajši odrasli prijavili na Zoom, ampak niso bili prisotni. Kar se tiče sodelovanja z ustanovami in programi ena sogovornica pravi, da je vse obstalo in s programom PUM-O ni bilo sodelovanja (*»Med korono nisem niti enkrat sodelovala s Pumom, takrat pa res čisto nič.« (D79))*).

4.3.3. Obravnava mladih osipnikov v programu PUM-O v času epidemije SARS-CoV-2

Kot vpliv epidemije SARS-CoV-2 na obravnavo mladih osipnikov vodja programa PUM-O navaja nemogoče razmere za učinkovito delo in nezmožnost obdelave vsebine preko spleta (*»Ja sej smo meli na daljavo, samo da bi pa karkoli, kakšno vsebino obdelali, je bilo pa brez veze.«*(G37)). Mlajšim odraslim so mentorice pošiljale naloge za samostojno delo, ki pa niso bile učinkovite. Sogovornica pove, da so med zaprtjem preverjali stanje mlajših odraslih na terenu (*»Tako, da smo se potem s sodelavkami odločile in šle dvakrat, trikrat na teren okrog njih, da smo vidle, ali so na varnem ali niso, kje so«*(G40)). Sogovornica navaja tudi onemogočen obisk programa zaradi prepovedi gibanja med občinami, otežen dostop svetovalk na Zavodu za zaposlovanje do mlajših odraslih preko telefona in oteženo delo z obveznim nošenjem mask. Poleg tega sogovornica navaja tudi izziv izdelave konkretnega izobraževalnega in individualnega načrta ter določitev nalog ob prvem srečanju (*»Ko so se stvari malo odprle, so mladostnika napotil do nas in smo s tem mladostnikom mi mogli, če se je odločil za vključit, naredit osebni izobraževalni načrt, kaj bo delal, in to zelo konkreten. V tem načrtu je bilo zapisano, da ima možnost komunikacije na daljavo, in potem še individualni načrt. To je blo res zoprno, ker si prvič videl mladostnika, nisi vedel, kako pa kaj«*(G45)). Posledica epidemije pa so mlajši odrasli izgubljeni med sistemi (*»Vpliv epidemije je vedno več mladih, ki niso nikjer, ne na Zavodu, ne nikjer. Izginili so, so za svojimi ekrani, oni so zadovoljni, starši so zadovoljni, ker je mir in jih ni«*(G48)).

Epidemija je na mlajše odrasle po mnenju vodje programa PUM-O vplivala v večji meri negativno, saj se je povečala uporaba antipsihotikov in antidepresivov med mlajšimi odraslimi, hkrati pa imajo mladostniki veliko potrebo po pogovoru, nasvetih in mnenju odrasle osebe (*»Mi zdaj s to skupino, ki je pri nas, se ves čas pogovarjamo, skos rabijo in nič kej psihološkega, samo majhne nasvete, eno mnenje odraslega, samo to si želijo slišat«*(G43)). V času epidemije je bilo na program napotenih zelo malo mlajših odraslih, prav tako pa sogovornica navaja, da je bilo zelo težko najti mlajše odrasle za vključitev v program (*»Lani je bila velika kriza, dejansko je bilo težko najt mladostnike, ki bi se vključil«*(G47)).

4.3.4. Ocena obravnave strokovnih delavcev z vidika mladih v času epidemije SARS-CoV-2

Pri vprašanju o obravnavi s strani strokovnih delavcev v času epidemije SARS-CoV-2 en sogovornik, ki je bil iz šole izpisan v času epidemije covid-19, navaja pridobitev neopravičene

ure v primeru neprijave na Zoom in izpis na podlagi neopravičenih ur. Pogovori z razrednikom pa so pred izpisom potekali samo preko telefona (*»Pogovor sem imel sam z razrednikom preko telefona, nič kej posebnega ni blo.«(I13)*).

4.4. Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov ter možne izboljšave

4.4.1. Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje

Svetovalke na Zavodu za zaposlovanje kot ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov navajajo večjo možnost zapleta zaradi pubertetniškega odnosa mlajših odraslih in nekompetentnost svetovalk pri psiholoških dejavnostih (*»Mogoče to, da ti nisi kompetenten za neko psihološko dejavnost, ker včasih ne veš, kako postopati in je boljše bit previden, kot pa da kej poveš napačno, ker te lahko kdo za jezik potegne«(A115)*). Poleg tega izziv predstavlja tudi mlajše odrasle, ki nimajo veščin in znanja, pravilno usmeriti in preprečiti dolgotrajno brezposelnost. Sogovornice kot ovire pri obravnavi mladih osipnikov navajajo tudi preveč administrativnih zadolžitev, otežen dostop do programa PUM-O iz bolj oddaljenih krajev in dejstvo, da mlajših odraslih v program PUM-O ne moreš prisiliti in je zato končna izbira na posamezniku (*»Slaba stran je, da osebe v program ne moreš prisiliti, lahko le predstaviš program in jih poskušaš motivirati, na koncu pa je odločitev na njih«(B47)*). Ena svetovalka pa navaja tudi dobro stran obravnave mlajših odraslih, in sicer da obstaja veliko ponudb za mlajše odrasle s strani zunanjih izvajalcev.

Kot možne izboljšave pri obravnavi sogovornice navajajo več časa s posameznikom, manj uporabnikov na svetovalko in potrebno prilagajanje glede na značilnosti populacije za aktivno vključevanje v programe. Na področju izobraževalnega sistema posameznica navaja prizadevanje šol, da odrasli ostanejo v sistemu in pa krepitev šolske svetovalne službe. Ena svetovalna delavka kot možno izboljšavo predlaga več sodelovanja med šolsko svetovalno službo in Zavodom za zaposlovanje. Posameznica pa predlaga dodatne programe za dolgotrajno brezposelne (*»Zaposljivost je visoka, problem je pri dodatnih ovirah, kot je dolgotrajna brezposelnost, za to bi bilo dobro, da bi bili na voljo dodatni programi«(C35)*).

4.4.2. Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov na srednjih šolah

Šolske svetovalne delavke kot ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov

navajajo neusposobljenost svetovalk za pomoč pri duševnih stiskah mlajših odraslih, težko pridobitev takojšnje strokovne pomoči za depresivnega mladostnika, neodzivnost staršev ter nespoštovanje dogovorov s strani mlajših odraslih. Poleg tega posameznica navaja tudi to, da je na voljo samo pogovor in omejen čas s posameznikom.

Pomanjkljivosti izobraževalnega sistema se kažejo v zastarelih izobraževalnih programih v spreminjajoči se družbi in da znanja danes niso enaka tistim pred tridesetimi leti, ujetost učiteljev v izvedbo zastavljenih programov ter prevelike skupine dijakov na poklicnih oddelkih ter posledično pomanjkanje časa za predajo vsebin (*»Naš sistem je tako popolnoma zgrešen, sploh na poklicnih šolah. Mi imamo 28-30 dijakov v razredih, to dejansko prideš notri zdrdraš, kar imaš, večino časa se trudiš, da imaš disciplino in potem je konec.«(D51)*). Slaba stran našega izobraževalnega sistema pa je tudi izguba pravice do rednega šolanja po dveh neuspešnih poskusih.

Pomanjkljivosti se kažejo tudi pri dodatni strokovni pomoči, in sicer šolske svetovalne delavke navajajo pomanjkanje psihološke pomoči in stabilnega okolja za mlade v stiski (*»Najmanj je psihološke pomoči, za te stiske, ko se zde po koroni pojavile, da nimamo nekega stabilnega okolja v Celju, kamor bi lahko pošiljali mlade s stiskami.«(D39)*), pomanjkanje psihologov in psihiatrov, dolge čakalne vrste ter nezmožno hitro ukrepanje ob akutnih krizah.

Sogovornice navajajo tudi pomanjkanje ustanov za psihosocialno pomoč, ustanov za takojšnjo napotitev mlajših odraslih v krizi ter ustanov za napotitev mlajših odraslih z vedenjskimi težavami.

Ovire in pomanjkljivosti pri napotitvi v program PUM-O so predvsem te, da je izbira in odločitev za vključitev na strani mlajšega odraslega in da se v primeru nezainteresiranosti posameznika napotitev ne izvede. Ena posameznica pa navaja tveganje negativnega vpliva sovrstnikov vključenih v program.

Obstajajo pa tudi ovire pri vključevanju v izobraževanje mlajših odraslih iz tujine, saj imajo omejene možnosti zaradi neznanja jezika, kar pa povečuje osipništvo (*»S prihodom tuje delovne sile se povečuje osipništvo, ker če pride mladostnik recimo iz Bosne, v enem letu ne more usvojiti jezika in posledično ne more biti uspešen v šoli«(E68)*). Možnost obiskovanja tečaja za slovenski jezik pa je možen samo ob prvi prijavi v evidenco, kar posledično izključi mlajše odrasle pri vpisu v srednjo šolo.

Sogovornica navaja tudi dobre strani obravnave mladih osipnikov, in sicer je to hiter proces napotitve mlajših odraslih v program PUM-O ter dobra spletna stran NIJZ-ja za samopomoč mladih v stiski. Ena šolska svetovalna delavka pa navaja, da v primeru hitrega zaznanja težav in sodelovanja staršev ovir ni.

Kot možne izboljšave šolske svetovalne delavke na področju izobraževalnega sistema predlagajo manjše skupine za lažje in bolj učinkovito delo (*»Če bi bile manjše skupine za delo, bolj individualno, potem bi vsak lahko bolj izrazil svoje interese in znanja, ki jih ima.«(D52)*). Prav tako obstaja potreba po zunanji instituciji (*»Da bi še bila kakšna institucija, ker tu na šoli ti se pogovoriš, maš en kup drugih stvari, to niso primerne obravnave.«(E64)*) in po dodatni strokovni pomoči strokovnjakov na področjih, na katerih se svetovalke ne počutijo dovolj kompetentne.

4.4.3. Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov v programu PUM-O

Vodja programa PUM-O glede ovir in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov navaja neustrezno informiranje potencialnih uporabnikov s strani svetovalne delavke na Zavodu za zaposlovanje (*»Je rekla ena svetovalka, a veste ko pride se otrok izpisat, to je taka težka situacija, za starše, en kup enega papirovja in me dostikrat pozabimo dat še listek za program PUM-O.«(G52)*) ter dejstvo, da predaja vloženke o programu ni dovolj za pridobitev interesa. Kar se tiče izobraževalnega sistema, sogovornica kot pomanjkljivost navaja izgubo pravice do šolanja po dveh neuspešnih poskusih.

Kar se tiče možnih izboljšav na področju izobraževalnega sistema, vodja programa PUM-O navaja pridobitev konkretnega, praktičnega in bolj oprijemljivega znanja potrebnega za vstop na trg dela, prilagoditev učnih vsebin posameznikovim sposobnostim ter selekcija mlajših odraslih za nadaljnje šolanje na podlagi praktičnega pouka. Glede sodelovanja s srednjimi šolami pa sogovornica predlaga, da bi šli mlajši odrasli direktno iz šole v program PUM-O (*»Prva stvar, ki mi pade na pamet, da bi bilo idealno, je, da bi bile ali zakonsko določene ali vse tako povezano, da mladostnik, ki izstopi iz šole, da gre direktno k nam in da ni te luknje.«(G50)*) ter tesnejše sodelovanje s šolo, ki bi omogočalo hkratno izvajanje vzgojnih vsebin na programu in obiskovanje praktičnih vsebin na šoli.

4.4.4. Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov s strani uporabnikov programa PUM-O

Posameznik kot ovire in pomanjkljivosti obravnavi s strani svetovalk na Zavodu za zaposlovanje navaja neoseben pristop in občutek, da si brez imena, ter zgrešen način komunikacije, ki je posledica v delo usmerjene mentalitete (*»Mislim, da je problem ta mentaliteta, da samo če neki delaš, potem neki veljaš in to se potem odraža v načinu*

komuniciranja. «(H39)). Glede sodelovanja med Zavodom za zaposlovanje in programom PUM-O sogovornik pove, da poteka neučinkovita komunikacija, zaradi katere ima občutek, da ne morejo nuditi ustrezne pomoči («Kar se tiče Zavoda, sploh komunikacija med Zavodom pa Pumom, ko razmišljaš da je to neko mutibarjenje, se še med sabo ne morejo zmenit, kak bodo pol men pomagal. «(H37)). Kot pomanjkljivost izobraževalnega sistema pa posameznik navaja onemogočen vpis oziroma ponavljanje letnika zaradi že izkoriščenosti dveh možnosti.

Vsi intervjuvanci navajajo zadovoljstvo s programom in obravnavo s strani mentorjev PUM-O. Prav tako navajajo pridobitev vseh potrebnih kompetenc, pridobitev ustreznih napotkov in pomoči. Vsi intervjuvanci so dosegli svoj cilj s tem, eden izmed njih se je vrnil v šolo in pridobil zaposlitev, drug sogovornik je po končanem programu dobil zaposlitev, tretji sogovornik pa se je vpisal v visokošolski program in je program z namenom učenja obiskoval tudi pri nadaljnjem šolanju.

Mlajši odrasli kot možne izboljšave na Zavodu za zaposlovanje predlagajo bolj osebni pristop ter zgodnejše informiranje ter napotitev na program PUM-O (*«Kar se tiče pa Zavoda za zaposlovanje, bi pa mogoče to spremenil, da bi mi prej povedal za ta program, ne šele po dveh letih»(J26)).* Posameznik predlaga daljše trajanje programa v primeru oseb, ki imajo večje duševne stiske in pretekle travme (*«Bi pa pomoje lahko program dlje časa trajal za večino ljudi ko so tu, sigurno kako leto in pol. Če stvari funkcionirajo, ja, če pa ne, je pa potrebno vse zrušit, pa začet znova od začetka, v tem kontekstu. «(H42)).* En sogovornik pa kot možno izboljšavo navaja zaposlitev mentorja moškega spola zaradi večjega občutka avtoritete.

5. Razprava

Namen mojega magistrskega dela je bil raziskati obravnavo mladih osipnikov, pristope, ki jih uporabljajo strokovni delavci pri delu z mlajšimi odrasli, poleg tega pa me je zanimalo tudi mnenje mladih osipnikov o celotni obravnavi ter o vplivu programa PUM-O na njihovo vključevanje na trg dela oziroma vrnitev v šolanje. Na podlagi pridobljenih rezultatov o obravnavi mlajših odraslih na Zavodu za zaposlovanje je mogoče opaziti več ključnih ugotovitev in izzivov, povezanih z mlajšimi odraslimi, ki izpadejo iz šolanja.

Rezultati kažejo, da mlajši odrasli večinoma sami pridobijo informacije o Zavodu za zaposlovanje in se vanj prijavijo po končanem šolanju z namenom iskanja zaposlitve. Najpomembnejši partner pri vstopanju mladih na trg dela je gotovo Zavod za zaposlovanje, ki razpolaga s potrebnimi podatki, povezanimi s trgom dela. Hkrati pa opravlja tudi svetovalno delo oz. karierno svetovanje in je skrbnik številnih ukrepov Aktivne politike zaposlovanja, ki predvsem brezposelnim osebam lahko pomagajo pri njihovem opolnomočenju pri vstopanju na trg dela (Andragoški center Republike Slovenije, 2020). Razlog za prijavo na Zavod za zaposlovanje je tudi pridobitev denarne socialne pomoči ali prenehanje delovnega razmerja. Obstajajo pa tudi primeri, kjer so mlajši odrasli na Zavod za zaposlovanje napoteni s strani srednjih šol, staršev, Centra za socialno delo ali zaposlenih na programu PUM-O. Po podatkih svetovalk Zavoda za Zaposlovanje je v Savinjski regiji v Uradih za delo v Celju, Žalcu in Laškem trenutno prijavljenih 637 mlajših odraslih. Od tega so v programe PUM-O vključene tri osebe, kar je po mojem mnenju precej nizko število. Pričakovala bi, da bi bilo od vseh prijavljenih več mlajših odraslih, primernih za program PUM-O. Je pa tu potrebno opozoriti, da so med številom prijavljenih mlajših odraslih na Zavodu za zaposlovanje tudi mlajši odrasli z zdravstvenimi težavami, nezaposljivi (mladi z ovirami in odvisnostmi) oziroma tik pred zaposlitvijo. Glede na dobljene podatke je jasno, da je potrebno več ozaveščanja mlajših odraslih o možnosti vključevanja v program PUM-O.

Rezultati kažejo, da mlajšim odraslim, ki so prijavljeni na Zavodu za zaposlovanje, pogosto primanjkuje pripravljenosti za vstop na trg dela, prav tako pa jim primanjkuje ustrezne podpore s strani družine. Večina mlajših odraslih, ki so izstopili iz šolanja, se želi zaposliti, kar je v veliki meri povezano s finančnimi razlogi. To dejstvo ni presenetljivo, saj so mlajši odrasli v fazi, kjer vstopajo v samostojno življenje in zato potrebujejo finančno stabilnost. Ključnega pomena pri tem je, da se jim omogoči ustrezna podpora pri iskanju zaposlitve in dostop do zaposlitvenih možnosti. Prav tako veliko mlajših odraslih po koncu šolanja ve, kje se bodo zaposlili, predvsem na podlagi predhodnih izkušenj s študentskim delom ali prakso. To kaže na

pomembnost pridobivanja praktičnih izkušenj med šolanjem, ki lahko mlajšim odraslim kasneje olajšajo prehod na trg dela.

Po prijavi na Zavod za zaposlovanje posameznik pridobi status brezposelne osebe in prejme potrebne informacije o pravicah in obveznostih samostojno ali s pomočjo svetovalk. Mlajši odrasli imajo dostop do portala PoiščiDelo.si. Na portalu imajo dostop do pregledovanja in obveščanja o prostih delovnih mestih, prijavo v evidenco zavoda in pridobitev denarnega nadomestila, naročilo potrdil iz evidenc, podpis zaposlitvenega načrta in sodelovanje s svetovalkami ter predstavitev več kot 80.000 delodajalcem (Zavod RS za Zaposlovanje, 2022). Obravnava običajno traja do trideset minut do ene ure, v primeru večjih stisk pa tudi dlje. Skupaj s svetovalkami mlajši odrasli izdelajo individualni zaposlitveni načrt, ki vključuje pregled dosedanjih delovnih izkušenj in zapis dogovorov o zaposlitvenih ciljih. Pri iskanju zaposlitve se upoštevajo tudi možnosti izven kraja bivanja, kar vključuje tudi iskanje prevoza, morebitno varstvo otrok in zdravstvene sposobnosti. Mlajši odrasli, ki jim primanjkuje veščin, se vključujejo v različne delavnice, ki jim pomagajo izboljšati zaposlitvene možnosti, napredek pa se spremlja na tri do štiri mesece, pri čemer se načrt stalno prilagaja potrebam in pričakovanjem posameznika. Ključnega pomena pri obravnavi mladih osipnikov je vzpostavitev zaupanja med svetovalkami in mlajšimi odraslimi. Načini obravnave so raznoliki, zahtevajo pa veliko vodenja, spodbujanja in razumevanja. Cilj obravnave mladih osipnikov je čimprejšnja odjava z Zavoda za zaposlovanje in pridobitev zaposlitve ter preprečitev dolgotrajne brezposelnosti, ki lahko vodi v apatičnost in težavno vrnitev v delovno rutino. V primeru dolgotrajne brezposelnosti postane stres kroničen dejavnik in jo spremljajo še drugi dejavniki, kot so pomanjkanje podpore s strani družine, kar lahko vodi v slabljenje posameznikove lastne vrednosti in v druge oblike duševnih stisk (Dekleva, Zorc Maver in Rapuš Pavel, 2007, str. 40). S tem razlogom je potrebno spodbujati aktivno iskanje zaposlitve ter nuditi potrebno svetovanje in podporo mladim pri razvijanju poklicnih ciljev.

Podatki raziskave kažejo, da je letni osip mlajših odraslih v šolskem sistemu konstanten. Iz intervjujev s šolskimi svetovalnimi delavkami izhaja, da v povprečju vsako leto šolanje opusti približno pet do šest odstotkov mlajših odraslih. Pomemben delež opustitve šolanja se pojavlja med tistimi, ki so vključeni v nižje poklicno izobraževanje. Je pa raziskava pokazala razlike v stopnji osipa med srednjimi poklicnimi šolami in gimnazijami. V gimnazijskih programih so namreč že v samem začetku visoke omejitve, zaradi česar se vanje vpisujejo mlajši odrasli, ki menijo, da zahteve zmorejo obvladovati. Posledično ni toliko osipa, ampak so to večinoma prepisi na lažje programe ali šole.

Mlajši odrasli iz šole izpadejo zaradi prepovedanih substanc in alkohola, težav v družini in

zavračanja pomoči strokovnih delavcev. Razlog za opustitev šolanja je bila tudi epidemija SARS-CoV-2, pomanjkanje motivacije za šolo ter učne težave in neuspešno opravljena matura. Makovec (2018) navaja, da lahko razloge za zgodnje opuščanje šolanja pripišemo različnim dejavnikom, kot so osebnostne značilnosti posameznika, družina ter socialne in ekonomske razmere posameznika. Rezultati, pridobljeni s strani šolskih svetovalnih delavk, kažejo, da dejavniki, kot so družina, aktivno sodelovanje staršev in socialno okolje ter podpore močno vplivajo na prezgodnjo opustitev šolanja mlajših odraslih. Razlogi za izstop mlajših odraslih iz šolanja se nahajajo v nejasnih ciljih in nezainteresiranosti za izobraževanje, prav tako pa je pogost razlog tudi slaba poklicna orientacija v osnovni šoli ter izbira prezahtevnega programa. To kaže na potrebo po boljši poklicni orientaciji in ozaveščanju mlajših odraslih o različnih možnostih poklicnega izobraževanja. Izkušnje pri delu z mladimi osipniki so pokazale, da je njihova temeljna značilnost odsotnost jasno postavljenih ciljev in odsotnost osebe, ki bi bila sposobna odigrati vlogo pomembnega drugega. »Mladi v tem prepletu nimajo možnosti, da bi pridobili potrebne izkušnje, s katerimi bi lahko predelovali realno pojavnost in se opremili s kompleksom nujnih veščin za življenje« (Mrgole, 2003, str. 39). Mlajši odrasli se velikokrat za izbiro šole odločijo na podlagi odločitev svojih prijateljev ali zaradi pritiska staršev glede izbire določenega poklica. Do opustitve šolanja pride tudi zaradi vedenjskih težav, uporabe prepovedanih substanc, pogostega izostajanja iz pouka, slabega učnega uspeha in pomanjkanja podpore ob neuspehu ter težav v duševnem zdravju, kot so depresija, razpoloženjske motnje in anksioznost. Posledice opustitve šolanja pa so izguba varnega okolja, socialne varnosti in družbe vrstnikov.

Rezultati kažejo, da je bila večina mlajših odraslih, ki so izpadli iz šolanja, vključena v dveletne in triletno programe izobraževanja. Pri tem prevladujejo fantje, ki so imeli težave že v osnovni šoli. Te podatki kažejo na pomembnost prepoznavanja in obravnave težav že v zgodnejšem obdobju izobraževanja. Prav tako mladi osipniki kažejo pomanjkanje odgovornosti za obveznosti ter nezmožnost soočanja s težavami, zaradi česar se posledično znajdejo v težavah pri reševanju problemov in ovir v šoli. Ena izmed ugotovljenih značilnosti mladih osipnikov je tudi pomanjkanje želje do določenega poklica. Če mladi niso motivirani oziroma jim opravljanje določenega poklica ne predstavlja interesa, lahko zaradi tega doživljajo slabši učni uspeh in težave pri opravljanju šolskih obveznosti. Dobljene rezultate lahko podpremo z rezultati raziskave, ki kažejo na to, da so mladi osipniki manj motivirani za to, da bi uspevali v šoli in so pogosto v šolskem okolju tudi manj zadovoljni. V skupino z večjim tveganjem za zgodnjo opustitev šolanja sodijo moški in etnične manjšine, prav tako pa na opuščanje šolanja vpliva družinsko ozadje (Makovec, 2018).

V primeru zaznanih težav mlajše odrasle k šolski svetovalni delavki v prvi vrsti napoti razrednik ali pa se mladi sami odločijo za to. Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje, vključuje sodelovanje razrednika, šolske svetovalne delavke ter mlajšega odraslega in njegovih staršev. V tem procesu se mlajši odrasli in starši informirajo o posledicah izpisa ter prejemajo svetovanje in podporo. Vsaka obravnava je prilagojena situaciji posameznika in se med seboj razlikuje, pri tem pa sodelujejo z vsemi vpletenimi. Tako se pri mlajših odraslih, ki se soočajo z izbiro pretežkega programa, izvaja pogovor o manj zahtevni šoli, ki bi jim omogočila uspešnejše šolanje. V primeru specifičnih težav pa se mlajše odrasle napoti k strokovnjakom in se jim prilagodijo razmere za lažje premagovanje težav. Pri mlajših odraslih s težavami v duševnem zdravju, kot je na primer socialna anksioznost, svetovalne delavke spodbujajo sodelovanje staršev ter seznanjenje sošolcev z načinom reagiranja v trenutkih stiske posameznika s težavami. S tem se ustvarja podporno okolje, ki mlajšim odraslim omogoča lažje premagovanje težav in nadaljevanje šolanja. Pri delu z mlajšimi odraslimi je pomembno sodelovanje vseh vpletenih ter prepoznavanje potreb mlajših odraslih in zagotavljanje ustrezne podpore ter svetovalnega procesa. Pozitivna socialna klima, pripadnost šoli ter visoka stopnja sodelovanja med učenci, učitelji in starši pomembno prispevajo k zmanjševanju opuščanja šolanja (Malkovec, 2018).

Rezultati kažejo na različne strategije in pristope za preprečevanje osipa mlajših odraslih in ohranjanje mladih v izobraževalnem sistemu. Cilj obravnave je zagotoviti, da mlajši odrasli ostanejo v sistemu in dosežejo svoje izobraževalne cilje. Otroke je potrebno spodbujati in informirati o različnih poklicih že v zgodnjem otroštvu na zabaven način preko igre. Pomembno je ustrezno svetovanje o primernosti izobraževalnega programa v osnovni šoli, kar bi omogočilo boljše usklajevanje med interesi in izbiro izobraževalne poti posameznika. Za preprečevanje osipa je ključnega pomena tudi prenovitev izobraževalnega sistema in sodelovanje med srednjimi in osnovnimi šolami ter ustrezna priprava svetovalnih delavcev na seznanitev otrok o različnih možnostih nadaljnjega šolanja. Svetovalna služba, predvsem pa poklicno usmerjanje spada tako med preventivne kot kurativne ukrepe pri zmanjšanju osipa, saj lahko mlajši odrasli s pomočjo šolske svetovalne službe popravijo morebitno slabo odločitev in najdejo program, ki jim je bližje po interesu oziroma zahtevnosti (Malkovec, 2018). Prav tako je pomembno prepoznati in obravnavati težave mlajših odraslih na prehodu iz osnovne v srednjo šolo ter seznanitev mlajših odraslih z morebitnim padcem ocen. Šolske svetovalne delavke izobražujejo starše o pomenu realnih pričakovanj in pomagajo mlajšim odraslim pri organizaciji učenja.

Mlajši odrasli so izpostavili, da so imeli pred izpisom veliko pogovorov, vendar šolski svetovalni delavci niso bili uspešni pri prepričevanju, da bi ostali v šoli. Šolske svetovalne

delavke so o njihovem neobiskovanju pouka obvestile starše, s katerimi so potem skupaj iskali možne rešitve. Nekateri mlajši odrasli so bili izpisani iz šole brez njihove prisotnosti. Mlajši odrasli so se po izpisu iz šole prijavi na Zavod za zaposlovanje, kjer je večina bila prijavljena dlje časa. Pridobljeni rezultati na podlagi opravljenih intervjujev z mlajšimi odraslimi nam ponujajo vpogled v njihove potrebe in pričakovanja glede vloge šolskih svetovalnih delavcev pri preprečevanju izpada iz šolanja. Mlajši odrasli izpostavljajo, da bi si v času šolanja želeli predvsem večjo podporo in razumevanje s strani zaposlenih na šoli in napotitev k specialistom v primeru stisk. Pomemben dejavnik pri preprečevanju osipa pa je tudi bolj osebni in prijateljski odnos s strani zaposlenih ter občutek, da si opažen in te nekdo posluša. Iz pridobljenih podatkov ugotavljam, da je ključnega pomena mlajšim odraslim zagotoviti bolj celosten pristop, ki vključuje tako čustveno podporo kot tudi ustrezno informiranost o dodatnih oblikah pomoči.

Raziskava nam omogoča tudi vpogled v delovanje programa PUM-O v praksi. Pri vključitvi mlajših odraslih v program se najprej izdelata osebni izobraževalni oziroma karierni načrt, v katerem se zapišejo aktivnosti, ki jih bo posameznik izvajal med obiskovanjem programa. Za razvoj ključnih kompetenc se mlajši odrasli udeležujejo v kreativnih delavnicah.

S temi delavnicami naj bi se izboljšale posameznikove možnosti za nadaljnjo zaposlitev ali ponovno vključitev v izobraževanje. Preko individualnih delavnic mlajši odrasli izboljšajo samoiniciativnost in sposobnost vseživljenjskega učenja. Ti dve lastnosti sta eni izmed glavnih kompetenc, ki jih posameznik pridobi skozi program PUM-O (Evropski sklad za regionalni razvoj, 2019). V primeru, da se posameznik želi vrniti v šolanje, ima v programu vsak dan prvi delovni čas namenjen učenju, prav tako pa se mu zagotovi učna pomoč s strani mentorjev ali drugih oseb. V primeru, da je posameznik še odklonilen do šole, je namesto učenja omogočeno reševanje vaj za urjenje spomina, koncentracije in drugih miselnih ugank. S tem pristopom se mlajšim odraslim zagotavlja postopno vpeljevanje v učenje in s tem v izobraževalni sistem. Program PUM-O je neformalna oblika izobraževanja, zaradi česar obstajajo določene prednosti v primerjavi s formalnim sistemom izobraževanja, kot je šola. Prednost je predvsem v tem, da nimajo določenega kurikuluma, kar omogoča prilagajanje dela posameznikom. Sodelovanje v neformalnih sistemih mladim omogoča pridobivanje življenjsko pomembnih izkušenj in spretnosti, ki jih sicer drugače ne bi pridobili. Programi neformalnega dela morajo v prvi vrsti biti usmerjena k pridobivanju znanj in spretnosti, ki izhajajo iz načela »učenje iz življenja za življenje«. Na ta način mladi pridobijo izkušnje, ki jih bodo lahko uporabili v svojem prihodnjem delu (Mrgole, 2003, str. 58). Slaba stran neformalnega učenja pa je onemogočena pridobitev uporabne kvalifikacije kot je to mogoče pri formalnem izobraževanju.

Kar se tiče sodelovanja med Zavodom za zaposlovanje, srednjimi šolami in programom PUM-O, rezultati raziskave kažejo, da tako Zavod za zaposlovanje kot srednje šole dobro sodelujejo s programom PUM-O. Mentorji programa PUM-O v primeru potencialnih kandidatov obiščejo Zavod za zaposlovanje in skupaj s svetovalkami organizirajo skupne predstavitve programa, kar mlajšim odraslim omogoči pridobitev potrebnih informacij za vključitev v program. Po vključitvi v program PUM-O svetovalke na zavodu za zaposlovanje izkazujejo aktivno vlogo pri spremljanju počutja in zadovoljstva uporabnikov v programu. Ta pristop jim omogoča sprotno preverjanje stanja in prilagoditev obravnave. Šolske svetovalne delavke na srednjih šolah v primeru, da njihov dijak sklene pogodbo z Zavodom za zaposlovanje in ohrani status dijaka, s programom PUM-O sodelujejo skozi celoten čas trajanja programa. Na drugi strani pa neposrednega sodelovanja med Zavodom za zaposlovanje in srednjimi šolami ni.

Podatki raziskave kažejo, da je bilo v zadnjih letih malo vključenih dijakov v program PUM-O. Če želi izvajalec programa PUM-O pridobiti predvidena mesečna sredstva, mora imeti konec meseca vključenih minimalno 15 udeležencev, v primeru da jih ni dovolj, prejme sorazmerno manj sredstev. Tako posamezni izvajalci izpostavljajo, da jim skrb za zagotavljanje potrebnega števila udeležencev predstavlja veliko breme in dodatno delo. Vpetost v okolje je tako ključno za uspeh izvajanja programa, saj lokalne institucije kot so Zavod za zaposlovanje, Center za socialno delo, osnovne in srednje šole skrbijo za dotok novih potencialnih kandidatov, to pa vodi v dolgoročno uspešnost programa (Evropski sklad za regionalni razvoj, 2019).

Mlajši odrasli so pred izpadom iz šole obiskovali srednjo poklicno šolo, program PUM-O pa so začeli obiskovati šele po izpadu iz šole. Mlajši odrasli, ki se želijo vrniti v šolanje, čas posvetijo učenju, ostali, ki pa želijo najti zaposlitev, pa v tem času izpolnjujejo vaje za osebno rast, se učijo pisati prošnje ter izdelujejo predstavitve. Aktivnosti v programu so med drugim tudi pogovori z drugimi udeleženci, pomoč pri kuhanju kosila, igranje družabnih iger v mladinskem centru ter skupno delo na različnih projektih. So pa tudi posamezniki, ki se tem aktivnostim izmikajo in so v programu z namenom iskanja osebnega miru. Program se osredotoča na različna področja, ki so pomembna pri vrnitvi v šolanje ali pri vključevanju na trg dela. Aktivnosti, ki jih ponuja program, mlajšim odraslim omogoča razvoj praktičnih in socialnih veščin hkrati pa mlajšim odraslim, ki doživljajo stiske, omogoča varen prostor in podporo.

Program PUM-O je mlajšim odraslim omogočil pridobitev novih znanj in spretnosti. Poleg pisanja prošenj za delo, izboljšanja načina komunikacije in poslušanja drugih rezultati kažejo tudi izboljšano koncentracijo pri delu in pridobitev ročnih spretnosti z različnimi deli. Mnogi

so se v programu naučili tudi kuhati. Program jim je omogočil tudi boljšo organizacijo časa za učenje. Kljub temu, da se je trajanje programa med posamezniki razlikovalo, so ga vsi uspešno zaključili in po opravljenem programu našli zaposlitev oziroma se vrnil v šolanje. Temeljni namen programa PUM-O je pomoč udeležencem pri razvijanju interesov, poklicnih kompetenc ter osebnostnih lastnosti, s katerimi bodo izboljšali svojo uspešnost na trgu dela in v družbenem življenju (Andragoški center Republike Slovenije, 2020). Program PUM-O se je po mnenju mladih osipnikov izkazal za koristnega. Mnogi mladi so v njem pridobili oporo ter varen prostor za osebnostno rast, vzpostavitev reda in čustvenih sposobnosti ter socializacijo. Prav tako jim je program pridobitev odgovornosti ter omogočil soočenje s problemi, prečiščevanje preteklih travm in pomoč pri iskanju smisla. Pozitivna lastnost programa je tudi organiziran sistem aktivnosti, ki je mlajšim odraslim omogočilo vzpostavitev rutine, ki je potrebna za nadaljnjo poklicno oziroma izobraževalno pot. Poleg znanj in spretnosti je program PUM-O mlajšim odraslim omogočil pridobitev samozavesti ter pridobitev novih poznanstev.

Epidemija je negativno vplivala na mlajše, vplivala je na zmanjšanje socialnih stikov in povečanje depresije. V tem obdobju se je povečala uporaba antipsihotikov ter antidepresivov med mlajšimi odraslimi, prav tako pa se je povečala potreba mlajših odraslih po pogovoru ter nasvetih odraslih oseb. Šolske svetovalne delavke na srednjih šolah kot posledice vpliva epidemije SARS-CoV-2 na mlajše odrasle opažajo več osebnih stisk, nezainteresiranosti, brezvoljnosti, vedenjskih težav, zbežanosti ter strahu pred šolo in družbo. Mlajšim odraslim primanjkuje motivacije za opravljanje šolskih obveznosti, prav tako pa imajo slabše učne in delovne navade, kar se kaže v velikih luknjah v znanju in posledično šolskemu neuspehu.

V času epidemije SARS-CoV-2 se je obravnava na Zavodu za zaposlovanje precej spremenila in so zato bile potrebne prilagoditve. Pogovori in izdelava zaposlitvenih načrtov so zaradi zaprtja občin in nedostopnosti potekali na daljavo, zaradi česar so bile obravnave neosebne, delo pa je bilo brez osebnega stika zelo zahtevno. Raziskava je pokazala, da svetovalke niso imele pozitivnega vpliva na mlajše posameznike, kot je bilo to pred epidemijo, prav tako pa je bilo oteženo vzpostaviti zaupanje. Obravnava je bila kot posledica epidemije nekvalitetna in neintenzivna. Po drugi strani pa je bila dobra stran to, da je bilo preko telefona, pogovor lažje omejiti na težavo. Vsi programi za mlajše odrasle so potekali normalno, a je kljub temu bilo manj napotovanja v program PUM-O. V času epidemije SARS-CoV-2 se na Zavod za zaposlovanje ni prijavilo veliko mladih osipnikov.

Epidemija SARS-CoV-2 je bila ena največjih svetovnih zdravstvenih kriz in je pomembno vplivala na vse družbeno-ekonomske in kulturne razsežnosti. Eno izmed področij, na katerega je epidemija negativno vplivala, je tudi izobraževanje. Posledice tega vpliva se danes kažejo v

pomanjkanju socialnih spretnosti, neenakosti v ravni izobrazbe ter neenake možnosti zaposlitve (Joulaei in Sadati, 2020). Obravnava je na srednjih šolah v času epidemije SARS-CoV-2 potekala na daljavo. Šolske svetovalne delavke so imele vpogled v seznam manjkajočih dijakov in sproti preverjale razloge odsotnosti. V večini primerov postopek svetovanja preko spleta med zaprtjem ni bil opuščen, medtem ko nekateri navajajo, da je bilo svetovanje dve leti »mrtvo območje«. Negativen vpliv epidemije je bil viden v prisotnosti pri pouku, saj so bili mlajši odrasli prijavljeni na Zoom, ampak pouka niso spremljali. Sodelovanje s programi, kot je program PUM-O, je v tem obdobju zamrlo in nanj niso napotovali mladih osipnikov. Rezultati kažejo tudi, da je bilo v obdobju epidemije SARS-CoV-2 manj popravnih izpitov in osipa, razlog za to pa je v pomanjkanju nadzora nad mlajšimi odraslimi ter onemogočena fizična prisotnost staršev in dijakov, ki je potrebna za izpis iz šolskega sistema. Nekateri pa navajajo, da je bil osip primerljiv z ostalimi leti. Sama sem pričakovala, da se bo stopnja osipa v obdobju epidemije povišala, saj je bilo veliko mlajših odraslih prepuščenih samim sebi in bi bilo zaradi pomanjkanja nadzora lažje izpasti iz sistema. Vendar se je izkazalo, da je ravno pomanjkanje nadzora razlog, predvsem pri opravljanju testov, za uspešnost nekaterih mladih, ki bi drugače imeli težave pri napredovanju v višji letnik. Posledica tega pa so bile luknje v znanju in toliko večja stiska ob vrnitvi v šolo.

V času epidemije je bila obravnava mladih osipnikov v programu PUM-O precej omejena. Rezultati kažejo, da so bile v tistem obdobju nemogoče razmere za učinkovito delo. Mentorice so mlajšim odraslim pošiljale vsebine za samostojno delo, ki pa so se izkazale za neučinkovite. V času zaprtja programa so mentorice v programu mlajše odrasle obiskovale na terenu in preverjale njihovo stanje, prav tako pa je bilo v obdobju epidemije SARS-CoV-2 v program PUM-O napoteno zelo malo mlajših odraslih. Poleg tega pa je bilo tudi težko najti posameznike, ki bi se vključili v program. Nekateri mlajši, ki so bili iz šole izpisani med epidemijo SARS-CoV-2, menijo, da je bila posledica šolanja na daljavo hitra pridobitev velikega števila neopravičenih ur, ki je vplivala na izpis iz šolanja. Obravnava je potekala v večini primerov samo preko telefona.

Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mlajših odraslih na Zavodu za zaposlovanje so predvsem nekompetentnost svetovalk pri psiholoških dejavnostih in preveč administrativnih zadržitev. Izziv dela z mlajšimi odraslimi predstavlja tudi mlajše odrasle brez ustreznega znanja in veščin pravilno usmeriti v pravo smer in preprečiti dolgotrajno brezposelnost. Pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje se kažejo tudi v neustreznem informiranju potencialnih uporabnikov s strani svetovalk. Mlajši odrasli so pri obravnavi s strani svetovalk na Zavodu za zaposlovanje izpostavili neoseben pristop in zgrešen

način komunikacije, ki je posledica v delo usmerjene mentalitete »Veljaš samo, če nekaj delaš«. Prav tako so nekateri izpostavljali neučinkovito komunikacijo med programom PUM-O in zavodom za zaposlovanje, zaradi katere niso bili prepričani, da lahko nudijo ustrezno pomoč. Raziskava je pokazala, da se ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi s strani šolskih svetovalnih delavk kažejo predvsem v neusposobljenosti svetovalk za pomoč pri duševnih stiskah in pridobitev takojšnje pomoči za posameznika v stiski. Prav tako obravnavo ovira nesodelovanje staršev in nespoštovanje dogovorov s strani mlajših odraslih. Šolske svetovalne delavke imajo na voljo za pomoč mlajšim odraslim samo pogovor, čas pogovora pa je omejen.

Ovire in pomanjkljivosti pa ne predstavljajo problema samo pri obravnavi mlajših odraslih na Zavodu za zaposlovanje in šolah, ampak tudi v samem izobraževalnem sistemu, in sicer v zastarelih izobraževalnih programih, ujetosti učiteljev v izvedbo zastavljenih programov ter v prevelikih skupinah dijakov na poklicnih programih, ki vodijo v prejemanje nezadostnega znanja. Oviro predstavlja tudi izguba pravice do rednega šolanja po dveh neuspešnih poskusih in ovire pri vključevanju mlajših odraslih iz tujine, ki imajo zaradi neznanja jezika omejene možnosti, kar pa povečuje osipništvo. To področje zahteva dodatno pozornost, saj so to skupine, ki so poleg mladih oseb z ovirami in migrantov izpostavljene velikemu tveganju za zgodnjo opustitev šolanja. Učitelji morajo zato razviti kompetence za delo z različnimi medkulturnimi skupinami dijakov, šole pa bi morale prejeti več sredstev za tečaje slovenskega jezika (Malkovec, 2018). Ovire in pomanjkljivosti se kažejo tudi v dodatni strokovni pomoči in sicer pomanjkanje psihološke pomoči in stabilnega okolja za mlade v stiski ter dolge čakalne vrste, ki preprečujejo hitro ukrepanje ob akutnih krizah. Poleg pomanjkanja strokovnjakov, primanjkuje tudi ustanov za psihosocialno pomoč in mlajše odrasle z vedenjskimi težavami ter ustanov za napotitev mlajših odraslih v krizi. Mlajši odrasli iz bolj oddaljenih krajev težko dostopajo do programa PUM-O. Prav tako pa jih v program ne moreš prisiliti, zato se v primeru nezainteresiranosti napotitev ne izvede. Mrgole (2003, str. 27) to podpre z dejstvom, da je bistvena značilnost neformalnega pristopa pri delu z mladimi ta, da imajo udeleženci možnost izbire. Programov se lahko udeležijo ali ne. Pri tem gre za notranjo motiviranost udeležencev in posledično prostovoljno udeležbo. Pomanjkljivosti programa PUM-O je lahko tudi tveganje negativnega vpliva sovrstnikov, ki so vključeni v program.

Dobre strani obravnave mlajših odraslih je veliko število ponudb za vključevanje mlajših odraslih s strani Zavoda za zaposlovanje in zunanjih izvajalcev, hiter proces napotitve mlajših odraslih v program PUM-O ter dobra spletna stran Nacionalnega inštituta za javno zdravje, ki omogoča samopomoč mladim v stiski. Prav tako pa mlajši odrasli izražajo zadovoljstvo s programom PUM-O in mentorji. Program PUM-O mlajšim odraslim omogoča pridobitev

potrebnih kompetenc, napotkov in pomoči, prav tako pa jim je omogočil, da so dobili zaposlitev in se vrnili v šolo.

Svetovalke na Zavodu za zaposlovanje kot možne izboljšave predlagajo več časa s posameznikom ter manj uporabnikov na svetovalko. Izboljšave bi bilo možno doseči tudi z dodatnimi programi za dolgotrajno brezposelne mlajše odrasle. Na področju izobraževalnega sistema je potrebno prizadevanje šol, da odrasli ostanejo v sistemu, in krepitev šolske svetovalne službe. Prav tako pa bi bilo potrebno več sodelovanja med šolsko svetovalno službo in Zavodom za zaposlovanje. Šolske svetovalne delavke predlagajo manjše skupine v razredih za lažje in bolj učinkovito delo. Potreba pa je tudi po dodatni pomoči strokovnjakov na področjih, kjer šolske svetovalne delavke niso dovolj kompetentne za pomoč mlajšim odraslim. Na področju izobraževalnega sistema bi bila potrebna pridobitev bolj oprijemljivega in praktičnega znanja, potrebnega za vstop na trg dela ter prilagoditev učnih vsebin sposobnostim posameznika. Potrebno bi bilo tudi tesnejše sodelovanje med srednjimi šolami in programom PUM-O in prehod iz šole direktno v program PUM-O. Šola ima pomembno vlogo pri zmanjševanju osipa, vendar potrebuje podporo politike in ukrepov na ravni izobraževalnega sistema. Problem je mogoče zmanjšati samo s celovitimi strategijami, ki obravnavajo celoten izobraževalni spekter ter vključujejo ukrepe preprečevanja, posredovanja in nadomeščanja. Nujno potrebne so pobude na sistemski ravni, kar pomeni, da so zagotovljeni pogoji za uspešno šolanje (Malkovec, 2018). Mlajši odrasli si želijo bolj osebni pristop na Zavodu za zaposlovanje ter zgodnejše informiranje in napotitev na program PUM-O. Glede trajanja programa PUM-O bi lahko program v primeru večjih duševnih stisk in težav potekal dlje časa.

V raziskavi je sodelovalo deset oseb in sicer svetovalke na Zavodu za zaposlovanje, šolske svetovalne delavke, vodja programa PUM-O in mlajši odrasli, ki so opustili šolanje in bili vključeni v program. Za boljši vpogled v delovanje programa PUM-O in njegovo učinkovitost bi bilo smiselno poleg PUM-O Celje intervjuvati še zaposlene v drugih programih PUM-O po Sloveniji. Raziskava je bila precej široko zastavljena in zato mogoče na kakšnem področju nisem dobila dovolj podrobnih podatkov. V prihodnje bi bilo področja raziskovanja zato smiselno omejiti na posamezne institucije oziroma programe in s tem dobiti še več relevantnih podatkov. Za pridobitev informacij o problematiki šolskega osipa z vidika uporabnikov bi bilo v raziskavo smiselno vključiti več mladih osipnikov. Za posplošitev na celotno populacijo bi bilo potrebno izvesti več intervjujev, nam pa raziskava vseeno daje razumevanje obravnavo mladih osipnikov in vpliv programa PUM-O na mlajše odrasle vključene v program.

6. Povzetek ugotovitev

Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah in obravnava mladih osipnikov s strani šolskih svetovalnih delavk

- Na osip mlajših odraslih vplivajo dejavniki, kot so družina, aktivno sodelovanje staršev pri obravnavi ter socialno okolje in podpora.
- Razlogi za osip mlajših odraslih se nahajajo v nejasnih ciljih, nezainteresiranosti za izobraževanje, slabi poklicni orientaciji pri poklicnem svetovanju v osnovni šoli, odločanju o šoli na podlagi odločitve prijateljev in pritisk staršev za izbiro določenega poklica. Razlogi za osip so tudi vedenjske težave, uporaba prepovedanih substanc in alkohola, zavračanje pomoči ter šolski neuspeh.
- Letni osipa se vsako leto giblje med 5 in 6 odstotki mlajših odraslih.
- Večina mladih osipnikov je bila pred izpisom vključena v dvoletne ali triletno programe izobraževanja.
- Med osipniki prevladujejo fantje s predhodnimi težavami v osnovni šoli.
- Posledice opustitve šolanja so izguba statusa, prekinitev štipendije ter izguba varnega okolja, socialne varnosti in družbe vrstnikov.
- Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje, zajema delo z mlajšim odraslim in njegovimi starši s strani razrednika in svetovalke.
- Izpis iz šole je možen le s soglasjem staršev.
- Obravnava je individualna in prilagojena različnim situacijam posameznika.
- Preprečitev šolskega osipa je možna z zgodnjim informiranjem vrtčevskih otrok o raznolikosti poklicev, opravljanjem testov sposobnosti v osnovnih šolah in odločitev za šolo na podlagi rezultatov, boljšim informiranjem o potencialnih šolah že v osnovni šoli, ustrezno pripravo svetovalnih delavcev na seznanitev otrok o različnih možnostih šolanja, realen pogovor o pričakovanjih in ravni zahtevnosti določene šole in seznanitev mlajših odraslih na spremembe ob prehodu iz osnovne šole v srednjo in možen padec ocen.

Obravnava mladih osipnikov s strani strokovnih delavcev na Zavodu za zaposlovanje

- Mlajši odrasli večinoma sami pridobijo informacije o Zavodu za zaposlovanje ali pa jih nanj napotijo srednje šole, Center za socialno delo, starši in mentorji programa PUM-O.
- Mlajši odrasli se na Zavod za zaposlovanje večinoma prijavijo po končanem šolanju z namenom iskanja zaposlitve, pridobitve denarne socialne pomoči ali pa se nanj

prijavijo po prenehanju delovnega razmerja.

- V savinjski regiji je trenutno prijavljenih 637 mlajših odraslih, od tega so trije vključeni v program PUM-O.
- Z mlajše odrasle, ki so prijavljeni na Zavodu za zaposlovanje, je značilno, da so velikokrat nepripravljeni na trg dela in nimajo ustrezne podpore. Kljub temu pa je veliko število mlajših odraslih, ki imajo zaradi predhodnega opravljanja prakse in študentskega dela že izbranega delodajalca.
- Ob prijavi na Zavod za zaposlovanje svetovalke skupaj z mladostniki izdelajo individualni zaposlitveni načrt z zapisanimi dosedanjimi delovnimi izkušnjami in zaposlitvenimi cilji. Uresničevanje zaposlitvenega načrta se potem spremlja na vsake 3-4 mesece in se stalno prilagaja pričakovanjem in potrebam posameznika.
- Mlajši odrasli imajo dostop do informacij, ki je možen osebno pri svetovalki ali na portalu PoiščiDelo.si.
- Pri obravnavi mlajših odraslih je potrebno več vodenja, spodbujanja in razumevanja. Vsaka obravnava je vedno individualna in odvisna od karakterja posameznika.
- Cilj obravnave mlajših odraslih, ki nimajo telesnih oviranosti ali bolezni, je čimprejšnja odjava iz Zavoda in pridobitev zaposlitve ter preprečitev dolgotrajne brezposelnosti med mlajšimi odraslimi.

Obravnava mladih osipnikov v programu PUM-O

- Večina mlajših odraslih je na program PUM-O napotena s strani svetovalke na Zavodu za zaposlovanje, šolske svetovalne delavke ali družine, lahko pa mlajši odrasli pridejo prostovoljno.
- Pogoj za vključitev v program je prijava in sklenjena veljavna pogodba na Zavodu za zaposlovanje.
- Ob vključitvi mlajših odraslih v program se najprej izdelava osebni izobraževalni oziroma karierni načrt in zapišejo aktivnosti v času obiskovanja programa. Mlajši odrasli se potem udeležujejo v različnih delavnicah za pridobitev kompetenc, ki jim bodo omogočile lažji vrnitev v šolanje ali prehod v zaposlitev.
- Zaradi več napotitev iz Zavoda za zaposlovanje je več prehodov v zaposlitev kot vrnitev v šolanje.

Obravnava z vidika mladih osipnikov

- Večina mlajših odraslih je imela pred izpisom iz šole veliko pogovorov s šolsko svetovalno delavko, razrednikom in starši.
- Vsi mlajši odrasli so se po izpisu iz šole prijavili na Zavod za zaposlovanje.

- Posamezniki navajajo, da so na Zavodu za zaposlovanje pridobili informacije samo o možnostih javnih del, informacije o možnosti programa PUM-O pa so bile pomanjkljive.

Sodelovanje ustanov pri obravnavi mladih osipnikov

- Zavod za zaposlovanje izvaja trimesečni program usposabljanja na delovnem mestu za mlade, delovni preizkus, zdravstveno zaposlitveno svetovanje za mlajše odrasle z zdravstvenimi težavami, krajše modularne delavnice v Kariernem središču za iskanje zaposlitve in pridobitve kompetenc, program preseNEETi.se v okviru Ljudske Univerze ter program PUM-O.
- V programe za vrnitev v šolanje ali prehod v zaposlitev je v povprečju vključenih 10 mladih.
- Svetovalke v program PUM-O napotujejo večinoma mlade osipnike brez dokončane izobrazbe in brez jasnega cilja glede šolanja in zaposlitev.
- Zavod za zaposlovanje s programom PUM-O dobro sodeluje. Svetovalke na Zavodu skupaj z mentorji organizirajo skupinske predstavitve za mlajše odrasle v prostorih programa PUM-O, prav tako pa svetovalke mlajše odrasle napotijo v program PUM-O za motiviranje za vključitev.
- Srednje šole sodelujejo z drugimi šolami, v določenih primerih s Centrom za socialno delo, Inštitutom Vir, Ljudsko Univerzo, nevladnimi organizacijami in programom PUM-O.
- Neposrednega svetovanja med šolskimi svetovalnimi delavkami in Zavodom za zaposlovanje ni, sodeluje pa z njim šolski medpodjetniški izobraževalni center in projektna pisarna, kamor Zavod napotuje posameznike v primeru tečajev ali prekvalifikacij.
- Sodelovanje srednjih šol in programa PUM-O poteka v primeru prijave mlajšega odraslega na Zavod za zaposlovanje in ohranitev statusa dijaka, po vključitvi v program pa mlajši odrasli ostanejo vpisani v izobraževalni sistem. V tem primeru se najprej izdelata osebni izobraževalni načrt, prav tako pa se zapiše sklep o osebnem izobraževalnem načrtu in prilagoditvi šolskih obveznosti.
- Program PUM-O sodeluje s svetovalkami na Zavodu za zaposlovanje, šolskimi svetovalnimi delavkami, Ljudsko Univerzo ter v določenih primerih tudi s Centrom za socialno delo. Sodelovanje poteka z vsako institucijo, v katero je ob prihodu na PUM-O vključen mlajši odrasel in le v primeru, če je sodelovanje dobro za posameznika.

Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program

- Vsi mlajši odrasli so pred vključitvijo v program PUM-O obiskovali srednjo poklicno šolo in so se v program vključili šele po izpadu iz šole.
- Mlajši odrasli so bili v program napoteni s strani Zavoda za zaposlovanje, staršev in na predlog mentorjev programa PUM-O
- Trajanje programa se med posamezniki razlikuje. Pri nekaterih je trajalo samo šest mesecev, pri drugih pa tudi leto in pol.
- Aktivnosti v programu PUM-O so potekale v obliki jutranje animacije, individualnih ur, priprave kosila, igranje družabnih iger ter dela na različnih projektih.
- Mlajši odrasli so v programu dobili nova znanja in spretnosti, izboljšali komunikacijo z drugimi ter se naučili boljše organizacije časa in dela.
- Mlajši odrasli so program PUM-O označili kot koristnega, saj so z njim pridobili ustrezne kompetence za nadaljnjo zaposlitveno oziroma izobraževalno pot.
- Večina mlajših odraslih se je po končanem programu vrnila v šolanje, nekateri pa so našli zaposlitev.

Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov

- V času epidemije SARS-Cov-2 je obravnava na Zavodu za zaposlovanje potekala na daljavo preko telefona, za informiranje in obveščanje uporabnikov pa sta bila v uporabi e-pošta in portal PoiščiDelo.si.
- Epidemija SARS CoV-2 je na obravnavo v Zavodu za zaposlovanje v veliki meri vplivala negativno, posledica pa je bila neosebna in nekvalitetna obravnava.
- Izvajanje programov je v času epidemije potekalo normalno s sprejetimi ukrepi.
- Napotitev iz Zavoda za zaposlovanje v program PUM-O ni bilo.
- Epidemija SARS-CoV-2 je na mlajše odrasle v večini vplivala negativno, posledice pa so med drugim vidne na povečanju osebnih stisk, nezainteresiranosti za šolo, vedenjskih težav in slabših učnih navadah.
- V času epidemije SARS-CoV-2 je bilo manj osipa in popravnih izpitov, in sicer zaradi pomanjkanja nadzora in potrebne fizične prisotnosti pri izpisu iz šolanja.
- Epidemija SARS CoV-2 na obravnavo šolskih svetovalnih delavk v večini primerov ni pomembno vplivala, saj je svetovanje potekalo preko spleta. Obstajajo pa tudi primeri, ko je bilo v tem času svetovanje mrtvo območje.
- Obravnava mladih osipnikov je bila v obdobju epidemije SARS-CoV-2 nemogoča zaradi omejenega dostopa do mladih in nezmožnost obdelave vsebine preko spleta.
- Mentorji programa PUM-O so v času zaprtja programa na terenu obiskovali mlade in

preverjali njihovo stanje in počutje.

- Posledice epidemije SARS-CoV-2 so mlajši odrasli, izgubljeni med sistemi.
- V času epidemije SARS-CoV-2 je bilo na program napoteno malo število mladih osipnikov.
- Nekateri mlajši odrasli so bili v času epidemije SARS-CoV-2 iz šole izpisani samo na podlagi neopravičenih ur, ki jih v času pouka na daljavo ni bilo težko dobiti.

Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov

- Ovire in pomanjkljivosti z vidika svetovalk na Zavodu so nekompetentnost svetovalk pri psiholoških dejavnostih, preveč administrativnih zadolžitev in izziv mlajše odrasle brez veščin za trg dela uspešno usmeriti v pravo smer.
- Pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje se kažejo v neustreznem informiranju potencialnih uporabnikov o programu PUM-O, neoseben pristop in zgrešen način komunikacije.
- Kot pomanjkljivost nekateri mlajši odrasli izpostavljajo neučinkovito komunikacijo med Zavodom za zaposlovanje in programom PUM-O.
- Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi s strani šolskih svetovalnih delavk so neusposobljenost svetovalk za pomoč mlajšim odraslim v duševni stiski, odsotnost pridobitve takojšnje pomoči, nesodelovanje staršev, nespoštovanje dogovorov s strani mlajših odraslih ter možnosti pomoči, ki so omejene le na pogovor, le-ta pa je omejen.
- Ovire in pomanjkljivosti v izobraževalnem sistemu so zastareli izobraževalni programi, ujetost učiteljev v izvedbo zastavljenih programov, velike skupine dijakov na poklicnih programih, izguba pravice do šolanja po dveh neuspešnih poskusih in ovire pri vključevanju mlajših odraslih iz tujine, ki imajo zaradi neznanja jezika omejene možnosti.
- Ovire in pomanjkljivosti se kažejo tudi v pomanjkanju strokovne pomoči, stabilnega okolja za mlade v stiski in v dolgih čakalnih vrstah za pridobitev pomoči.
- Pomanjkanje ustanov za psihosocialno pomoč in ustanov za napotitev mlajših odraslih v krizi.
- Težek dostop do programa PUM-O mlajših odraslih iz bolj oddaljenih krajev.
- Zaradi prostovoljne prijave v program PUM-O se v primeru nezainteresiranosti posameznika, napotitev ne izvede.
- Dobre lastnosti obravnave mladih osipnikov predstavlja veliko število programov zunanjih izvajalcev za vključevanje mlajših odraslih, hiter proces napotitve v program PUM-O, dobra spletna stran NIJZ za pomoč mladim v stiski in zadovoljstvo mlajših

odraslih z mentorji in programom PUM-O.

Možne izboljšave

- Svetovalke na Zavodu za zaposlovanje si želijo manj uporabnikov na svetovalko, dodatne programe za dolgotrajno brezposelne mlajše odrasle, prizadevanje šolskih svetovalnih delavk, da mladi ostanejo v sistemu, krepitev šolske svetovalne službe in več sodelovanja med šolsko svetovalno službo in Zavodom za zaposlovanje.
- Šolske svetovalne delavke predlagajo manjše skupine v razredih in dodatno pomoč strokovnjakov na področjih, kjer same niso dovolj kompetentne.
- Na področju izobraževalnega sistema je potrebna pridobitev bolj praktičnega in oprijemljivega znanja za vstop na trg dela.
- Tesnejše sodelovanje med srednjimi šolami in programom PUM-O in prehod iz šole direktno v program.
- Mlajši odrasli si želijo bolj osebni pristop na Zavodu za zaposlovanje, zgodnejše informiranje o programu PUM-O na Zavodu za zaposlovanje in daljše trajanje programa v primeru večjih stisk.

7. Predlogi

- Na podlagi mnenj šolskih svetovalnih delavk bi bilo potrebno mlajšim odraslim že v osnovni šoli zagotoviti več poklicne orientacije in svetovanja glede izbire šole ter predstaviti raznolikost izobraževalnih sistemov. S tem bi lahko mladim, ki še ne vedo, kaj bi radi delali, olajšali prehod v srednjo šolo in se izognili osipu zaradi izbire neprimerne programa.
- Ker ugotovitve kažejo na to, da mlajši odrasli na Zavodu za zaposlovanje ne dobijo ustreznih informacij o programu PUM-O in predaja zloženke o programu s strani svetovalke na Zavodu ni dovolj, je potrebno mlajše odrasle o programu osveščati na druge načine. Za informiranje mladih o programu PUM-O predlagam uporabo digitalnih platform, kot so socialna omrežja ali aplikacije, preko katerih bi lahko dostopali do informacij. Ker so mladi danes spretni s tehnologijo, bi tako do informacij o programu prišli prej kot na Zavodu za zaposlovanje. Prav tako bi lahko mentorji programa PUM-O izvajali delavnice na srednjih šolah, kjer bi jim lahko predstavili namen, cilje in koristi programa in se kot prvo z direktnim pristopom izognili možnostim neustrezne predaje informacij na Zavodu za zaposlovanje in drugih institucijah.
- Potrebno bi bilo več sodelovanja med Zavodom za zaposlovanje in srednjimi šolami. Sodelovanje bi omogočilo usklajevanje izobraževalnih programov s potrebami na trgu dela, s tem pa bi se zagotovilo, da mladi pridobijo znanja in kvalifikacije, ki so iskane in potrebne na trgu dela, kar pa povečuje zaposljivost mladih in njihove možnosti za uspešno poklicno pot. Prav tako pa bi sodelovanje z Zavodom za zaposlovanje srednjim šolam omogočilo dostop do informacij o delovnih mestih in omogočilo povezovanje s potencialnimi delodajalci, Zavod za zaposlovanje pa izvaja tudi različne delavnice in usposabljanja, ki lahko mlajšim odraslim olajšajo vstop na trg dela.
- Raziskave so pokazale tudi problem neusposobljenosti in nekompetentnosti svetovalk na Zavodu za zaposlovanje in šolskih svetovalnih delavk, zato bi bilo potrebno organizirati izobraževanja na področju psihologije, socialnega dela in medosebne komunikacije za vse zaposlene, ki delajo z mladimi v stiski. Prav tako bi se lahko zaposleni udeleževali supervizijskih srečanj, na katerih bi imeli priložnost reflektirati o svojem delu in dobiti povratno informacijo od sodelavcev in strokovnjakov na področju dela z mladimi. Hkrati pa je pomembno dobiti tudi povratno informacijo s strani uporabnikov storitev, kar vodi k izboljšanju kakovosti dela.
- Kot posledica epidemije SARS-CoV-2 se ugotavlja velik porast različnih stisk pri mladih, hkrati pa zaposleni ugotavljajo, da primanjkuje strokovnjakov in ustanov, kamor bi lahko

brez dolgih čakalnih vrst napotili mlade v akutni krizi. Za rešitev tega problema so potrebna dodatna sredstva s strani pristojnih organov za povečanje kadra strokovnjakov in izboljšanje infrastrukture v obstoječih ustanovah, ki nudijo pomoč mladim v stiski. Prav tako pa bi k rešitvi tega problema prispevala vzpostavitev novih centrov za pomoč mladim v stiski, ki bi razbremenila že obstoječe ustanove.

- V raziskavi izstopa tudi potreba po spremembi izobraževalnega sistema, saj je po besedah sogovornic zastarel, znanja danes pa niso enaka tistim pred nekaj desetletji. Izobraževalni sistem bi moral biti zastavljen s poudarkom na pridobivanju praktičnih znanj in spretnosti, ki so neposredno uporabna na trgu dela. Tako lahko sodelovanje s potencialnimi delodajalci in podjetji omogoči prilagoditev izobraževalnih programov trgu dela. Prav tako je pomembno usposabljanje učiteljev s sodobnimi učnimi metodami, ki bodo mlajšim odraslim omogočale razvoj kritičnega razmišljanja in reševanja problemov, s katerimi bodo lažje vstopali na trg dela.

8. Literatura

1. Andragoški center Republike Slovenije. (2020). *Program projektno učenje mlajših odraslih (PUM-O)*. Pridobljeno 13. 4. 2023 s <https://arhiv.acs.si/programi/PUM-O.pdf>.
2. Cerovšek, D., & Lukič, G. (2013). *Problemska analiza položaja mladih na trgu dela v luči agende dostojnega dela. S predlogi ukrepov za znižanje stopnje brezposelnosti mladih v Sloveniji*. Ljubljana: Zveza svobodnih sindikatov Slovenije.
3. Čačinovič Vogrinčič, G. (2013). Spoštovanje otroštva. V T. Kodele, & N. Mešl, (ur.), *Otrokov glas v procesu učenja in pomoči. Priročnik za vrtce, šole in starše* (str. 11–40). Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.
4. Dekleva, B., Rapuš Pavel, J., & Zorc Maver, D. (2007). *Prehod v svet dela- izbira ali nuja?* Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
5. Drop'in. (2018). *Drop'insight. Quantitative and qualitative research on early school leaving. (ESL)*. Pridobljeno 20. 9. 2022 s <https://drop-in.eu/media/drop-in-IO1-en.pdf>.
6. Eurostat. (2022). *Youth unemployment*. Pridobljeno 13. 4. 2023 s https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Youth_unemployment.
7. Eurostat. (2023). *Early leavers from education and training*. Pridobljeno 2. 5. 2023 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Early_leavers_from_education_and_training.
8. Evropska komisija. (b.d.). *Pobuda za zaposlovanje mladih*. Pridobljeno 14. 4. 2023 s <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sl&catId=1176>.
9. Evropski sklad za regionalni razvoj. (2019). *Vrednotenje uspešnosti programa projektno učenje mlajših odraslih (PUM-O)*. Pridobljeno 14. 6. s https://www.eu-skladi.si/sl/dokumenti/studije-in-vrednotenja/pumo_koncno-porocilo-final-14032019.pdf.
10. Flere, S., & Tavčar Krajc, M. (2001). Izobraževanje in usposabljanje. V M. Lavrič. (ur.), *Mladina 2010. Družbeni profil mladih v Sloveniji* (str. 93–124). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino in Založba Aristej.
11. Joulai, H., & Sadati, A. (2020). COVID-19 Outbreak and School Dropout; A Worldwide Challenge for an Equitable Future. *International Journal of School Health*, 7(4), 1–2. Pridobljeno 13. 6. 2023 s https://journals.sums.ac.ir/article_47076_9ce4b12805173d88655dac34ab191df4.pdf.
12. Klajnšek R., Deželan T., & Vombergar, N. (2021). Employment and eneterpreneurship. V T. Deželan, & M. Lavrič (ur.), *YOUTH 2020: The position of young people in Slovenia*.

(str. 121–140). Maribor: Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba: Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Založba Univerze.

13. Klanjšek R., & Lavrič, M. (2001). Zaposlovanje in podjetništvo. V M. Lavrič. (ur.), *Mladina 2010. Družbeni profil mladih v Sloveniji* (str. 125–176). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino in Založba Aristej.
14. Kuran, M. (2013). Nevidni učinki programa Pum. Primerjava izbranih rezultatov evalvacije programa iz let 2002 in 2010. *Andragoška spoznanja*, 19(3), 10–22.
15. Kvarternik I., & Kodele T. (2013). Vključevanje otrok v načrtovanje in izvajanje preventivnih vsebin v šolskem okolju. Primer preventive na področju zasvojenosti. V T. Kodele, & N. Mešl, (ur.), *Otrokov glas v procesu učenja in pomoči. Priročnik za vrtce, šole in starše* (str. 160–173) Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.
16. Lavrič, M., & Flere S. (2011). Demografske spremembe in medgeneracijsko sodelovanje. V M. Lavrič. (ur.), *Mladina 2010. Družbeni profil mladih v Sloveniji* (str. 63–91). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino in Založba Aristej.
17. Makovec, D. (2018). Mednarodna primerjava dejavnikov vpliva na zgodnje opuščanje izobraževanja. *Andragoška spoznanja*, 24(4), 109–125. Pridobljeno 13. 6. 2023 s https://journals.uni-lj.si/Andragoska_Spoznanja/article/view/8135/8358.
18. Mesec, B. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: Načrtovanje raziskave*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani: Fakulteta za socialno delo.
19. Mesec, B. (2019). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 2: Kvalitativne raziskave*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo.
20. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2023). *Zaposlovanje*. Pridobljeno 14. 4. 2023 s <https://www.gov.si/podrocja/zaposlovanje-delo-in-upokojitev/zaposlovanje/>.
21. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2022). *Katalog ukrepov aktivne politike zaposlovanja*. Pridobljeno 5. 10. 2022 s <https://www.gov.si teme/aktivna-politika-zaposlovanja/>.
22. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2020). *Smernice za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2021–2025*. Pridobljeno 14. 4. 2023 s <https://www.gov.si/%2Fassets/%2Fministrstva/%2FMDDSZ/%2FAPZ/%2FSmernice-APZ-2021-2025.docx&usg=AOvVaw1hqjCHMAunE6XlnhfRAYDT&opi=89978449>.
23. Mladinski sektor Slovenije. (2017). *Mladi v Sloveniji*. Pridobljeno 24. 4. 2023 s <https://arhiv.mlad.si/2017/08/mladi-v-sloveniji/>.

24. Mrgole, A. (2003). *Kam z mularijo? Načela kakovosti neformalnega dela z mladimi*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad Republike Slovenije za mladino. Založba Aristej.
25. Samaluk, B. (2023). *Prehodi od izobraževanja na trg dela: poskusi vstopanja v poklicne blaginje in vključevanja na (trans)nacionalni trg dela*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
26. Statistični urad Republike Slovenije. (2021). *Mednarodni dan mladih*. Pridobljeno 15. 4. 2023 s <https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/9743>.
27. Svet Evropske unije (320212) Priporočila Sveta o politikah za zmanjševanje osipa. *Uradni list Evropske Unije* (2011/C 191/01). Pridobljeno 20. 9. 2022 s <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/ALL/?uri=CELEX:32011H0701%2801%29>.
28. Svetlik, I., Glazer J., Kajzer A., & Trebanc, M. (2002). *Politika zaposlovanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
29. Ule, M. (2000). Mladi v družbi novih tveganj in negotovosti. V M. Ule, T. Renner, M. Mencin Čepelak, & B. Tivadar (2000). *Socialna ranljivost mladih* (str. 15–91). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino, Založba Aristej.
30. Ule, M., & Miheljak, V. (ur.) (1995). *Prihodnost mladine*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino
31. Ule, M., Renner, T., Miheljak, Mencin Čepelak, M., Tivadar, B., Kuhar, M., Kamin, T., & Štebe, J. (2000). *Mladina 2000: slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino; Maribor: Založba Aristej.
32. United Nations. (2013). *Definition of youth*. Pridobljeno 20. 4. 2023 s <https://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youth-definition.pdf>.
33. Velikonja, M. (ur.) (2000). *Izobraževalni programi. Izobraževanje odraslih. Projektno učenje za mlajše odrasle*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: zavod RS za šolstvo.
34. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (2002). *Kaj vam ponuja portal PoiščiDelo.si?* Pridobljeno 13. 6. 2023 s <https://www.youtube.com/watch?v=Phfz0NlpPEM>.
35. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (2023). *Mladi (od 15 do 29 let) na trgu dela. Februar 2023*. Pridobljeno 13. 4. 2023 s https://www.ess.gov.si/fileadmin/user_upload/Trg_dela/Dokumenti_TD/Trg_dela_v_stevilkah/Skupine_brezposelnih/Mladi_februar_2023.pdf.

9. Priloge

9.1. Priloga 1: Delno standardiziran vprašalnik

Vprašalnik za šolske svetovalne delavke

Kaj so po vašem mnenju razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja?

Koliko mlajših odraslih v povprečju opusti šolanje?

Kako se spopadate z problematiko osipa? Kako obravnavate mlajše odrasle, ki želijo opustiti šolanje?

Kako bi lahko osip preprečili?

S katerimi ustanovami sodelujete, ko pride do možnosti izključitve mladostnika? Na kakšen način poteka sodelovanje?

Kako je epidemija SARS-Cov-2 vplivala na obravnavo mlajših odraslih, ki so izpadli iz šole?

Kakšne so morebitne ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladostnikov? Možne izboljšave?

Vprašalnik za svetovalke na Zavodu za zaposlovanje

Kdo napoti mlajše odrasle k vam?

Koliko mlajših odraslih je trenutno prijavljenih na Zavodu za zaposlovanje? Koliko njih se vključi v programe, ki jim pomagajo pri vrnitvi v šolo ali zaposlitev?

Kako poteka obravnava mlajših odraslih, ki so napoteni na Zavod za zaposlovanje?

S katerimi programi za mladostnike sodelujete? Kako poteka sodelovanje?

Koga napotite v program PUM-O?

Kako je epidemija SARS-Cov-2 vplivala na obravnavo mlajših odraslih, ki so izpadli iz šole?

Kakšne so morebitne ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi šolskih osipnikov? Možne izboljšave?

Vprašalnik za PUM-O

Od kod so k vam napoteni uporabniki programa?

S kom vse sodelujete in kako poteka sodelovanje z različnimi institucijami?

Kako poteka delo z mlajšimi odraslimi, ki so izpadli iz šole? Katere storitve nudite?

Kaj vidite kot dobre strani neformalnega izobraževanja?

Koliko mlajših odraslih se vrne v izobraževanje ali najde zaposlitev?

Kako je epidemija SARS-Cov-2 vplivala na obravnavo mlajših odraslih, ki so izpadli iz šole?

Katere so morebitne ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi šolskih osipnikov? Možne izboljšave?

Vprašalnik za uporabnike programa PUM-O

Starost:

Šola:

Kaj je bil razlog za izpad iz šole?

So zaposleni na šoli zaznali vzroke za izpad iz šolanja in jih poskušali odpraviti? Kako?

Kaj bi potreboval s strani učiteljev in strokovnih delavcev na šoli, da bi preprečil tvoj izhod iz šole?

Kdo te je napotil na program PUM-O?

Si program PUM-O obiskoval/a med šolanjem ali po izpadu iz šole?

Če si program PUM-O obiskoval med šolanjem, so v programu zaznali vzroke za izpad iz šolanja in jih poskušali odpraviti? Kako?

Koliko časa si obiskoval program?

Kako je potekal tvoj dan v programu PUM-O?

Katera znanja in spretnosti si pridobil/a v programu, ki ti lahko pomagajo na nadaljnji poklicni poti?

Si po končanem programu našel/la zaposlitev ali se vrnil/a v šolo?

Kaj ti je bilo všeč v programu in se ti je zdelo koristno za tvojo nadaljnjo poklicno pot/vrnitev v šolo?

Kaj so morebitne ovire in pomanjkljivosti? Kaj bi spremenil/a?

9.2. Priloga 2: Zapisi intervjujev

Intervju z osebo A

Trajanje intervjuja: 55 minut

Kraj intervjuja: Urad za delo Celje

1. Obravnava mladih osipnikov s strani strokovnih delavcev na Zavodu za zaposlovanje

Kdo napoti mlajše odrasle k vam?

Stranke, brezposelne osebe pridejo k nam iz različnih razlogov/. Mlajši odrasli še nekako ne poznajo teh institucij, zdaj govorimo res o mladih, njih ponavadi usmerijo šole, če so kakšni takšni, ki predčasno zaključijo oziroma opustijo šolanje/(A1). Usmerijo jih tudi starši/(A2). Tudi Center za socialno delo k nam napoti mladostnike, če imajo tam kakšne opravke/(A3). Na Zavod za zaposlovanje pridejo mlajši tudi sami iz razloga, ker ne vejo kako naprej/(A4). Tu govorimo o posebni skupini mladih, ki nekako še niso večji trga dela in nekateri tudi niso pripravljeni za zaposlitev, so še na stopnji, ko bi še lahko vrnili v šolo, tako da tu je potrebno vsako stranko individualno obravnavati/(A5). Mlade osebe v glavnem napotijo odrasle osebe/(A6). Včasih se tudi na Pum-o kakšna oseba zgledi in jih oni potem usmerijo do nas/(A7).

Mi na Zavodu niti ne sprašujemo toliko, kdo jih je poslal, ker smo nekako osrednja institucija(A8). Meni osebni niti ni važno od kod je prišel, bolj je važno, da najde zaposlitev in pravi kraj, kjer se lahko pogovarjamo za naprej/(A9).

Koliko mlajših odraslih je trenutno prijavljenih na Zavodu za zaposlovanje? Koliko njih se vključi v programe, ki jim pomagajo pri vrnitvi v šolo ali zaposlitev?

Na uradu za delo v Celju, kjer sem trenutno edina svetovalka mlajšim od 30. let je trenutno 378 prijavljenih mlajših odraslih/(A10). Ampak to je evidenca vseh prijavljenih, tistih, ki se bodo vsak čas zaposlili, oseb z zdravstvenimi težavami, ki jih ne moremo dati na trg dela in ostalih/(A11). Kar se tiče točne številke, jih nimam./ Če govoriva približno koliko se jih je vključilo v programe, jih je nekeje v povprečju 10, včasih več in včasih manj/(A12).

Kako poteka obravnava mlajših odraslih, ki so napoteni na Zavod za zaposlovanje?

Ja jaz mam do njih kar tak mal poseben način in pravim da tukaj smo ali policaji, motivatorji ali psihologi(A13). Pri teh mladih si pa tudi mal materinski, ker ne moreš mladih starih 18-21 let isto obravnavati, kot tiste ki so stari 30 plus/(A14). Zaradi tega ker so še mladi in jih moreš bolj voditi/(A15). Tukaj se srečujem tudi z najstniškimi izbruhi in jih moreš vzeti za svoje, ne smeš met obrambne drže, moreš bit razumevajoč ampak obenem pa tudi je treba včasih kr potiskati jih/(A16). Odvisno je precej od karakterja/(A17). Počasno delo je bolj/(A18). Če gre za nekoga, prihaja iz družine, ki ima takšne ali drugačne težave, ker tega je veliko, moreš neko zaupanje vzpostaviti/(A19). In to je delo, ki traja več obravnav/(A20). Na začetku te ne pozna, ne zaupa in ne moreš bit kar njihov zaupnik/(A21). Sem pridejo jokati, so v stiski, družina jih ne podpira, razna nasilja (psihična, fizična), ogromno je tega/(A22). In kako bo ta otrok v šoli uspešen./ Včasih si ti edina oseba, ko se ti zaupa/(A23). Na žalost je tu problem čas, ker tu se lahko z nekom eno uro pogovarjaš pa te čakajo naprej/(A24). Tako, da ja obravnava poteka zelo individualno(A25). Moreš bit človeški in spodbujati, svetovati/(A26).

Urnike imamo tako, da so za 2-3 mesece vnaprej zapolnjeni/(A27). Za vsako osebo imamo nekih 30 minut, ampak če pride stranka v stisko in se ti odpre in gre za neke pogovore zaupne narave ne moreš kar reči, okej smo končali/(A28). Traja lahko tudi eno uro/(A29). Tako da od teh 300 strank je 300 različnih pristopov, ker je toliko različnih zgodb/(A30). Moj cilj je, ker smo še vedno zavod za zaposlovanje, in cilj strank je, da se čimprej najde zaposlitev/(A31). Moja naloga je, da nimam veliko dolgotrajno brezposelnih in tu pri mladih je kr velika fluktuacija, pridejo in grejo/(A32). So mladi še vedno bolj zaposljivi kot starejši od 30/(A33).

Odjave iz zavoda so prehod v drug status, tj. status študenta, dijaka, zaposlene osebe, upokojenca, na žalost imamo tudi izhode zaradi smrti/(A34). Ni omejeno koliko časa so lahko na Zavodu/(A35). Nekateri imajo tudi zdravstvene težave in odločbo o invalidnosti in težko dobijo zaposlitev/(A36). Ampak mladi, če so zdravi, je moj cilj čimprej z Zavoda/(A37). Mlad človek, 22-25 let, ki je fit, nima

nobenih težav, more it delat/(A38). Pa ne zaradi števil, ampak ker drugače stagnira, postane apatičen, se navadi na tak položaj in potem težko pride nazaj/(A39). Že to delovno zavest je včasih težko dobit nazaj, da se moreš vstat in ob določeni uri bit nekje, ne pa da spijo do 12 brez kakršnihkoli obveznosti/(A40). Če delamo s posamezniki, ki so zdravi, imajo urejeno življenje pa čutiš, da dela na črno in , da je tukaj zaradi socialnih transferjev, moraš pa igrat policaja. Kar pomeni, da delaš na tem, da se čimprej odjavi z zavoda, to pa potem zajema razne postopke/(A41). Mi rečemo, da ga "lovimo", ker ljudje izkoriščajo sistem in se ne moreš z njim ves čas pogovarjat ja kako pa to da ne, če oba veva zakaj ne/. In zato ga vabiš pogosteje na delavnice, kjer potem obupajo in opustijo in si najdejo zaposlitev/(A42).

2. Sodelovanje ustanov pri obravnavi mladih osipnikov in sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi

S katerimi programi za mladostnike sodelujete? Kako poteka sodelovanje?

Imamo usposabljanje za delovno mesto za mlade, to je usposabljanje kar pomeni, da ni zaposlitev, oseba je še vedno brezposelna/(A43). Je trimesečni program, in v tem času pridobi kompetence, veščine, se nekaj nauči/(A44). Ima tudi plačilo s strani Zavoda/(A45). Plačane ima potne stroške/(A46). Namen tega usposabljanja je, da se preizkusijo na nekem delovnem mestu, pridobijo nova znanja in se lahko dokaže delodajalcu, da je primeren kandidat za delovno mesto in ga kasneje tudi zaposli/(A47). V vsakem primeru, tudi če ne pride do zaposlitve pa lahko v svoj CV napiše neke nove izkušnje/(A48). Podobno je tudi delovni preizkus, vendar traja samo en mesec/(A49). Potem imamo pa subvencijo, za hitrejši vstop mladih na trg dela/(A50). To je pa zaposlitev, delodajalec dobi subvencijo, finančno spodbudo da zaposli mladega do 25 let/(A51). In poanta teh programov je, da se mladi čimprej zaposlijo/(A52). Mi temo pravimo APZ programi/. Imamo še javna dela, v katero se lahko vključijo vsi, ne samo mladi/(A53). So neka mehka oblika dela, da jih integriramo nazaj na trg dela/(A54). Kljub temu, da je mehka oblika dela še vedno veljajo vse pravice in obveznosti in začutijo kakšno razmerje je to in kako je biti zaposlen/(A55). To ni nikjer objavljeno, to imamo mi interne razpise in potem kličemo svoje stranke/(A56). Pazimo, da so na Zavodu prijavljeni vsaj eno leto, ker so javna dela samo za dolgotrajno brezposelne osebe/(A57). Pa paziti moramo na stopnjo izobrazbe/(A58). Knjižnice, muzeji, šole se prijavi na ta razpis, iščejo nekoga s peto raven izobrazbe in mi kadrujemo, kar pomeni da najdemo vse, ki izpolnjujejo pogoje in ocenimo kdo bi bil primeren, pokličemo, vprašamo in napotimo/(A59). Na napotnici piše ura, datum, kraj razgovora in, če je izbran potem pripravimo dokumentacijo za vključitev in potem je stranka izključena iz naše evidence, ker je zaposlena/(A60). Damo jo v evidenco APZ/(A61). Sodelovanje poteka, da mi predlagamo, povemo, seznanimo, če vidimo da bi to lahko koristilo/(A62). Včasih delodajalci sami poznajo, ker spremljajo našo spletno stran in se sami prijavljajo/(A63). Tu imamo prav tako pisarno za delodajalce, kamor se delodajalci obrnejo za informacije in morebitna vprašanja/(A64). Usposabljanje in delovni preizkus je za vse, ne samo dolgotrajno brezposelne/(A65). Usposabljanje na delovnem mestu za mlade je do 30. leta, nad 30. se pa reče samo usposabljanje na delovnem mestu/(A66). In za mlade do 25. leta je hitrejši vstop na trg dela/(A67). To je kar se tiče oblike zaposlitve/.

PUM-O je pa na drugem bregu, nima istega imenovalca/(A68). Tam se jim pomaga samega sebe poiskati, kako zdej naprej, ali bo šel v šolo ali delat/(A69). Kot neko mentorstvo za naprej/. Da so pod nadzorom, ker tukaj jih ne moremo imeti vsak dan, tam pa dobijo intenzivno obravnavo in pomoč/(A70). Za tiste, ki jih prepričamo in se odločijo za Pum, potem po enem mescu povabim na razgovor, da povejo kako se počutijo in, da mi sami povejo kako jim je, da vidim če je to za njim/(A71). Ker program traja 10 mesecev, in potrebno prej preveriti kaj se dogaja/(A72). Seveda pa obstajajo primeri, ko mladi prej zaključijo s programom ali pa se po 10 mesecih programa vrnejo na Zavod, čudežev ne moreš delat/(A73). Tisti, ki so zadovoljni s programom načeloma ostanejo do konca/(A74). Zelo malo se jih zaposli vmes/(A75). Po končanem programu, so v evidenci brezposelnih, ne več v evidenci APZ, so med ostalimi brezposelnimi osebami/(A76). Vsem mladim, ki se vključijo, program Pum zagotovo pomaga, zaradi tega, ker pri teh letih so še vedno taka občutljiva leta, in vsako leto, ki mine, da oseba še malo dozori je velik doprinos, da je v tem času v nekem varnem okolju/(A77). Mogoče je kdo, ki gre na program pa reče potem, da to ni za mene, se bom kr zaposlil, jaz raj želim delat, ko pa da tam sedim. Ampak to je tut dober, ker potem ugotovi, da bi pa rajši šel delat, kar je moj cilj in cilj Zavoda/(A78). Če potegnem črto, vidim vedno neko dodano vrednost./ Opažam, da jim Pum pomaga bolj na psihičnem

področju, ker imajo nek support/(A79) To so otroci, ki nimajo kompasa in ne najdejo mesta v svetu/(A80). Bivši sošolci hodijo v šolo, gredo naprej študirat in se počutijo na stranskem tiru in izgubijo pripadnost/(A81). Doma čutijo pritisk s strani staršev in res ne vejo kam se dat/(A82). Tam v Pumu pa imajo neko skupino kateri pripadajo, mentorice so super in dosegljive/(A83). Ne samo iz tega, da jim tam povejo kako kak obrazec izpolniti, kak se učiti, kdaj se zbuditi ampak js govorim o tem opolnomočenju, da dobijo mal večjo samozavest in večji zagon/(A84). Da jim pomaga odrast/. Ko je Pum mimo, je vprašanje kaj zdaj, ali v šolo ali zaposlitev/(A85). Pri meni opažam, da je več izhodov v zaposlitev/(A86).

Koga napotite v program PUM-O?

Za vstop v PUM-O prav tako obstajajo pogoji, tj. mladi stari do 25. leta, seveda mlajši kot so bolj so primerni za PUM-O, 15.-20. let. 24.-25. letniki že ne toliko/(A87). Pogoj je tudi osnovnošolska izobrazba/(A88). Če vidim, da se je na Zavod prijavil mladostnik star 24 let in ima že tri leta delovne dobe pa tudi če ima končano osnovno šolo, potem vem da on ni primeren za program. Se je pač odločil, da bo delal/(A89). V PUM-O vključimo tiste, ki v prvi vrsti seveda izpolnjujejo pogoje, pri katerih vidiš, da so izgubljeni. Da ne vejo kako naprej, šola pač ni šla, za trg dela pa še ne ve kaj to pomeni, kako se znajti na trgu dela, ne ve kaj je prošnja oziroma čist nevešč kar se tega tiče/(A90). Nima tiste močne želje po zaposlitvi/(A91). Js nisem opcijska kar se tega tiče, js povem da program je in, da ima en mesec časa da premisli in se odloči/(A92). V program se vključijo prostovoljno, samo js jim povem, da je to treba, ker v primeru, da ne, bo potrebno najt zaposlitev/(A93). Čeprav ni moja prioriteta vključitev v program PUM-O pred zaposlitvijo, moja prioriteta je, da se oseba zdefinira/(A94). Če imaš na primer šestnajstletnike, tujce, večinoma so to albanci, ki so že delali v gradbeništvu in pomagal svojim staršem, za njih vem da se bodo znašli, ne rabijo Puma, pa tut če majo samo osnovno šolo/(A95). Maš pa potem nekoga, ko je star 18. pa podvržen kakšnim drogam, zgubljen, doživlja kakšno nasilje doma, pa veš da če bo šel delat, da bo imel zelo slabo izkušnjo, ker še ni dozorel za delo, oziroma ma tolk neke 'prtjlage' s sabo, da bo to na njega slabo vplival, mamo lahko potem na dolgi rok večje težave, če ne naredimo na začetku prav/(A96). Jaz rajši vidim, da je nekdo vključen v program, kot pa tukaj na Zavodu kot brezposelna oseba in da sem prihaja, ker js ne morem delat tako kot delajo na Pumu/(A97). In ravno zaradi tega pri tistih, ki vidim da bi potrebovali ta program, vztrajam/. In rečem, če pa ne želite v program potem pa greva v zaposlitev./

3. Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov

Kako je epidemija SARS-Cov-2 vplivala na obravnavo mlajših odraslih, ki so izpadli iz šole?

Mladi živijo trenutno v svetu s polno pritiska in ta epidemija je na njih še dodatno slabo vplivala/(A98). Že tako ni nekih zdravih odnosov/. V času kovida, smo mogli še bolj paziti na naš pristop do mladih, ker če nimaš nekega zaupanja mu ne boš mogel pomagati/(A99). Je bilo pa tudi težko za nas, ker nismo mogli met stikov/(A100). Je bilo pa kvečjemu več mladostnikov prijavljenih na Zavod kot pa manj/(A101). Nismo pa bili mi faktor v njihovem življenju, ki pa karkoli obrnil v pozitivno, ker se nismo videli/(A102). Ker telefonske obravnave, ki smo jih meli skoraj eno leto, so bile neosebne, tudi z moje strani/(A103). Ker ko človeka vidiš v oči, se čutiš, se pogovoriš je drugače/(A104). Prek telefona je pa bolj plastično in težko se ti nekdo prek telefona zaupa, prav tako si težko vzameš tolko časa/(A105). In verjamem, da včasih komu svetovalke spremenimo življenje, mu malo zamaknemo pot na boljše, tut mi mamo vpliv ker se nam včasih bolj zaupajo, ker ne poznamo njihove družine, tako da kovid je to precej na negativno obrnil/(A106). Pri mladih sploh, ker so se še bolj zaprli noter v svoje svetove in v virtualni svet in to je za njih slabo/(A107). Posledično je bilo manj socialnih stikov in še več depresije pri njih/(A108). Mi smo sicer normalno delali, vsi programi so normalno delovali, ampak vsaka organizacija je imela svoje ukrepe/(A109). Usposabljanja so potekala prav tako javna dela, bili so tut kovidni programi preko javnih del/(A110). Pum je še vedno delal, razen v tistih hujših obdobjih/(A111). Mi smo jih je vedno vključeval, ampak manj ja, normalno/(A112) Zato ker iskreno, smo v tistem času delali samo osnovo, ni bilo take intenzitete, ker je bila cela država tako obremenjena s temi ukrepi, mi pa nismo mogli tako intenzivno in kvalitetno delati, ker je bilo vse v zraku, polno strahu in teh odgovorov, "ne ker me je strah okužbe" in mi jih nismo smeli siliti da gre v program Pum/(A113).

4. Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov ter možne izboljšave

Kakšne so morebitne ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi šolskih osipnikov? Možne izboljšave?

Js še vedno pravim, malo pubertetniškega odnosa, da se z njimi včasih kr malo zapleteš in moreš pazit, ker če si nek tog uradnik ne gre skozi ta obrambna drža/(A114). Mogoče to, da ti nisi kompetenten za neko psihološko dejavnost, ker včasih ne veš kako postopati in je boljše bit previden kot pa da kej poveš napačno, ker te lahko kdo za jezik potegne/(A115). Ampak sej se znajdeš skozi izkušnje, ker tudi če te kdaj kdo verbalno napade, je to napad na institucijo ali pa napad z gole nemoči, vse sorte tukaj doživimo ampak je potrebno razčistiti, da tukaj ne gre za osebni napad in ne smeš nazaj napadat/(A116). Zdaj te pomanjkljivosti moreš ti nadomestiti, tudi to recimo, da so nevedši vseh teh pravic in obveznosti ne poznajo, jih moremo mi seznaniti s tem, to je naša obveznost, da jih seznanimo z možnostmi pa tudi tvoja delovna naloga je, da jih poskusiš motivirati/ Včasih si ti bolj uspešen kot starši ker te bolj poslušajo, nimajo tistega filtra/ Je izziv, pri mladih še toliko bolj, moraš poskušati spraviti, da si del tistega mozaika, spraviti osebo na pravo pot, da potem ne bomo imeli dolgotrajno brezposelnih na dolgi rok, da je boljše ena prava zaposlitev pa dlje časa delaš, kot pa slaba in potem se opečeš, ker to so še tako nevedši, nevedni/(A117). Pri možnih izboljšavah, bi rekla, da je potrebno več časa s posameznikom/(A118). In tukaj naše delo ima veliko administrativnih zadolžitev, skoraj pol bi rekla, in vse to nam vzame čas/(A119). Mi pa tudi nismo stroji in ne moremo preko sebe in včasih mogoče bi nekemu še lahko kaj deli, dobili iz človeka sam nimaš tistega momenta./Manj strank na svetovalko, ampak to pa tudi ni mogoče, to pa pomeni potem bolj intenzivno delo, ampak žal je tako zastavljen naš sistem/(A120). Več ko maš obravnav, večkrat ko osebo vidiš, dlje časa ko se z osebo pogovarjaš bolj osebo čutiš, vidiš. Narediš pa tak al tak po svojih najboljših močeh, večinoma je pa tako na osebi kak se odloči, še vedno so to odrasle osebe, nad 18. let in lahko delajo kar hočejo/(A121).

Intervju z osebo B

Trajanje intervjuja: 45 minut

Kraj intervjuja: Urad za delo Laško

1. Obravnava mladih osipnikov s strani strokovnih delavcev na Zavodu za zaposlovanje

Kdo napoti mlajše odrasle k vam?

Nihče, prijava je prostovoljna za vse in pridejo na lastno željo/(B1). Večina mladih pride po zaključku šole/(B2). K nam pridejo za pridobitev denarne socialne pomoči ali zaradi iskanja zaposlitve/(B3). Prioriteta je iskanje zaposlitve in denarna pomoč/. Prijava na Center za socialno delo je vezana na prijavo na Zavod, šele ko se prijaviš na Zavod lahko uveljavljaš pomoč, ker je namreč vezana na status brezposelne osebe/(B4). Kar se tiče osipnikov, si sami pridobijo informacije in pridejo na Zavod, ko ostanejo brez statusa/(B5).

Koliko mlajših odraslih je trenutno prijavljenih na Zavodu za zaposlovanje? Koliko njih se vključijo v programe, ki jim pomagajo pri vrnitvi v šolo ali zaposlitev?

Pri nas je trenutno prijavljenih 59 mladih starih med 18 in 29 let/(B6). Mladi, ki prekinajo z izobrazbo oziroma so brez poklicne izobrazbe vključimo v program PUM-O/(B7). Potem so tu mladi, ki imajo zdravstvene probleme, ti so vključeni v zdravstveno zaposlitveno svetovanje/(B8). Za vključitev v Pum se odločimo predvsem pri mladih, pri katerih vidiš da so zgubljeni, stari med 15 in 21 let in ve vejo ali bi šli nazaj v šolo oziroma dokončali šolanje ali našli zaposlitev/(B9). takim potem predstavimo program/. Je pa pri nas velik problem prevoz, saj Laško zajema široko področje in ima veliko mladih otežen dostop do programa Pum, ki je v Celju/(B10). Trenutno sta iz Laškega, dve puncici vključeni v Pum/(B11). Največ se jih v program prijavi v začetku oktobra/(B12). Mladim je na voljo program Aktivni.sem, ki vsebuje vse informacije o tem kaj vse zavod nudi, kje in kako se prijaviš/(B13). Na zavodu je prijavljenih tudi veliko mladih, ki že imajo izbranega delodajalca, ko zaključijo s šolanjem, ker so tam že opravljali študentsko delo ali prakso/(B14). Ti so potem preko programa subvencije za mlade-Trajno zaposlovanje mladih, dobili zaposlitev/(B15). Imamo tudi program usposabljanja na delovnem mestu za mlade/(B16), neformalne oblike izobraževanja in usposabljanja/(B17). Nekateri mladi že imajo družine in so brez izobrazbe, za njih ni cilj Pum ampak zaposlitev/. Mladi se vključujejo tudi v krajše modularne delavnice, na primer v delavnice za iskanje zaposlitve, kjer se potem učijo pisati vloge, življenjepis itd. Za to jih napotimo v Celje v karierno središče/(B18).

Kako poteka obravnava mlajših odraslih, ki so napoteni na Zavod za zaposlovanje?

Ko se nekdo prijavi v evidenco in sobi status brezposelne osebe, najprej z vsako osebo naredimo zaposlitveni načrt, kjer zapišemo dogovor o vseh nadaljnjih aktivnostih/(B19). Načrt je individualen in je odvisen od situacije posameznika, od starosti, izobrazbe, izkušenj/(B20). Osebe se potem same ali pa jih registrirajo svetovalke na portal Poišči delo, kjer jih potem tudi stalno spodbujamo/(B21). Nato predelamo delovne izkušnje/(B22), tisti ki so motivirani iščejo sami/(B23), veliko jih ima že izkušnje s študentskim delom/(B24). Tisti, ki imajo probleme z pomanjkanjem veščin, se vključijo v različne delavnice/(B25). V zaposlitvenem načrtu se dogovorimo o področjih zaposlitve, zaposlitvenih ciljih na podlagi izkušenj, izobrazbe in realnih želja/(B26). Zaposlitve potem iščemo migracijsko, kar pomeni da gledamo različna območja, prevoz do tja, morebitno varstvo otrok, zdravstvene sposobnosti.../(B27). Pomembno je da z osebami gradimo zaupanje/(B28). Za termine za osebno srečanje se dogovarjamo osebno ali pa preko terminala/(B29). V primeru neodzivnosti, da ne pridejo na srečanje ali se ne javijo preko telefona, jih opozorimo preko portala/(B30). Pri srečanjih je odvisno, pri nekaterih se mesečno srečuješ, drugače pa na 3-4 mesece, da spremljamo načrt/(B31).

2. Sodelovanje ustanov pri obravnavi mladih osipnikov in sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi

S katerimi programi za mladostnike sodelujete? Kako poteka sodelovanje?

Sodelujemo z Ljudsko univerzo v Celju, ki izvaja program PreseNEETi.se prijava je prostovoljna, mlade pa obveščajo preko maila in Facebooka/(B32). Potem je tu PUM-O Celje, ki je najdaljši program/(B33). S programom Pum zelo dobro sodelujemo/(B34). Mentorji so pripravljeni priti za eno osebo sem na Zavod/(B35). Ali pa mi napotimo skupino mladostnikov tja, da jih tam motivirajo za vključitev/(B36). Mladi se vključujejo v usposabljanje pri konkretnem delodajalcu, to traja 3 mesece/(B37). In pa delovni preizkus, ki traja 1 mesec/(B38).

Koga napotite v program PUM-O?

V program PUM-O napotujemo mlade osipnike, ki nimajo jasnega cilja glede šolanja in zaposlitve/(B39).

3. Vpliv in posledice epidemije SARS-CoV-2 na obravnavo mladih osipnikov

Kako je epidemija SARS-Cov-2 vplivala na obravnavo mlajših odraslih, ki so izpadli iz šole?

Problem je bil v času, ko so zaprli meje občin in ljudje niso mogli priti do nas, zato smo morali svetovanja opravljati preko telefona/(B40). Zagotovo je bilo bolj zahtevno opravljati delo brez stika/(B41). Je bilo pa lažje pogovor omejiti na težavo/(B42). V tem času ni bilo osipništva/(B43). Prav tako mladih nismo napotovali na Pum/(B44). Vsi potrebni obrazci so bili na voljo v predalčkih pred pisarno, tistim ki niso imeli dostopa pa smo jim pošiljali po pošti, tako da so vsi imeli enako možnost/(B45).

4. Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov ter možne izboljšave

Kakšne so morebitne ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi šolskih osipnikov? Možne izboljšave?

V osnovi bi morale šole narediti vse, da mladi ostanejo v sistemu, da se ne izgubijo/(B46). Imajo veliko možnosti, če jih le izkoristijo/. Slaba stran je, da osebe v program ne moreš prisilit, lahko le predstaviš program in jih poskušaš motivirati, na koncu pa je odločitev na njih/(B47). Zunanji izvajalci pošiljajo ponudbe, tako da je dovolj možnosti v katere se mladostniki lahko vključijo/(B48). Po mojem mnenju bi bilo potrebno krepitev šolske svetovalne službe, ki imajo prve opravka z mladimi, ki želijo izstopiti iz šolanja/(B49). Mislim, da je potrebno več sodelovanja med svetovalno službo na šolah in Zavodom, da oni njih že prej pripravijo na sodelovanje že preden jih pošljejo na Zavod/(B50).

Intervju z osebo C

Trajanje intervjuja: 40 minut

Kraj intervjuja: Urad za delo Žalec

1. Obravnava mladih osipnikov s strani strokovnih delavcev na Zavodu za zaposlovanje

Kdo napoti mlajše odrasle k vam?

Pridejo sami/(C1). Oseba, ki ima interes aktivno iskati zaposlitev se prijavi/(C2). S srednjimi šolami nimamo kontakta/(C3). Mladi večinoma prihajajo po zaključenem izobraževanju ali v primeru, da prekinejo izobraževanje/(C4). V manjši meri po končani osnovni šoli in isti, ki so že bili zaposleni in jim preneha delovno razmerje/(C5).

Koliko mlajših odraslih je trenutno prijavljenih na Zavodu za zaposlovanje? Koliko njih se vključi v programe, ki jim pomagajo pri vrnitvi v šolo ali zaposlitev?

Na našem uradu v Žalcu je trenutno vključenih 164 mladih starih od 15 do 29 let/(C6). Koliko točno se jih vključi v programe, nimam podatka/(C7). Se pa vključujejo v programe kot so hitrejši vstop na trg dela v celotni Sloveniji/(C8), delovni preizkus/(C9) in usposabljanje na delovnem mestu za mlade/(C10).

Kako poteka obravnava mlajših odraslih, ki so napoteni na Zavod za zaposlovanje?

Najprej se oseba prijavi v evidenco in dobi osnovne informacije in potrebno gradivo/(C11). Glede na potrebe se dogovorimo za sestanek, da se oseba zgodi osebno ali pa pošljemo link do informativne strani, v večini delamo slednje/(C12). Posamezniki se nato sami angažirajo, saj imajo dostop do vseh informacij o pravicah in obveznostih/(C13). Potem sledi svetovalni razgovor, zanj se dogovorimo čimprej, v roku 14 dni od prijave/(C14). Še isti dan nato naredimo dogovor o zaposlitvenih ciljih/(C15). Če je namen iskanje zaposlitve, se pogledajo znanje in kompetence ter se naredi načrt aktivnega iskanja zaposlitve/(C16). Vedno je potrebno prilagajati načrt glede na pričakovanja, potrebe in osebo tudi pri tem ustrezno usmerjati/(C17).

2. Sodelovanje ustanov pri obravnavi mladih osipnikov in sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi

S katerimi programi za mladostnike sodelujete? Kako poteka sodelovanje?

S PUM-O poteka aktivno sodelovanje/(C18). V Celju je svetovalka, ki koordinira delo s pumom in organizira skupinske predstavitve, da lahko kandidatke povabimo na predstavitev k njim v PUM-O/(C19). Sama jim tudi individualno predstavim program kot prednost in aktivno pomoč, bodisi pri zaposlitvi ali šolanju/(C20). Poleg programa PUM-O sodelujemo tudi z Ljudsko Univerzo v Celju, ki izvaja program PreseNEETi.se, za opolnomočenje in socialno aktivacijo oseb NEET/(V21). Bistveno več mladih išče zaposlitev/. Osebe, ki so izstopile iz sistema izobraževanja se ne želijo vrniti v šolanje, temveč se želijo zaposliti, ker je šolanje povezano s financami/(C22). S strani Zavoda je možno tudi financiranje šolanja za deficitarne poklice (poklicne šole oziroma poklici, ki jih na trgu dela primanjkuje), in da je možno izobraževanje zaključiti v 2 letih/(C23).

Koga napotite v program PUM-O?

Trenutno je v program PUM-O vključena ena oseba, ki ima interes zaključiti izobraževanje/(C24). V program sicer vključujemo mlade od 15. do 26. leta, ki so brez izobrazbe/(C25). Je pa na trgu dela trenutno velika potreba po kadru, tako da tisti, ki nimajo izobrazbe ne vključujemo v program PUM-O, ampak so bolj primerni za zaposlitev/(C26).

3. Vpliv in posledice epidemije SARS-CoV-2 na obravnavo mladih osipnikov

Kako je epidemija SARS-Cov-2 vplivala na obravnavo mlajših odraslih, ki so izpadli iz šole?

Zaradi epidemije se je obravnava precej spremenila in smo jo mogli prilagoditi razmeram/(C27). Svetovalni razgovori so potekali preko telefona/(C28). Prav tako je na ta način potekala izdelava zaposlitvenih načrtov/(C29). Poleg telefona smo uporabljali tudi e-pošto in portal/(C30). Dolgo je bilo obdobje, ko se z osebami nismo mogli srečati osebno/(C31). Kar se tiče pa vključevanja v programe, pa so potekala normalno/(C32). Tudi v online tečaje je izvedba tekla/(C33).

4. Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov ter možne izboljšave

Kakšne so morebitne ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi šolskih osipnikov? Možne izboljšave?

Potrebno je prilagajanje glede na značilnosti populacije, da so programi kjer se prepoznajo in aktivno vključijo/(C34). Zaposljivost je visoka, problem je pri dodatnih ovirah, kot je dolgotrajna brezposelnost, za to bi bilo dobro da bi bili na voljo dodatni programi/(C35).

Intervju z osebo D

Trajanje intervjuja: 30 minut

Kraj intervjuja: srednja šola za storitvene dejavnosti Celje

1. Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah in obravnava mladih osipnikov s strani šolskih svetovalnih delavk

Kaj so po vašem mnenju razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja?

Kakor jaz to vidim, so to nejasni cilji/(D1) In nezainteresiranost za izobraževanje/(D2). Pa velikokrat opazim, da slaba poklicna orientacija pri poklicnem svetovanju v osnovni šoli/(D3). Ko vprašam kaj se mel, kaj ste se pa v osnovni šoli pogovarjali s svetovalnimi delavkami, mi rečejo nič/. Tako, da so otroci v tistem obdobju, ko se morajo odločit za nadaljnje šolanje, nekateri prepuščeni sami sebi in se ne znajo odločit in grejo tam kamor grejo prijatelji/(D4). To seveda ni večina, ampak so pa primeri/. Pa js mislim, da je velikokrat, vsaj pri nas opažam, da je velik pritisk staršev za določen poklic, da se odločijo/(D5). Da imajo doma kako delavnico, pa da morejo to it, da bodo nadaljevali poklic/.

Koliko mlajših odraslih v povprečju opusti šolanje?

Šolskega leta 2019/2020 se je izpisalo 5,9 odstotkov dijakov izpisalo/(D6) Leta 2020/2021 je bilo 3,7 odstotka, to leto je bilo malo manj, je bilo tako koronsko leto in ni bilo veliko izpisov/(D7). Lansko šolsko leto 2021/2022 je bilo pa 6,5 odstotkov izpisanih/(D8). Tak da, v povprečju, tudi prejšnja leta je nekje od 5-6 odstotkov osipnikov na šolsko leto/(9).

Kako se spopadate z problematiko osipa? Kako obravnavate mlajše odrasle, ki želijo opustiti šolanje?

Do izpisa se jaz in razrednik ukvarjamo z mladim, povabimo tudi starše/(D10). Mladostnik se nikoli ne more sam izpisat, tudi če je polnoleten/(D11). Največ mladih, ki se pri nas izpišejo se preusmeri na drugo šolo, to so predvsem ti prvi letniki/(D12). Tisti starejši, v poklicno tehničnih šolah, v dvoletnih programih ti se pa izpišejo, ker so dobili zaposlitev/(D13). Redki so taki, da jaz potem ne vem kam bi šli/(D14). Jaz jim predlagam, da grejo na Zavod za zaposlovanje, da se prijavijo kot iskalci zaposlitve/(D15). Ali pa jim predlagam Pum v Celju, to že kake take med šolo, ko vidiš da jim ne gre/(D16). Vedno je en tak postopek preden pride do izpisa, ker gre tu za izgubo statusa dijaka in to potegne za sabo tudi izgubo ali prekinitev štipendije, zdravstveno zavarovanje, tisti ki so starejši od 18 let/(D17). Tako, da smo pri teh stvareh previdni, tudi ravnateljica želi pred vsakim izpisom podrobno pregledati vsak vzrok/(D18). Primarno želimo vsakega mladostnika obdržati v sistemu/(D19). Najlažje je napisati izpisnico pa on gre in mi nimamo več problema/. Je pa pri tem v veliki meri odvisno od sodelovanja staršev, zelo je pomembno kak je družina/(D20). Tisti, ki imajo neko podporo doma in dobro socialno okolje, tisti se nekako izvlečejo, tisti pa ki te podpore nimajo, je pa zelo težko/(D21). Sej ti mladostniki so radi v šoli, se majo fajn, sam ne bi se učili pa sprejeli odgovornosti za to kar morejo narediti/(D22). Zdej strokovne šole smo pa tako, da smo specifične zaradi tega ker more malo met rad poklic, ne more pridet sem, pa bi neki friziral pa šraufal, če ga to sploh ne veseli pol res lahko trpi tu/(D23). In taki mladostniki ponavadi ne vejo kaj bi sami s sabo, nimajo nekih želja/(D24). K men pridejo dijaki na svetovalni razgovor, ko razrednik zazna kak problem/(D25) ali pa pride kak dijak tudi sam, če je kej takega/(D26). Take imam najrajši, ker tisto ko ti nekdo otroka pošlje kazensko, ni prostovoljno in je kar težko potem delat/(D27). Se veliko ukvarjam s svetovanjem, v smislu opolnomočenja za življenje, ker ti mladi niso nekako pripravljeni za življenje, niso pripravljeni prenašat poraza/(D28). Ko pridejo na neko oviro je ne znajo preskočit, niso opremljeni za to ker so v življenju vse prav delali, vse jim je bilo dovoljeno in se ne znajo soočit s problemom in ga rešit/(D29). Pri nas na šoli imamo tudi veliko socialno šibkih dijakov in večinoma so ti tisti, ki opustijo šolanje. To so tisti, ki imajo šibko socialno okolje ali pa brezbrizne starše, ali pa gre za kakšen alkoholizem v družini/(D30). In ravno zato želimo te mladostnike obdržati, ker je šola edino neko zdravo okolje, kjer imajo socialno varnost pa družbo vrstnikov/(D31). Ponavadi so pa še taki, ki so disciplinski problem zaradi tega ker jim je dolgčas, jaz velikokrat jemljem to kot to, da s tem vedenjem iščejo pozornost ker je drugače nimajo/(D32).

To na koga se obrneš je zelo odvisno od problema in situacije/(D33). Če je tak, da vidiš da bi ga rad v sistemu obdržal tu je Pum zelo krasen, ker jim nudi neko pomoč, da ostanejo v sistemu in, da pridejo nazaj v šolo/(D34). Ali pa da so celo v šoli pa jim v Pumu pomagajo, da pridejo do izobrazbe/(D35). Če gre za kake odvisnosti imamo potem tu Inštitut Vir/(D36) ali pa kakšne nevladne organizacije kot je SAFE.si, ki skrbijo za zagotavljanje spletne varnosti in za informiranje otrok o uporabi in pasteh interneta/(D37). Pa Nijz ima super programe za to, med drugim tudi spletno svetovalnico Tosemjaz.net za mlade v stiski /(D38). Najmanj je psihološke pomoči, za te stiske ko se zde po koroni pojavile, da nimamo nekega stabilnega okolja v Celju, kamor bi lahko pošiljali mlade s stiskami/(D39). Ni psihiatrov, psihologov, čakalne dobe so dolge so pa zelo resni problemi, ker imajo nekateri najstniki tudi samomorilne misli in to ne moreš preslišat, ga je treba nekam poslat/(D40). Zdej pa mi pa nismo strokovnjaki za to, tako da tukaj je vrzel/(D41).

Kako bi lahko osip preprečili?

Po mojem mnenju bi bilo fajn, da bi otroke že ko so mali, vrtčevski otroci, da bi jih delali radovedne, vedoželjne v smislu poklicev/(D42). Da bi starši doma že, jim znali kej povedati preko igre ali pa v vrtcu/(D43). Sej za ene vrtce vem, da imajo nekako to prakso/. Da bi otroke naredili preko igre radovedne za določene poklice/. Ne samo, da ga pelješ nekam da vidi ampak to je cel proces kako lahko narediš nekaj zabavno otroku/(D44). Drugo je meni zelo žal, da so se v osnovnih šolah ukinili testi sposobnosti ob koncu osnovne šole, kjer so ugotavljali sposobnosti otroka in na podlagi psihološkega testa so mu lahko svetovali kaj bi bilo zanj primerno/(D45) Taka dobra podlaga za naprej, ker sploh za poklicne šole pa konec koncev tudi za gimnazije, moraš imeti določene sposobnosti/. Potrebno bi bilo bolj jasno svetovanje konec osnovnega šolanja/(D46). Poleg tega bi bilo pa tudi drugače, če bi bili ti izobraževalni programi prenovljeni, bolj zanimivi za mlade/(D47). Določeni izobraževalni programi so stari že precej let, se nič ni spremenilo, medtem ko družba se pa spreminja/(D48). Vsaka znanja, ki so zdaj potrebna niso enaka tistim pred 30 leti/(D49). So pa učitelji ujeti v neke programe, ki jih morejo izpeljat/(D50). Naš sistem je tako popolnoma zgrešen, sploh na poklicnih šolah. Mi imamo 28-30 dijakov v razredih, to dejansko prideš notri zdrdraš kar imaš, večino časa se trudiš, da imaš disciplino in potem je konec/(D51). Če bi bilo manjše skupine za delo, bolj individualno potem bi vsak lahko bolj izrazil svoje interese in znanja, ki jih ima/(D52).

2. Sodelovanje ustanov pri obravnavi mladih osipnikov

S katerimi ustanovami sodelujete, ko pride do možnosti izključitve mladostnika? Na kakšen način poteka sodelovanje?

Če je dijak izključen, potem je izključen zaradi nekih zakonskih prekrškov, in je izključen do konca šolskega leta in nima druge možnosti, se tisto leto v srednjo šolo vpisati/(D53). Takrat ni nekega svetovanja, ampak rešuješ tisto trenutno situacijo, hud prekršek zaradi katere je prišlo do izključitve/(D54). Če je pa izpisan pa se že mi prej veliko pogovarjamo kaj bi z njim/(D55).

Sodelujemo z Zavodom za zaposlovanje/(D56), Pumom/(D57), drugimi srednjimi šolami/(D58). Zavoda ne kontaktiram osebno, tja pošljem direktno dijaka in starše, ker morejo oni dobiti informacije, ne morem biti js kot prenašalec informacij/(D59). Povem na koga se obrnejo in kam, potem pa rešujejo sami/(D60). Če pa napotim mladostnika na PUM-O potem pa pokličem jaz eno od mentoric, povem kakšen je problem in kaj oni mislijo, ali bo dijak ohranil status dijaka ali ne/(D61). Potem jaz obvestim dijaka in starše in povem kakšna je situacija/(D62). Starše potem napotim, da si gredo sami ogledat tja, kot nek informativni dan, da se mal seznanijo kaj je to in da vejo v kaj vključujejo mladostnika/(D63). Veliko je telefoniranja, pisanja/(D64). Mentorice na PUM-O so zelo odzivne tako, da ni noben problem/(D65). More pa mladostnik najprej na Zavod pa potem naprej na PUM-O, da se prijavi kot iskalec zaposlitve/(D66). Lahko ohrani status dijaka, drug način je pa da ne ohrani statusa dijaka pa je samo tam/(D67). Če sklene pogodbo z Zavodom, ohrani status, potem moramo mi definitivno ves čas, skozi teh 10 mesecev, z pumom sodelovati/(D68). V šoli se za takega dijaka naredi osebni izobraževalni načrt, kjer se točno določi in napiše kako bi prihajal v šolo, kako bo v šoli ocenjevan, pri katerih predmetih, kaj so njegove pravice in dolžnosti kratko rečeno/(D69). Če ima pa samo pogodbo in ne ohrani statusa pa potem sodelujeta samo PUM-O in Zavod/(D70). Se pa noben dijak, ki je šel na PUM-O ni vrnil nazaj k nam/(D71). Drugače nimamo veliko dijakov nasploh vključenih v program, letos je nekako bolj aktualno drugače pa ne/(D72). Nazadnje je bil 3 leta nazaj en dijak vključen, pa ni na koncu

nič naredil pa ni prišel nazaj/(D73). Govori se, pa pripravlja se pa predstavlja se teren ampak potem, če ni odločitve na strani družine potem se to pač ne izpelje/(D74).

3. Vpliv in posledice epidemije SARS-CoV-2 na obravnavo mladih osipnikov

Kako je epidemija SARS-Cov-2 vplivala na obravnavo mlajših odraslih, ki so izpadli iz šole?

So se izpisovali, sam ni bilo tako množično/(D75). Že to je bila ovira, ker niso smeli pridet sem fizično, na šolo in smo potem očitno ta problem (izpis) predstavili za eno leto oziroma na konec šolskega leta/(D76). Ker izpis je pa tak, da jaz ga ne morem sama naredit brez izpisa staršev, morejo pridet fizično/(D77). Ene par jih je bilo, ampak bistveno manj kot prejšnja leta/. Ko so videli, da ne zmorejo, da ta sistem na daljavo ni šel smo se potem dogovorilo za sestanek, je prišlo ene par staršev z otrokom, so podpisali izpisnico in šli/(D78). Med korono nisem niti enkrat sodelovala s Pumom, takrat pa res čisto nič/(D79). Takrat je vse nekako obstalo/(D80). Sem pa devala na splet nasvete, kako se učiti, kje najdejo kako pomoč, če so brezvoljni, če imajo čustvene stiske, ker tega je bilo veliko/(D81). Dve leti je bilo to svetovanje kar precej mrtvo območje/(D82). Zdej je pa eskaliralo, letos je pa tega veliko/(D83). To je pa je korona naredila, se mi zdi da so še bolj zapadli v te osebne stiske, veliko je depresije, nezainteresiranosti, brezvoljnosti, nič se jim ne lubi/(D84). Postal so kr mal apatični/(D85). Včasih je bilo na hodnikih veliko več življenja, zdej so pa vsi samo na telefonih pa vsak gleda v svoj ekran/(D86).

4. Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov ter možne izboljšave

Kakšne so morebitne ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladostnikov? Možne izboljšave?

Jaz osebno najbolj čutim, da imamo premalo ustanov v smislu psihosocialne pomoči, to je zdej tako eskaliralo po koroni/(D87). Čustveno vedenjske težave, samomorilne misli, depresija, zbeganost, strah pred šolo in družbo/(D88). Tu nimaš neke ustanove, vsaj v Celju ne, da bi lahko poklical, povedal situacijo in poslal otroka tja/(D89). Pri nas imamo na primer pedopsihološko ambulanto, ampak se čaka tako dolgo, da v tem času problem izzveni ali pa se zelo zakomplicira/(D90). Tako, da tukaj bi potrebovali eno zunanjo strokovno institucijo/(D91). V drugem smislu, tako kot je PUM-O, to je super, to gre takoj, se proces takoj spelje/(D92). NIJZ ima tudi lepo spletno stran To sem jaz, tja usmerjamo mlade, da se lahko anonimno pogovarjajo s kom in imajo kratka napotila kako lahko sami sebi pomagajo v stiski/(D93). Se najde, ampak kakšno strokovno pomoč za samomorilnega, depresivnega mladostnika se pa težko najde/(D94). Tu sem jaz, kot pedagoginja tudi najmanj podkovana, tako da tu bi potrebovala pomoč/(D95).

Intervju z osebo E

Trajanje intervjuja: 40 minut

Kraj intervjuja: Šolski center Celje, oddelek za gradbeništvo in varovanje okolja

1. Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah in obravnavo mladih osipnikov s strani šolskih svetovalnih delavk

Kaj so po vašem mnenju razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja?

Nekatere izmed mladostnikov smo mi vključil in svetovali vključitev v pum, ker so že v osnovni šoli imeli težave z vedenjem in so jim že takrat predlagali, ali da bi obiskovali program ali pa so prišli do tega, da so izpolnjevali pogoje vsaj za vpis v dvoletni program. Pri teh gre večinoma za vedenjske težave/(E1). Potem so taki, ki imajo težave z prepovedanimi substancami/(E2). Razlogi so, da se odločijo za napačno šolo ker imajo drugačne predstave o tem, kako bi naj bilo/(E3). Potem so pa mladi z problematičnim vedenjem, postopanjem, zadrževanjem v gostinskih lokalih/(E4). Razlog za osip je tudi težka družinska situacija, imamo tudi takšne dijake/(E5). Potem je tu slaba družba pa veliko izostankov/(E6). So pa tudi dijaki, ki vmes najdejo zaposlitev pa se potem odločijo, da ne bojo dokončali šole/(E7). Pri nas imamo tudi veliko tujcev, ki opustijo šolanje, to so večinoma albanci, ki se potem zaposlijo pri starših/(E8). Tako, da razlogi so različni./

Koliko mlajših odraslih v povprečju opusti šolanje?

Mi imamo 370 otrok na našem oddelku, od tega je 12 izpisanih. Od tistih 12 mladostnikov pa jih je 5 nižjega poklicnega izobraževanja/(E9). Pa 19 jih je v nižjem poklicnem izobraževanju, pa 5 izpisanih, je kr velik odstotek/(E10). Recimo, da so v povprečju trije dijaki, ki ne dokončajo šolanja oziroma ga

predčasno opustijo in ne dosežejo izobrazbe/(E11). Če gledamo letno, se približno vsako leto ponavlja zgodba, ne prihaja do večjih razlik/(E12). Največ se jih izpiše iz dvoletnih programov, tam je največji osip/(E13). Osip je tudi v triletnih programih/(E14). Večinoma so to fantje, ki imajo probleme že v osnovni šoli/(E15). To se taki, ki tudi niso zaključil osnovne šole, so imeli težave/(E16). Nekateri mladostniki se tudi včasih odločijo za prezahteven program, eni so bolj praktiki recimo/(E17).

Kako se spopadate z problematiko osipa? Kako obravnavate mlajše odrasle, ki želijo opustiti šolanje? Kako bi lahko osip preprečili?

Če mi rečejo, da se bodo zaposlili, sem vesela, ker potrebujemo tudi takšne/(E18). Ene umerim v Pum, ampak niso navdušeni, tako da neke posebne obravnave ni/(E19). Preden se izpišejo se vedno pogovorimo, vprašamo in opozorimo kaj to pomeni/(E20). V primeru tujcev je tako, da imajo očetje firme in z njimi ni tak problem, se tam zaposlijo/(E21). Zdej kako preprečiti, tako ali tako mislim da smo preveč popustljivi/(D22). Dokler se da, jih spodbujamo, da so v šoli/(D23). Opravimo razgovore, ampak včasih je tudi kakšna družinska situacija vzrok, največ pri ločenih starših/(D24). Problem je tudi ne obiskovanje pouka, saj starši napišejo opravičilo, ampak ogromno izostajajo, 35 neopravičenih ur pa je meja za izključitev/(D25). Sej z dijakom veliko pogovarja, se ga ne izključi kar tako, nekako poskušamo z dogovori pa prepričevanji/(D26). Največji problem je, da eni pa kr hodijo v šolo ampak so izjemno moteči pri pouku, potem pa jih učitelji pošljejo iz razreda in dobijo neopravičeno uro in potem se to kopiči/(D27). Ali pa ne prinašajo pripomočkov in zato ne morejo delati, včasih jim učitelji dajo potrebne stvari potem se pa že naveličajo, če dijak še vedno ne prinaša s seboj kar bi mogel in zato dobi neopravičeno uro/(D28). Veš, da je smiselno, da je prav da pridejo do poklica, ker naši poklici, to so deficitarni poklici in so zelo zelo iskani, sej ne dobiš kar tako keramičarja, zidarja ipd/(D29) Recimo če gre dijaku težko pri strokovno teoretičnih predmetih, potem pogledamo kako je pri praksi, ampak če še tam ne dela, kaj naj/(D30). Kar se tiče sodelovanja s starši pa, eni so odzivni drugi pa ne/(D31). V vseh primerih malo drugače pogledamo kaj se bi dalo storiti, tako da se vsem mladostnikom glede na situacijo ves čas prilagajamo/(D32).

2. Sodelovanje ustanov pri obravnavi mladih osipnikov

S katerimi ustanovami sodelujete, ko pride do možnosti izključitve mladostnika? Na kakšen način poteka sodelovanje?

Sodelujemo samo s Pumom/(D33). In v nekaterih primerih pa po potrebi tudi s Centrom za socialno delo/(D34). Do zdaj nismo imeli primera, ko bi mladostnik izstopil iz šolanja in šel na Pum potem pa se vrnil v šolanje/(D35). Te programe za usposabljanje, ki jih izvaja Zavod s tem pa sodeluje naš medpodjetniški izobraževalni center in projektna pisarna/(D36). Šola drugače sodeluje z Zavodom, ampak jaz kot svetovalna delavka pa ne/(D37). Iz Zavoda pošiljajo osebe na našo šolo, kjer naši zaposleni izvajajo tečaje ali prekvalifikacije, tega je pa veliko/(D38). Tudi recimo eni, ki imajo visoko izobrazbo pa ne dobijo zaposlitve, pridejo sem na prekvalifikacijo/(D39). Ali recimo če potrebujejo nacionalno poklicno kvalifikacijo/(D40). Mladi, ki ne izpolnjujejo pogojev za ponavljanje ali pa niso dokončali izobraževanja, njih pa napotim na medpodjetniški izobraževalni center, kar pomeni, da izobraževanje plačajo in končajo kot odrasla oseba/(D41).

S Pumom sodelujemo pa tako, da njih ponavadi pokličem pa jim povem, da imam dijaka ki potrebuje pomoč/(D42). Oni so pa tako ali tako zelo prijazni in odzivni/(D43). In potem pošljem starše in dijaka, da jim oni predstavijo na kakšen način bi to potekalo/(D44). Mi tega dijaka pa potem ne izpišemo iz šolskega sistema, on je že vedno naš dijak, ampak je na Pumu/(D45). In naredimo osebni izobraževalni načrt/(D46). Prvo zapišemo sklep, kjer piše da mu prilagodimo šolske obveznosti/(D47). In ga potem ves čas obiskovanja programa spremljamo in sodelujemo s Pumom/(D48). Dijakom potem po dogovoru pošiljamo gradivo, oni se potem na Pumu učijo ob pomoči mentorjev ali sami/(D49). Na šolo potem hodijo samo ob datumih testov in ustnega ocenjevanja/(D50).

3. Vpliv in posledice epidemije SARS-CoV-2 na obravnavo mladih osipnikov

Kako je epidemija SARS-Cov-2 vplivala na obravnavo mlajših odraslih, ki so izpadli iz šole?

Kovid je zelo vplival, se pozna tudi zdaj, ni neke motivacije/(D51). Tudi doma ni potekalo kot bi moralo, prijavili so se, niso pa bili prisotni pri pouku/(D52). Zdej na vse je vplivalo, na učne navade, luknje v znanju so/(D53). Kar se tiče obravnave, sem pa v času, ko nismo bili v šoli, imela razgovore preko

Teamsov/(D54). Za vse tiste, ki se niso odzivali, so učitelji naredili tabelo in zapisovali ali so se odzivali ali ne in sem jaz imela vpogled v to preko aplikacije in sem lahko videla, aha tega pa ni, kaj se dogaja in sem jih potem tudi osebno poklicala/(D55). Ta postopek svetovanja in spremljanja ni bil opuščen/(D56). Je pa bil problem z enim fantom, ki se nikakor ni odzival, da sem bila potem stalno v stiku z njegovo mamo. Na koncu smo njega izključili, ga nikakor nismo mogli prepričati, ni šlo, so bile še druge stvari v ozadju/(D57). Da bi zaradi tega bilo več osipa, mislim da niti ne, imamo nekako približno enako v primerjavi z ostalimi leti, nič ne izstopa/(D58). Takrat sploh nismo izključevali, takrat sploh nisi mel nadzora dejansko/(D59). Bolj se kažejo luknje v znanju, nezainteresiranost, mogoče si malo več tudi dovolijo/(D60).

4. Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov ter možne izboljšave

Kakšne so morebitne ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladostnikov? Možne izboljšave?

Pri sami obravnavi imamo možen samo pogovor/(D61). Največji problem je v tem, da se ti nekaj dogovoriš z mladostniki, pa se tega ne držijo/(D62). To so mladostniki z vedenjskimi težavami in kam jih vključiti še izven šole, tu je največja ovira/(D63). Da bi še bila kakšna institucija, ker tu na šoli ti se pogovoriš, maš en kup drugih stvari, to niso primerne obravnave/(D64). Ne moreš se toliko časa posvetiti posameznikom/(D65). Obstajajo določene stvari oziroma programi, ampak vprašanje je tudi, ali dosega jo kakšno izboljšavo. Recimo, tega Puma sem js zelo vesela, problem je tut struktura otrok, ki je notri vključena. Če gre na primer za kakšnega mladostnika, ki ne sodi ravno v to skupino, ker se tudi bojimo da ne bi prišel pod negativni vpliv drugih uporabnikov/(D66). Problem je tudi v tem, da lahko v srednji šoli samo dvakrat ali ponavljaš ali prestopiš, potem pa ni več možnosti in mladostnik izgubi pravico do rednega šolanja/(D67). S prihodom tuje delovne sile, se povečuje osipništvo, ker če pride mladostnik recimo iz Bosne, v enem letu ne more usvojiti jezika in posledično ne more biti uspešen v šoli/(D68). Če je mladostnik iz tujine že bil v osnovni šoli v Sloveniji, potem ob vpisu v srednjo šolo nima pravice do obiskovanja tečaja slovenskega jezika, ker je enkrat že bil v evidenci. Samo, ko si prvič vpisan imaš to pravico in to je problem/(D96).

Intervju z osebo F

Trajanje intervjuja: 25 minut

Kraj intervjuja: Zoom

1. Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah in obravnavo mladih osipnikov s strani šolskih svetovalnih delavk

Kaj so po vašem mnenju razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja?

Velikokrat je faktor ali neka zgrešena pričakovanja pri neki šoli, kaj lahko pričakuje in kaj se bo od njega zahtevalo/(F1). Teh je sicer manj, ampak so tudi dijaki ki imajo težave v družini, ko se dogajajo hude stvari zaradi katerih ne morejo toliko sodelovati pri pouku in spremljati kot bi sicer in zato doživijo neuspeh/(F2). Ob neuspehu pa nimajo ustrezne podpore, doma ostanejo pa se jim še kake druge travme dogajajo/(F3). Pa tudi duševno zdravje v smislu, da gre za neko depresijo, razpoloženijske motnje, socialna anksioznost, tudi kakšne težje stvari pa ne zmorejo in zato izostanejo iz pouka/(F4).

Koliko mlajših odraslih v povprečju opusti šolanje?

Pri nas ni toliko osipa, se pozna da smo imeli omejitve ob vpisu in to precej visoka zadnja leta in posledično so to otroci, ki zmorejo/(F5). Večinoma gre za prepise znotraj naše šole ali pa na druge šole/(F6). V tej svetovalni sem 11 let pa v vseh teh letih, da se spomnim mogoče dveh dijakov, ki sta opustila šolanje in se nista vrnila/(F7). Ker ponavadi grejo ali na lažjo šolo, ali na Ljudsko Univerzo pa tam končajo/(F8). Ali pa vsaj pridejo do mature pa se potem z maturo mučijo še nekaj let, pa jo potem dokončajo na Erudiu/(F9). Imamo take, ki se prepisujejo med programi na naši šoli, se pravi gimnazijci, ki jim je pretežko na gimnaziji in se prestavijo na predšolsko vzgojo/(F10). Potem se zgodi, vsakih par let tudi prepis iz enega programa gimnazije na drugo, iz splošne gimnazije na umetniško in obratno/(F11). Na predšolski vzgoji gre pa za prepise zato, ker ugotovijo da to ni nekaj kar bi njih veselilo in zanimalo pa bi raje bili na kakšni drugi srednji šoli/(F12). Pa imamo gimnazijce, ki se prepišejo na strokovne šole/(F13).

Kako se spopadate z problematiko osipa? Kako obravnavate mlajše odrasle, ki želijo opustiti šolanje?

Tako, da se predvsem pogovarjamo/(F14). Razredniki so tisti, ki najprej zaznajo, da se nekaj dogaja/(15). Ali je to zaradi slabih ocen/(F16). Če pa so ocene razmeroma okej ali zelo pa, da jih pač ni več v šolo/(F17). Od tega, da so en ali dva tedna bolni pa potem spet malo pridejo, potem jih pa spet nekaj časa ni/. Kaj naredimo je, da razrednik najprej pride do naju (svetovalnih delavk) potem povabimo starše na pogovor, skupaj z dijakom, da se pogovorimo in ugotovimo kaj se dogaja, potem pa odvisno od tega kaj je zadaj/(F18). Če ugotovljamo, da je problem v tem da ne zmore, se pogovarjamo o kakšni lažji šoli/(F19). Če ugotovljamo skupaj s starši, da ima mogoče ta otrok neke specifike zaradi katerih mu ne gre, da niso sposobnosti ampak motnje pozornosti, težave z branjem, pisanjem, bolezenske, psihične težave potem ga usmerimo na neke dodatne preglede k zdravniku, psihologu ali pa svetujemo usmeritev, da če se lahko temu otroku zagotovijo prilagoditve z odločno, da potem lahko premaguje te težave/(F20). Če gre za socialno anksioznost, skušamo delati na tem, da starše motiviramo, da se skupaj z nami angažirajo, da res spravijo otroka do šole, mi ga potem spravimo čez vrata v šolo, da sledimo temu, da ne odhaja doma, ko pride do tega da doživi anksioznost/(F21). Kjer starši sodelujejo, tudi tem otrok ponavadi uspe ostati/(F22). Obenem je potrebno tudi v razredu seznaniti kakšne težave so, pa da potem tudi razred opremimo s tem, kako odreagirati v določenih situacijah/(F23). S tem imamo zelo dobre izkušnje, ker so ti naši dijaki tako empatični, da majo ponavadi v razredu koga, ki je pozoren in pove, da se je skril ali pa odšel iz šole/(F24). Sodelujemo pa tudi z ostalimi šolami, kdaj če je potrebno tudi pokličemo in vprašamo kako je z prostorom ali pa recimo za umetnike pokličemo v Ljubljano ali Maribor na oblikovno pa vprašamo, če je možno da bi naš dijak šel k njim delat preizkus, da jim malo pomagamo/(F25).

Kako bi lahko osip preprečili?

Če govoriva o tem, da odhajajo ker ugotovijo da program ni zanje, tu sigurno opravijo svoje informiranje v osnovnih šolah že/(F26). Sodelujemo z osnovnimi šolami v tem smislu, da ustrezno pripravimo in svetovalne delavce na to, da seznanijo otroke z različnimi programi, da ne povejo, da obstajajo samo tri šole ampak da obstaja 15 šol, na katere se lahko nekdo vpiše v nekem okolju/(F27). Da se realno govori o pričakovanjih, sploh če govorimo o gimnazijcih, da ne rečemo, da si tam uspel pa čeprav nisi veliko delal bo tudi tu šlo gladko/(F28). Da se predstavi, da je na prehodu iz osnovne v srednjo šolo menjava okolja in da marsikdo, ki ni navajen organizirati si dela in delat sproti, da bo verjetno doživel mali šok in bo moral prijet za delo/(F29). Da je običajno, da ocene malo padejo v srednji šoli pri večini, sploh pri gimnazijcih in da to ni konec sveta in, da ni treba takoj pobegniti/. V tej generaciji, ki jo imamo je na primer slaba ocena že 4. in imamo dijake, ki dobijo nekaj štiric, trojke, mogoče kakšno dvojko in rečejo, da ni gimnazijca za njih, da niso dovolj sposobni in, da bodo raje šli na kakšno strokovno šolo/(F30). Tudi o tem se pogovarjamo z njimi in prav tako s starši, ker se morajo tudi oni zavedati, ko se pogovarjajo doma in presojuje ocene svojega otroka, da ne takoj zaženejo preplaha/(F31). V času, ko imamo obvezne izbirne vsebine od jeseni do zime, se dijaki učijo kako si organizirati učenje, da s tem preprečimo, da bi nekdo, ki nima usvojenih veščin učenja bi zaradi tega obupal, da se s tem to prepreči/(F32). Te stvari delamo že preventivno, potem pa z vsakim posameznikom individualno glede na situacijo, glede na to kaj je potrebno/(F33).

2. Sodelovanje ustanov pri obravnavi mladih osipnikov

S katerimi ustanovami sodelujete, ko pride do možnosti izključitve mladostnika? Na kakšen način poteka sodelovanje?

Mi še nismo imeli dijaka, ki bi ga poslali na PUM-O, preprosto zato ker nimamo takih dijakov, ki bi rekli da nočejo več hoditi v šolo/(F34). V primeru izključitve in pa če bi se mi zdelo, da mu do šolanja v resnici ni, da je boljše da se vključi v katero drugo obliko, potem bi izbrala PUM-O/(F35). Z Inštitutom Vir sodelujemo v primeru vzgojne problematike, če kateri dijak dobi zadnji vzgojni ukrep in predlagamo vključitev v skupinsko ali individualno obravnavo/(F36). Z Ljudsko Univerzo pa sodelujemo v primeru, ko imamo kakšnega dijaka zadnjih letnikov, ki ni uspešno zaključil mature/(F37). V primeru dijakov, ki so imele hude duševne stiske pa niso uspeli končati zadnjega letnika pa smo jih potem usmerili tui na Ljudsko Univerzo/(F38). Ali pa dijake na predšolski, ki so uspeli priti do tretjega letnika kot ponavljalci pa potem niso bili uspešni in ker izgubijo pravico do šolanja v tem programu, potem lahko grejo samo

na program, ki je eno stopnjo nižje/(F39). Z Zavodom za zaposlovanje ne sodelujemo, ni zares neke potrebe po tem/(F40).

3. Vpliv in posledice epidemije SARS-CoV-2 na obravnavo mladih osipnikov

Kako je epidemija SARS-Cov-2 vplivala na obravnavo mlajših odraslih, ki so izpadli iz šole?

Posledice sigurno so, v smislu da so bili mladi bolj pasivni, da so zgubili delovne navade v smislu sprotnega dela/(F41). Ker ni bilo socialne interakcije in vpliva skupine, kjer bi se vsi učili matematiko, se bom pa še jaz. Te izmenjave informacij niso imeli in niso imeli občutka, da si lahko med sabo pomagajo, ker so bili doma in je na daljavo težje/(F42). Tako, da vpliv je bil sigurno na vedenje in na to koliko so povezani/(F43). Kar se tiče pa same obravnave in izpada, pa na naši šoli nisem tako zaznala, ker smo se ves čas pogovarjali preko spleta/(F44). Tisto leto so bili v resnici najbolj uspešni, ko je bil na daljavo. Takrat je bilo najmanj popravnih izpitov, najmanj osipa/(F45). Je pa res, da je tisto leto kdo naredil letnik, ki ga drugače ne bi, mu je pa potem drugo leto bilo toliko težje/(F46). Ker je imel neke luknje v znanju, ki bi se prej pokazale in popravní izpit, ki bi se prej zgodil, se je potem zgodil eno leto kasneje in ti mladi so imeli potem toliko večjo stisko/(F47).

4. Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov ter možne izboljšave

Kakšne so morebitne ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladostnikov? Možne izboljšave?

Če razrednik zazna dovolj hitro, potem če so starši tako, da sodelujejo, potem da nekih ovir niti ni/(F48). Sistemsko gledano jaz res nimam takih izkušenj, kot šole kjer je veliko osipa pa potem mogoče vidijo ovire v tem, da ne vejo kam poslat otroke/(F49). Nam to ni težava, ker se ponavlja res prepisujejo v druge programe in to ponavlja ni problem/(F50). Največja ovira pri nas je, če starši ne sodelujejo. Da ne vidijo problema ali pa, da so nezainteresirani/(F51). So pa tu potem večji problemi v ozadju, kot pa na katero šolo bo šel, bolj vzgojni/(F52).

Intervju z osebo G

Trajanje intervjuja: 20 minut

Kraj intervjuja: PUM-O Celje

1. Obravnavo mladih osipnikov v programu PUM-O

Od kod so k vam napoteni uporabniki programa?

Prva stvar je, da so z Zavoda, to je večina, da jih svetovalke napotijo/(G1). Ali pa lahko jih tudi svetovalke iz srednjih šol/(G2). V tem primeru se morejo po nazaj na Zavodu za zaposlovanje prijaviti, da se potem lahko k nam vključijo/(G3). Lahko pridejo sami/(G4), lahko jih pripeljejo tete, strici lahko vidijo reklamo in pridejo, kar je/(G5). Edini pogoj v bistvu za vključitev k nam je, veljavna pogodba z Zavodom za zaposlovanje, ki jo najprej pri svetovalki zrihtajo/(G6).

2. Sodelovanje ustanov pri obravnavi mladih osipnikov

S kom vse sodelujete in kako poteka sodelovanje z različnimi institucijami?

Z Zavodom, konkretno z svetovalko mladostnika/(G7). Če se gre za šolo, da mladostnik še kej od šole opravlja tudi, potem svetovalne na srednjih šolah/(G8). Pa konkretno tudi s profesorji, če se mladostnik vključi v šolo preko Ljudske Univerze, v kakšno izobraževanje, potem se s njimi povežemo/(G9). V bistvo je tako, vsak mladostnik, ki pride, če se katera koli institucija z njim ukvarja, se skušamo z njimi povezati/(G10). Vedno pa ocenimo, če je to dobro za mladostnika ali ne/(G11). Če recimo je nekdo voden na Centru za socialno delo in vemo, da fajn sodeluje potem se povežemo, v dobro njega/(G12). Trenutno z eno od naših uporabnic, ki je vodena tudi na Centru in delajo z njo tam zaradi enih prekrškov, smo v povezavi tudi z njimi, ker ona z njimi dobro sodeluje in je njena svetovalka dosti dobra zagovornica, tako da js potem napišem poročilo, ona rada vidi, da ji kej povem kako pa kaj/(G13). Kar se tiče pa sodelovanja s šolo, je pa vezano čisto individualno na vsakega mladostnika/(G14). V primeru uporabnika, ki je lani obiskoval PUM-O, smo sodelovali z njim pa s svetovalno in profesorji/(G15). Sam ti fanti so imeli posebne statute/. Imajo posebni izobraževalni načrt, ki ga šola pripravlja in v temu načrtu je opisano sodelovanje v programu PUM-O/(G16). Mladostnik ni smel bit tam, bil je pri nas v programu, ampak mel smo pa povezavo, da je stalno navzoč pri nas v programu, ker je bilo isto kot, če bi bil v šoli/(G17).

3. Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O

Kako poteka delo z mlajšimi odraslimi, ki so izpadli iz šole? Katere storitve nudite?

Vsak mladostnik, ki pride k nam se najprej naredi osebni izobraževalni načrt oziroma mi temu rečemo karierni načrt, kaj bo delal v tem času ko je pri nas/(G18). Zdej če se odloči, da bo nadaljeval s šolo potem nekako skušamo videt kje je trenutno, kje se je stvar ustavila, kaj mu še manjka potem pa narediti majhne korake, čim manjše in preverljive, da po tistem počasi stopa/(G19). Če rabi recimo kakšno učno pomoč, če lahko me mentorice, če ne, najdemo nekoga ki bi lahko pomagal/(G20). Pa da se stalno potem spremlja, da vidimo kje smo in kam gremo/(G21). Tak si nek backstage, stalno pikaš kje je/. Vsak mladostnik ima potem prvi delovni čas na voljo, da se uči/(G22). So pa potem druge stvari, kreativne delavnice, ki niso konkretno usmerjene v nekaj, ampak si na primer mladostnik ustvarja npr. vztrajnost, natančnost/(G23). Te stvari potem posredno s temi delavnicami pridobiva/. Nekako si zna potem bolj organizirat čas/(G24). Zdaj tisti, ki so čist na začetku in so še odklonilni za šolo ampak majo namen se vrnit v šolo, tistim pa ponavlja damo vaje za urjenje spomina, za koncentracijo, pa kakšne miselne uganke, kot je sodoku, da se počasi vpelje/(G25). Da ni kar takoj učna pomoč ampak ga malo usmeriš, da začne migat/.

Kaj vidite kot dobre strani neformalnega izobraževanja?

Za mene je najpomembnejša stvar neformalnega izobraževanja to, da izobraževanje nima takšnega zelo natančnega kurikulumu oziroma učnega načrta in se lahko res prilagodiš mladostniku in štartaš tam kjer je in od tam gradiš naprej/(G26). Mi nismo nikoli s tistim omejeni, zdej moramo pa še to nujno naredit, ampak dejansko tudi če pride do kakšne stiske se da ustavit, se da pogovorit, delat te stvari potem pa naprej nadaljevat/(G27). Minus je pa zagotovo to, da ne moreš pridobit neke kvalifikacije, papirja ki bi bila uporabna za naprej kot pri recimo formalnem izobraževanju/(G28). Smo ravno ugotavljal pri bivši uporabnikih, da na primer en fant ni zdržal tudi zdej ne šolskega sistema, ampak je brihten pa bi naredil stvari pa bi se znašel, ampak sistema šolanja pa ne vzdrži. In je dvakrat zamočil in je to to. In je velik takih/(G29). Oni bi res rabli, da so neka konkretna znanja, ki bi jih obdelali in šli, ne toliko balasta/(G30). In, da bi bilo to veliko bolj oprijemljivo, praktično/(G31).

Koliko mlajših odraslih se vrne v izobraževanje ali najde zaposlitev?

Po podatkih, ki jih imamo je tam nekje med 70 in 80 odstotna uspešnost programa/(G32). Pri nas je na primer več takih, ki po končanem programu najdejo zaposlitev, kot pa se vrnejo v šolo, ker pri nas prevladujejo napoteni iz Zavoda/(G33). Se pa razlikuje med Pumi v Sloveniji, so različni sistemi/(G34). Nekje se programi izvajajo na Ljudskih Univerzah ali nekateri pumi imajo ogromno napotnih iz šol in se potem jasno vrnejo nazaj v izobraževanje/(G35).

4. Vpliv in posledice epidemije SARS-CoV-2 na obravnavo mladih osipnikov

Kako je epidemija SARS-Cov-2 vplivala na obravnavo mlajših odraslih, ki so izpadli iz šole?

V tistem času je bilo za nas čist nemogoče/(G36). Ja sej smo meli na daljavo, samo da bi pa karkoli, kakšno vsebino obdelali je bilo pa brez veze/(G37). Mladi so rabili pogovor, z mladimi se je ogromno čvekalo/(G38). Dali smo jim sicer neke naloge, da so jih doma naredili ampak to je bila postranska stvar bom rekla/(G39). Ful so rabli čvek in ful so si želeli, da se vsaj z nekom pogovarjajo/. Tako, da smo se potem s sodelavkami odločile in šle dvakrat, trikrat na teren okrog njih, da smo vidle ali so na varnem ali niso, kje so/(G40). In so bili ful veseli, res/. Smo v tistem času imeli tudi veliko uporabnikov, ki so bili razseljeni iz drugih občin in niso mogli pridet do nas/(G41). So pa zdaj vidni učinki te epidemije, več ko polovica mladih je nekih medikamentih, ali so to antipsihotiki, antidepresivi, meni je to ful grozno/(G42). Mi zdaj s to skupino, ki je pri nas se ves čas pogovarjamo, skos rabijo in nič kej psihološkega, samo majhne nasvete, eno mnenje odraslega, samo to si želijo slišat/(G43). Na začetku je bilo čist zaprto, so imele svetovalke na Zavodu velike težave, ker je bilo je šlo vse telefonsko in dobiti prek telefona koga, je težko/(G44). Ko so se stvari malo odprle so mladostnika napotil do nas in smo s tem mladostnikom mi mogli, če se je odločil za vključit, naredit osebni izobraževalni načrt kaj bo delal in to zelo konkreten. V tem načrtu je bilo zapisano, da ima možnost komunikacije na daljavo in potem še individualni načrt. To je blo res zoprno, ker si prvič videl mladostnika nisi vedel kako pa kaj/(G45). Je bilo pa v tem obdobju ful mal napotnih, mi smo meli krizo/(G46). Lani je bila velika kriza, dejansko je bilo težko najt mladostnike, ki bi se vključil/(G47). Vpliv epidemije je vedno več mladih, ki niso nikjer, ne na Zavodu ne nikjer. Izginili so, so za svojimi ekrani, oni so zadovoljni, starši so zadovoljni

ker je mir in jih ni/(G48). Še ena stvar v tem času, ko so bili ti ukrepi in je bil treba nositi masko ves čas, je treba objasniti, da z mladostniki v stiski, je nemogoče delati, če si zakrit z masko/(G49).

5. Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov ter možne izboljšave

Katere so morebitne ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi šolskih osipnikov? Možne izboljšave?

Prva stvar, ki mi pade na pamet, da bi bilo idealno je, da bi bile ali zakonsko določene ali vse tako povezano, da mladostnik, ki izstopi iz šole, da gre direktno k nam in, da ni te luknje/(G50). Mislim, da je približno 60 odstotkov takih mladostnikov, ki niso ne v šoli na Zavodu, nikjer/(G51). Je rekla ena svetovalka, "a veste ko pride se otrok izpisati, to je taka težka situacija, za starše, en kup enega papirovja in me dostikrat pozabimo dat še listek za program PUM-O"/(G52). Pa tudi samo listek dat ni nujno, da ga bodo pogledali/(G53). Da bi bilo vse bolj povezano, niste tule, greste sem in gremo naprej in mladostniki ne izpadejo iz sistema, ker ko enkrat izpadejo je problem/. V tujini imajo na primer šole druge priložnosti, in če vidijo da nekdo ne zmore sistema, ga dajo v program. In si toliko povezan s šolo, da ima na programu neke vzgojne vsebine in hodi v šolo samo na tiste praktične vsebine/(G54). Zagotovo bi se lahko šolski sistem prilagodil posameznikom, ker seveda je dobro znati določene stvari ampak je preveč nekega balasta in nekateri mladostniki tega pač ne zmorejo v takšni meri/(G55). Namesto da bi bil praktični pouk tisti, ki bi bil selekcija mladih je ponavadi ravno nek predmet, ki mogoče ni tako pomemben pri nadaljnji poklicni poti/(G56).

Intervju z osebo H

Trajanje intervjuja: 15 minut

Kraj intervjuja: PUM-O Celje

Starost: 24 let

Šola: Srednja šola za storitvene dejavnosti in logistiko, smer mehanik

1. Obravnavanje z vidika mladih osipnikov

Kaj je bil razlog za izpad iz šole?

Razlog so ble droge, alkohol/(H1). Problemi doma/(H2).

So zaposleni na šoli zaznali vzroke za izpad iz šolanja in jih poskušali odpraviti? Kako?

Js sem bil tak zakompliciran primer, kar se tega tiče/. Js sem bil kr trmast, nisem nobenmu pustil, da mi pomaga, Sem hotu sam svoje probleme rešiti/(H3). Sej je blo puno pogovorov, tut s starši ampak nismo nič dosegli, oziroma smo dosegli, da sm pol prekinu šolanje/(H4). Iz šole sem šou pol na Zavod, pa sem tam socialno vleku/(H5).

Kaj bi potreboval s strani učiteljev in strokovnih delavcev na šoli, da bi preprečil tvoj izhod iz šole?

Napotitev k terapevtu, psihiatru/(H6). En osebn odnos, res osebn, prijateljski/(H7). Da si opažen, da te nekdo posluša/(H8).

Kdo te je napotil na program PUM-O?

Bil sem v tu v Salezijanskem mladinskem centru, pa so me povabl iz Puma/(H9). Na Zavodu so mi program samo omenl, ampak niti približno tak predstavlja, samo da to obstaja. Ni blo pol tak kot bi mogl bit/(H10). Na Zavodu mi niso ponudl drugih programov, bolj kaka javna dela/(H11). Na Pum sem prišu po ene dveh letih na Zavodu/(H12).

2. Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program

Si program PUM-O obiskoval/a med šolanjem ali po izpadu iz šole?

Po izpadu iz šole/(H13).

Če si program PUM-O obiskoval med šolanjem, so v programu zaznali vzroke za izpad iz šolanja in jih poskušali odpraviti? Kako?

/

Koliko časa si obiskoval program?

10 mesecev, največ kar sem lahka/(H14).

Kako je potekal tvoj dan v programu PUM-O?

Moj dan v Pumu je potekal tako, da sem prišel ob 11/(H15). Zabušavanje na celi črti, uživat, pridet sem pa ne bit resen. Pač iskat si nek dušni mir/(H16). To sem rabu, neko sprostitev, čas za reševanje nekih drugih osebnih problemov, da bi normalno funkcioniralo/(H17). Večinoma sem se pogovarjal z ostalimi/(H18), bil na računalniku in poslušal muziko, bil na Fejsu/(H19). Edino, ko smo delali na projektih, tam sem bil pol zraven, recimo zlaganje ladjic pa delo na vrtu/(H20).

Katera znanja in spretnosti si pridobil/a v programu, ki ti lahko pomagajo na nadaljnji poklicni poti?

Kako napisati prošnjo/(H21), kak komunicirati ne samo se pogovarjati pa povedati svoje/(H22). Kak se poslušati nekoga, ugotoviti kaj se pričakuje od tebe/(H23). V tem času nisem šel na noben razgovor, sem pa poslal kako prošnjo, tist kar sem mogel/(H24).

Si po končanem programu našel/la zaposlitev ali se vrnil/a v šolo?

Sem najdu šit ja/(H25).

Kaj ti je bilo všeč v programu in se ti je zdelo koristno za tvojo nadaljnjo poklicno pot/vrnitev v šolo?

Dobil sem neko oporo, utego da te nekdo poslušal/(H26). Tu se men zdi, da mi je Pum največ dal, v smislu neke socializacije/(H27). Če gledam preko psihologije kaj je men Pum dal, pa zakaj sem se js bil sposoben odredit pa vzpostaviti vsaj nek osnovni red, zato ker nucaš nekje neko zdravo okolje, da vzpostaviš osnovne čustvene sposobnosti. Da prepoznaš svoja čustva, jih ovrednotiš, prioritiziraš/(H28). To se men zdi, da je najbolj pomembna stvar Puma/. Po drugi strani ti pa da neke kompetence, nek vzorec kak funkcionirati v svetu/(H29). In mi je Pum ful da, ker mi je dal neko rutino/(H30). Po desetih mescih sem dobil neko idejo kak bi moral js pristopiti do šitja in mi je dal kot neko železno srajco, da sem se vstal prav čas vsaj dvakrat do štirikrat na teden/(H31). Pa začel pucati probleme, ko sem jih mel, travme, strah itd. Da sem pol sploh bil sposoben najti šit/(H32). Oziroma se odločiti kaj bi js sploh rad delal/(H33).

3. Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov ter možne izboljšave

Kaj so morebitne ovire in pomanjkljivosti? Kaj bi spremenil/a?

Js osebno bi rad, da bi delal kak možki tut, zaradi neke avtoritete/(H34). V mojem primeru vidim, če nebi blo tega mentorja ko je bil, js ne bi pol tuk zdržu kot sm/. Drugače pa kar se tiče kompetenc, si vse dobil kar si hotu/(H35). Če ne druga si dobil neko napotitev, v smislu da idi tja, pa naredi to in to, vse jasno/(H36). Kar se tiče Zavoda, sploh komunikacija med Zavodom pa Pumom, ko razmišljaš da je to neko mutibarjenje, se še med sabo ne morejo zmeniti, kak bodo pol men pomagal/(H37). Pa način tega pristopa, da se vse obravnava kot podjetje in nekdo, ko ma probleme mrzi to v dno duše, ker je obravnavan kot, da nimaš imena/(H38). Mislim, da je problem ta mentaliteta, da samo če neki delaš potem neki veljaš in to se potem odraža v načinu komuniciranja/(H39). Mislim, da bi moral bit bolj osebni pristop na Zavodu, poslušati, ne pa sam pejt delat/(H40). Kar se tiče trajanja programa mislim, da je 10 mesecev zlata sredina. Če maš osnovne stvari pošlitane je to dovolj časa, da pridobiš kompetence in ostale stvari/(H41). Bi pa pomoje lahko program dlje časa trajal za večino ljudi ko so tu, sigurno kako leto in pol. Če stvari funkcionirajo ja, če pa ne je pa potrebno vse zrušiti pa začeti znova od začetka, v tem kontekstu/(H42).

Intervju z osebo I

Trajanje intervjuja: 15 minut

Kraj intervjuja: Špica Celje

Starost: 18 let

Šola: Srednja gradbena: keramičar in pečar

1. Obravnava z vidika mladih osipnikov

Kaj je bil razlog za izpad iz šole?

V šolo sem nehal hodit v šolskem letu 2020/2022. Bil sem 2. letnik/. Razlog je bila korona pa da sem bil skos doma pa da nisem mel gluh motivacije za šolo/(I1) Izpisu sem se zaradi preveč neopravičenih/(I2).

So zaposleni na šoli zaznali vzroke za izpad iz šolanja in jih poskušali odpraviti? Kako?

Ja so ja, da so najprej obvestil starše ko so vidli, da ne hodim/(I3). Pol mislim, da so mel par govorilnih ur/(I4). Takrat je vse potekal prek telefona/(I5)/. Izpisal sem se potem po kakih dveh, treh mesecih/(I5) Sej sem vmes hodu pa pol spet ne potem je pa šla mami enkrat na sestanek in so me potem takrat izpisal/(I7). Potem sem bil mal doma pol sem šou pa na Zavod/(I8).

Kaj bi potreboval s strani učiteljev in strokovnih delavcev na šoli, da bi preprečil tvoj izhod iz šole?

Sem bil sam trdno prepričan, da se mi ne da več hodit v šolo, tak da niso mel velik vpliva na mene/(I9). Ampak vseeno mislim, da bi mi lahko dal mal več možnosti, glede na to da je bila korona/(I10). Ker sam nisi šel na Zoom pa si dobil neopravičeno uro/(I11). Pa so mel vsi, sam da js sem mel največ/. In so me sam na podlagi neopravičenih izpisal/(I12). Pogovor sem imel sam z razrednikom preko telefona, nič kej posebnega ni blo/(I13). Se pa nisem mogu prepisat kam drugam, ker sem enkrat prej še padu, pol je bila pa ta korona pa sem se izpisu in pol več šans nimaš/(I14).

Kdo te je napotil na program PUM-O?

V bistvu je mami vedla za ta program in me je prijavila tja/(I15) Tak da sem mogu it potem najprej na Zavod potem so me pa poslali na Pum/(I16).

2. Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program**Si program PUM-O obiskoval/a med šolanjem ali po izpadu iz šole?**

Po izpadu iz šole/(I17).

Če si program PUM-O obiskoval med šolanjem, so v programu zaznali vzroke za izpad iz šolanja in jih poskušali odpraviti? Kako?

/

Koliko časa si obiskoval program?

6 mesecev sem bil, do poletja/(I18). Nehal sem pa hodit, ker sem dobil študentsko delo/(I19).

Kako je potekal tvoj dan v programu PUM-O?

Zjutri smo mel najprej individualne ure/(I20). Tisti, ki so mel kej za šolo delat so to delal, js tega nisem mel/(I21). Potem smo kuhali kosilo od desetih do dvanajstih/(I22). Js sem delal vaje za osebno rast, na primer izpolnjeval različne ankete, vprašanja, bral sem knjige/(I23). Mel sem tut predstavitev o Bitcoinu in sem mogu nardit majhno raziskavo o tem/(I24). Tisti, ki so imeli cilj najt zaposlitev so se učili pisati prošnje/(I25). Moj cilj je bil, da se vrnem v šolo in so mi tut pri tem pomagal, da sem se pol po programu vpisal v šolo/(I26).

Katera znanja in spretnosti si pridobil/a v programu, ki ti lahko pomagajo na nadaljnji poklicni poti?

Naučil me je, da tisto uro res za sebe delam, da pozornost umerim na delo ne na kej drugega/(I27). Ročne spretnosti sem pridobil z različnimi dejavnostmi, ko na primer izdelovanje ladjic, graviranje v les/(I28). Pa izboljšal sem svojo komunikativnost z drugimi/(I29).

Si po končanem programu našel/la zaposlitev ali se vrnil/a v šolo?

Sem se vrnil nazaj v šolo, zdej sem vpisan na izredno šolo, isto poklic keramičar pečar na Lavi/(I30). Isto je ko prej, sam da mam zdej predavanja po šihitu/ Je pa zdej velik boljše in lažje kot mi je blo, ker zdej maš izpit pa predavanja pa lahko vprašaš če kej rabiš, pa manj je snovi.

Kaj ti je bilo všeč v programu in se ti je zdelo koristno za tvojo nadaljnjo poklicno pot/vrnitev v šolo?

Da smo mel nek sistem, dan je bil organiziran, tak da smo zjutri imeli te ure, potem je bla malca, pavza in pol še delo na projektu/(I31). To mi je ful pomagal, da sem vzpostavim neko rutino in mi je tut zdej na primer lažje usklajevat delo pa še ših/(I32). Pa maš neko obveznost, ker morš it na program in nisi sam cele dneve doma pa špilaš igrce al pa ne vem ka pa hodiš spat ob 3 zjutri, potem se pa zbujaš sred dneva/(I33).

3. Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov ter možne izboljšave

Kaj so morebitne ovire in pomanjkljivosti? Kaj bi spremenil/a?

Nič/. Men je blo vse super. Se je na iztekl, tak ko sem hotu, ker sem se vpisu sem se nazaj v šolo, najdu sem si ših, tak da po mojem je deloval kot bi mogl/(I34).

Intervju z osebo J

Trajanje intervjuja: 10 minut

Kraj intervjuja: PUM-O Celje

Starost: 25 let

Šola: Srednja ekonomska šola Celje

1. Obravnava z vidika mladih osipnikov

Kaj je bil razlog za izpad iz šole?

Mam disleksijo, tak da sem mel težave pri učenju/(J1). Status dijaka sem zgubil, ker nisem opravil enega predmeta na maturi/(J2).

So zaposleni na šoli zaznali vzroke za izpad iz šolanja in jih poskušali odpraviti? Kako?

Ja kar se tiče moje disleksije, ko smo pisali teste, sem mel več časa na voljo/(J3). Drugače pa neke posebnega obravnave nisem mel, ker sem ubistvu mel sam maturo za nardit/(J4).

Kdo te je napotil na program PUM-O?

Ker sem bil vezan na socialno so mi potem na Zavodu dal predlog na grem sem/(J5). Pred tem sem bil pa kr neki časa doma/(J6).

2. Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program

Si program PUM-O obiskoval/a med šolanjem ali po izpadu iz šole?

Po izpadu iz šole/(J7).

Če si program PUM-O obiskoval med šolanjem, so v programu zaznali vzroke za izpad iz šolanja in jih poskušali odpraviti? Kako?

/

Koliko časa si obiskoval program?

Eno leto in 6 mesecev/(J8).

Kako je potekal tvoj dan v programu PUM-O?

Zjutri sem vsak dan prišel sem ob 8/(J9). Zjutri smo mel najprej animacijo in smo mel kratke igrice ali pa pogovor o različnih temah/(J10). Pol v prvem delovnem času, sem se bol ko ne učil in delal za šolo/(J11). Ko je bil čas kuhanja kosila, sem pomagal/(J12). Po malici smo šli v spodnji štuk v mladinski center, kjer smo potem igrali biljard, družabne igre/(J13). Po pavzi smo pa delal na kakšnem projektu, recimo en čas smo urejali vrt, sadili zelišča, ali pa zlagali ladvice/(J14).

Katera znanja in spretnosti si pridobil/a v programu, ki ti lahko pomagajo na nadaljnji poklicni poti?

Najbolj sem pridobil na samozavesti/(J15). Naučil sem se kuhati, česar prej nisem znal/(J16). Pa pomagal mi je organizirat čas za učenje, in se posvetiti učenju, to mi je pomagal pol ko sem šou na faks/(J17). Pa razne stvari, kot je ustvarjanje pa delo z lesom, to sem tut velik delal v delavnici/(J18).

Si po končanem programu našel/la zaposlitev ali se vrnil/a v šolo?

Sem končal srednjo šolo in se tudi vpisal naprej na faks/(J19).

Kaj ti je bilo všeč v programu in se ti je zdelo koristno za tvojo nadaljnjo poklicno pot/vrnitev v šolo?

Koristno to, da sem lahko prišel nazaj na učenje ker 2 leti bit iz šole ven, je težko se nazaj v to spraviti/(J20). Dobil sem občutek, kak je ko maš neko obveznost in moreš nekje bit. Ker ko sem bil vmes doma, sem veliko igral igrice na računalniku, včasih tut celo noč in sem potem prespal pol dneva/(J21). Pa če sem rabu pomoč pri učenju oziroma, bolj pri branju ker sem disleksik, mi je mentorica pomagala in mi prebrala vprašanja/(J22). Spoznal sem tut nove prijatelje s katerim gremo še kdaj na pjačo/(J23).

3. Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih ospinikov ter možne izboljšave

Kaj so morebitne ovire in pomanjkljivosti? Kaj bi spremenil/a?

Kar se tiče programa PUM-O res ne bi nič spremenil, ker mi je blo res fajn tam in sem se tut uspel končat šolo /(J24). Sem se hodil učiti tja tut ko sem začel hodit na faks, ker sem se navadu na ta sistem/(J25). Kar se tiče pa Zavoda za zaposlovanje, bi pa mogoče to spremenil, da bi mi prej povedal za ta program, ne šele po 2 letih/(J26).

9.3. Priloga 3: Odprto kodiranje

Intervju z osebo A

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A1	<i>Mlajši odrasli še nekako ne poznajo teh institucij, zdaj govorimo res o mladih, njih ponavadi usmerijo šole, če so kakšni takšni, ki predčasno zaključijo oziroma opustijo šolanje</i>	Mlajše odrasle, ki opustijo šolanje napotijo šole	Napotitev	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A2	<i>Usmerijo jih tudi starši</i>	Mlajše odrasle, ki opustijo šolanje, napotijo starši	Napotitev	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A3	<i>Tudi Center za socialno delo k nam napoti mladostnike, če imajo tam kakšne opravke</i>	Mlajše odrasle, ki opustijo šolanje, napoti center za socialno delo	Napotitev	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A4	<i>Na Zavod za zaposlovanje pridejo mlajši tudi sami iz razloga, ker ne vejo kako naprej</i>	Mlajši pridejo sami, če ne vedo kako naprej	Samoiniciativni prihod	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A5	<i>Tu govorimo o posebni skupini mladih, ki nekako še niso večji trga dela in nekateri tudi niso pripravljeni za zaposlitev, so še na stopnji, ko bi še lahko vrnili v šolo, tako da tu je potrebno vsako stranko individualno obravnavat</i>	Nevešči, nepripravljeni na trg dela in v dilemi med šolanjem in zaposlitvijo	Značilnosti mlajših odraslih na Zavodu za zaposlovanje	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A6	<i>Mlade osebe v glavnem napotijo odrasle osebe</i>	Mlajše odrasle, ki opustijo	Napotitev	Obravnava mladih ospinikov

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
		šolanje napotijo odrasle osebe		na Zavodu za zaposlovanje
A7	<i>Včasih se tudi na Pum-o kakšna oseba zglesi in jih oni potem usmerijo do nas</i>	Mlajše odrasle, ki opustijo šolanje napotijo iz programa PUM-O	Napotitev	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A8	<i>Mi na Zavodu niti ne sprašujemo toliko, kdo jih je poslal, ker smo nekako osrednja institucija</i>	Zavod le kot osrednja institucija	Nepomembnost vira napotitve	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A9	<i>Meni osebno niti ni važno od kod je prišel, bolj je važno, da najde zaposlitev in pravi kraj, kjer se lahko pogovarjamo za naprej</i>	Večja pomembnost na vrnitvi v šolanje ali pridobitvi zaposlitve	Nepomembnost vira napotitve	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A10	<i>Na uradu za delo v Celju, kjer sem trenutno edina svetovalka mlajšim od 30. let je trenutno 378 prijavljenih mlajših odraslih</i>	378 prijavljenih mlajših odraslih na Uradu za delo Celje	Mladi odrasli na Zavodu za zaposlovanje	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A11	<i>Ampak to je evidenca vseh prijavljenih, tistih, ki se bodo vsak čas zaposlili, oseb z zdravstvenimi težavami, ki jih ne moremo dati na trg dela in ostalih</i>	Med vsemi prijavljenimi tudi mlajši odrasli z zdravstvenimi težavami, nezaposljivi in tisti, tik pred zaposlitvijo	Mlajši odrasli na Zavodu za zaposlovanje	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A12	<i>Če govoriva približno koliko se jih je vključilo v programe, jih je nekje v povprečju 10, včasih več in včasih manj</i>	V povprečju vključenih 10 mlajših odraslih	Vključenost v programe za vrnitev v šolanje ali zaposlitev	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A13	<i>Ja jaz mam do njih kar tak mal poseben način in pravim da tukaj smo ali policaji, motivatorji ali psihologi</i>	Delo policaja, motivatorja, psihologa	Način obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A14	<i>Pri teh mladih si pa tudi mal materinski, ker ne moreš mladih starih 18-21 let isto obravnavat, kot tiste ki so stari 30 plus</i>	Uporaba materinskega čuta pri delu z mladimi med 18 in 21 letom	Način obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A15	<i>Zaradi tega ker so še mladi in jih moreš bolj vodit</i>	Mlajši odrasli potrebujejo več vodenja	Način obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A16	<i>Tukaj se srečujem tudi z najstniškimi izbruhi in jih moreš vzeti za svoje, ne smeš met obrambne drže, moreš bit razumevajoč ampak obenem pa</i>	Zaradi pogostih najstniških izbruhov več razumevanja in	Način obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	<i>tudi je treba včasih kr potiskati jih</i>	hkrati spodbujanja		
A17	<i>Odkvisno je precej od karakterja</i>	Obravnava odkvisna od karakterja posameznika	Način obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A18	<i>Počasno delo je bolj</i>	Počasno delo	Način obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A19	<i>Če gre za nekoga, ki prihaja iz družine, ki ima takšne ali drugačne težave, ker tega je veliko, moreš neko zaupanje vzpostaviti</i>	Vzpostavitev zaupanja pri mlajših odraslih iz neurejenih družin	Način obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A20	<i>In to je delo, ki traja več obravnav</i>	Delo z mlajšimi odraslimi, ki prihajajo iz težkih razmer zahteva več obravnav	Način obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A21	<i>Na začetku te ne pozna, ne zaupa in ne moreš bit kar njihov zaupnik</i>	Nezmožnost zaupanja na začetku	Način obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A22	<i>Sem pridejo jokati, so v stiski, družina jih ne podpira, razna nasilja (psihična, fizična), ogromno je tega</i>	Mlajši odrasli v stiski, brez podpore in doživljanje psihičnega ali fizičnega nasilja	Značilnosti mlajših odraslih na Zavodu za zaposlovanje	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A23	<i>Včasih si ti edina oseba, ko se ti zaupa</i>	Svetovalka kot edina zaupnica mlajšega odraslega	Način obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A24	<i>Na žalost je tu problem čas, ker tu se lahko z nekom eno uro pogovarjaš pa te čakajo naprej</i>	Omejen čas z uporabnikom	Trajanje obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A25	<i>Tako, da ja obravnava poteka zelo individualno</i>	Individualna obravnava	Način obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A26	<i>Moreš bit človeški in spodbujati, svetovati</i>	Pomembnost biti človeški, spodbujajoč in znati svetovati	Način obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A27	<i>Urnike imamo tako, da so za 2-3 mesece vnaprej zapolnjeni</i>	Zasedenost terminov obravnav 2-3 mesece vnaprej	Termini obravnav	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A28	<i>Za vsako osebo imamo nekih 30 minut, ampak če pride stranka v stiski in se ti odpre in gre za neke pogovore zaupne narave ne moreš kar rečt, okej smo končali</i>	30 minut na voljo za posameznika, v primerih stiske več	Trajanje obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A29	<i>Traja lahko tudi eno uro</i>	Obravnava se lahko podaljša tudi na eno uro	Trajanje obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A30	<i>Tako da od teh 300 strank je 300 različnih pristopov, ker je toliko različnih zgodb</i>	Različni pristopi glede na značilnosti posameznika	Način obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A31	<i>Moj cilj je, ker smo še vedno zavod za zaposlovanje, in cilj strank je, da se čimprej najde zaposlitev</i>	Čimprejšnja zaposlitev	Cilj obravnave	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A32	<i>Moja naloga je, da nimam veliko dolgotrajno brezposelnih in tu pri mladih je kr velika fluktuacija, pridejo in grejo</i>	preprečiti dolgotrajno brezposelnost med mlajšimi odraslimi	Cilj obravnave	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A33	<i>So mladi še vedno bolj zaposljivi kot starejši od 30</i>	Mlajši odrasli bolj zaposljivi kot starejši od 30 let	Značilnosti mlajših odraslih na zavodu za zaposlovanje	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A34	<i>Odjave iz zavoda so prehod v drug status, tj. status študenta, dijaka, zaposlene osebe, upokojenca, na žalost imamo tudi izhode zaradi smrti</i>	Prehod v status dijaka, študenta, zaposlene osebe, upokojenca ali zaradi smrti	Odjava iz Zavoda za zaposlovanje	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A35	<i>Ni omejeno koliko časa so lahko na Zavodu</i>	Neomejeno trajanje	Trajanje obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A36	<i>Nekateri imajo tudi zdravstvene težave in odločbo o invalidnosti in težko dobijo zaposlitev</i>	Težja pridobitev zaposlitve mlajših odraslih z zdravstvenimi težavami in odločbo o invalidnosti	Vpliv zdravstvenih težav na obravnavo mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A37	<i>Ampak mladi, če so zdravi, je moj cilj čimprej z Zavoda</i>	Čimprejšnja odjava iz Zavoda	Cilj obravnave mlajših odraslih brez zdravstvenih težav	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A38	<i>Mlad človek, 22-25 let, ki je fit, nima nobenih težav, more it delat</i>	Vstop v zaposlitev vseh mladih, zdravih posameznikov	Cilj obravnave mlajših odraslih brez	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
			zdravstvenih težav	
A39	<i>Pa ne zaradi števil, ampak ker drugače stagnira, postane apatičen, se navadi na tak položaj in potem težko pride nazaj/</i>	Stagniranje, apatičnost in težja vrnitev v delovno rutino v primeru brezposelnosti	Razlogi za čimprejšnji vstop mlajših odraslih v zaposlitev	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A40	<i>Že to delovno zavest je včasih težko dobit nazaj, da se moreš vstat in ob določeni uri bit nekje, ne pa da spijo do 12 brez kakršnihkoli obveznosti</i>	Pridobitev delovne zavesti in obveznosti, ki jih prinese zaposlitev	Razlogi za čimprejšnji vstop mlajših odraslih v zaposlitev	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A41	<i>Če delamo s posamezniki, ki so zdravi, imajo urejeno življenje pa čutiš, da dela na črno in , da je tukaj zaradi socialnih transferjev, moraš pa igrat policaja. Kar pomeni, da delaš na tem, da se čimprej odjavi z zavoda, to pa potem zajema razne postopke</i>	Igranje policaja in delo na čimprejšnji odjavi iz Zavoda	Način obravnave v primeru izkoriščanja Zavoda za zaposlovanje s strani mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A42	<i>In zato ga vabiš pogosteje na delavnice, kjer potem obupajo in opustijo in si najdejo zaposlitev</i>	Pogosta vabila na delavnice, rezultat pa je izstop iz Zavoda	Način obravnave v primeru izkoriščanja Zavoda za zaposlovanje s strani mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
A43	<i>Imamo usposabljanje za delovno mesto za mlade, to je usposabljanje kar pomeni, da ni zaposlitev, oseba je še vedno brezposelna</i>	Ne pomeni zaposlitve, še vedno status brezposelne osebe	Program usposabljanja za delovno mesto za mlajše odrasle	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A44	<i>Je trimesečni program in v tem času pridobi kompetence, veščine, se nekaj nauči</i>	Trimesečni program za pridobitev kompetenc in veščin	Program usposabljanja za delovno mesto za mlajše odrasle	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A45	<i>Ima tudi plačilo s strani Zavoda</i>	Zavod nudi plačilo za obiskovanje programa	Program usposabljanja za delovno mesto za mlajše odrasle	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A46	<i>Plačane ima potne stroške</i>	Plačani potni stroški	Program usposabljanja za delovno mesto za mlajše odrasle	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A47	<i>Namen tega usposabljanja je, da se preizkusijo na nekem</i>	Preizkus na delovnem mestu,	Namen programa	Sodelovanje Zavoda za

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	<i>delovnem mestu, pridobijo nova znanja in se lahko dokaže delodajalcu, da je primeren kandidat za delovno mesto in ga kasneje tudi zaposli</i>	pridobitev znanj in morebitna zaposlitev pri delodajalcu	usposabljanja na delovnem mestu za mlajše odrasle	zaposlovanje z izvajalskimi programi
A48	<i>V vsakem primeru, tudi če ne pride do zaposlitve pa lahko v svoj CV napiše neke nove izkušnje</i>	Pridobitev novih izkušenj za svoj življenjepis	Namen programa usposabljanja na delovnem mestu za mlajše odrasle	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A49	<i>Podobno je tudi delovni preizkus, vendar traja samo en mesec</i>	Enomesečno usposabljanje na delovnem mestu	Program delovni preizkus	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A50	<i>Potem imamo pa subvencijo, za hitrejši vstop mladih na trg dela</i>	Hitrejši vstop mlajših odraslih na trg dela	Cilj izvajanja subvencije za hitrejši vstop mlajših odraslih na trg dela	Spodbude Zavoda za zaposlovanje za vključitev na trg dela
A51	<i>To je pa zaposlitev, delodajalec dobi subvencijo, finančno spodbudo da zaposli mladega do 25 let</i>	Subvencija za delodajalce, ki zaposlijo mlajše odrasle do 25 let	Subvencija za hitrejši vstop mlajših odraslih na trg dela	Spodbude Zavoda za zaposlovanje za vključitev na trg dela
A52	<i>In poanta teh programov je, da se mladi čimprej zaposlijo</i>	Čimprejšnja zaposlitev	Cilj vseh programov za mlajše odrasle	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A53	<i>Imamo še javna dela, v katero se lahko vključijo vsi, ne samo mladi</i>	Namenjena vsem kategorijam brezposelnih oseb	Vključitev mlajših odraslih v programe javnih del	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A54	<i>So neka mehka oblika dela, da jih integriramo nazaj na trg dela</i>	Lažji prehod in integracija na trg dela	Namen vključitve mlajših odraslih v programe javnih del	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A55	<i>Kljub temu, da je mehka oblika dela še vedno veljajo vse pravice in obveznosti in začetijo kakšno razmerje je to in kako je biti zaposlen</i>	Občutek delovnega razmerja z vsemi pravicami in obveznostmi	Namen vključitve mlajših odraslih v programe javnih del	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A56	<i>To ni nikjer objavljeno, to imamo mi interne razpise in potem kličemo svoje stranke</i>	Interni razpisi javnih del Zavoda za zaposlovanje	Potek vključitve mlajših odraslih	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
			v programe javnih del	izvajalskimi programi
A57	<i>Pazimo, da so na Zavodu prijavljeni vsaj eno leto, ker so javna dela samo za dolgotrajno brezposelne osebe</i>	Prijava na Zavodu za zaposlovanje vsaj eno leto	Pogoj za vključitev mlajših odraslih v programe javnih del	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A58	<i>Pa paziti moramo na stopnjo izobrazbe</i>	Ugotovljena ustrezna stopnja izobrazbe	Pogoj za vključitev mlajših odraslih v programe javnih del	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A59	<i>Knjižnice, muzeji, šole se prijavi na ta razpis, iščejo nekoga s peto raven izobrazbe in mi kadrujemo, kar pomeni da najdemo vse, ki izpolnjujejo pogoje in ocenimo kdo bi bil primeren, pokličemo, vprašamo in napotimo</i>	Ob prijavi institucij(knjižnice, muzeji, šole) na razpis, s kadrovanjem poteka iskanje oseb, ki ustrezajo vsem pogojem in ocenjevanje primernosti	Potek vključitve mlajših odraslih v programe javnih del	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A60	<i>Na napotnici piše ura, datum, kraj razgovora in, če je izbran potem pripravimo dokumentacijo za vključitev in potem je stranka izključena iz naše evidence, ker je zaposlena</i>	V primeru izbranega ustreznega kandidata priprava dokumentacije in izključitev iz evidence brezposelnih oseb zavoda za zaposlovanje	Potek vključitve mlajših odraslih v programe javnih del	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A61	<i>Damo jo v evidenco APZ</i>	Premik osebe iz evidence Zavoda za zaposlovanje v evidenco APZ	Potek vključitve mlajših odraslih v programe javnih del	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A62	<i>Sodelovanje poteka, da mi predlagamo, povemo, seznanimo, če vidimo da bi to lahko koristilo</i>	Predlaganje, seznanitev s programom v primeru koristi uporabniku	Sodelovanje z mlajšimi odraslimi pri vključevanju v programe	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A63	<i>Včasih delodajalci sami poznajo, ker spremljajo našo spletno stran in se sami prijavljajo</i>	Samostojna prijava delodajalcev v programe za hitrejšo zaposlitev mlajših odraslih	Sodelovanje z delodajalci	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A64	<i>Tu imamo prav tako pisarno za delodajalce, kamor se delodajalci obrnejo za informacije in morebitna vprašanja</i>	Delodajalcem za informacije na voljo pisarna za delodajalce	Sodelovanje z delodajalci	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A65	<i>Usposabljanje in delovni preizkus je za vse, ne samo dolgotrajno brezposelne</i>	Na voljo vsem, ne samo dolgotrajno brezposelnim	Vključitev v program usposabljanja za delovno mesto za mlajše odrasle in delovni preizkus	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A66	<i>Usposabljanje na delovnem mestu za mlade je do 30. leta, nad 30. se pa reče samo usposabljanje na delovnem mestu</i>	Vključitev mlajših odraslih do 30. leta	Vključitev v usposabljanje na delovnem mestu za mlade	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A67	<i>In za mlade do 25. leta je hitrejši vstop na trg dela</i>	Mlajši odrasli do 25. leta	Pogoj za vključitev v program subvencije za hitrejši vstop mlajših odraslih na trg dela	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A68	<i>PUM-O je pa na drugem bregu, nima istega imenovalca</i>	Drugače zastavljen kot ostali programi za mlajše odrasle	Namen programa PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A69	<i>Tam se jim pomaga samega sebe poiskati, kako zdej naprej, ali bo šel v šolo ali delat</i>	Poiskati samega sebe, intenzivna pomoč pri odločitvi o šolanju ali zaposlitvi	Namen programa PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A70	<i>Da so pod nadzorom, ker tukaj jih ne moremo imeti vsak dan, tam pa dobijo intenzivno obravnavo in pomoč</i>	Intenzivna obravnavo in pomoč ter ustrezen nadzor	Namen programa PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A71	<i>Za tiste, ki jih prepričamo in se odločijo za Pum, potem po enem mescu povabim na razgovor, da povejo kako se počutijo in, da mi sami povejo kako jim je, da vidim če je to za njim</i>	Vabilo na razgovor mesec dni po vključitvi in preverjanje počutja in zadovoljstva	Spremljanje po vključitvi v program PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A72	<i>Ker program traja 10 mesecev, in potrebno prej preveriti kaj se dogaja</i>	Dolgo trajanje programa zahteva sprotne preverjanje	Spremljanje po vključitvi v program PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
				izvajalskimi programi
A73	<i>Seveda pa obstajajo primeri, ko mladi prej zaključijo s programom ali pa se po 10 mesecih programa vrnejo na Zavod, čudežev ne moreš delat</i>	Predčasna zaključitev programa ali vrnitev na Zavod za zaposlovanje po končanem programu	Zaključek programa PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A74	<i>Tisti, ki so zadovoljni s programom načeloma ostanejo do konca</i>	Zadovoljni mlajši odrasli ostanejo do konca	Zaključek programa PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A75	<i>Zelo malo se jih zaposli vmes</i>	Majhen delež zaposlitev med trajanjem programa	Zaposlitev med trajanjem programa PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A76	<i>Po končanem programu, so v evidenci brezposelnih, ne več v evidenci APZ, so med ostalimi brezposelnimi osebami</i>	Mlajši odrasli predstavljeni iz evidence APZ v evidenco brezposelnih oseb na Zavodu za zaposlovanje	Zaključek programa PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A77	<i>Vsem mladim, ki se vključijo, program Pum zagotovo pomaga, zaradi tega, ker pri teh letih so še vedno taka občutljiva leta, in vsako leto, ki mine, da oseba še malo dozori je velik doprinos, da je v tem času v nekem varnem okolju</i>	Varno okolje za mlajše odrasle v občutljivih letih	Pozitivne lastnosti programa PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A78	<i>Mogoče je kdo, ki gre na program pa reče potem, da to ni za mene, se bom kr zaposlil, jaz raj želim delat, ko pa da tam sedim. Ampak to je tut dober, ker potem ugotovi, da bi pa rajši šel delat, kar je moj cilj in cilj Zavoda</i>	Ugotovitev mlajših odraslih, da bi rajše šli v zaposlitev kot obiskovali program	Zaključek programa PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A79	<i>Opažam, da jim Pum pomaga bolj na psihičnem področju, ker imajo nek support</i>	Pomoč na psihičnem področju	Pozitivne lastnosti programa PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A80	<i>To so otroci, ki nimajo kompasa in ne najdejo mesta v svetu</i>	Otroci brez kompasa in mesta v svetu	Značilnosti mlajših odraslih pred vstopom v PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A81	<i>Bivši sošolci hodijo v šolo, gredo naprej študirat in se počutijo na stranskem tiru in izgubijo pripadnost</i>	Občutek izgube pripadnosti kot posledica odhoda prijateljev v šolo in nadaljnje izobraževanje	Značilnosti mlajših odraslih pred vstopom v PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A82	<i>Doma čutijo pritisk s strani staršev in res ne vejo kam se dat</i>	Pritisk staršev doma	Značilnosti mlajših odraslih pred vstopom v PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A83	<i>Tam v Pumu pa imajo neko skupino kateri pripadajo, mentorice so super in dosegljive</i>	Pridobitev skupine, kateri pripadajo in stalna dosegljivost mentoric	Pozitivne lastnosti programa PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A84	<i>Ne samo iz tega, da jim tam povejo kako kak obrazec izpolniti, kak se učiti, kdaj se zbuditi ampak js govorim o tem opolnomočenju, da dobijo mal večjo samozavest in večji zagon</i>	Poleg pridobitev večšin tudi opolnomočenje, večjo samozavest in dodaten zagon	Pozitivne lastnosti programa PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A85	<i>Ko je Pum mimo, je vprašanje kaj zdaj, ali v šolo ali zaposlitev</i>	Vprašanje šolanja ali zaposlitve	Zaključek programa PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A86	<i>Pri meni opažam, da je več izhodov v zaposlitev</i>	Več izhodov v zaposlitev	Zaključek programa PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A87	<i>Za vstop v PUM-O prav tako obstajajo pogoji, tj. mladi stari do 25. leta, seveda mlajši kot so bolj so primerni za PUM-O, 15.-20. let. 24.-25. letniki že ne toliko</i>	Mlajši odrasli do 25. leta, najbolj primerni 15.-20. leta	Pogoji za vključitev v program PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A88	<i>Pogoj je tudi osnovnošolska izobrazba</i>	Osnovnošolska izobrazba	Pogoji za vključitev v program PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A89	<i>Če vidim, da se je na Zavod prijavil mladostnik star 24 let in ima že tri leta delovne dobe pa tudi če ima končano osnovno šolo, potem vem da on ni primeren za program. Se je pač odločil, da bo delal</i>	Mlajši odrasli stari 24. let, z končano osnovno šolo in s tremi leti delovnih izkušenj	Neprimernost programa PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A90	<i>V PUM-O vključimo tiste, ki v prvi vrsti seveda izpolnjujejo pogoje, pri katerih vidiš, da so izgubljeni. Da ne vejo kako naprej, šola pač ni šla, za trg dela pa še ne ve kaj to pomeni, kako se znajt na trgu dela, ne ve kaj je prošnja oziroma čist nevešč kar se tega tiče</i>	Izgubljeni mlajši odrasli, med odločitvijo za šolanje ali zaposlitev, brez ustreznih kompetenc za vključitev na trg dela	Pogoji za vključitev v program PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A91	<i>Nima tiste močne želje po zaposlitvi</i>	Pomanjkanje želje po zaposlitvi	Pogoji za vključitev v program PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A92	<i>Js nisem opsijska kar se tega tiče, js povem da program je in, da ima en mesec časa da premisli in se odloči</i>	Informiranje mlajših odraslih o programu in zahtevanje sprejetja odločitve v 1 mesecu	Vključitev mlajših odraslih v program PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A93	<i>V program se vključijo prostovoljno, samo js jim povem, da je to treba, ker v primeru, da ne, bo potrebno najt zaposlitev</i>	Prostovoljna vključitev mlajših odraslih	Vključitev mlajših odraslih v program PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A94	<i>Čeprav ni moja prioriteta vključitev v program PUM-O pred zaposlitvijo, moja prioriteta je, da se oseba zdefiniira</i>	Primaren cilj ni vključitev v program PUM-O ampak definiranje posameznika	Cilj obravnave mladih osipnikov	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A95	<i>Če imaš na primer šestnajstletnike, tujce, večinoma so to albanci, ki so že delal v gradbeništvu in pomagal svojim staršem, za njih vem da se bodo znašli, ne rabijo Puma, pa tut če majo samo osnovno šolo</i>	16 letni tujci(albanci), ki so že delali v gradbeništvu in pomagali staršem	Neprimernost programa PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A96	<i>Maš pa potem nekoga, ko je star 18. pa podvržen kakšnim drogam, zgubljen, doživlja kakšno nasilje doma, pa veš da če bo šel delat, da bo imel zelo slabo izkušnjo, ker še ni dozorel za delo, oziroma ma tolk neke 'prtljage' s sabo, da bo to na njega slabo vplival, mamo lahko potem na dolgi rok večje težave, če ne naredimo na začetku prav</i>	Mlajši odrasli podvrženi drogam, zgubljeni, ki doživljajo nasilje hkrati pa še niso dozoreli za vključitev v zaposlitev	Pogoji za vključitev v program PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A97	<i>Jaz rajši vidim, da je nekdo vključen v program, kot pa tukaj na Zavodu kot brezposelna oseba in da sem prihaja, ker js ne morem delat tako kot delajo na Pumu</i>	Boljše možnosti v programu PUM-O kot brezposelna oseba na Zavodu za zaposlovanje	Vključitev mlajših odraslih v program PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
A98	<i>Mladi živijo trenutno v svetu s polno pritiska in ta epidemija je na njih še dodatno slabo vplivala</i>	Slab vpliv na mlajše odrasle v svetu polno pritiska	Vpliv na mlajše odrasle	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje
A99	<i>V času kovida, smo mogli še bolj pazit na naš pristop do mladih, ker če nimaš nekega zaupanja mu ne boš mogel pomagati</i>	Večja pozornost na ustreznem pristopu k mlajšemu odraslemu in vzpostavitvi zaupanja	Obravnava	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje
A100	<i>Je bilo pa tudi težko za nas, ker nismo mogli met stikov</i>	Onemogočeni stiki z uporabniki	Obravnava	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje
A101	<i>Je bilo pa kvečjemu več mladostnikov prijavljenih na Zavod kot pa manj</i>	Več prijavljenih mlajših odraslih na Zavod za zaposlovanje	Prijavljeni mlajši odrasli na Zavodu za zaposlovanje	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje
A102	<i>Nismo pa bili mi faktor v njihovem življenju, ki pa karkoli obrnil v pozitivno, ker se nismo videli</i>	Nezmožnost biti faktor, ki bi pozitivno vplival na mlajše odrasle	Obravnava	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje
A103	<i>Ker telefonske obravnave, ki smo jih meli skoraj eno leto, so bile neosebne, tudi z moje strani</i>	Neosebne obravnave	Obravnava	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
				na Zavodu za zaposlovanje
A104	<i>Ker ko človeka vidiš v oči, se čutiš, se pogovoriš je drugače</i>	Nezmožnost videti, čutiti energijo človeka	Obravnava	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje
A105	<i>Prek telefona je pa bolj plastično in težko se ti nekdo prek telefona zaupa, prav tako si težko vzameš toliko časa</i>	Težko vzeti dovolj časa in zgraditi zaupanje	Obravnava	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje
A106	<i>In verjamem, da včasih komu svetovalke spremenimo življenje, mu malo zamaknemo pot na boljše, tut mi mam vpliv ker se nam včasih bolj zaupajo, ker ne poznamo njihove družine, tako da covid je to precej na negativno obrnil</i>	Onemogočen vpliv na spremembe v življenju mlajšega odraslega	Obravnava	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje
A107	<i>Pri mladih sploh, ker so se še bolj zaprli noter v svoje svetove in v virtualni svet in to je za njih slabo</i>	Ujetost mlajših odraslih v virtualni svet	Vpliv na mlajše odrasle	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanj
A108	<i>Posledično je bilo manj socialnih stikov in še več depresije pri njih</i>	Zmanjšanje socialnih stikov in več primerom depresije pri mlajših odraslih	Vpliv na mlajše odrasle	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje
A109	<i>Mi smo sicer normalno delali, vsi programi so normalno delovali, ampak vsaka organizacija je imela svoje ukrepe</i>	Normalno delovanje z sprejetimi ukrepi	Delovanje programov	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje
A110	<i>Usposabljanja so potekala prav tako javna dela, bili so tut</i>	Normalno potekanje	Delovanje programov	Vpliv in posledice

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	<i>kovidni programi preko javnih del</i>	programov usposabljanja za delo in javnih del		epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje
A111	<i>Pum je še vedno delal, razen v tistih hujših obdobjih</i>	Program PUM-O deloval z izjemo v hujših obdobjih	Delovanje programov	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje
A112	<i>Mi smo jih je vedno vključeval, ampak manj ja, normalno</i>	Manj vključevanja v program PUM-O	Vključevanje v programe	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje
A113	<i>Zato ker iskreno, smo v tistem času delali samo osnovo, ni bilo take intenzitete, ker je bila cela država tako obremenjena s temi ukrepi, mi pa nismo mogli tako intenzivno in kvalitetno delati, ker je bilo vse v zraku, polno strahu in teh odgovorov, "ne ker me je strah okužbe" in mi jih nismo smeli silit da gre v program Pum</i>	Osnovno delo, brez intenzitete zaradi in onemogočenje pošiljanja v programe, zaradi strahu pred okužbo	Obravnava	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje
A114	<i>Js še vedno pravim, malo pubertetniškega odnosa, da se z njimi včasih kr malo zapleteš in moreš pazit, ker če si nek tog uradnik ne gre skozi ta obrambna drža</i>	Pubertetniški odnos mlajših odraslih in večja možnost zapleta	Obravnava	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mlajših odraslih
A115	<i>Mogoče to, da ti nisi kompetenten za neko psihološko dejavnost, ker včasih ne veš kako postopati in je boljše bit previden kot pa da kej poveš napačno, ker te lahko kdo za jezik potegne</i>	Nekompetentnost pri psiholoških dejavnostih	Obravnava	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mlajših odraslih
A116	<i>Ampak sej se znajdeš skozi izkušnje, ker tudi če te kdaj kdo verbalno napade, je to napad na institucijo ali pa napad z gole nemoči, vse sorte tukaj doživimo ampak je potrebno</i>	Sprejemanje verbalnih napadov kot napade na institucijo in izražanje nemoči	Obravnava	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mlajših odraslih

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	<i>razčistit, da tukaj ne gre za osebni napad in ne smeš nazaj napadat</i>			
A117	<i>Je izziv, pri mladih še toliko bolj, moraš poskušat spraviti, da si del tistega mozaika, spraviti osebo na pravo pot, da potem ne bomo imeli dolgotrajno brezposelnih na dolgi rok, da je boljše ena prava zaposlitev pa dlje časa delaš, kot pa slaba in potem se opečeš, ker to so še tako nevedči, nevedni</i>	Izziv nevedne, nevedne mlajše odrasle spraviti na pravo pot in preprečiti dolgotrajno brezposelnost	Obravnava	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mlajših odraslih
A118	<i>Pri možnih izboljšavah, bi rekla, da je potrebno več časa s posameznikom</i>	Več časa s posameznikom	Obravnava mlajših odraslih	Možne izboljšave
A119	<i>In tu naše delo ima veliko administrativnih zadolžitev, skoraj pol bi rekla, in vse to nam vzame čas</i>	Preveč administrativnih zadolžitev	Obravnava	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mlajših odraslih
A120	<i>Manj strank na svetovalko, ampak to pa tudi ni mogoče, To pa pomeni potem bolj intenzivno delo, ampak žal je tako zastavljen naš sistem.</i>	Manj uporabnikov na svetovalko	Obravnava mlajših odraslih	Možne izboljšave
A121	<i>Narediš pa tak al tak po svojih najboljših močeh, večinoma je pa tako na osebi kak se odloči, še vedno so to odrasle osebe, nad 18. let in lahko delajo kar hočejo</i>	Kljub pomoči in vloženemu trudu je končna izbira na posamezniku	Obravnava	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mlajših odraslih

Intervju z osebo B

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
B1	<i>Nihče, prijava je prostovoljna za vse in pridejo na lastno željo</i>	Prostovoljni, prihod mlajših odraslih na Zavod za zaposlovanje	Samoiniciativni prihod	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B2	<i>Večina mladih pride po zaključku šole</i>	Po zaključku šole	Razlog prijave na Zavod za zaposlovanje	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B3	<i>K nam pridejo za pridobitev denarne socialne pomoči ali zaradi iskanja zaposlitve</i>	Pridobitev denarne socialne pomoči ali iskanje zaposlitve	Razlog prijave na Zavod za zaposlovanje	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
B4	<i>Prijava na Center za socialno delo je vezana na prijavo na Zavod, šele ko se prijaviš na Zavod lahko uveljavljaš pomoč, ker je namreč vezana na status brezposelne osebe</i>	Možnost uveljavitve denarne socialne na Centru za socialno delo šele po prijavi na Zavod za zaposlovanje	Razlog prijave na Zavod za zaposlovanje	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B5	<i>Kar se tiče ospinikov, si sami pridobijo informacije in pridejo na Zavod, ko ostanejo brez statusa</i>	Samostojna pridobitev informacij po izgubi statusa	Pridobitev informacij o Zavodu za zaposlovanje	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B6	<i>Pri nas je trenutno prijavljenih 59 mladih starih med 18 in 29 let</i>	95 prijavljenih mlajših odraslih med 18 in 29 let	Mlajši odrasli na Zavodu za zaposlovanje	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B7	<i>Mladi, ki prekinajo z izobrazbo oziroma so brez poklicne izobrazbe vključimo v program PUM-O</i>	Mladi ospiniki brez dokončane izobrazbe	Značilnosti mlajših odraslih primernih za program PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
B8	<i>Potem so tu mladi, ki imajo zdravstvene probleme, ti so vključeni v zdravstveno zaposlitveno svetovanje</i>	Zdravstveno zaposlitveno svetovanje za mlajše odrasle z zdravstvenimi težavami	Izvajani programi	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
B9	<i>Za vključitev v Pum se odločimo predvsem pri mladih, pri katerih vidiš da so zgubljeni, stari med 15 in 21 let in ve vejo ali bi šli nazaj v šolo oziroma dokončali šolanje ali našli zaposlitev</i>	Mladi stari med 15 in 21 let, zgubljeni in neodločeni med šolanjem ali zaposlitvijo	Značilnosti mlajših odraslih pred vstopom v PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
B10	<i>Je pa pri nas velik problem prevoz, saj Laško zajema široko področje in ima veliko mladih otežen dostop do programa Pum, ki je v Celju</i>	Otežen dostop do programa iz bolj oddaljenih krajev	Obravnava	Ovire in pomanjkljivosti obravnave mlajših odraslih na Zavodu za zaposlovanje
B11	<i>Trenutno sta iz Laškega, dve punči vključeni v Pum</i>	2 punči	Število trenutno vključenih v program PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
B12	<i>Največ se jih v program prijavi v začetku oktobra</i>	Največ vključitev v začetku oktobra	Vključitev v program PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
B13	<i>Mladim je na voljo program Aktiven.sem, ki vsebuje vse</i>	Program Aktiven.sem	Pridobitev informacij o	Obravnava mladih ospinikov

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	<i>informacije o tem kaj vse zavod nudi, kje in kako se prijaviš</i>		Zavodu za zaposlovanje	na Zavodu za zaposlovanje
B14	<i>Na zavodu je prijavljenih tudi veliko mladih, ki že imajo izbranega delodajalca, ko zaključijo s šolanjem, ker so tam že opravljali študentsko delo ali prakso</i>	Že izbran delodajalec po koncu šolanja zaradi opravljanja študentskega dela ali prakse	Značilnosti mlajših odraslih na Zavodu za zaposlovanje	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B15	<i>Ti so potem preko programa subvencije za mlade-Trajno zaposlovanje mladih, dobili zaposlitev</i>	Za mlajše odrasle, ki imajo po končani šoli že izbranega delodajalca	Subvencija za hitrejši vstop mlajših odraslih na trg dela	Spodbude Zavoda za zaposlovanje za vključitev na trg dela
B16	<i>Imamo tudi program usposabljanje na delovnem mestu za mlade</i>	Usposabljanje na delovnem mestu za mlade	Izvajani programi	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
B17	<i>neformalne oblike izobraževanja in usposabljanja</i>	Neformalne oblike izobraževanja in usposabljanja	Izvajanje programi	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
B18	<i>Mladi se vključujejo tudi v krajše modularne delavnice, na primer v delavnice za iskanje zaposlitve, kjer se potem učijo pisati vloge, življenjepis itd. Za to jih napotimo v Celje v karierno središče</i>	Krajše modularne delavnice v Kariernem središču za iskanje zaposlitve in pridobitve kompetenc	Izvajani programi	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
B19	<i>Ko se nekdo prijavi v evidenco in sobi status brezposelne osebe, najprej z vsako osebo naredimo zaposlitveni načrt, kjer zapišemo dogovor o vseh nadaljnjih aktivnostih</i>	Izdelava zaposlitvenega načrta po prijavi v evidenco Zavoda za zaposlovanje in pridobitvi statusa brezposelne osebe	Postopek obravnave	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B20	<i>Načrt je individualen in je odvisen od situacije posameznika, od starosti, izobrazbe, izkušenj</i>	Izdelava individualnega načrta glede na posameznikovo situacijo	Postopek obravnave	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B21	<i>Osebe se potem same ali pa jih registrirajo svetovalke na portal Poišči delo, kjer jih potem tudi stalno spodbujamo</i>	Registracija na portalu Poišči delo samostojno ali s strani svetovalke	Postopek obravnave	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
B22	<i>Nato predelamo delovne izkušnje</i>	Pregled delovnih izkušenj	Postopek obravnave	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B23	<i>tisti ki so motivirani iščejo sami</i>	Samostojno iskanje motiviranih mlajših odraslih	Obravnava v primeru iskanje zaposlitve	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B24	<i>veliko jih ima že izkušnje s študentskim delom</i>	Koristnost izkušenj pridobljenih s študentskim delom	Obravnava v primeru iskanje zaposlitve	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B25	<i>Tisti, ki imajo probleme z pomanjkanjem veščin, se vključijo v različne delavnice</i>	Vključitev mlajših odraslih s pomanjkanjem veščin v različne delavnice	Postopek obravnave	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B26	<i>V zaposlitvenem načrtu se dogovorimo o področjih zaposlitve, zaposlitvenih ciljih na podlagi izkušenj, izobrazbe in realnih želja</i>	Zapis dogovora o področjih zaposlitve in ciljih v zaposlitveni načrt	Postopek obravnave	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B27	<i>Zaposlitve potem iščemo migracijsko, kar pomeni da gledamo različna območja, prevoz do tja, morebitno varstvo otrok, zdravstvene sposobnosti...</i>	Migracijsko iskanje zaposlitve	Postopek obravnave	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B28	<i>Pomembno je da z osebami gradimo zaupanje</i>	Pomembna vzpostavitev zaupanja	Način obravnave mlajših odraslih	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B29	<i>Za termine za osebno srečanje se dogovarjamo osebno ali pa preko terminala</i>	Dogovor za osebna srečanja v živo ali preko terminala	Termini obravnav	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B30	<i>V primeru neodzivnosti, da ne pridejo na srečanje ali se ne javijo preko telefona, jih opozorimo preko portala</i>	Opozorilo preko telefona ali portala v primeru neodzivnosti	Postopek obravnave	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B31	<i>Pri srečanjih je odvisno, pri nekaterih se mesečno srečuješ, drugače pa na 3-4 mesece, da spremljamo načrt</i>	Spremljanje uresničevanja zaposlitvenega načrta na 3-4 mesece	Postopek obravnave	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
B32	<i>Sodelujemo z Ljudsko univerzo v Celju, ki izvaja progam PreseNEEti.se prijava je prostovoljna, mlade pa obveščajo preko maila in Facebooka</i>	Program PreseNEEti.se v okviru Ljudske Univerze v Celju	Izvajani programi	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
B33	<i>Potem je tu PUM-O Celje, ki je najdaljši program</i>	Program PUM-O	Izvajani programi	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
B34	<i>S programom Pum zelo dobro sodelujemo</i>	Dobro sodelovanje	Sodelovanje s programom PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
B35	<i>Mentorji so pripravljeni priti za eno osebo sem na Zavod</i>	Obiski mentorjev programa PUM-O potencialnih uporabnikov	Sodelovanje s programom PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
B36	<i>Ali pa mi napotimo skupino mladostnikov tja, da jih tam motivirajo za vključitev</i>	Napotitev mlajših odraslih na PUM-O za motiviranje v vključitev	Sodelovanje s programom PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
B37	<i>Mladi se vključujejo v usposabljanje pri konkretnem delodajalcu, to traja 3 mesece</i>	Trimesečno usposabljanje na delovnem mestu pri konkretnem delodajalcu	Izvajani programi	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
B38	<i>In pa delovni preizkus, ki traja 1 mesec</i>	Delovni preizkus	Izvajani programi	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
B39	<i>V program PUM-O napotujemo mlade osipnike, ki nimajo jasnega cilja glede šolanja in zaposlitve</i>	Mladi osipniki brez jasnega cilja glede šolanja in zaposlitve	Značilnosti mlajših odraslih primernih za program PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
B40	<i>Problem je bil v času, ko so zaprli meje občin in ljudje niso mogli priti do nas, zato smo morali svetovanja opravljati preko telefona</i>	Svetovanja preko telefona zaradi zaprtja občin in nedostopnosti	Vpliv na obravnavo	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov Zavodu za zaposlovanje
B41	<i>Zagotovo je bilo bolj zahtevno opravljati delo brez stika</i>	Zahtevno delo brez stika	Vpliv na obravnavo	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov Zavodu za zaposlovanje

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
B42	<i>Je bilo pa lažje pogovor omejiti na težavo</i>	Lažja omejitev pogovora na težavo	Vpliv na obravnavo	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov Zavodu za zaposlovanje
B43	<i>V tem času ni bilo osipništva</i>	Odsotnost osipništva	Vpliv na osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov Zavodu za zaposlovanje
B44	<i>Prav tako mladih nismo napotovali na Pum</i>	Ni bilo napotitev na PUM-O	Vpliv na vključevanje v programe	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov Zavodu za zaposlovanje
B45	<i>Vsi potrebni obrazci so bili na voljo v predalčkih pred pisarno, tistim ki niso imeli dostopa pa smo jim pošiljali po pošti, tako da so vsi imeli enako možnost/</i>	Pošiljanje obrazcev in informacij po pošti ali na voljo pred pisarnami	Vpliv na dostop do informacij	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov Zavodu za zaposlovanje
B46	<i>V osnovi bi morale šole narediti vse, da mladi ostanejo v sistemu, da se ne izgubijo</i>	Prizadevanje šol, da mlajši odrasli ostanejo v sistemu	Izobraževalni sistem	Možne izboljšave
B47	<i>Slaba stran je, da osebe v program ne moreš prisilit, lahko le predstaviš program in jih poskušaš motivirati, na koncu pa je odločitev na njih</i>	Mlajših odraslih v vključitev v programe ne moraš prisiliti	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mlajših odraslih	Ovire in pomanjkljivosti obravnave mlajših odraslih na Zavodu za zaposlovanje
B48	<i>Zunanji izvajalci pošiljajo ponudbe, tako da je dovolj možnosti v katere se mladostniki lahko vključijo</i>	Veliko ponudb za mlajše odrasle s strani zunanjih izvajalcev	Dobre strani obravnave mlajših odraslih	Ovire in pomanjkljivosti obravnave mlajših odraslih na Zavodu za zaposlovanje
B49	<i>Po mojem mnenju bi bilo potrebno krepitev šolske svetovalne službe, ki imajo</i>	Krepitev šolske svetovalne službe	Izobraževalni sistem	Možne izboljšave

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	<i>prve opravka z mladimi, ki želijo izstopiti iz šolanja</i>			
B50	<i>Mislim, da je potrebno več sodelovanja med svetovalno službo na šolah in Zavodom, da oni njih že prej pripravijo na sodelovanje že preden jih pošljejo na Zavod</i>	Več sodelovanja med šolsko svetovalno službo in Zavodom za zaposlovanje	Sodelovanje z drugimi ustanovami	Možne izboljšave

Intervju z osebo C

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
C1	<i>Pridejo sami</i>	Mlajši odrasli pridejo sami	Samoiniciativni prihod	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
C2	<i>Oseba, ki ima interes aktivno iskati zaposlitev se prijavi</i>	Mlajši odrasli, ki želijo aktivno iskati zaposlitev	Razlog prijave na Zavod za zaposlovanje	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
C3	<i>S srednjimi šolami nimamo kontakta</i>	Mlajših odraslih ne napotijo s srednjih šol	Napotitev	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
C4	<i>Mladi večinoma prihajajo po zaključenem izobraževanju ali v primeru, da prekinejo izobraževanje</i>	Po zaključku ali prekinitvi izobraževanja	Razlog prijave na Zavod za zaposlovanje	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
C5	<i>V manjši meri po končani osnovni šoli in isti, ki so že bili zaposleni in jim preneha delovno razmerje</i>	Prenehanje delovnega razmerja mlajših odraslih s končano osnovno šolo	Razlog prijave na Zavod za zaposlovanje	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
C6	<i>Na našem uradu v Žalcu je trenutno vključenih 164 mladih starih od 15 do 29 let</i>	164 mlajših odraslih starih med 15 in 29 let	Mlajši odrasli na Zavodu za zaposlovanje	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
C7	<i>Koliko točno se jih vključi v programe, nimam podatka</i>	Ni točnih podatkov	Vključenost v programe za vrnitev v šolanje ali zaposlitev	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
C8	<i>Se pa vključujejo v programe kot so hitrejši vstop na trg dela v celotni Sloveniji</i>	Subvencija za hitrejši vstop na trg dela	Izvajani programi	Spodbude Zavoda za zaposlovanje za vključitev na trg dela
C9	<i>delovni preizkus</i>	Delovni preizkus	Izvajani programi	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
				izvajalskimi programi
C10	<i>usposabljanje na delovnem mestu za mlade</i>	Usposabljanje na delovnem mestu za mlade	Izvajani programi	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
C11	<i>Najprej se oseba prijavi v evidenco in dobi osnovne informacije in potrebno gradivo</i>	Prijava osebe v evidenco in pridobitev ustreznih informacij osebno ali preko interneta	Postopek obravnave	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
C12	<i>Glede na potrebe se dogovorimo za sestanek, da se oseba zgleda osebno ali pa pošljemo link do informativne strani, v večini delamo slednje</i>			
C13	<i>Posamezniki se nato sami angažirajo, saj imajo dostop do vseh informacij o pravicah in obveznostih</i>	Samostojna pridobitev informacij o pravicah in obveznostih	Postopek obravnave	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
C14	<i>Potem sledi svetovalni razgovor, zanj se dogovorimo čimprej, v roku 14 dni od prijave</i>	Svetovalni razgovor v roku 14 dni od prijave	Postopek obravnave	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
C15	<i>Še isti dan nato naredimo dogovor o zaposlitvenih ciljih</i>	Dogovor o zaposlitvenih ciljih na prvem svetovalnem razgovoru	Postopek obravnave	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
C16	<i>Če je namen iskanje zaposlitve, se pogledajo znanje in kompetence ter se naredi načrt aktivnega iskanja zaposlitve</i>	Pregled znanj in kompetenc in izdelava načrta aktivnega iskanja zaposlitve	Obravnava v primeru iskanje zaposlitve	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
C17	<i>Vedno je potrebno prilagajati načrt glede na pričakovanja, potrebe in osebo tudi pri tem ustrezno usmerjat</i>	Stalno prilagajanje načrta pričakovanjem in potrebam posameznika	Postopek obravnave	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
C18	<i>S PUM-O poteka aktivno sodelovanje</i>	Program PUM-O	Izvajani programi	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
C19	<i>V Celju je svetovalka, ki koordinira delo s pumom in organizira skupinske</i>	Organiziranje skupinskih predstavitev v	Sodelovanje s programom PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	<i>predstavitve, da lahko kandidate povabimo na predstavitev k njim v PUM-O</i>	prostorih programa PUM-O s strani svetovalke na Zavodu in mentorice na PUM-O		izvajalskimi programi
C20	<i>Sama jim tudi individualno predstavim program kot prednost in aktivno pomoč, bodisi pri zaposlitvi ali šolanju</i>	Predstavitve programa za PUM-O s strani svetovalke na Zavodu za zaposlovanje	Sodelovanje s programom PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
C21	<i>Poleg programa PUM-O sodelujemo tudi z Ljudsko Univerzo v Celju, ki izvaja program PreseNEETi.se, za opolnomočenje in socialno aktivacijo oseb NEET</i>	Program PreseNEETi.se v okviru Ljudske Univerze v Celju	Izvajani programi	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
C22	<i>Osebe, ki so izstopile iz sistema izobraževanja se ne želijo vrniti v šolanje, temveč se želijo zaposliti, ker je šolanje povezano s financami</i>	Več mlajših odraslih, ki izstopijo iz šolanja zaradi financ želi v zaposlitev	Značilnosti mlajših odraslih na Zavodu za zaposlovanje	Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje
C23	<i>S strani Zavoda je možno tudi financiranje šolanja za deficitarne poklice (poklicne šole oziroma poklici, ki jih na trgu dela primanjkuje), in da je možno izobraževanje zaključiti v 2 letih</i>	Financiranje deficitarnih poklicev, ki jih na trgu dela primanjkuje	Financiranje izobraževanja	Spodbude Zavoda za zaposlovanje za vključitev na trg dela
C24	<i>Trenutno je v program PUM-O vključena ena oseba, ki ima interes zaključiti izobraževanje</i>	Ena oseba z interesom zaključiti šolanje	Število trenutno vključenih v program PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
C25	<i>V program sicer vključujemo mlade od 15. do 26. leta, ki so brez izobrazbe</i>	Mlajši odrasli od 15. do 26. leta brez izobrazbe	Pogoji za vključitev v program PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
C26	<i>Je pa na trgu dela trenutno velika potreba po kadru, tako da tisti, ki nimajo izobrazbe ne vključujemo v program PUM-O, ampak so bolj primerni za zaposlitev</i>	Več usmeritev v zaposlitev zaradi velike potrebe po kadrih na trgu dela kot v program PUM-O	Vključitev mlajših odraslih v program PUM-O	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi
C27	<i>Zaradi epidemije se je obravnava precej spremenila in smo jo mogli prilagoditi razmeram</i>	Potrebna prilagoditev obravnav razmeram	Vpliv na obravnavo	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
				obravnavo mladih osipnikov Zavodu za zaposlovanje
C28	<i>Svetovalni razgovori so potekali preko telefona</i>	Svetovalni razgovori preko telefona	Vpliv na obravnavo	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov Zavodu za zaposlovanje
C29	<i>Prav tako je na ta način potekala izdelava zaposlitvenih načrtov</i>	Izdelava zaposlitvenih načrtov preko telefona	Vpliv na obravnavo	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov Zavodu za zaposlovanje
C30	<i>Poleg telefona smo uporabljali tudi e-pošto in portal</i>	Uporaba e-pošte in portala	Vpliv na obravnavo	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov Zavodu za zaposlovanje
C31	<i>Dolgo je bilo obdobje, ko se z osebami nismo mogli srečati osebno</i>	Dolgo obdobje brez osebnega stika	Vpliv na obravnavo	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov Zavodu za zaposlovanje
C32	<i>Kar se tiče pa vključevanja v programe, pa so potekala normalno/</i>	Normalen potek vključevanja v programe	Vpliv na vključevanje v programe	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov Zavodu za zaposlovanje
C33	<i>Tudi v online tečaje je izvedba tekla</i>	Izvedba online tečajev	Vpliv na izvajanje programov	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov Zavodu za zaposlovanje

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
C34	<i>Potrebno je prilagajanje glede na značilnosti populacije, da so programi kjer se prepoznajo in aktivno vključijo</i>	Potrebno prilagajanje glede na značilnosti populacije za aktivno vključevanje v programe	Obravnava	Možne izboljšave
C35	<i>Zaposljivost je visoka, problem je pri dodatnih ovirah, kot je dolgotrajna brezposelnost, za to bi bilo dobro da bi bili na voljo dodatni programi</i>	Dodatni programi za dolgotrajno brezposelne	Programi	Možne izboljšave

Intervju z osebo D

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
D1	<i>Kakor jaz to vidim, so to nejasni cilji</i>	Nejasni cilji	Razlogi za osip mlajših odraslih	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D2	<i>In nezainteresiranost za izobraževanje</i>	Nezainteresirano st za izobraževanje	Razlogi za osip mlajših odraslih	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D3	<i>Pa velikokrat opazim, da slaba poklicna orientacija pri poklicnem svetovanju v osnovni šoli</i>	Slaba poklicna orientacija pri poklicnem svetovanju v osnovni šoli	Razlogi za osip mlajših odraslih	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D4	<i>Tako, da so otroci v tistem obdobju, ko se morajo odločit za nadaljnje šolanje, nekateri prepuščeni sami sebi in se ne znajo odločit in grejo tam kamor grejo prijatelji</i>	Odločitev za nadaljnje šolanje na podlagi odločitve prijateljev	Razlogi za osip mlajših odraslih	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D5	<i>Pa js mislim, da je velikokrat, vsaj pri nas opažam, da je velik pritisk staršev za določen poklic, da se odločijo</i>	Pritisk staršev za določen poklic	Razlogi za osip mlajših odraslih	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D6	<i>Šolskega leta 2019/2020 se je izpisalo 5,9 odstotkov dijakov izpisalo</i>	Leta 2019/2020 izpisanih 5,9 odstotkov dijakov	Letni osip	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D7	<i>Leta 2020/2021 je bilo 3,7 odstotka, to leto je bilo malo manj, je bilo tako koronsko leto in ni bilo veliko izpisov</i>	Manjši osip v času korone leta 2020/2021 izpisanih 3,7 odstotka dijakov	Letni osip	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D8	<i>Lansko šolsko leto 2021/2022 je bilo pa 6,5 odstotkov izpisanih</i>	Leta 2021/2022 6,5 odstotkov izpisanih dijakov	Letni osip	Spopadanje s problematiko

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
				šolskega osipa na srednjih šolah
D9	<i>Tak da, v povprečju, tudi prejšnja leta je nekje od 5-6 odstotkov osipnikov na šolsko leto</i>	Letno povprečje okoli 5-6 odstotkov mladih osipnikov	Letni osip	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D10	<i>Do izpisa se jaz in razrednik ukvarjamo z mladim, povabimo tudi starše</i>	Delo z mlajšim odraslim in njegovimi starši s strani razrednika in svetovalke	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D11	<i>Mladostnik se nikoli ne more sam izpisat, tudi če je polnoleten</i>	Izpis možen le s soglasjem staršev	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D12	<i>Največ mladih, ki se pri nas izpišejo se preusmeri na drugo šolo, to so predvsem ti prvi letniki</i>	Prepis na drugo šolo	Razlogi za osip mlajših odraslih	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D13	<i>Tisti starejši, v poklicno tehničnih šolah, v dvoletnih programih ti se pa izpišejo, ker so dobili zaposlitev</i>	Pridobitev zaposlitve	Razlogi za osip mlajših odraslih	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D14	<i>Redki so taki, da jaz potem ne vem kam bi šli</i>	Redkost izpada iz sistema	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D15	<i>Jaz jim predlagam, da grejo na Zavod za zaposlovanje, da se prijavijo kot iskalci zaposlitve</i>	Predlog prijave na Zavod za zaposlovanje kot iskalci zaposlitve	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D16	<i>Ali pa jim predlagam Pum v Celju, to že kake take med šolo, ko vidiš da jim ne gre</i>	Predlog vključitve v PUM-O mlajšim odraslim	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D17	<i>Vedno je en tak postopek preden pride do izpisa, ker gre tu za izgubo statusa dijaka in to potegne za sabo tudi izgubo ali prekinitev štipendije, zdravstveno zavarovanje, tisti ki so starejši od 18 let</i>	Izguba statusa, prekinitev štipendije in pridobitev zdravstvenega zavarovanja za starejše od 18 let	Posledica opustitve šolanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D18	<i>Tako, da smo pri teh stvareh previdni, tudi ravnateljica želi pred vsakim izpisom podrobno pregledati vsak vzrok</i>	Temeljit pregled vzroka za izpis s strani ravnateljice šole	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
D19	<i>Primarno želimo vsakega mladostnika obdržati v sistemu</i>	Mlajše odrasle obdržati v sistemu	Cilj obravnave mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D20	<i>Je pa pri tem v veliki meri odvisno od sodelovanja staršev, zelo je pomembno kak je družina</i>	Starši oziroma družina	Dejavniki, ki vplivajo opustitev šolanja mlajših odraslih	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D21	<i>Tisti, ko majo neko podporo doma in dobro socialno okolje, tisti se nekako izvlečejo, tisti pa ki te podpore nimajo, je pa zelo težko</i>	Socialno okolje in ustrezna podpora	Dejavniki, ki vplivajo opustitev šolanja mlajših odraslih	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D22	<i>Sej ti mladostniki so radi v šoli, se majo fajn, sam ne bi se učili pa sprejeli odgovornosti za to kar morejo naredit</i>	Pomanjkanje odgovornosti za obveznosti	Značilnosti mladih osipnikov	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D23	<i>Zdej strokovne šole smo pa tako, da smo specifične zaradi tega ker more malo met rad poklic, ne more pridet sem, pa bi neki friziral pa šraufal, če ga to sploh ne veseli pol res lahko trpi tu</i>	Pomanjkanje veselja do dotičnega poklica	Značilnosti mladih osipnikov	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D24	<i>In taki mladostniki ponavadi ne vejo kaj bi sami s sabo, nimajo nekih želja</i>	Brez želja, ne vejo kaj bi sami s sabo	Značilnosti mladih osipnikov	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D25	<i>K men pridejo dijaki na svetovalni razgovor, ko razrednik zazna kak problem</i>	Ob zaznanju problema s strani razrednika	Razlog za napotitev k svetovalni delavki	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D26	<i>ali pa pride kak dijak tudi sam, če je kej takega</i>	Samoiniciativna odločitev s strani mlajšega odraslega	Razlog za napotitev k svetovalni delavki	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D27	<i>Take imam najrajši, ker tisto ko ti nekdo otroka pošlje kazensko, ni prostovoljno in je kar težko potem delat</i>	Težje delo z mlajšimi odrasli, ki so napoteni kazensko	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D28	<i>Se veliko ukvarjam s svetovanjem, v smislu opolnomočenja za življenja, ker ti mladi niso nekako pripravljeni za življenje, niso pripravljeni prenašat poraza</i>	Svetovanje, opolnomočenje za življenje	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D29	<i>Ko pridejo na neko oviro je ne znajo preskočit, niso opremljeni za to ker so v</i>	Nezmožnost soočenja s	Značilnosti mladih osipnikov	Spopadanje s problematiko

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	<i>življenju vse prav delali, vse jim je bilo dovoljeno in se ne znajo soočit s problemom in ga rešit</i>	problemom ob naletu na oviro		šolskega osipa na srednjih šolah
D30	<i>Pri nas na šoli imamo tudi veliko socialno šibkih dijakov in večinoma so ti tisti, ki opustijo šolanje. To so tisti, ki imajo šibko socialno okolje ali pa brezbrizne starše, ali pa gre za kakšen alkoholizem v družini</i>	Šibko socialno okolje, prisotnost alkoholizma v družini in brezbriznost staršev	Razlogi za osip mlajših odraslih	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D31	<i>In ravno zato želimo te mladostnike obdržat, ker je šola edino neko zdravo okolje, kjer imajo socialno varnost pa družbo vrstnikov</i>	Izguba varnega okolja, socialne varnosti in družbe vrstnikov	Posledica opustitve šolanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D32	<i>Ponavadi so pa še taki, ki so disciplinski problem zaradi tega ker jim je dolgčas, jaz velikokrat jemljem to kot to, da s tem vedenjem iščejo pozornost ker je drugače nimajo</i>	Iskanje pozornosti s problematičnim vedenjem	Značilnosti mladih osipnikov	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D33	<i>To na koga se obrneš je zelo odvisno od problema in situacije</i>	Vrsta pomoči odvisna od problema in situacije	Izbira ustanove oziroma programa	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D34	<i>Če je tak, da vidiš da bi ga rad v sistemu obdržal tu je Pum zelo krasen, ker jim nudi neko pomoč, da ostanejo v sistemu in, da pridejo nazaj v šolo</i>	Pomoč pri obstanku mlajšega odraslega v šolskem sistemu	Sodelovanje s programom PUM-O	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D35	<i>Ali pa da so celo v šoli pa jim v Pumu pomagajo, da pridejo do izobrazbe</i>	Hkratno obiskovanje šole in programa z namenom pridobitve izobrazbe	Sodelovanje s programom PUM-O	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D36	<i>Če gre za kake odvisnosti imamo potem tu Inštitut Vir/</i>	V primeru odvisnosti	Sodelovanje z Inštitutom Vir	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D37	<i>Ali pa kakšne nevladne organizacije kot je SAFE.si, ki skrbijo za zagotavljanje spletne varnosti in za informiranje otrok o uporabi in pasteh interneta</i>	Informiranje otrok in mlajših odraslih o spletni varnosti in o varni uporabi interneta	Sodelovanje z nevladno organizacijo SAFE.si	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D38	<i>Pa Nijz ima super programe za to, med drugim tudi spletno svetovalnico Tosemjaz.net za mlade v stiski</i>	Izvajanje spletne svetovalnice Tosemjaz.net za mlade v stiski	Sodelovanje z NIJZ	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
D39	<i>Najmanj je psihološke pomoči, za te stiske ko se zdej po koroni pojavile, da nimamo nekega stabilnega okolja v Celju, kamor bi lahko pošiljali mlade s stiskami</i>	Pomanjkanje psihološke pomoči in stabilnega okolja za mlade s stiskami v Celju	Strokovna pomoč	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
D40	<i>Ni psihiatrov, psihologov, čakalne dobe so dolge so pa zelo resni problemi, ker imajo nekateri najstniki tudi samomorilne misli in to ne moreš preslišat, ga je treba nekam poslat</i>	Pomanjkanje psihologov in psihiatrov ter dolge čakalne vrste ter nezmožno hitro ukrepanje ob akutnih krizah	Strokovna pomoč	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
D41	<i>Zdej pa mi pa nismo strokovnjaki za to, tako da tukaj je vrzel</i>	Neusposobljenost svetovalk za pomoč pri duševnih stiskah mlajših odraslih	Obravnava	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
D42	<i>Po mojem mnenju bi bilo fajn, da bi otroke že ko so mali, vrtčevski otroci, da bi jih delali radovedne, vedoželjne v smislu poklicev</i>	Spodbujanje otrok k vedoželjnosti in radovednosti v smislu poklicev že v vrtcu	Strategije za preprečitev osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D43	<i>Da bi starši doma že, jim znali kaj povedati preko igre ali pa v vrtcu</i>	Informacije o poklicih preko igre v zgodnjem otroštvu	Strategije za preprečitev osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D44	<i>Ne samo, da ga pelješ nekam da vidi ampak to je cel proces kako lahko narediš nekaj zabavno otroku</i>	Šolanje in poklici predstavljeni na zabaven način	Strategije za preprečitev osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D45	<i>Drugo je meni zelo žal, da so se v osnovnih šolah ukinili testi sposobnosti ob koncu osnovne šole, kjer so ugotavljali sposobnosti otroka in na podlagi psihološkega testa so mu lahko svetovali kaj bi bilo zanj primerno</i>	Opravljanje testov sposobnosti v osnovni šoli in svetovanje o izbiri nadaljnjega šolanja na podlagi rezultatov	Strategije za preprečitev osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D46	<i>Potrebno bi bilo bolj jasno svetovanje konec osnovnega šolanja</i>	Bolj jasno svetovanje konec osnovnega šolanja	Strategije za preprečitev osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D47	<i>Poleg tega bi bilo pa tudi drugače, če bi bili ti izobraževalni programi prenovljeni, bolj zanimivi za mlade</i>	Prenovljeni izobraževalni programi, bolj zanimivi za mlade	Strategije za preprečitev osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
D48	<i>Določeni izobraževalni programi so stari že precej let, se nič ni spremenilo, medtem ko družba se pa spreminja</i>	Zastareli izobraževalni programi v spreminjajoči se družbi	Izobraževalni sistem	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
D49	<i>Vsaka znanja, ki so zdaj potrebna niso enaka tistim pred 30 leti</i>	Potrebna znanja danes neenaka tistim pred 30 leti	Izobraževalni sistem	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
D50	<i>So pa učitelji ujeti v neke programe, ki jih morejo izpeljat</i>	Ujetost učiteljev v izvedbo zastavljenih programov	Izobraževalni sistem	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
D51	<i>Naš sistem je tako popolnoma zgrešen, sploh na poklicnih šolah. Mi imamo 28-30 dijakov v razredih, to dejansko prideš notri zdrdraš kar imaš, večino časa se trudiš, da imaš disciplino in potem je konec</i>	Prevelike skupine dijakov na poklicnih oddelkih in pomanjkanje časa za predajo vsebin	Izobraževalni sistem	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
D52	<i>Če bi bilo manjše skupine za delo, bolj individualno potem bi vsak lahko bolj izrazil svoje interese in znanja, ki jih ima</i>	Manjše skupine za lažje in bolj učinkovito delo	Izobraževalni sistem	Možne izboljšave
D53	<i>Če je dijak izključen, potem je izključen zaradi nekih zakonskih prekrškov, in je izključen do konca šolskega leta in nima druge možnosti, se tisto leto v srednjo šolo vpisati</i>	Izključenost zaradi zakonskih prekrškov in nezmožnost ponovnega vpisa v tekočem šolskem letu	Obravnava v primeru izključitve mlajših odraslih	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D54	<i>Takrat ni nekega svetovanja, ampak rešuješ tisto trenutno situacijo, hud prekršek zaradi katere je prišlo do izključitve</i>	Reševanje trenutne situacije oziroma hudega prekrška brez svetovanja	Obravnava v primeru izključitve mlajših odraslih	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D55	<i>Če je pa izpisan pa se že mi prej veliko pogovarjamo kaj bi z njim</i>	Pogovori o nadaljnjih možnostih	Obravnava v primeru izpisa mlajših odraslih	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
D56	<i>Sodelujemo z Zavodom za zaposlovanje</i>	Zavod za zaposlovanje	Sodelovanje z ustanovami	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D57	<i>Pumom</i>	Program PUM-O	Vključevanje v programe	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D58	<i>drugimi srednjimi šolami</i>	Druge srednje šole	Sodelovanje z ustanovami	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
D59	<i>Zavoda ne kontaktiram osebno, tja pošljem direktno dijaka in starše, ker morejo oni dobiti informacije, ne morem biti js kot prenašalec informacij</i>	Napotitev mlajšega odraslega in staršev na Zavod za zaposlovanje brez osebnega stika	Sodelovanje z Zavodom za zaposlovanje	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D60	<i>Povem na koga se obrnejo in kam, potem pa rešujejo sami</i>	Samostojno urejanje zadev s strani mlajšega odraslega in staršev	Sodelovanje z Zavodom za zaposlovanje	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D61	<i>Če pa napotim mladostnika na PUM-O potem pa pokličem jaz eno od mentoric, povem kakšen je problem in kaj oni mislijo, ali bo dijak ohranil status dijaka ali ne</i>	Skupni pogovor in dogovor šolske svetovalne delavke in mentoric na PUM-O o nadaljnjih korakih mlajšega odraslega	Sodelovanje s programom PUM-O pred vključitvijo mlajšega odraslega	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D62	<i>Potem jaz obvestim dijaka in starše in povem kakšna je situacija</i>	Obvestitev staršev s strani svetovalne delavke o sklenjenem dogovoru	Sodelovanje s programom PUM-O pred vključitvijo mlajšega odraslega	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D63	<i>Starše potem napotim, da si gredo sami ogledat tja, kot nek informativni dan, da se mal seznanijo kaj je to in da vejo v kaj vključujejo mladostnika</i>	Napotitev staršev in dijaka na ogled programa PUM-O	Sodelovanje s programom PUM-O pred vključitvijo mlajšega odraslega	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D64	<i>Veliko je telefoniranja, pisanja</i>	Veliko pisanja in telefoniranja	Sodelovanje s programom PUM-O pred vključitvijo mlajšega odraslega	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D65	<i>Mentorice na PUM-O so zelo odzivne tako, da ni noben problem</i>	Zelo odzivne mentorice	Mentorji na programu PUM-O	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D66	<i>More pa mladostnik najprej na Zavod pa potem naprej na PUM-O, da se prijavi kot iskalec zaposlitve</i>	Prijava na Zavod za zaposlovanje kot iskalec zaposlitve	Pogoj za vključitev v program PUM-O	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D67	<i>Lahko ohrani status dijaka, drug način je pa da ne ohrani statusa dijaka pa je samo tam</i>	Sklenitev pogodbe z Zavodom za zaposlovanje in ohranitev statusa	Pogoj za vključitev v program PUM-O	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
		dijaka ali izguba statusa dijaka in pridobitev statusa brezposelne osebe		
D68	<i>Če sklene pogodbo z Zavodom, ohrani status, potem moramo mi definitivno ves čas, skozi teh 10 mesecev, s pumom sodelovati</i>	Medsebojno sodelovanje skozi celoten čas obiskovanja programa	Sklenitev pogodbe z Zavodom za zaposlovanje in ohranitev statusa dijaka pri vključitvi v program PUM-O	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D69	<i>V šoli se za takega dijaka naredi osebni izobraževalni načrt, kjer se točno določi in napiše kako bi prihajal v šolo, kako bo v šoli ocenjevan, pri katerih predmetih, kaj so njegove pravice in dolžnosti kratko rečeno</i>	Izdelava osebnega izobraževalnega načrta z določitvijo pravic in obveznosti	Sodelovanje s programom PUM-O po vključitvi v program	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D70	<i>Če ima pa samo pogodbo in ne ohrani statusa pa potem sodelujeta samo PUM-O in Zavod</i>	Medsebojno sodelovanje Zavoda za zaposlovanje in programa PUM-O	Sklenitev pogodbe mlajšega odraslega z Zavodom za zaposlovanje z izgubo statusa	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D71	<i>Se pa noben dijak, ki je šel na PUM-O ni vrnil nazaj k nam</i>	Nihče od vključenih mlajših odraslih	Vrnitev v šolo po končanem programu PUM-O	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D72	<i>Drugače nimamo veliko dijakov nasploh vključenih v program, letos je nekako bolj aktualno drugače pa ne</i>	Do sedaj malo število vključenih	Vključenost v program PUM-O	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D73	<i>Nazadnje je bil 3 leta nazaj en dijak vključen, pa ni na koncu nič naredil pa ni prišel nazaj</i>	Nazadnje vključen dijak pred 3 leti, ki se po programu ni vrnil nazaj v šolo	Vključenost v program PUM-O	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
D74	<i>Govori se, pa pripravlja se pa predstavlja se teren ampak potem, če ni odločitve na strani družine potem se to pač ne izpelje</i>	Kljub dogovarjanju in predstavljanju odločitev na koncu na strani mlajšega odraslega in družine	Ovire pri napotitvi v program PUM-O	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
D75	<i>So se izpisovali, sam ni bilo tako množično</i>	Manj osipa	Vpliv na osip mlajših odraslih	Vpliv in posledice

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
				epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
D76	<i>Že to je bila ovira, ker niso smeli pridet sem fizično, na šolo in smo potem očitno ta problem (izpis) predstavili za eno leto oziroma na konec šolskega leta</i>	Izpis zaradi onemogočenega fizičnega stika predstavili za eno leto	Vpliv na osip mlajših odraslih	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
D77	<i>Ker izpis je pa tak, da jaz ga ne morem sama naredit brez izpisa staršev, morejo pridet fizično</i>	Manj izpisa zaradi potrebne fizične prisotnosti staršev in dijaka	Vpliv na osip mlajših odraslih	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
D78	<i>Ko so videli, da ne zmorejo, da ta sistem na daljavo ni šel smo se potem dogovorilo za sestanek, je prišlo ene par staršev z otrokom, so podpisali izpisnico in šli</i>	Sestanki z mlajšimi odraslimi in starši na daljavo	Vpliv na obravnavo	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
D79	<i>Med korono nisem niti enkrat sodelovala s Pumom, takrat pa res čisto nič</i>	Ni bilo sodelovanja	Vpliv na sodelovanje s programom PUM-O	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
D80	<i>Takrat je vse nekako obstalo</i>	Vse obstalo	Vpliv na sodelovanje z ustanovami in programi	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
D81	<i>Sem pa devala na splet nasvete, kako se učiti, kje najdejo kako pomoč, če so brezvoljni, če imajo čustvene stiske, ker tega je bilo veliko</i>	Spletno objavljane nasvetov kako se učiti in kje najti pomoč v primeru čustvene stiske	Vpliv na obravnavo	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
D82	<i>Dve leti je bilo to svetovanje kar precej mrtvo območje</i>	Svetovanje dve leti mrtvo območje	Vpliv na obravnavo	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
				mladih osipnikov v srednjih šolah
D83	<i>Zdej je pa eskaliralo, letos je pa tega veliko</i>	Eskalacija svetovanja mlajšim odraslim s težavami	Vpliv na obravnavo	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
D84	<i>To pa je korona naredila, se mi zdi da so še bolj zapadli v te osebne stiske, veliko je depresije, nezainteresiranosti, brezvoljnosti, nič se jim ne lubi</i>	Več osebnih stisk, depresije, nezainteresiranosti in brezvoljnosti	Vpliv na mlajše odrasle	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
D85	<i>Postal so kr mal apatični</i>	Povečanje apatičnosti	Vpliv na mlajše odrasle	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
D86	<i>Včasih je bilo na hodnikih veliko več življenja, zdej so pa vsi samo na telefonih pa vsak gleda v svoj ekran</i>	Več preživljanja časa na svojih telefonih	Vpliv na mlajše odrasle	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
D87	<i>Jaz osebno najbolj čutim, da imamo premalo ustanov v smislu psihosocialne pomoči, to je zdej tako eskaliralo po koroni</i>	Pomanjkanje ustanov za psihosocialno pomoč	Strokovna pomoč	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
D88	<i>Čustveno vedenjske težave, samomorilne misli, depresija, zbežnost, strah pred šolo in družbo</i>	Več čustveno vedenjskih težav, samomorilnih misli, depresije, zbežnosti in strahu pred šolo in družbo	Vpliv na mlajše odrasle	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
D89	<i>Tu nimaš neke ustanove, vsaj v Celju ne, da bi lahko poklical, povedal situacijo in poslal otroka tja</i>	Pomanjkanje ustanov za takojšnjo napotitev mlajših odraslih v krizi	Strokovna pomoč	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
D90	<i>Pri nas imamo na primer pedopsihološko ambulanto, ampak se čaka tako dolgo, da v tem času problem izzveni ali pa se zelo zakomplicira</i>	Dolge čakalne vrste za pedopsihološko ambulanto	Strokovna pomoč	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
D91	<i>Tako, da tukaj bi potrebovali eno zunanjo strokovno institucijo</i>	Potreba po zunanji strokovni instituciji	Sodelovanje z ustanovami	Možne izboljšave
D92	<i>V drugem smislu, tako kot je PUM-O, to je super, to gre takoj, se proces takoj spelje</i>	Hiter proces napotitve mlajših odraslih v program PUM-O	Dobro delovanje programov	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
D93	<i>NIJZ ima tudi lepo spletno stran To sem jaz, tja usmerjamo mlade, da se lahko anonimno pogovarjajo s kom in imajo kratka napotila kako lahko sami sebi pomagajo v stiski</i>	Dobra spletna stran NIJZ za samopomoč mladih v stiski	Dobro delovanje programov	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
D94	<i>Se najde, ampak kakšno strokovno pomoč za samomorilnega, depresivnega mladostnika se pa težko najde</i>	Težka pridobitev takojšnje strokovne pomoči za depresivnega mladostnika	Obravnava	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
D95	<i>Tu sem jaz, kot pedagoginja tudi najmanj podkovana, tako da tu bi potrebovala pomoč</i>	dodatna pomoč strokovnjakov na področjih na katerih svetovalke niso dovolj kompetentne	Strokovna pomoč	Možne izboljšave

Intervju z osebo E

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
E1	<i>Nekatere izmed mladostnikov smo mi vključil in svetovali vključitev v pum, ker so že v osnovni šoli imeli težave z vedenjem in so jim že takrat predlagali, ali da bi obiskovali program ali pa so prišli do tega, da so izpolnjevali pogoje vsaj za vpis v dvoletni program. Pri teh gre večinoma za vedenjske težave</i>	Vedenjske težave že v osnovni šoli	Razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E2	<i>Potem so taki, ki imajo težave z prepovedanimi substancami</i>	Uporaba prepovedanih substanc	Razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E3	<i>Razlogi so, da se odločijo za napačno šolo ker imajo drugačne predstave o tem, kako bi naj bilo</i>	Zgrešena pričakovanja o šoli	Razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
E4	<i>Potem so pa mladi z problematičnim vedenjem, postopanjem, zadrževanjem v gostinskih lokalih</i>	Izostajanje od pouka	Razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E5	<i>Razlog za osip je tudi težka družinska situacija, imamo tudi takšne dijake</i>	Težje družinske situacije	Razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E6	<i>Potem je tu slaba družba pa veliko izostankov</i>	Negativen vpliv sovrstnikov	Razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E7	<i>So pa tudi dijaki, ki vmes najdejo zaposlitev pa se potem odločijo, da ne bojo dokončali šole</i>	Pridobitev zaposlitve	Razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E8	<i>Pri nas imamo tudi veliko tujcev, ki opustijo šolanje, to so večinoma albanci, ki se potem zaposlijo pri starših</i>	Zaposlitev mlajših odraslih iz tujine v podjetjih svojih staršev	Razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E9	<i>Mi imamo 370 otrok na našem oddelku, od tega je 12 izpisanih. Od tistih 12 mladostnikov pa jih je 5 iz nižjega poklicnega izobraževanja</i>	12 izpisanih od 370 mlajših odraslih	Letni osip	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E10	<i>19 jih je v nižjem poklicnem izobraževanju, pa 5 izpisanih, je kr velik odstotek</i>	Velik odstotek mlajših odraslih iz poklicnega izobraževanja	Letni osip	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E11	<i>Recimo, da so v povprečju trije dijaki, ki ne dokončajo šolanja oziroma ga predčasno opustijo in ne dosežejo izobrazbe</i>	3 mlajši odrasli vključeni v nižje poklicno izobraževanje na leto	Letni osip	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E12	<i>Če gledamo letno, se približno vsako leto ponavlja zgodba, ne prihaja do večjih razlik</i>	Približen osip vsako leto	Letni osip	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E13	<i>Največ se jih izpiše iz dvoletnih programov, tam je največji osip</i>	Vključenost v dvoletne programe izobraževanja	Značilnosti mladih osipnikov	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E14	<i>Osip je tudi v tudi v triletnih programih</i>	Vključenost v triletno programe izobraževanja	Značilnosti mladih osipnikov	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E15	<i>Večinoma so to fantje, ki imajo probleme že v osnovni šoli</i>	Fantje s problemi že v osnovni šoli	Značilnosti mladih osipnikov	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
E16	<i>To se taki, ki tudi niso zaključil osnovne šole, so imeli težave</i>	Nedokončana osnovna šola	Značilnosti mladih osipnikov	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E17	<i>Nekateri mladostniki se tudi včasih odločijo za prezahteven program, eni so bolj praktiki recimo</i>	Odločitev za prezahteven program	Razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E18	<i>Če mi rečejo, da se bodo zaposlili, sem vesela, ker potrebujemo tudi takšne</i>	Odločitev za prehod v zaposlitev	Strinjanje z izpisom iz šolskega sistema	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E19	<i>Ene umerim v Pum, ampak niso navdušeni, tako da neke posebne obravnave ni</i>	Ob nezainteresiranosti mlajših odraslih za program PUM-O, se napotitev ne izpelje	Napotitev na program PUM-O	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
E20	<i>Preden se izpišejo se vedno pogovorimo, vprašamo in opozorimo kaj to pomeni</i>	Pogovori pred izpisom in opozoritev na posledice izpisa	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E21	<i>V primeru tujcev je tako, da imajo očetje firme in z njimi ni tak problem, se tam zaposlijo</i>	Mlajši odrasli iz tujine z namenom zaposlitve v podjetjih svojih staršev	Strinjanje z izpisom iz šolskega sistema	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E22	<i>Zdej kako preprečiti, tako ali tako mislim da smo preveč popustljivi</i>	Manj popustljivosti s strani zaposlenih	Strategije za preprečitev osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E23	<i>Dokler se da, jih spodbujamo, da so v šoli</i>	Spodbujanje ostanka v šoli dokler je mogoče	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E24	<i>Opravimo razgovore, ampak včasih je tudi kakšna družinska situacija vzrok, največ pri ločenih starših</i>	Neurejeni družinski odnosi v družinah z ločenimi starši	Razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E25	<i>Problem je tudi ne obiskovanje pouka, saj starši napišejo opravičilo, ampak ogromno izostajajo, 35 neopravičenih ur pa je meja za izključitev</i>	Pridobitev velikega števila neopravičenih ur	Razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E26	<i>Sej z dijakom veliko pogovarja, se ga ne izključi kar tako, nekako poskušamo z dogovori pa prepričevanju</i>	Veliko pogovorov, dogovorov in prepričevanj z mlajšimi odraslimi	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
E27	<i>Največji problem je, da eni pa kr hodijo v šolo ampak so izjemno moteči pri pouku, potem pa jih učitelji pošljejo iz razreda in dobijo neopravičeno uro in potem se to kopiči</i>	Moteči pri pouku	Značilnosti mladih osipnikov	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E28	<i>Ali pa ne prinašajo pripomočkov in zato ne morejo delati, včasih jim učitelji dajo potrebne stvari potem se pa že naveličajo, če dijak še vedno ne prinaša s seboj kar bi mogel in zato dobi neopravičeno uro</i>	Nesodelovanje pri pouku in obiskovanje pouka brez ustreznih pripomočkov za delo	Značilnosti mladih osipnikov	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E29	<i>Veš, da je smiselno, da je prav da pridejo do poklica, ker naši poklici, to so deficitarni poklici in so zelo zelo iskani, sej ne dobiš kar tako keramičarja, zidarja ipd</i>	Spodbujanje ostanka v šoli zaradi velike potrebe deficitarnih poklicih	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E30	<i>Recimo če gre dijaku težko pri strokovno teoretičnih predmetih, potem pogledamo kako je pri praksi, ampak če še tam ne dela, kaj naj</i>	Osredotočenje na praktične predmete in iskanje rešitev v primeru težav pri strokovno teoretičnih predmetih	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E31	<i>Kar se tiče sodelovanja s starši pa, eni so odzivni drugi pa ne</i>	Neodzivnost staršev	Obravnava	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
E32	<i>V vseh primerih malo drugače pogledamo kaj se bi dalo storiti, tako da se vsem mladostnikom glede na situacijo ves čas prilagajamo</i>	Stalno prilagajanje mlajšim odraslih glede na situacijo	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
E33	<i>Sodelujemo samo s Pumom</i>	Program PUM-O	Vključevanje v programe	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
E34	<i>In v nekaterih primerih pa po potrebi tudi s Centrom za socialno delo</i>	Center za socialno delo v določenih primerih	Sodelovanje z ustanovami	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
E35	<i>Do zdaj nismo imeli primera, ko bi mladostnik izstopil iz šolanja in šel na Zavod potem pa se vrnil v šolanje</i>	Nihče od vključenih mlajših odraslih	Vrnitev v šolo po končanem programu PUM-O	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
E36	<i>Te programe za usposabljanje, ki jih izvaja Zavod s tem pa sodeluje naš medpodjetniški izobraževalni center in projektna pisarna</i>	Sodelovanje šolskega medpodjetniškega a izobraževalnega centra in projektne pisarne z Zavodom za zaposlovanje	Sodelovanje z Zavodom za zaposlovanje	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
E37	<i>Šola drugače sodeluje z Zavodom, ampak jaz kot svetovalna delavka pa ne</i>	Ni sodelovanja med šolsko svetovalno delavko in Zavodom za zaposlovanje	Sodelovanje z Zavodom za zaposlovanje	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
E38	<i>Iz Zavoda pošiljajo osebe na našo šolo, kjer naši zaposleni izvajajo tečaje ali prekvalifikacije, tega je pa veliko</i>	Napotitev oseb iz Zavoda za zaposlovanje na šolo na različne tečaje	Sodelovanje z Zavodom za zaposlovanje	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
E39	<i>Tudi recimo eni, ki imajo visoko izobrazbo pa ne dobijo zaposlitve, pridejo sem na prekvalifikacijo</i>	Napotitev oseb z visoko izobrazbo na prekvalifikacijo	Sodelovanje z Zavodom za zaposlovanje	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
E40	<i>Ali recimo če potrebujejo nacionalno poklicno kvalifikacijo</i>	Napotitev oseb iz Zavoda za zaposlovanje za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije	Sodelovanje z Zavodom za zaposlovanje	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
E41	<i>Mladi, ki ne izpolnjujejo pogojev za ponavljanje ali pa niso dokončali izobraževanja, njih pa napotim na medpodjetniški izobraževalni center, kar pomeni, da izobraževanje plačajo in končajo kot odrasla oseba</i>	Napotitev mlajših odraslih, ki ne izpolnjujejo pogojev za ponavljanje ali niso dokončali šolanja na plačljivo izobraževanje	Sodelovanje z medpodjetniškim izobraževalnim centrom	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
E42	<i>S Pumom sodelujemo pa tako, da njih ponavadi pokličem pa jim povem, da imam dijaka ki potrebuje pomoč</i>	Klic s strani šolske svetovalne delavke v primeru dijaka s težavami, ki potrebuje pomoč	Sodelovanje s programom PUM-O pred vključitvijo mlajšega odraslega	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
E43	<i>Oni so pa tako ali tako zelo prijazni in odzivni</i>	Odzivni in zelo prijazni	Mentorji na programu PUM-O	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
E44	<i>In potem pošljem starše in dijaka, da jim oni predstavijo na kakšen način bi to potekalo/</i>	Napotitev staršev in dijaka na ogled programa PUM-O	Sodelovanje s programom PUM-O pred vključitvijo mlajšega odraslega	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
E45	<i>Mi tega dijaka pa potem ne izpišemo iz šolskega sistema, on je že vedno naš dijak, ampak je na Pumu</i>	Mlajši odrasli ostanejo vpisani v šolski sistem kljub neobiskovanju pouka in ne izgubijo statusa dijaka	Sodelovanje s programom PUM-O po vključitvi v program	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
E46	<i>In naredimo osebni izobraževalni načrt</i>	Izdelava osebnega izobraževalnega načrta	Sodelovanje s programom PUM-O po vključitvi v program	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
E47	<i>Prvo zapišemo sklep, kjer piše da mu prilagodimo šolske obveznosti</i>	Zapis sklepa v osebni izobraževalnem načrtu o prilagoditvi šolskih obveznosti	Sodelovanje s programom PUM-O po vključitvi v program	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
E48	<i>In ga potem ves čas obiskovanja programa spremljamo in sodelujemo s Pumom</i>	Stalno sodelovanje in spremljanje ves čas vključitve	Sodelovanje s programom PUM-O po vključitvi v program	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
E49	<i>Dijakom potem po dogovoru pošljamo gradivo, oni se potem na Pumu učijo ob pomoči mentorjev ali sami</i>	Pošiljanje gradiva mlajšim odraslim na PUM-O	Sodelovanje s programom PUM-O po vključitvi v program	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
E50	<i>Na šolo potem hodijo samo ob datumih testov in ustnega ocenjevanja</i>	Obiskovanje šole samo v času pisnega in ustnega ocenjevanja	Sodelovanje s programom PUM-O po vključitvi v program	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
E51	<i>Kovid je zelo vplival, se pozna tudi zdaj, ni neke motivacije</i>	Pomanjkanje motivacije	Vpliv na mlajše odrasle	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
E52	<i>Tudi doma ni potekalo kot bi moralo, prijavili so se, niso pa bili prisotni pri pouku</i>	Kljub prijavi na Zoom neprisotnost pri pouku	Vpliv na potek izobraževanja	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
				obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
E53	<i>Zdej na vse je vplivalo, na učne navade, luknje v znanju so</i>	Slabše učne navade mlajših odraslih in luknje v znanju	Vpliv na mlajše odrasle	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
E54	<i>Kar se tiče obravnave, sem pa v času, ko nismo bili v šoli, imela razgovore preko Teamsov</i>	Potekanje razgovorov preko platforme Teams	Obravnava	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
E55	<i>Za vse tiste, ki se niso odzivali, so učitelji naredili tabelo in zapisovali ali so se odzivali ali ne in sem jaz imela vpogled v to preko aplikacije in sem lahko videla, aha tega pa ni, kaj se dogaja in sem jih potem tudi osebno poklicala</i>	Vpogled v tabelo manjkajočih dijakov in preverjanje razlogov odsotnosti	Obravnava	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
E56	<i>Ta postopek svetovanja in spremljanja ni bil opuščen</i>	Postopek svetovanja in spremljanja ni bil opuščen	Obravnava	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
E57	<i>Je pa bil problem z enim fantom, ki se nikakor ni odzival, da sem bila potem stalno v stiku z njegovo mamo. Na koncu smo njega izključili, ga nikakor nismo mogli prepričati, ni šlo, so bile še druge stvari v ozadju</i>	Izključitev dijaka zaradi neodzivnosti	Obravnava	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
E58	<i>Da bi zaradi tega bilo več osipa, mislim da niti ne, imamo nekako približno enako v primerjavi z ostalimi leti, nič ne izstopa</i>	Osip primerljiv z prejšnjimi leti	Vpliv na osip mlajših odraslih	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
E59	<i>Takrat sploh nismo izključevali, takrat sploh niso mel nadzora dejansko</i>	Odsotnost osipa zaradi pomanjkanja nadzora	Vpliv na osip mlajših odraslih	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
				mladih osipnikov v srednjih šolah
E60	<i>Bolj se kažejo luknje v znanju, nezainteresiranost, mogoče si malo več tudi dovolijo</i>	Nezainteresirano st	Vpliv na mlajše odrasle	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
E61	<i>Pri sami obravnavi imamo možen samo pogovor</i>	Na voljo samo pogovor	Obravnavo	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
E62	<i>Največji problem je v tem, da se ti nekaj dogovoriš z mladostniki, pa se tega ne držijo</i>	Nespoštovanje dogovorov	Obravnavo	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
E63	<i>To so mladostniki z vedenjskimi težavami in kam jih vključit še izven šole, tu je največja ovira</i>	Pomanjkanje ustreznih ustanov za napotitev mlajših odraslih z vedenjskimi težavami	Sodelovanje z ustanovami	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
E64	<i>Da bi še bila kakšna institucija, ker tu na šoli ti se pogovoriš, maš en kup drugih stvari, to niso primerne obravnave</i>	Potreba po zunanji strokovni instituciji	Sodelovanje z ustanovami	Možne izboljšave
E65	<i>Ne moreš se toliko časa posvetit posameznikom</i>	Omejen čas s posameznikom	Obravnavo	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
E66	<i>Obstajajo določene stvari oziroma programi, ampak vprašanje je tudi, ali dosegajo kakšno izboljšajo. Recimo, tega Puma sem js zelo vesela, problem je tut struktura otrok, ki je notri vključena. Če gre na primer za kakšnega mladostnika, ki ne sodi ravno v to skupino, ker se tudi bojimo da ne bi prišel pod negativni vpliv drugih uporabnikov</i>	Tveganje negativnega vpliva sovrstnikov vključenih v program	Napotitev v program PUM-O	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
E67	<i>Problem je tudi v tem, da lahko v srednji šoli samo dvakrat ali ponavljaš ali prestopiš, potem pa ni več možnosti in mladostnik izgubi pravico do rednega šolanja</i>	Izguba pravice do rednega šolanja po dveh neuspešnih poskusih	Izobraževalni sistem	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
E68	<i>S prihodom tuje delovne sile, se povečuje osipništvo, ker če pride mladostnik recimo iz Bosne, v enem letu ne more usvojiti jezika in posledično ne more biti uspešen v šoli</i>	Omejene možnosti zaradi neznanja jezika	Vključitev v izobraževanje mlajših odraslih iz tujine	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
E69	<i>Če je mladostnik iz tujine že bil v osnovni šoli v Sloveniji, potem ob vpisu v srednjo šolo nima pravice do obiskovanja tečaja slovenskega jezika, ker je enkrat že bil v evidenci. Samo, ko si prvič vpisan imaš to pravico in to je problem</i>	Možnost obiskovanja tečaja za slovenski jezik samo ob prvi prijavi v evidenco kar izključi mlajše odrasle pri vpisu v srednjo šolo	Vključitev v izobraževanje mlajših odraslih iz tujine	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov

Intervju z osebo F

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
F1	<i>Velikokrat je faktor ali neka zgrešena pričakovanja pri neki šoli, kaj lahko pričakuje in kaj se bo od njega zahtevalo</i>	Zgrešena pričakovanja o šoli	Razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F2	<i>Teh je sicer manj, ampak so tudi dijaki ki imajo težave v družini, ko se dogajajo hude stvari zaradi katerih ne morejo toliko sodelovati pri pouku in spremljati kot bi sicer in zato doživijo neuspeh</i>	Težke situacije v družini	Razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F3	<i>Ob neuspehu pa nimajo ustrezne podpore, doma ostanejo pa se jim še kake druge travme dogajajo</i>	Neustrezna podpora ob neuspehu	Razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F4	<i>Pa tudi duševno zdravje v smislu, da gre za neko depresijo, razpoložensko motnjo, socialna anksioznost, tudi kakšne težje stvari pa ne zmorejo in zato izostanejo iz pouka</i>	Težave v duševnem zdravju	Razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F5	<i>Pri nas ni toliko osipa, se pozna da smo imeli omejitve ob vpisu in to precej visoka zadnja leta in posledično so to otroci, ki zmorejo</i>	Nizek osip zaradi visokih omejitev	Letni osip	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F6	<i>večinoma gre za prepise znotraj naše šole ali pa na druge šole</i>	Prepis znotraj šole ali na druge šole	Vrsta osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
F7	<i>V tej svetovalni sem 11 let pa v vseh teh letih, da se spomnim mogoče dveh dijakov, ki sta opustila šolanje in se nista vrnila</i>	2 dijaka v 11 letih dela šolske svetovalne delavke	Letni osip	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F8	<i>Ker ponavadi grejo ali na lažjo šolo, ali na Ljudsko Univerzo pa tam končajo</i>	Prepis na lažjo šolo ali zaključitev šole na Ljudski Univerzi	Vrsta osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F9	<i>Ali pa vsaj pridejo do mature pa se potem z maturo mučijo še nekaj let, pa jo potem dokončajo na Erudiu</i>	Dokončanje mature na izobraževalnem centru Erudiu	Vrsta osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F10	<i>Imamo take, ki se prepisujejo med programi na naši šoli, se pravi gimnazijci, ki jim je pretežko na gimnaziji in se prestavijo na predšolsko vzgojo</i>	Prepisi znotraj šole iz gimnazijskih programov na program predšolske vzgoje	Vrsta osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F11	<i>Potem se zgodi, vsakih par let tudi prepis iz enega programa gimnazije na drugo, iz splošne gimnazije na umetniško in obratno</i>	Prepis znotraj šole med različnimi gimnazijskimi programi	Vrsta osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F12	<i>Na predšolski vzgoji gre pa za prepise zato, ker ugotovijo da to ni nekaj kar bi njih veselilo in zanimalo pa bi raje bili na kakšni drugi srednji šoli</i>	Prepis iz programa predšolske vzgoje na drugo šolo	Vrsta osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F13	<i>Pa imamo gimnazijce, ki se prepišejo na strokovne šole</i>	Prepis iz gimnazije na strokovno šolo	Vrsta osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F14	<i>Tako, da se predvsem pogovarjamo</i>	Nudenje pogovora	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F15	<i>Razredniki so tisti, ki najprej zaznajo, da se nekaj dogaja</i>	Prva zaznava problema s strani razrednika	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F16	<i>Ali je to zaradi slabih ocen</i>	Slabe ocene	Razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F17	<i>Če pa so ocene razmeroma okej ali zelo pa, da jih pač ni več v šolo</i>	Izostajanje od pouka	Razlogi za osip mlajših odraslih iz izobraževanja	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
F18	<i>Kaj naredimo je, da razrednik najprej pride do naju (svetovalnih delavk) potem povabimo starše na pogovor, skupaj z dijakom, da se pogovorimo in ugotovimo kaj se dogaja, potem pa odvisno od tega kaj je zadaj</i>	Delo z mlajšim odraslim in njegovimi starši s strani razrednika in svetovalke	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F19	<i>Če ugotavljamo, da je problem v tem da ne zmore, se pogovarjamo o kakšni lažji šoli</i>	Pogovor o lažji šoli	Obravnava mlajših odraslih v primeru pretežkega izobraževalnega programa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F20	<i>Če ugotavljamo skupaj s starši, da ima mogoče ta otrok neke specifične zaradi katerih mu ne gre, da niso sposobnosti ampak motnje pozornosti, težave z branjem, pisanjem, bolezenske, psihične težave potem ga usmerimo na neke dodatne preglede k zdravniku, psihologu ali pa svetujemo usmeritev, da če se lahko temu otroku zagotovijo prilagoditve z odločno, da potem lahko premaguje te težave</i>	Napotitev k strokovnjakom v in ustrezna prilagoditev razmer za lažje premagovanje težav	Obravnava mlajših odraslih v primeru specifičnih težav	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F21	<i>Če gre za socialno anksioznost, skušamo delati na tem, da starše motiviramo, da se skupaj z nami angažirajo, da res spravijo otroka do šole, mi ga potem spravimo čez vrata v šolo, da sledimo temu, da ne odhaja doma, ko pride do tega da doživi anksioznost</i>	Sodelovanje in motiviranje staršev da mlajšega odraslega spravijo do šole	Obravnava, v primeru socialne anksioznosti mlajših odraslih	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F22	<i>Kjer starši sodelujejo, tudi tem otrok ponavadi uspe ostati</i>	Aktivno sodelovanje staršev pri obravnavi mlajših odraslih	Dejavniki, ki vplivajo na opustitev šolanja mlajših odraslih	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F23	<i>Obenem je potrebno tudi v razredu seznaniti kakšne težave so, pa da potem tudi razred opremimo s tem, kako odreagirati v določenih situacijah</i>	Seznanitev sošolcev v razredu s situacijo in načinom reagiranja v trenutkih stiske posameznika s težavami	Obravnava, v primeru socialne anksioznosti mlajših odraslih	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
F24	<i>S tem imamo zelo dobre izkušnje, ker so ti naši dijaki tako empatični, da majo ponavadi v razredu koga, ki je pozoren in pove, da se je skril ali pa odšel iz šole</i>	Pozitivne izkušnje obravnave v primeru socialne anksioznosti	Obravnava, v primeru socialne anksioznosti mlajših odraslih	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F25	<i>Sodelujemo pa tudi z ostalimi šolami, kdaj če je potrebno tudi pokličemo in vprašamo kako je z prostorom ali pa recimo za umetnike pokličemo v Ljubljano ali Maribor na oblikovno pa vprašamo, če je možno da bi naš dijak šel k njim delat preizkus, da jim malo pomagamo</i>	Napotitev opravljanja preizkusa na druge šole	Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F26	<i>Če govoriva o tem, da odhajajo ker ugotovijo da program ni zanje, tu sigurno opravijo svoje informiranje v osnovnih šolah že</i>	Boljše informiranje o potencialnih šolah že v osnovni šoli	Strategije za preprečitev osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F27	<i>Sodelujemo z osnovnimi šolami v tem smislu, da ustrezno pripravimo in svetovalne delavce na to, da seznanijo otroke z različnimi programi, da ne povejo, da obstajajo samo tri šole ampak da obstaja 15 šol, na katere se lahko nekdo vpiše v nekem okolju/</i>	Sodelovanje z osnovnimi šolami v smislu ustrezne priprave svetovalnih delavcev na seznanitev otrok o različnih možnostih izobraževalnih programov	Strategije za preprečitev osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F28	<i>Da se realno govori o pričakovanjih, sploh če govorimo o gimnazijah, da ne rečemo, da si tam uspel pa čeprav nisi veliko delal bo tudi tu šlo gladko</i>	Realen pogovor o pričakovanjih in ravni zahtevnosti določene šole	Strategije za preprečitev osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F29	<i>Da se predstavi, da je na prehodu iz osnovne v srednjo šolo menjava okolja in da marsikdo, ki ni navajen organizirati si dela in delat sproti, da bo verjetno doživel mali šok in bo moral prijet za delo</i>	Seznanitev mlajših odraslih na spremembe ob prehodu iz osnovne v srednje šole	Strategije za preprečitev osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F30	<i>V tej generaciji, ki jo imamo je na primer slaba ocena že 4. in imamo dijake, ki dobijo nekaj štiric, trojke, mogoče kakšno dvojko in rečejo, da ni gimnazijca za njih, da niso</i>	Seznanitev mlajših odraslih o normalnosti padca ocen pri prehodu v srednjo šolo	Strategije za preprečitev osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	<i>dovolj sposobni in, da bodo raje šli na kakšno strokovno šolo</i>			
F31	<i>Tudi o tem se pogovarjamo z njimi in prav tako s starši, ker se morajo tudi oni zavedati, ko se pogovarjajo doma in presojajo ocene svojega otroka, da ne takoj zaženejo preplaha</i>	Opozoritev staršev na morebitno presojo ocen in visoka pričakovanja	Strategije za preprečitev osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F32	<i>V času, ko imamo obvezne izbirne vsebine od jeseni do zime, se dijaki učijo kako si organizirat učenje, da s tem preprečimo, da bi nekdo, ki nima usvojenih veščin učenja bi zaradi tega obupal, da se s tem to prepreči</i>	Učenje organizacije dela in veščin učenja v času obveznih izbirnih vsebin	Strategije za preprečitev osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F33	<i>Te stvari delamo že preventivno, potem pa z vsakim posameznikom individualno glede na situacijo, glede na to kaj je potrebno</i>	Individualno delo s posameznikom glede na situacijo	Strategije za preprečitev osipa	Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah
F34	<i>Mi še nismo imeli dijaka, ki bi ga poslali na PUM-O, preprosto zato ker nimamo takih dijakov, ki bi rekli da nočejo več hodit v šolo</i>	Še ni bilo vključenih dijakov	Vključenost v program PUM-O	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
F35	<i>V primeru izključitve in pa če bi se mi zdelo, da mu do šolanja v resnici ni, da je boljše da se vključi v katero drugo obliko, potem bi izbrala PUM-O</i>	Vključitev v primeru dijaka brez želje po šolanju	Sodelovanje s programom PUM-O	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
F36	<i>Z Inštitutom Vir sodelujemo v primeru vzgojne problematike, če kateri dijak dobi zadnji vzgojni ukrep in predlagamo vključitev v skupinsko ali individualno obravnavo</i>	Vključitev v skupinsko ali individualno obravnavo v primeru vzgojne problematike	Sodelovanje z Inštitutom Vir	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
F37	<i>Z Ljudsko Univerzo pa sodelujemo v primeru, ko imamo kakšnega dijaka zadnjih letnikov, ki ni uspešno zaključil mature</i>	Vključitev dijakov zadnjih letnikov zaradi neuspešno opravljene mature	Sodelovanje z Ljudsko Univerzo	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
F38	<i>V primeru dijakov, ki so imele hude duševne stiske pa niso uspeli končati zadnjega letnika pa smo jih potem usmerili tui na Ljudsko Univerzo</i>	Neuspešna zaključitev zadnjega letnika zaradi hudih duševnih stisk	Sodelovanje z Ljudsko Univerzo	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
F39	<i>Ali pa dijake na predšolski, ki so uspeli priti do tretjega letnika kot ponavljalci pa potem niso bili uspešni in ker izgubijo pravico do šolanja v tem programu, potem lahko grejo samo na program, ki je eno stopnjo nižje</i>	Vključitev dijakov, ki izgubijo pravico do šolanja v programu zaradi ponavljanja	Sodelovanje z Ljudsko Univerzo	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
F40	<i>Z Zavodom za zaposlovanjem ne sodelujemo, ni zares neke potrebe po tem</i>	Ni sodelovanja	Sodelovanje z Zavodom za zaposlovanje	Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe
F41	<i>Posledice sigurno so, v smislu da so bili mladi bolj pasivni, da so zgubili delovne navade v smislu sprotnega dela</i>	Izguba delovnih navad v smislu sprotnega dela	Vpliv na mlajše odrasle	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
F42	<i>Ker ni bilo socialne interakcije in vpliva skupine, kjer bi se vsi učili matematiko, se bom pa še jaz. Te izmenjave informacij niso imeli in niso imeli občutka, da si lahko med sabo pomagajo, ker so bili doma in je na daljavo težje</i>	Izguba občutka povezanosti zaradi odsotnosti socialne interakcije in izmenjave informacij	Vpliv na mlajše odrasle	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
F43	<i>Tako, da vpliv je bil sigurno na vedenje in na to koliko so povezani</i>	Manjša medsebojna povezanost	Vpliv na mlajše odrasle	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
F44	<i>Kar se tiče pa same obravnave in izpada, pa na naši šoli nisem tako zaznala, ker smo se ves čas pogovarjali preko spleta</i>	Normalen potek preko spleta	Obravnava	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
F45	<i>Takrat je bilo najmanj popravnih izpitov, najmanj osipa</i>	Najmanj popravnih izpitov in osipa	Vpliv na osip mlajših odraslih	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
F46	<i>Je pa res, da je tisto leto kdo naredil letnik, ki ga drugače ne bi, mu je pa potem drugo leto bilo toliko težje, ker je</i>	Večja stiska mladih, pri katerih bi se prej pokazale težave	Vpliv na mlajše odrasle	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	<i>imel neke luknje v znanju, ki bi se prej pokazale in popravni izpit, ki bi se prej zgodil, se je potem zgodil eno leto kasneje in ti mladi so imeli potem toliko večjo stisko</i>	v znanju če bi prej prišlo do odkritja le teh		obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah
F47	<i>Če razrednik zazna dovolj hitro, potem če so starši tako, da sodelujejo, potem da nekih ovir niti ni</i>	V primeru hitrega zaznanja težave in sodelovanja staršev ovir ni	Zadovoljstvo z obravnavo	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
F48	<i>Sistemsko gledano jaz res nimam takih izkušenj, kot šole kjer je veliko osipa pa potem mogoče vidijo ovire v tem, da ne vejo kam poslat otroke</i>	Zaradi malo primerov osipa	Zadovoljstvo z obravnavo	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
F49	<i>Nam to ni težava, ker se ponavadi res prepisujejo v druge programe in to ponavadi ni problem</i>	Prevladovanje prepisa na druge programe nad popolno opustitvijo šolanja	Zadovoljstvo z obravnavo	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov

Intervju z osebo G

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
G1	<i>Prva stvar je, da so z Zavoda, to je večina, da jih svetovalke napotijo</i>	Mlajše odrasle napotijo svetovalke na Zavodu za zaposlovanje	Napotitev	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O
G2	<i>Ali pa lahko jih tudi svetovalke iz srednjih šol</i>	Mlajše odrasle napotijo šolske svetovalne delavke	Napotitev	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O
G3	<i>V tem primeru se morejo po nazaj na Zavodu za zaposlovanje prijaviti, da se potem lahko k nam vključijo</i>	Prijava na Zavodu za zaposlovanje	Pogoj za vključitev v program	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O
G4	<i>Lahko pridejo sami</i>	Mlajši odrasli pridejo sami	Samoiniciativni prihod	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O
G5	<i>lahko jih pripeljejo tete, strici lahko vidijo reklamo in pridejo, kar je</i>	Družina	Napotitev	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O
G6	<i>Edini pogoj v bistvu za vključitev k nam je, veljavna pogodba z Zavodom za zaposlovanje, ki jo najprej pri svetovalki zrihtajo</i>	Veljavna pogodba z Zavodom za zaposlovanje	Pogoj za vključitev v program	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
G7	<i>Z Zavodom, konkretno z svetovalko mladostnika</i>	Sodelovanje s svetovalko mlajšega odraslega na Zavodu za zaposlovanje	Sodelovanje z Zavodom za zaposlovanje	Sodelovanje z drugimi ustanovami pri obravnavi mlajših odraslih
G8	<i>Če se gre za šolo, da mladostnik še kej od šole opravlja tudi, potem svetovalne na srednjih šolah</i>	Sodelovanje s svetovalko na srednji šoli v primeru ohranitve statusa dijaka	Sodelovanje s srednjimi šolami	Sodelovanje z drugimi ustanovami pri obravnavi mlajših odraslih
G9	<i>Pa konkretno tudi s profesorji, če se mladostnik vključi v šolo preko Ljudske Univerze, v kakšno izobraževanje, potem se s njimi povežemo</i>	Sodelovanje s profesorji v primeru vključitve mlajšega odraslega v izobraževanje	Sodelovanje z Ljudsko Univerzo	Sodelovanje z drugimi ustanovami pri obravnavi mlajših odraslih
G10	<i>V bistvo je tako, vsak mladostnik, ki pride, če se katera koli institucija z njim ukvarja, se skušamo z njimi povezati</i>	Sodelovanje z vsako institucijo v katero je ob prihodu na PUM-O vključen mlajši odrasel	Sodelovanje s katerokoli ustanovo	Sodelovanje z drugimi ustanovami pri obravnavi mlajših odraslih
G11	<i>Vedno pa ocenimo, če je to dobro za mladostnika ali ne</i>	Ocenitev, če je sodelovanje dobro za mlajšega odraslega	Pogoj sodelovanja z ustanovami	Sodelovanje z drugimi ustanovami pri obravnavi mlajših odraslih
G12	<i>Če recimo je nekdo voden na Centru za socialno delo in vemo, da fajn sodeluje potem se povežemo, v dobro njega</i>	Sodelovanje v primeru, da je mlajši odrasel voden pri njih	Sodelovanje Centrom za socialno delo	Sodelovanje z drugimi ustanovami pri obravnavi mlajših odraslih
G13	<i>Trenutno z eno od naših uporabnic, ki je vodena tudi na Centru in delajo z njo tam zaradi enih prekrškov, smo v povezavi tudi z njimi, ker ona z njimi dobro sodeluje in je njena svetovalka dosti dobra zagovornica, tako da js potem napišem poročilo, ona rada vidi, da ji kej povem kako pa kaj</i>	Svetovalka na Centru za socialno delo kot dobra zagovornica želi poročilo o dogajanju in napredku	Sodelovanje Centrom za socialno delo	Sodelovanje z drugimi ustanovami pri obravnavi mlajših odraslih
G14	<i>Kar se tiče pa sodelovanja s šolo, je pa vezano čisto individualno na vsakega mladostnika</i>	Sodelovanje vezano individualno na vsakega posameznika	Sodelovanje s srednjimi šolami	Sodelovanje z drugimi ustanovami pri obravnavi mlajših odraslih

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
G15	<i>V primeru uporabnika, ki je lani obiskoval PUM-O, smo sodelovali z njim pa s svetovalno in profesorji</i>	Sodelovanje z mlajšim odraslim, svetovalno delavko in profesorji	Sodelovanje s srednjimi šolami	Sodelovanje z drugimi ustanovami pri obravnavi mlajših odraslih
G16	<i>Imajo posebni izobraževalni načrt, ki ga šola pripravlja in v temu načrtu je opisano sodelovanje v programu PUM-O</i>	Priprava posebnega izobraževalnega načrta z opisanim sodelovanjem v programu PUM-O	Sodelovanje s srednjimi šolami	Sodelovanje z drugimi ustanovami pri obravnavi mlajših odraslih
G17	<i>Mladostnik ni smel bit tam, bil je pri nas v programu, ampak mel smo pa povezavo, da je stalno navzoč pri nas v programu, ker je bilo isto kot, če bi bil v šoli</i>	Potrebna stalna navzočnost v programu, kot v primeru obiskovanja pouka	Sodelovanje s srednjimi šolami	Sodelovanje z drugimi ustanovami pri obravnavi mlajših odraslih
G18	<i>Vsak mladostnik, ki pride k nam se najprej naredi osebni izobraževalni načrt oziroma mi temu rečemo karierni načrt, kaj bo delal v tem času ko je pri nas</i>	Izdelava osebnega izobraževalnega oziroma kariernega načrta in zapis aktivnosti v času obiskovanja programa	Proces obravnave	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O
G19	<i>Zdej če se odloči, da bo nadaljeval s šolo potem nekako skušamo videt kje je trenutno, kje se je stvar ustavila, kaj mu še manjka potem pa narediti majhne korake, čim manjše in preverljive, da po tistem počasi stopa</i>	Ugotovitev problema in izdelava preverljivih korakov do rešitve	Proces obravnave v primeru odločitve za vrnitev v šolanje	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O
G20	<i>Če rabi recimo kakšno učno pomoč, če lahko me mentorice, če ne, najdemo nekoga ki bi lahko pomagal</i>	Zagotovitev učne pomoči s strani mentoric ali drugih oseb	Proces obravnave v primeru odločitve za vrnitev v šolanje	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O
G21	<i>Pa da se stalno potem spremlja, da vidimo kje smo in kam gremo</i>	Stalno spremljanje stanja in napredka	Proces obravnave v primeru odločitve za vrnitev v šolanje	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O
G22	<i>Vsak mladostnik ima potem prvi delovni čas na voljo, da se uči</i>	Prvi delovni čas namenjen učenju	Proces obravnave v primeru	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
			odločitve za vrnitev v šolanje	
G23	<i>So pa potem druge stvari, kreativne delavnice, ki niso konkretno usmerjene v nekaj, ampak si na primer mladostnik ustvarja npr. vztrajnost, natančnost</i>	Udejstvovanje v kreativnih delavnicah za pridobitev vztrajnosti in natančnosti	Proces obravnave	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O
G24	<i>Nekako si zna potem bolj organizirati čas</i>	Učenje organizacije skozi kreativne delavnice	Proces obravnave	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O
G25	<i>Zdaj tisti, ki so čist na začetku in so še odklonilni za šolo ampak majo namen se vrniti v šolo, tistim pa ponavadi damo vaje za urjenje spomina, za koncentracijo, pa kakšne miselne uganke, kot je sodoku, da se počasi vpelje</i>	Vaje za urjenje spomina in koncentracije in miselne uganke namesto učne pomoči mlajšim odraslim, ki so še odklonilni do šole	Proces obravnave v primeru odločitve za vrnitev v šolanje	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O
G26	<i>Za mene je najpomembnejša stvar neformalnega izobraževanja to, da izobraževanje nima takšnega zelo natančnega kurikulumu oziroma učnega načrta in se lahko res prilagodiš mladostniku in štartas tam kjer je in od tam gradiš naprej</i>	Nedoločen natančen kurikulum, ki omogoča prilagajanje posameznikom	Dobre strani	Neformalno izobraževanje
G27	<i>Mi nismo nikoli s tistim omejeni, zdej moramo pa še to nujno narediti, ampak dejansko tudi če pride do kakšne stiske se da ustavit, se da pogovoriti, delati te stvari potem pa naprej nadaljevat</i>	Možnost ustaviti in prilagoditi delo v primeru stiske	Dobre strani	Neformalno izobraževanje
G28	<i>Minus je pa zagotovo to, da ne moreš pridobiti neke kvalifikacije, papirja ki bi bila uporabna za naprej kot pri recimo formalnem izobraževanju</i>	Onemogočena pridobitev uporabne kvalifikacije kot pri formalnem izobraževanju	Slabe strani	Neformalno izobraževanje
G29	<i>Smo ravno ugotavljal pri bivši uporabnikih, da na primer en fant ni zdržal tudi zdej ne šolskega sistema, ampak je brihten pa bi naredil stvari pa bi se znašel, ampak sistema šolanja pa ne vzdrži. In je dvakrat zamočil in je to to. In je velik takih</i>	Izguba pravice do rednega šolanja po dveh neuspešnih poskusih	Izobraževalni sistem	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
G30	<i>Oni bi res rabli, da so neka konkretna znanja, ki bi jih obdelali in šli, ne toliko balasta</i>	Pridobitev konkretnih znanj, brez nepotrebnega balasta informacij	Izobraževalni sistem	Možne izboljšave
G31	<i>In, da bi bilo to veliko bolj oprijemljivo, praktično</i>	Predajanje bolj oprijemljivega in praktičnega znanja potrebnega za vstop na trg dela	Izobraževalni sistem	Možne izboljšave
G32	<i>Po podatkih, ki jih imamo je tam nekje med 70 in 80 odstotna uspešnost programa</i>	70-80 odstotna uspešnost	Vrnitev v šolanje ali zaposlitev po končanem programu	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O
G33	<i>Pri nas je na primer več takih, ki po končanem programu najdejo zaposlitev, kot pa se vrnejo v šolo, ker pri nas prevladujejo napoteni iz Zavoda</i>	Zaradi več napotitev iz Zavoda za zaposlovanje posledično več prehodov v zaposlitev kot v šolanje	Vrnitev v šolanje ali zaposlitev po končanem programu	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O
G34	<i>Se pa razlikuje med Pumi v Sloveniji, so različni sistemi</i>	Razlike med programi PUM-O	Vrnitev v šolanje ali zaposlitev po končanem programu	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O
G35	<i>Nekje se programi izvajajo na Ljudskih Univerzah ali nekateri pumi imajo ogromno napotnih iz šol in se potem jasno vrnejo nazaj v izobraževanje</i>	Več vrnitev v šolanje kjer se program PUM-O izvaja na Ljudskih univerzah in imajo mlajše odrasle napotene iz šol	Vrnitev v šolanje ali zaposlitev po končanem programu	Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O
G36	<i>V tistem času je bilo za nas čisto nemogoče</i>	Nemogoče razmere za učinkovito delo	Vpliv na obravnavo mladih osipnikov	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v programu PUM-O
G37	<i>Ja sej smo meli na daljavo, samo da bi pa karkoli, kakšno vsebino obdelali je bilo pa brez veze</i>	Nezmožnost obdelave vsebine preko spleta	Vpliv na obravnavo mladih osipnikov	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
				v programu PUM-O
G38	<i>Mladi so rabili pogovor, z mladimi se je ogromno čakalo</i>	Mlajši odrasli potrebovali pogovor	Vpliv na mlajše odrasle	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v programu PUM-O
G39	<i>Dali smo jim sicer neke naloge, da so jih doma naredili ampak to je bila postranska stvar bom rekla</i>	Izdelava nalog za delo doma, ki niso bile učinkovite	Vpliv na obravnavo mladih osipnikov	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v programu PUM-O
G40	<i>Tako, da smo se potem s sodelavkami odločile in šle dvakrat, trikrat na teren okrog njih, da smo vidle ali so na varnem ali niso, kje so</i>	Preverjanje stanja mlajših odraslih z delom na terenu	Vpliv na obravnavo mladih osipnikov	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v programu PUM-O
G41	<i>Smo v tistem času imeli tudi veliko uporabnikov, ki so bili razseljeni iz drugih občin in niso mogli pridet do nas</i>	Onemogočen obisk programa zaradi zaprtja občin	Vpliv na obravnavo mladih osipnikov	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v programu PUM-O
G42	<i>So pa zdaj vidni učinki te epidemije, več ko polovica mladih je nekih medikamentih, ali so to antipsihotiki, antidepresivi, meni je to ful grozno</i>	Povečana uporaba antipsihotikov in antidepresivov med mlajšimi odraslimi	Vpliv na mlajše odrasle	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v programu PUM-O
G43	<i>Mi zdaj s to skupino, ki je pri nas se ves čas pogovarjamo, skos rabijo in nič kej psihološkega, samo majhne nasvete, eno mnenje odraslega, samo to si želijo slišat</i>	Velika potreba mlajših odraslih po pogovoru, nasvetih in mnenju odrasle osebe	Vpliv na mlajše odrasle	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v programu PUM-O

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
G44	<i>Na začetku je bilo čist zaprto, so imele svetovalke na Zavodu velike težave, ker je bilo je šlo vse telefonsko in dobiti prek telefona koga, je težko</i>	Otežen dostop svetovalk na Zavodu za zaposlovanje do mlajših odraslih preko telefona	Vpliv na obravnavo mladih osipnikov	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v programu PUM-O
G45	<i>Ko so se stvari malo odprle so mladostnika napotil do nas in smo s tem mladostnikom mi mogli, če se je odločil za vključit, naredit osebni izobraževalni načrt kaj bo delal in to zelo konkreten. V tem načrtu je bilo zapisano, da ima možnost komunikacije na daljavo in potem še individualni načrt. To je blo res zoprno, ker si prvič videl mladostnika nisi vedel kako pa kaj.</i>	Izziv izdelave konkretnega osebnega izobraževalnega načrta in individualnega načrta ter določitev nalog ob prvem srečanju mlajšega odraslega	Vpliv na obravnavo mladih osipnikov	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v programu PUM-O
G46	<i>Je bilo pa v tem obdobju ful mal napotnih, mi smo meli krizo</i>	Zelo malo napotnih	Vpliv na napotitev na program PUM-O	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v programu PUM-O
G47	<i>Lani je bila velika kriza, dejansko je bilo težko najt mladostnike, ki bi se vključil</i>	V letu 2021/2022 težko najti mlajše odrasle za vključitev v program	Vpliv na napotitev na program PUM-O	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v programu PUM-O
G48	<i>Vpliv epidemije je vedno več mladih, ki niso nikjer, ne na Zavodu ne nikjer. Izginili so, so za svojimi ekrani, oni so zadovoljni, starši so zadovoljni ker je mir in jih ni</i>	Mlajši odrasli izgubljeni med sistemi	Vpliv na obravnavo mladih osipnikov	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v programu PUM-O
G49	<i>Še ena stvar v tem času, ko so bili ti ukrepi in je bil treba nosit masko ves čas, je treba objasniti, da z mladostniki v stiski, je nemogoče delat, če si zakrit z masko</i>	Oteženo delo z obveznim nošenjem maskam	Vpliv na obravnavo mladih osipnikov	Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
				v programu PUM-O
G50	<i>Prva stvar, ki mi pade na pamet, da bi bilo idealno je, da bi bile ali zakonsko določene ali vse tako povezano, da mladostnik, ki izstopi iz šole, da gre direktno k nam in, da ni te luknje</i>	Mlajši odrasli direktno iz šole v program PUM-O	Sodelovanje med programom PUM-O in srednjimi šolami	Možne izboljšave
G51	<i>Mislim, da je približno 60 odstotkov takih mladostnikov, ki niso ne v šoli na Zavodu, nikjer</i>	Velik odstotek mlajših odraslih, ki niso ne v šoli in ne na Zavodu za zaposlovanje	Obravnava	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
G52	<i>Je rekla ena svetovalka, "a veste ko pride se otrok izpisat, to je taka težka situacija, za starše, en kup enega papirovja in me dostikrat pozabimo dat še listek za program PUM-O"</i>	Neustrezno informiranje potencialnih uporabnikov s strani svetovalne delavke na Zavodu za zaposlovanje	Obravnava	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
G53	<i>Pa tudi samo listek dat ni nujno, da ga bodo pogledali</i>	Predaja zloženke o programu PUM-O ni dovolj za pridobitev interesa potencialnih uporabnikov	Obravnava	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov
G54	<i>V tujini imajo na primer šole druge priložnosti, in če vidijo da nekdo ne zmora sistema, ga dajo v program. In si toliko povezan s šolo, da ima na programu neke vzgojne vsebine in hodi v šolo samo na tiste praktične vsebine</i>	Tesnejše sodelovanje s šolo, ki omogoča izvajanje vzgojnih vsebin na programu in obiskovanje praktičnih vsebin na šoli	Sodelovanje med programom PUM-O in šolami	Možne izboljšave
G55	<i>Zagotovo bi se lahko šolski sistem prilagodil posameznikom, ker seveda je dobro znati določene stvari ampak je preveč nekega balasta in nekateri mladostniki tega pač ne morejo v takšni meri</i>	Prilagoditev učnih vsebin posameznikovim sposobnostim	Izobraževalni sistem	Možne izboljšave
G56	<i>Namesto da bi bil praktični pouk tisti, ki bi bil selekcija mladih je ponavadi ravno nek predmet, ki mogoče ni tako</i>	Selekcija mlajših odraslih za nadaljnje šolanje na podlagi	Izobraževalni sistem	Možne izboljšave

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	<i>pomemben pri nadaljnji poklicni poti</i>	praktičnega pouka		

Intervju z osebo H

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
H1	<i>Razlog so ble droge, alkohol</i>	Uporaba prepovedanih substanc in alkohola	Razlog za izpad iz šole	Izpad iz izobraževalnega sistema
H2	<i>Problemi doma</i>	Problemi doma	Razlog za izpad iz šole	Izpad iz izobraževalnega sistema
H3	<i>Js sem bil kr trmast, nisem nobenmu pustu, da mi pomaga, Sem hotu sam svoje probleme rešit</i>	Trma in vztrajanje pri reševanju lastnih problemov brez pomoči	Razlog za izpad iz šole	Izpad iz izobraževalnega sistema
H4	<i>Sej je blo puno pogovorov, tut s starši ampak nismo nič dosegli, oziroma smo dosegli, da sm pol prekinu šolanje</i>	Opravljenih veliko pogovorov, ki niso bili uspešni	Obravnava s strani šolske svetovalne službe	Izpad iz izobraževalnega sistema
H5	<i>Iz šole sem šou pol na Zavod, pa sem tam socialno vleku</i>	Prijava na Zavod za zaposlovanje in pridobitev socialne pomoči	Po izpisu iz šole	Izpad iz izobraževalnega sistema
H6	<i>Napotitev k terapevtu, psihiatru</i>	Pomoč terapevta ali psihiatra	Možnosti preprečitve izpada iz šolanja s strani zaposlenih na šoli	Izpad iz izobraževalnega sistema
H7	<i>En osebn odnos, res osebn, prijateljski</i>	Bolj oseben in prijateljski odnos	Možnosti preprečitve izpada iz šolanja s strani zaposlenih na šoli	Izpad iz izobraževalnega sistema
H8	<i>Da si opažen, da te nekdo posluša</i>	Biti opažen in da te nekdo posluša	Možnosti preprečitve izpada iz šolanja s strani zaposlenih na šoli	Izpad iz izobraževalnega sistema
H9	<i>Bil sem v tu v Salezijanskem mladinskem centru, pa so me povabl iz Puma</i>	Predstavitev in predlog obiska s strani mentorice na PUM-O	Napotitev v program PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H10	<i>Na Zavodu so mi program samo omenl, ampak niti približno tak predstavlja, samo</i>	Pomanjkljivo posredovanje	Informiranje o programu PUM-O	Obravnava na Zavodu za zaposlovanje

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	<i>da to obstaja. Ni blo pol tak kot bi mogl bit</i>	informacij o programu		
H11	<i>Na Zavodu mi niso ponudl drugih programov, bolj kaka javna dela</i>	Predstavljena v večini samo javna dela	Predstavitev programov za vključevanje mlajših odraslih v izobraževanje ali zaposlitev	Obravnava na Zavodu za zaposlovanje
H12	<i>Na Pum sem prišu po ene dveh letih na Zavodu</i>	Po 2 letih na zavodu za zaposlovanje	Vključitev v program PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H13	<i>Po izpadu iz šole</i>	Po izpadu iz šole	Vključitev v program PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H14	<i>10 mesecev, največ kar sem lahka</i>	10 mesecev	Trajanje programa	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H15	<i>Moj dan v Pumu je potekal tako, da sem prišel ob 11</i>	Začetek ob 11 uri	Aktivnosti v programu	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H16	<i>Zabušavanje na celi črti, uživati, pridet sem pa ne bit resen. Pač iskat si nek dušni mir</i>	Izmikanje delu in obveznostim z namenom iskanja dušnega miru	Aktivnosti v programu	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H17	<i>To sem rabu, neko sprostitev, čas za reševanje nekih drugih osebnih problemov, da bi normalno funkcioniru</i>	Možnost sprostitev za osredotočenje na reševanje osebnih problemov	Aktivnosti v programu	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H18	<i>Večinoma sem se pogovarju z ostalimi</i>	Pogovor z ostalimi udeleženci skozi trajanje programa	Aktivnosti v programu	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H19	<i>bil na računalniku in poslušu muziko, bil na Fejsu</i>	Uporaba računalnika za poslušanje glasbe in uporabo družabnih omrežij	Aktivnosti v programu	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
H20	<i>Edino, ko smo delal na projektih, tam sem bil pol zraven, recimo zlaganje ladjic pa delo na vrtu</i>	Delo na različnih projektih kot je zlaganje ladjic in delo na vrtu	Aktivnosti v programu	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H21	<i>Kako napisat prošnjo</i>	Pisanje prošenj za delo	Pridobljena znanja in spretnosti	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H22	<i>kak komunicirat ne samo se pogovarjat pa povedat svoje</i>	Izboljšanje načina komunikacije	Pridobljena znanja in spretnosti	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H23	<i>Kak se posluša nekoga, ugotovit kaj se pričakuje od tebe</i>	Poslušanje in razumevanje drugih	Pridobljena znanja in spretnosti	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H24	<i>V tem času nisem šou na noben razgovor, sem pa poslal kako prošnjo, tist kar sem mogu</i>		Pridobljena znanja in spretnosti	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H25	<i>Sem najdu šiht ja.</i>	Pridobitev zaposlitve	Vrnitev v šolanje ali pridobitev zaposlitve po končanem programu	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H26	<i>Dobil sem neko oporo, uteho da te nekdo posluša</i>	Pridobitev opore in utehe	Koristnost programa PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H27	<i>Tu se men zdi, da mi je Pum največ dal, v smislu neke socializacije</i>	Omogočanje socializacije	Koristnost programa PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H28	<i>Če gledam preko psihologije kaj je men Pum dal, pa zakaj sem se js bil sposoben odrečt pa vzpostaviti vsaj nek osnovni red, zato ker nucaš nekje neko zdravo okolje, da vzpostaviš osnovne čustvene sposobnosti. Da prepoznaš svoja čustva, jih ovrednotiš, prioritiziraš</i>	Zagotavljanje varnega prostora za vzpostavitev reda in osnovnih čustvenih sposobnosti	Koristnost programa PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H29	<i>Po drugi strani ti pa da neke kompetence, nek vzorc kak funkcionirat v svetu</i>	Pridobitev kompetenc za	Koristnost programa PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
		lažje delovanje v svetu		vključene v program
H30	<i>In mi je Pum ful da, ker mi je dal neko rutino</i>	Vzpostavitev rutine	Koristnost programa PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H31	<i>Po desetih mescih sem dobil neko idejo kak bi moral js pristopit do šihta in mi je dal kot neko železno srajco, da sem se vstal prav čas vsaj dvakrat do štirikrat na teden</i>	Pridobitev odgovornosti	Koristnost programa PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H32	<i>Pa začel pucat probleme, ko sem jih mel, travme, strah itd. Da sem pol sploh bil sposoben najdit šiht</i>	Možnost soočanja s problemi in prečiščevanja preteklih travm	Koristnost programa PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H33	<i>Oziroma se odločit kaj bi js sploh rad delal</i>	Pomoč pri iskanju smisla	Koristnost programa PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
H34	<i>Js osebno bi rad, da bi delal kak moški tut, zaradi neke avtoritete</i>	Zaposlen mentor moškega spola	Mentorji programa PUM-O	Možne izboljšave
H35	<i>Drugače pa kar se tiče kompetenc, si vse dobil kar si hotu</i>	Pridobitev vseh potrebnih kompetenc	Zadovoljstvo z obravnavo s strani mentorjev PUM-O	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi
H36	<i>Če ne druga si dobil neko napotitev, v smislu da idi tja, pa naredi to in to, vse jasno</i>	Pridobitev ustreznih napotkov in pomoči	Zadovoljstvo z obravnavo s strani mentorjev PUM-O	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi
H37	<i>Kar se tiče Zavoda, sploh komunikacija med Zavodom pa Pumom, ko razmišljaš da je to neko mutibarjenje, se še med sabo ne morejo zmenit, kak bodo pol men pomagal</i>	Neučinkovita komunikacija in občutek, da ti zato ne morejo ustrezno pomagati	Sodelovanje med Zavodom za zaposlovanje in programom PUM-O	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi
H38	<i>Pa način tega pristopa, da se vse obravnava kot podjetje in nekdo, ko ma probleme mrzi to v dno duše, ker je obravnavan kot, da nimaš imena</i>	Neoseben pristop in občutek, da si brez imena	Obravnava na Zavodu za zaposlovanje	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi
H39	<i>Mislim, da je problem ta mentaliteta, da samo če neki delaš potem neki veljaš in to se potem odraža v načinu komuniciranja</i>	Zgrešen način komunikacije kot posledica v delo usmerjene mentalitete	Obravnava na Zavodu za zaposlovanje	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
H40	<i>Mislim, da bi moral bit bolj osebni pristop na Zavodu, poslušati, ne pa sam pejt delat</i>	Bolj osebni pristop	Obravnava na Zavodu za zaposlovanje	Možne izboljšave
H41	<i>Kar se tiče trajanja programa mislim, da je 10 mesecev zlata sredina. Če maš osnovne stvari pošliti je to dovolj časa, da pridobiš kompetence in ostale stvari</i>	10 mesecev ustrezen čas za pridobitev kompetenc potrebnih za nadaljnjo poklicno ali izobraževalno pot	Zadovoljstvo s trajanjem programa	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi
H42	<i>Bi pa pomoje lahko program dlje časa trajal za večino ljudi ko so tu, sigurno kako leto in pol. Če stvari funkcionirajo ja, če pa ne je pa potrebno vse zrušit pa začeti znova od začetka, v tem kontekstu</i>	Dlje časa, v primeru oseb, ki imajo večje duševne stiske in pretekle travme	Trajanje programa	Možne izboljšave

Intervju z osebo I

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
I1	<i>Razlog je bla korona pa da sem bil skos doma pa da nisem mel glih motivacije za šolo</i>	Korona in posledično pomanjkanje motivacije	Razlog za izpad iz šole	Izpad iz izobraževalnega sistema
I2	<i>Izpisu sem se zaradi preveč neopravičenih</i>	Preveč neopravičenih ur	Razlog za izpad iz šole	Izpad iz izobraževalnega sistema
I3	<i>Ja so ja, da so najprej obvestil starše ko so vidl, da ne hodim</i>	Obvestitev staršev o neobiskovanju pouka	Obravnava s strani šolske svetovalne službe	Izpad iz izobraževalnega sistema
I4	<i>Pol mislim, da so mel par govorilnih ur</i>	Govorilne ure in pogovor o problemu	Obravnava s strani šolske svetovalne službe	Izpad iz izobraževalnega sistema
I5	<i>Takrat je vse potekal prek telefona</i>	Potek pogovorov preko telefona zaradi zaprtja države	Obravnava s strani šolske svetovalne službe	Izpad iz izobraževalnega sistema
I6	<i>Izpisal sem se potem po kakih dveh, treh mesecih</i>	Izpis iz šole po 2-3 mesecih	Obravnava s strani šolske svetovalne službe	Izpad iz izobraževalnega sistema
I7	<i>Sej sem vmes hodu pa pol spet ne potem je pa šla mami enkrat na sestanek in so me potem takrat izpisal</i>	Izpis opravljen po sestanku z mamo brez prisotnosti mlajšega odraslega	Obravnava s strani šolske svetovalne službe	Izpad iz izobraževalnega sistema

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
I18	<i>Potem sem bil mal doma pol sem šou pa na Zavod</i>	Po nekaj časa doma prijava na Zavod za zaposlovanje	Po izpisu iz šole	Izpad iz izobraževalnega sistema
I19	<i>Sem bil sam trdno prepričan, da se mi ne da več hodit v šolo, tak da niso mel velik vpliva na mene</i>	Pomanjkanje interesa za šolo in odločenost za izpis	Razlog za izpad iz šole	Izpad iz izobraževalnega sistema
I110	<i>Ampak vseeno mislim, da bi mi lahko dal mal več možnosti, glede na to da je bla glih korona</i>	Več možnosti za ostanek v šoli z obzirom na razmere v času epidemije	Možnosti preprečitve izpada iz šolanja s strani zaposlenih na šoli	Izpad iz izobraževalnega sistema
I111	<i>Ker sam nisi šel na Zoom pa si dobil neopravičeno uro</i>	Neopravičena ura v primeru neprijave na Zoom	Šolanje v času epidemije SARS-cov-2	Izpad iz izobraževalnega sistema
I112	<i>In so me sam na podlagi neopravičenih izpisal</i>	Izpis na podlagi neopravičenih ur	Šolanje v času epidemije SARS-cov-2	Izpad iz izobraževalnega sistema
I113	<i>Pogovor sem imel sam z razrednikom preko telefona, nič kej posebnega ni blo</i>	Pogovori z razrednikom samo prek telefona	Obravnava v času epidemije SARS-cov-2	Izpad iz izobraževalnega sistema
I114	<i>Se pa nisem mogu prepisat kam drugam, ker sem enkrat prej še padu, pol je bla pa ta korona pa sem se izpisu in pol več šans nimaš</i>	Onemogočen vpis/ponavljanje zaradi že izkoriščenih dveh možnosti	Izobraževalni sistem	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi
I115	<i>V bistvu je mami vedla za ta program in me je prijavla tja</i>	Mama	Napotitev v program PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
I116	<i>Tak da sem mogu it potem najprej na Zavod potem so me pa poslal na Pum</i>	Prijava na Zavod za zaposlovanje	Pogoj za vključitev v program PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
I117	<i>Po izpadu iz šole</i>	Po izpadu iz šole	Vključitev v program PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
I118	<i>6 mesecev sem bil, do poletja</i>	6 mesecev	Trajanje programa	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
I19	<i>Nehal sem pa hodit, ker sem dobil študentsko delo</i>	Začetek študentskega dela	Razlog predčasnega prenehanja programa	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
I20	<i>Zjutri smo mel najprej individualne ure</i>	Individualne ure v jutranjih urah	Aktivnosti v programu PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
I21	<i>Tisti, ki so mel kej za šolo delat so to delal, js tega nisem mel</i>	Delo za šolo pri tistih, ki je bilo potrebno	Aktivnosti v programu PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
I22	<i>Potem smo kahal kosilo od desetih do dvanajstih</i>	Pomoč pri kuhanju kosila	Aktivnosti v programu PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
I23	<i>Js sem delal vaje za osebno rast, na primer izpolnjeval različne ankete, vprašanja, bral sem knjige</i>	Izpolnjevanje vaj in branje knjig za osebno rast	Aktivnosti v programu PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
I24	<i>Mel sem tut predstavitev o Bitcoinu in sem mogu nardit majhno raziskavo o tem</i>	Izdelava predstavitev o določenih temah	Aktivnosti v programu PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
I25	<i>Tisti, ki so imeli cilj najt zaposlitev so se učili pisati prošnje</i>	Učenja pisanja prošenj za delo	Aktivnosti v programu PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
I26	<i>Moj cilj je bil, da se vrnem v šolo in so mi tut pri tem pomagal, da sem se pol po programu vpisal v šolo</i>	Pomoč pri iskanju in informiranju o programih šolanja	Aktivnosti v programu PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
I27	<i>Naučil me je, da tisto uro res za sebe delam, da pozornost umerim na delo ne na kej drugega</i>	Izboljšana koncentracija pri delu	Pridobljena znanja in spretnosti	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
I28	<i>Ročne spretnosti sem pridobil z različnimi dejavnostmi, ko na primer izdelovanje ladjic, graviranje v les</i>	Ročne spretnosti	Pridobljena znanja in spretnosti	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
I29	<i>Pa izboljšal sem svojo komunikativnost z drugimi</i>	Izboljšanje načina komunikacije	Pridobljena znanja in spretnosti	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
I30	<i>Sem se vrnil nazaj v šolo, zdej sem vpisan na izredno šolo, isto poklic keramičar pečar na Lavi</i>	Vrnitev v šolanje	Vrnitev v šolanje ali pridobitev zaposlitve po končanem programu	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
I31	<i>Da smo mel nek sistem, dan je bil organiziran, tak da smo zjutri imeli te ure, potem je bla malca, pavza in pol še delo na projektu</i>	Organiziran sistem aktivnosti	Koristnost programa PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
I32	<i>To mi je ful pomagal, da sem vzpostavil neko rutino in mi je tut zdej na primer lažje usklajevat delo pa še ših</i>	Organizacija dela za lažje usklajevanje nadaljnega šolanja in zaposlitve	Koristnost programa PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
I33	<i>Pa maš neko obveznost, ker morš it na program in nisi sam cele dneve doma pa špilaš igrce al pa ne vem ka pa hodiš spat ob 3 zjutri, potem se pa zbujaš sred dneva</i>	Vzpostavitev rutine	Koristnost programa PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
I34	<i>Men je blo vse super. Se je na iztekl, tak ko sem hotu, ker sem se vpisu sem se nazaj v šolo, najdu sem si ših, tak da po mojem je deloval kot bi mogl</i>	Dosega zastavljenega cilja z vrnitvijo v šolo in pridobitvijo zaposlitve	Zadovoljstvo z obravnavo s strani mentorjev PUM-O	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi

Intervju z osebo J

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
J1	<i>Mam disleksijo, tak da sem mel težave pri učenju</i>	Problemi pri učenju zaradi disleksije	Razlog za izpad iz šole	Izpad iz izobraževalnega sistema
J2	<i>Status dijaka sem zgubil, ker nisem opravil enega predmeta na maturi</i>	Neuspešno opravljena matura	Razlog za izpad iz šole	Izpad iz izobraževalnega sistema
J3	<i>Ja kar se tiče moje disleksije, ko smo pisali teste, sem mel več časa na voljo</i>	Več časa pri pisanju testov	Prilagoditve v času šolanja	Izpad iz izobraževalnega sistema
J4	<i>Drugače pa neke posebne obravnave nisem mel, ker sem ubistvu mel sam maturo za nardit</i>	Brez posebne obravnave	Obravnava s strani šolske svetovne službe	Izpad iz izobraževalnega sistema

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
J5	<i>Ker sem bil vezan na socialno so mi potem na Zavodu dal predlog na grem sem</i>	Zavod za zaposlovanje	Napotitev v program PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
J6	<i>Pred tem sem bil pa kr neki časa doma</i>	Nekaj časa doma	Po izpisu iz šole	Izpad iz izobraževalnega sistema
J7	<i>Po izpadu iz šole</i>	Po izpadu iz šole	Vključitev v program PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
J8	<i>Eno leto in 6 mesecev</i>	Eno leto in 6 mesecev	Trajanje programa	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
J9	<i>Zjutri sem vsak dan prišel sem ob 8</i>	Začetek ob 8 uri	Aktivnosti v programu	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
J10	<i>Zjutri smo mel najprej animacijo in smo mel kratke igrice ali pa pogovor o različnih temah</i>	Animacija s kratkimi igrkami ali pogovorom o različnih temah	Aktivnosti v programu	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
J11	<i>Pol v prvem delovnem času, sem se bol ko ne učil in delal za šolo</i>	Učenje in delo za šolo v prvem delovnem času	Aktivnosti v programu	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
J12	<i>Ko je bil čas kuhanja kosila, sem pomagal</i>	Pomoč pri kuhanju kosila	Aktivnosti v programu	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
J13	<i>Po malici smo šli v spodnji štuk v mladinski center, kjer smo potem igrali biljard, družabne igre</i>	Igranje družabnih iger v mladinskem centru po kosilu	Aktivnosti v programu	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
J14	<i>Po pavzi smo pa delal na kakšnem projektu, recimo en čas smo urejali vrt, sadili zelišča, ali pa zlagali ladvice</i>	Delo na različnih projektih kot je zlaganje ladjic in delo na vrtu	Aktivnosti v programu	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
J15	<i>Najbolj sem pridobil na samozavesti</i>	Pridobitev na samozavesti	Koristnost programa PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
				vključene v program
J16	<i>Naučil sem se kuhati, česar prej nisem znal</i>	Kuhanje	Pridobljena znanja in spretnosti	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
J17	<i>Pa pomagal mi je organizirati čas za učenje, in se posvetiti učenju, to mi je pomagal pol ko sem šou na faks</i>	Organizacija časa za učenje	Pridobljena znanja in spretnosti	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
J18	<i>Pa razne stvari, kot je ustvarjanje pa delo z lesom, to sem tut velik delal v delavnici</i>	Delo z lesom	Pridobljena znanja in spretnosti	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
J19	<i>Sem končal srednjo šolo in se tudi vpisal naprej na faks</i>	Zaključek srednje šole in vpis v nadaljnje izobraževanje	Vrnitev v šolanje ali pridobitev zaposlitve po končanem programu	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
J20	<i>Koristno to, da sem lahko prišel nazaj na učenje ker 2 leti bit iz šole ven, je težko se nazaj v to spraviti</i>	Prehod nazaj na učenje po 2 letih izven šolskega sistema	Koristnost programa PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
J21	<i>Dobil sem občutek, kak je ko maš neko obveznost in moreš nekje bit. Ker ko sem bil vmes doma, sem veliko igral igrice na računalniku, včasih tut celo noč in sem potem prespal pol dneva</i>	Pridobitev odgovornosti	Koristnost programa PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
J22	<i>Pa če sem rabu pomoč pri učenju oziroma, bolj pri branju ker sem disleksik, mi je mentorica pomagala in mi prebrala vprašanja</i>	Pomoč pri branju in učenju s strani mentorice	Koristnost programa PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
J23	<i>Spoznal sem tut nove prijatelje s katerim gremo še kdaj na pjačo</i>	Novi prijatelji	Koristnost programa PUM-O	Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program
J24	<i>Kar se tiče programa PUM-O res ne bi nič spremenil, ker mi je blo res fajn tam in sem se tut uspel končat šolo</i>	Dosega zastavljenega cilja z vrnitvijo v šolo	Zadovoljstvo z obravnavo s strani mentorjev PUM-O	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi
J25	<i>Sem se hodil učiti tja tut ko sem začel hoditi na faks, ker sem se navadil na ta sistem</i>	Obiskovanje programa z namenom učenja tudi pri	Zadovoljstvo z obravnavo s strani mentorjev PUM-O	Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
		nadaljnem šolanju na fakulteti		
J26	<i>Kar se tiče pa Zavoda za zaposlovanje, bi pa mogoče to spremenil, da bi mi prej povedal za ta program, ne šele po 2 letih</i>	Zgodnejše informiranje in napotitev na program PUM-O	Obravnava na Zavodu za zaposlovanje	Možne izboljšave

9.4. Priloga 4: Osno kodiranje

8.4.1. Osno kodiranje- Zaposleni na Zavodu za zaposlovanje

Obravnava mladih ospinikov na Zavodu za zaposlovanje

- Pridobitev informacij o Zavodu za zaposlovanje
 - o Samostojna pridobitev informacij po izgubi statusa (B5)
 - o Program Aktiven.sem (B13)
- Razlog prijave na Zavod za zaposlovanje
 - o Po zaključku šole (B2)
 - o Pridobitev denarne socialne pomoči ali iskanje zaposlitve (B3)
 - o Možnost uveljavitve denarne socialne na Centru za socialno delo šele po prijavi na Zavod za zaposlovanje (B4)
 - o Po zaključku ali prekinitvi izobraževanja (C4)
 - o Prenehanje delovnega razmerja mlajših odraslih s končano osnovno šolo (C5)
- Prijavljeni mlajši odrasli na Zavodu za zaposlovanje
 - o 378 prijavljenih mlajših odraslih (A10)
 - o Prijavljeni tudi mlajši odrasli z zdravstvenimi težavami, nezaposljivi in tisti, tik pred zaposlitvijo (A11)
 - o 95 prijavljenih mlajših odraslih med 18 in 29 let (B6)
 - o 164 mlajših odraslih starih med 15 in 29 let (C6)
- Napotitev
 - o Mlajše odrasle, ki opustijo šolanje napotijo šole (A1)
 - o Mlajše odrasle, ki opustijo šolanje napotijo starši (A2)
 - o Mlajše odrasle, ki opustijo šolanje napoti center za socialno delo (A3)
 - o Mlajše odrasle, ki opustijo šolanje napotijo odrasle osebe (A6)
 - o Mlajše odrasle, ki opustijo šolanje napotijo iz programa PUM-O (A7)
 - o Mlajših odraslih ne napotujejo s srednjih šol (C3)
- Samoiniciativni prihod
 - o Mlajši pridejo sami (A4, C1)
 - o Prostovoljni prihod mlajših odraslih na Zavod za zaposlovanje (B1)
- Nepomembnost vira napotitve
 - o Zavod za zaposlovanje le kot osrednja institucija (A8)
 - o Večji poudarek na vrnitvi v šolanje ali pridobitvi zaposlitve (A9)
- Značilnosti mlajših odraslih na Zavodu za zaposlovanje
 - o Nevešči, nepripravljeni na trg dela in v dilemi med šolanjem in zaposlitvijo (A5)
 - o Mlajši odrasli v stiski, brez podpore in doživljanje psihičnega ali fizičnega nasilja (A12)
 - o Mlajši odrasli bolj zaposljivi kot starejši od 30 let (A33)
 - o Že izbran delodajalec po koncu šolanja zaradi opravljanja študentskega dela ali prakse (B14)

- Več mlajših odraslih, ki izstopijo iz šolanja zaradi financ želi v zaposlitev (C22)
- Termini obravnav
 - Zasedenost terminov 2-3 mesece vnaprej (A27)
 - Dogovor za osebna srečanja v živo ali preko terminala (B29)
- Postopek obravnave
 - Izdelava zaposlitvenega načrta po prijavi v evidenco Zavoda za zaposlovanje in pridobitvi statusa brezposelne osebe (B19)
 - Izdelava individualnega načrta glede na posameznikovo situacijo (B20)
 - Registracija na portalu Poišči delo samostojno ali s strani svetovalke (B21)
 - Pregled delovnih izkušenj (B22)
 - Vključitev mlajših odraslih s pomanjkanjem veščin v različne delavnice (B25)
 - Zapis dogovora o področjih zaposlitve in ciljih v zaposlitveni načrt (B26)
 - Migracijsko iskanje zaposlitve (B27)
 - Opozorilo preko telefona ali portala v primeru neodzivnosti (B30)
 - Spremljanje uresničevanja zaposlitvenega načrta na 3-4 mesece (B31)
 - Prijava osebe v evidenco in pridobitev ustreznih informacij osebno ali preko interneta (C11)
 - Samostojna pridobitev informacij o pravicah in obveznostih (C13)
 - Svetovalni razgovor v roku 14 dni od prijave (C14)
 - Dogovor o zaposlitvenih ciljih na prvem svetovalnem razgovoru (C15)
 - Stalno prilagajanje načrta pričakovanjem in potrebam posameznika (C17)
- Način obravnave mlajših odraslih
 - Delo policaja, motivatorja, psihologa (A13)
 - Uporaba materinskega čuta pri delu z mladimi med 18 in 21 letom (A14)
 - Več vodenja (A15)
 - Več razumevanja in spodbujanja zaradi najstniških izbruhov (A16)
 - Obravnava odvisna od karakterja posameznika (A17)
 - Počasno delo (A18)
 - Vzpostavitev zaupanja pri mlajših odraslih iz neurejenih družin (A19)
 - Zahtevanih več obravnav z mlajšimi odraslimi, ki prihajajo iz težkih razmer (A20)
 - Nezmožnost zaupanja na začetku (A21)
 - Svetovalka kot edina zaupnica mlajšega odraslega (A23)
 - Individualna obravnava (A25)
 - Pomembnost biti človeški, spodbujajoč in znat svetovati (A26)
 - Različni pristopi glede na značilnosti posameznika (A30)
 - Pomembna vzpostavitev zaupanja (B28)
- Obravnava v primeru iskanje zaposlitve
 - Samostojno iskanje motiviranih mlajših odraslih (B23)
 - Koristnost izkušenj pridobljenih s študentskim delom (B24)
 - Pregled znanj in kompetenc in izdelava načrta aktivnega iskanja zaposlitve (C16)
- Način obravnave v primeru izkoriščanja Zavoda za zaposlovanje s strani mlajših odraslih
 - Igranje policaja in delo na čimprejšnji odjavi iz Zavoda (A41)
 - Pogosta vabila na delavnice, rezultat pa je izstop iz Zavoda (A42)
- Vpliv zdravstvenih težav na obravnavo mlajših odraslih
 - Težja pridobitev zaposlitve mlajših odraslih z zdravstvenimi težavami in odločbo o invalidnosti (A36)
- Cilj obravnave
 - Čimprejšnja zaposlitev (A31)
 - Preprečitev dolgotrajne brezposelnosti med mlajšimi odraslimi (A32)
 - Čimprejšnja odjava iz Zavoda (A37)
 - Vstop v zaposlitev vseh mladih, zdravih posameznikov (A38)
 - Zdefiniranje posameznika, ne nujno vključitev v PUM-O (A94)
- Trajanje obravnave mlajših odraslih
 - Omejen čas z uporabnikom (A24)
 - 30 minut na voljo za posameznika, v primerih stiske več (A28)

- Podaljšanje obravnave tudi do 1 ure (A29)
- Neomejen čas trajanja prijave na Zavodu za zaposlovanje (A35)
- Razlogi za čimprejšnji vstop mlajših odraslih v zaposlitev
 - Stagniranje, apatičnost in težja vrnitev v delovno rutino v primeru brezposelnosti (A39)
 - Pridobitev delovne zavesti in obveznosti, ki jih prinese zaposlitev (A40)
- Odjava iz Zavoda za zaposlovanje
 - Prehod v status dijaka, študenta, zaposlene osebe, upokojenca ali zaradi smrti (A34)

Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje z izvajalskimi programi

- Izvajani programi
 - Zdravstveno zaposlitveno svetovanje za mlajše odrasle z zdravstvenimi težavami (B8)
 - Usposabljanje na delovnem mestu za mlade (B16,C10)
 - Neformalne oblike izobraževanja in usposabljanja (B17)
 - Krajše modularne delavnice v Kariernem središču za iskanje zaposlitve in pridobitve kompetenc (B18)
 - Program PreseNEEti.se v okviru Ljudske Univerze v Celju (B32, C21)
 - Program PUM-O (B33, C18)
 - Trimesečno usposabljanje na delovnem mestu pri konkretnem delodajalcu (B37)
 - Delovni preizkus (B38, C9)
- Cilj vseh programov za mlajše odrasle
 - Čimprejšnja zaposlitev mlajših odraslih (A52)
- Vključenost v programe za vrnitev v šolanje ali zaposlitev
 - V povprečju vključenih 10 mlajših odraslih (A12)
 - Ni točnih podatkov (C6)
- Vključitev v program usposabljanja za delovno mesto za mlajše odrasle in delovni preizkus
 - Na voljo vsem, ne samo dolgotrajno brezposelnim (A65)
- Program usposabljanja za delovno mesto za mlajše odrasle
 - Ni zaposlitev, še vedno status brezposelne osebe (A43)
 - Trimesečni program za pridobitev kompetenc in veščin (A44)
 - Plačilo za obiskovanje programa s strani Zavoda za zaposlovanje (A45)
 - Povrnitev potnih stroškov s strani Zavoda za zaposlovanje (A46)
- Pogoji za vključitev v usposabljanje na delovnem mestu za mlade
 - Mlajši odrasli do 30.let (A66)
- Namen programa usposabljanja na delovnem mestu za mlajše odrasle
 - Preizkus na delovnem mestu, pridobitev znanj in morebitna zaposlitev pri delodajalcu (A47)
 - Pridobitev novih izkušenj za svoj življenjepis (A48)
- Program delovni preizkus
 - Enomesečno usposabljanje na delovnem mestu (A49)
- Vključitev mlajših odraslih v programe javnih del
 - Namenjena vsem kategorijam brezposelnih oseb (A53)
 - Interni razpisi javnih del Zavoda za zaposlovanje (A56)
 - Kadrovanje in iskanje primernih oseb ob prijavi institucij na razpise (A59)
 - Izključitev iz evidence brezposelnih oseb Zavoda za zaposlovanje in priprava potrebne dokumentacije (A60)
 - Premik osebe iz evidence Zavoda za zaposlovanje v evidenco APZ (A61)
- Pogoji za vključitev mlajših odraslih v programe javnih del
 - Prijava na Zavodu za zaposlovanje vsaj eno leto (A57)
 - Ugotovljena ustrezna stopnja izobrazbe (A58)
- Namen vključitve mlajših odraslih v programe javnih del
 - Lažji prehod in integracija na trg dela (A54)
 - Občutek delovnega razmerja z vsemi pravicami in obveznostmi (A55)
- Sodelovanje z delodajalci

- Samostojna prijava delodajalcev v programe za hitrejšo zaposlitev mlajših odraslih (A63)
 - Pisarna namenjena informiranju delodajalcev (A64)
- Program PUM-O
 - Drugačno delovanje kot ostali programi za mlajše odrasle (A68)
- Vključitev mlajših odraslih v program PUM-O
 - Informiranje mlajših odraslih o programu in zahtevanje sprejetja odločitve v 1 mesecu (A92)
 - Prostovoljna vključitev (A93)
 - Boljše možnosti v programu PUM-O kot brezposelna oseba na Zavodu za zaposlovanje (A97)
 - Največ v začetku oktobra (B12)
 - Več usmeritev v zaposlitev zaradi velike potrebe po kadrih na trgu dela kot v program PUM-O (C26)
- Namen programa PUM-O
 - Poiskati samega sebe, intenzivna pomoč pri odločitvi o šolanju ali zaposlitvi (A69)
 - Intenzivna obravnava in pomoč ter ustrezen nadzor (A70)
- Značilnosti mlajših odraslih primernih za program PUM-O
 - Otroci brez kompasa in mesta v svetu (A80)
 - Občutek izgube pripadnosti kot posledica odhoda prijateljev v šolo in nadaljnje izobraževanje (A81)
 - Pritisk staršev doma (A82)
 - Izgubljeni mlajši odrasli, med odločitvijo za šolanje ali zaposlitev, brez ustreznih kompetenc za vključitev na trg dela (A90, B9)
 - Pomanjkanje želje po zaposlitvi (A91)
 - Mlajši odrasli podvrženi drogam, zgubljeni, ki doživljajo nasilje in nedozoreli za vključitev v zaposlitev (A96)
 - Mladi osipniki brez dokončane izobrazbe (B7)
 - Mladi osipniki brez jasnega cilja glede šolanja in zaposlitve (B39)
- Neprimernost programa PUM-O
 - Mlajši odrasli stari 24. let, z končano osnovno šolo in z več let delovnih izkušenj (A89)
 - 16 letni tujci, ki so že delali v gradbeništvu in pomagali staršem (A95)
- Pogoji za vključitev v program PUM-O
 - Mlajši odrasli do 25. leta (A87)
 - Osnovnošolska izobrazba (A88)
 - Mlajši odrasli od 15. do 26. leta brez izobrazbe (C25)
- Število trenutno vključenih v program PUM-O
 - 2 punči (B11)
 - Ena oseba z interesom zaključiti šolanje (C24)
- Spremljanje po vključitvi v program PUM-O
 - Vabilo na razgovor mesec dni po vključitvi in preverjanje počutja in zadovoljstva (A71)
 - Sprotno preverjanje stanja zaradi dolgega trajanja programa (A72)
- Zaposlitev med trajanjem programa PUM-O
 - Majhen delež zaposlitev med trajanjem programa (A75)
- Zaključek programa PUM-O
 - Predčasna zaključitev programa ali vrnitev na Zavod za zaposlovanje po končanem programu (A73)
 - Obiskovanje programa do konca mlajših odraslih, ki so zadovoljni s programom (A74)
 - Mlajši odrasli predstavljeni iz evidence APZ v evidenco brezposelnih oseb na Zavodu za zaposlovanje (A76)
 - Ugotovitev mlajših odraslih, da bi raje šli v zaposlitev kot obiskovali program (A78)
 - Vprašanje šolanja ali zaposlitve (A85)
 - Več izhodov v zaposlitev (A86)
- Pozitivne lastnosti programa PUM-O
 - Varno okolje za mlajše odrasle v občutljivih letih (A77)

- Pomoč na psihičnem področju (A79)
 - Pridobitev skupine, kateri pripadajo in stalna dosegljivost mentoric (A83)
 - Poleg pridobitev veščin tudi opolnomočenje, večja samozavest in dodaten zagon (A84)
- Sodelovanje s programom PUM-O
 - Dobro sodelovanje (B34)
 - Obiski mentorjev programa PUM-O potencialnih uporabnikov (B35)
 - Napotitev mlajših odraslih na PUM-O za motiviranje v vključitev (B36)
 - Organiziranje skupinskih predstavitev v prostorih programa PUM-O s strani svetovalke na Zavodu in mentoric na PUM-O (C19)
- Sodelovanje z mlajšimi odraslimi pri vključevanju v programe
 - Predlaganje, seznanitev s programom v primeru koristi uporabniku (A62)

Spodbude Zavoda za zaposlovanje za vključitev na trg dela

- Izvajani programi
 - Subvencija za hitrejši vstop na trg dela
- Subvencija za hitrejši vstop mlajših odraslih na trg dela
 - Subvencija za delodajalce, ki zaposlijo mlajše odrasle do 25 let (A51)
 - Za mlajše odrasle, ki imajo po končani šoli že izbranega delodajalca (B15)
- Pogoj za vključitev v program subvencije za hitrejši vstop mlajših odraslih na trg dela
 - Mlajši odrasli do 25. leta (A67)
- Cilj izvajanja subvencije za hitrejši vstop mlajših odraslih na trg dela
 - Hitrejši in lažji vstop mlajših odraslih na trg dela (A50)
- Financiranje izobraževanja
 - Financiranje deficitarnih poklicev, ki jih na trgu dela primanjkuje (C23)

Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje

- Vpliv na mlajše odrasle
 - Dodaten slab vpliv na mlajše odrasle v svetu polno pritiska (A98)
 - Ujetost mlajših odraslih v virtualni svet (A107)
 - Zmanjšanje socialnih stikov in več primerov depresije pri mlajših odraslih (A108)
- Vpliv na dostop do informacij
 - Pošiljanje obrazcev in informacij po pošti ali na voljo pred pisarnami (B45)
- Vpliv na prijavo mlajših odraslih na Zavodu za zaposlovanje
 - Več prijavljenih mlajših odraslih na Zavod za zaposlovanje (A101)
- Vpliv na obravnavo
 - Večja pozornost na ustreznem pristopu k mlajšemu odraslemu in vzpostavitvi zaupanja (A99)
 - Onemogočeni stiki z uporabniki (A100)
 - Nezmožnost biti faktor, ki bi pozitivno vplival na mlajše odrasle (A102)
 - Neosebne obravnave (A103)
 - Nezmožnost videti, čutiti energijo človeka (A104)
 - Premalo časa za gradnjo zaupanja preko telefona (A105)
 - Onemogočen vpliv na spremembe v življenju mlajšega odraslega (A106)
 - Neintenzivna in nekvalitetna obravnava zaradi strahu pred okužbo (A113)
 - Svetovanja preko telefona zaradi zaprtja občin in nedostopnosti (B40, C28)
 - Zahtevno delo brez stika (B40)
 - Lažja omejitev pogovora na težavo (B42)
 - Potrebna prilagoditev obravnav razmeram (C27)
 - Izdelava zaposlitvenih načrtov preko telefona (C29)
 - Uporaba e-pošte in portala (C30)
 - Dolgo obdobje brez osebnega stika (C31)
- Vpliv na izvajanje programov

- Normalno izvajanje z sprejetimi ukrepi (A109)
- Normalna izvedba programov usposabljanja za delo in javnih del (A110)
- Program PUM-O deloval z izjemo hujših obdobij (A111)
- Izvedba online tečajev (C33)
- Vpliv na vključevanje v programe
 - Manj vključevanja v program PUM-O (A112)
 - Ni bilo napotitev na PUM-O (B44)
 - Normalen potek vključevanja v programe (C32)
- Vpliv na osip mlajših odraslih iz izobraževanja
 - Odsotnost osipništva (B43)

Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov na Zavodu za zaposlovanje

- Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mlajših odraslih
 - Večja možnost zapleta zaradi pubertetniškega odnosa mlajših odraslih (A114)
 - Nekompetentnost svetovalk pri psiholoških dejavnostih (A115)
 - Sprejemanje verbalnih napadov kot napade na institucijo in izražanje nemoči (A116)
 - Izziv nevedne, nevedne mlajše odrasle spraviti na pravo pot in preprečiti dolgotrajno brezposelnost (A117)
 - Preveč administrativnih zadolžitev (A119)
 - Kljub pomoči in vloženemu trudu je končna izbira na posamezniku (A121)
 - Otežen dostop do programa iz bolj oddaljenih krajev (B10)
 - Mlajših odraslih v vključitev v programe ne moraš prisiliti (B47)
- Dobre strani obravnave mlajših odraslih
 - Veliko ponudb za mlajše odrasle s strani zunanjih izvajalcev (B48)

Možne izboljšave

- Obravnava
 - Več časa s posameznikom (A118)
 - Manj uporabnikov na svetovalko (A120)
 - Potrebno prilagajanje glede na značilnosti populacije za aktivno vključevanje v programe (C34)
- Izobraževalni sistem
 - Prizadevanje šol, da mlajši odrasli ostanejo v sistemu (B46)
 - Krepitev šolske svetovalne službe (B49)
- Sodelovanje z drugimi ustanovami
 - Več sodelovanja med šolsko svetovalno službo in Zavodom za zaposlovanje (B50)
- Programi
 - Dodatni programi za dolgotrajno brezposelne (C35)

8.4.2. Osno kodiranje- Šolske svetovalne delavke

Spopadanje s problematiko šolskega osipa na srednjih šolah

- Dejavniki, ki vplivajo opustitev šolanja mlajših odraslih
 - Starši oziroma družina (D20)
 - Socialno okolje in ustrezna podpora (D21)
 - Aktivno sodelovanje staršev pri obravnavi mlajših odraslih (F22)
- Razlogi za osip mlajših odraslih
 - Nejasni cilji (D1)
 - Nezainteresiranost za izobraževanje (D2)
 - Slaba poklicna orientacija pri poklicnem svetovanju v osnovni šoli (D3)
 - Odločitev za nadaljnje šolanje na podlagi odločitve prijateljev (D4)

- Pritisk staršev za določen poklic (D5)
- Prepis na drugo šolo (D12)
- Pridobitev zaposlitve (D13, E7)
- Šibko socialno okolje, prisotnost alkoholizma v družini in brezbriznost staršev (D30)
- Vedenjske težave že v osnovni šoli (E1)
- Uporaba prepovedanih substanc (E2)
- Zgrešena pričakovanja o šoli (E3, F1)
- Izostajanje od pouka (E4, F17)
- Težje družinske situacije (E5, F2)
- Negativen vpliv sovrstnikov (E6)
- Zaposlitev mlajših odraslih iz tujine v podjetjih svojih staršev (E8)
- Odločitev za prezahteven program (E17)
- Neurejeni družinski odnosi v družinah z ločenimi starši (E24)
- Pridobitev velikega števila neopravičenih ur (E25)
- Neustrezna podpora ob neuspehu (F3)
- Težave v duševnem zdravju (F4)
- Slabe ocene (F16)
- Letni osip
 - Leta 2019/2020 izpisanih 5,9 odstotkov dijakov (D6)
 - Manjši osip v času korone leta 2020/2021 izpisanih 3,7 odstotka dijakov (D7)
 - Leta 2021/2022 6,5 odstotkov izpisanih dijakov (D8)
 - Letno povprečje okoli 5-6 odstotkov mladih osipnikov (D9)
 - 12 izpisanih od 370 mlajših odraslih (E9)
 - Velik odstotek mlajših odraslih iz poklicnega izobraževanja (E10)
 - 3 mlajši odrasli vključeni v nižje poklicno izobraževanje na leto (E11)
 - Približen osip vsako leto (E12)
 - Nizek osip zaradi visokih omejitev (F5)
 - 2 dijaka v 11 letih dela šolske svetovalne delavke (F7)
- Vrsta osipa
 - Prepis znotraj šole ali na druge šole (F6)
 - Prepis na lažjo šolo ali zaključitev šole na Ljudski Univerzi (F8)
 - Dokončanje mature na izobraževalnem centru Erudio (F9)
 - Prepisi znotraj šole iz gimnazijskih programov na program predšolske vzgoje (F10)
 - Prepis znotraj šole med različnimi gimnazijskimi programi (F11)
 - Prepis iz programa predšolske vzgoje na drugo šolo (F12)
 - Prepis iz gimnazije na strokovno šolo (F13)
- Značilnosti mladih osipnikov
 - Vključenost v dvoletne programe izobraževanja (E13)
 - Vključenost v triletno programe izobraževanja (E14)
 - Fantje s problemi že v osnovni šoli (E15)
 - Nedokončana osnovna šola (E16)
 - Pomanjkanje odgovornosti za obveznosti (D22)
 - Pomanjkanje veselja do dotičnega poklica (D23)
 - Brez želja, ne vejo kaj bi sami s sabo (D24)
 - Nezmožnost soočenja s problemom ob naletu na oviro (D29)
 - Iskanje pozornosti s problematičnim vedenjem (D32)
 - Moteči pri pouku (E27)
 - Nesodelovanje pri pouku in obiskovanje pouka brez ustreznih pripomočkov za delo (E28)
- Posledica opustitve šolanja
 - Izguba statusa, prekinitve štipendije in pridobitev zdravstvenega zavarovanja za starejše od 18 let (D17)
 - Izguba varnega okolja, socialne varnosti in družbe vrstnikov (D31)
- Razlog za napotitev k svetovalni delavki
 - Ob zaznanju problema s strani razrednika (D25)

- Samoiniciativna odločitev s strani mlajšega odraslega (D26)
- Obravnava mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje
 - Delo z mlajšim odraslim in njegovimi starši s strani razrednika in svetovalke (D10,F18)
 - Izpis možen le s soglasjem staršev (D11)
 - Redkost izpada iz sistema (D14)
 - Predlog prijave na Zavod za zaposlovanje kot iskalci zaposlitve (D15)
 - Predlog vključitve v PUM-O mlajšim odraslim (D16)
 - Temeljit pregled vzroka za izpis s strani ravnateljice šole (D18)
 - Težje delo z mlajšimi odrasli, ki so napoteni kazensko (D27)
 - Svetovanje, opolnomočenje za življenje (D28)
 - Pogovori pred izpisom in opozoritev na posledice izpisa (E20)
 - Veliko pogovorov, dogovorov in prepričevanj z mlajšimi odraslimi (E26)
 - Spodbujanje ostanka v šoli dokler je mogoče (E23)
 - Spodbujanje ostanka v šoli zaradi velike potrebe deficitarnih poklicih (E29)
 - Osredotočenje na praktične predmete in iskanje rešitev v primeru težav pri strokovno teoretičnih predmetih (E30)
 - Stalno prilagajanje mlajšim odraslim glede na situacijo (E32)
 - Nudenje pogovora (F14)
 - Prva zaznava problema s strani razrednika (F15)
 - Napotitev opravljanja preizkusa na druge šole (F25)
- Obravnava v primeru izključitve mlajših odraslih
 - Izključenost zaradi zakonskih prekrškov in nezmožnost ponovnega vpisa v tekočem šolskem letu (D53)
 - Reševanje trenutne situacije oziroma hudega prekrška brez svetovanja (D54)
- Obravnava v primeru izpisa mlajših odraslih
 - Pogovori o nadaljnjih možnostih (D55)
- Strinjanje z izpisom iz šolskega sistema
 - Odločitev za prehod v zaposlitev (E18)
 - Mlajši odrasli iz tujine z namenom zaposlitve v podjetjih svojih staršev (E21)
- Obravnava mlajših odraslih v primeru pretežkega izobraževalnega programa
 - Pogovor o lažji šoli (F19)
- Obravnava mlajših odraslih v primeru specifičnih težav
 - Napotitev k strokovnjakom v in ustrezna prilagoditev razmer za lažje premagovanje težav (F20)
- Obravnava, v primeru socialne anksioznosti mlajših odraslih
 - Sodelovanje in motiviranje staršev da mlajšega odraslega spravijo do šole (F21)
 - Seznanitev sošolcev v razredu s situacijo in načinom reagiranja v trenutkih stiske posameznika s težavami (F23)
 - Pozitivne izkušnje obravnave v primeru socialne anksioznosti (F24)
- Cilj obravnave mlajših odraslih, ki želijo opustiti šolanje
 - Mlajše odrasle obdržati v sistemu (D19)
- Strategije za preprečitev osipa
 - Spodbujanje otrok k vedoželjnosti in radovednosti v smislu poklicev že v vrtcu (D42)
 - Informacije o poklicih preko igre v zgodnjem otroštvu (D43)
 - Šolanje in poklici predstavljeni na zabaven način (D44)
 - Opravljanje testov sposobnosti v osnovni šoli in svetovanje o izbiri nadaljnjega šolanja na podlagi rezultatov (D45)
 - Bolj jasno svetovanje konec osnovnega šolanja (D46)
 - Prenovljeni izobraževalni programi, bolj zanimivi za mlade (D47)
 - Manj popustljivosti s strani zaposlenih (E22)
 - Boljše informiranje o potencialnih šolah že v osnovni šoli (F26)
 - Sodelovanje z osnovnimi šolami v smislu ustrezne priprave svetovalnih delavcev na seznanitev otrok o različnih možnostih izobraževalnih programov (F27)
 - Realen pogovor o pričakovanih in ravni zahtevnosti določene šole (F28)
 - Seznanitev mlajših odraslih na spremembe ob prehodu iz osnovne v srednje šole (F29)

- Seznanitev mlajših odraslih o normalnosti padca ocen pri prehodu v srednjo šolo (F30)
- Opozoritev staršev na morebitno presojo ocen in visoka pričakovanja (F31)
- Učenje organizacije dela in veščin učenja v času obveznih izbirnih vsebin (F32)
- Individualno delo s posameznikom glede na situacijo (F33)

Sodelovanje z ustanovami in vključevanje v programe

- Sodelovanje z ustanovami
 - Zavod za zaposlovanje (D56)
 - Druge srednje šole (D58)
 - Center za socialno delo v določenih primerih (E34)
- Vključevanje v programe
 - Program PUM-O (D57, E33)
- Izbira ustanove oziroma programa
 - Vrsta pomoči odvisna od problema in situacije (D33)
- Sodelovanje z Inštitutom Vir
 - V primeru odvisnosti (D36)
 - Vključitev v skupinsko ali individualno obravnavo v primeru vzgojne problematike (F36)
- Sodelovanje z nevladno organizacijo SAFE.si
 - Informiranje otrok in mlajših odraslih o spletni varnosti in o varni uporabi interneta (D37)
- Sodelovanje z NIJZ
 - Izvajanje spletne svetovalnice Tosemjaz.net za mlade v stiski (D38)
- Sodelovanje z Ljudsko Univerzo
 - Vključitev dijakov zadnjih letnikov zaradi neuspešno opravljene mature (F37)
 - Neuspešna zaključitev zadnjega letnika zaradi hudih duševnih stisk (F38)
 - Vključitev dijakov, ki izgubijo pravico do šolanja v programu zaradi ponavljanja (F39)
- Sodelovanje z medpodjetniškim izobraževalnim centrom
 - Napotitev mlajših odraslih, ki ne izpolnjujejo pogojev za ponavljanje ali niso dokončali šolanja na plačljivo izobraževanje (E41)
- Sodelovanje z Zavodom za zaposlovanje
 - Napotitev mlajšega odraslega in staršev na Zavod za zaposlovanje brez osebnega stika (D59)
 - Samostojno urejanje zadev s strani mlajšega odraslega in staršev (D60)
 - Sodelovanje šolskega medpodjetniškega izobraževalnega centra in projektne pisarne z Zavodom za zaposlovanje (E36)
 - Ni sodelovanja med šolsko svetovalno delavko in Zavodom za zaposlovanje (E37)
 - Napotitev oseb iz Zavoda za zaposlovanje na šolo na različne tečaje (E38)
 - Napotitev oseb z visoko izobrazbo na prekvalifikacijo (E39)
 - Napotitev oseb iz Zavoda za zaposlovanje za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije (E40)
 - Ni sodelovanja (F40)
- Sklenitev pogodbe mlajšega odraslega z Zavodom za zaposlovanje z izgubo statusa
 - Medsebojno sodelovanje Zavoda za zaposlovanje in programa PUM-O (D70)
- Sklenitev pogodbe z Zavodom za zaposlovanje in ohranitev statusa dijaka pri vključitvi v program PUM-O
 - Medsebojno sodelovanje skozi celoten čas obiskovanja programa (D68)
- Sodelovanje s programom PUM-O
 - Pomoč pri obstanku mlajšega odraslega v šolskem sistemu (D34)
 - Hkratno obiskovanje šole in programa z namenom pridobitve izobrazbe (D35)
 - Vključitev v primeru dijaka brez želje po šolanju (F35)
- Sodelovanje s programom PUM-O pred vključitvijo mlajšega odraslega
 - Skupni dogovor šolske svetovalne delavke in mentorice na PUM-O o nadaljnjih korakih mlajšega odraslega (D61)

- Obvestitev staršev s strani svetovalne delavke o sklenjenem dogovoru (D62)
- Napotitev staršev in dijaka na ogled programa PUM-O (D63, E44)
- Veliko pisanja in telefoniranja (D64)
- Klic s strani šolske svetovalne delavke v primeru dijaka s težavami, ki potrebuje pomoč (E42)
- Sodelovanje s programom PUM-O po vključitvi v program
 - Izdelava osebnega izobraževalnega načrta z določitvijo pravic in obveznosti (D69, E46)
 - Mlajši odrasli ostanejo vpisani v šolski sistem kljub neobiskovanju pouka in ne izgubijo statusa dijaka (E45)
 - Zapis sklepa v osebni izobraževalni načrt o prilagoditvi šolskih obveznosti (E47)
 - Stalno sodelovanje in spremljanje ves čas vključitve (E48)
 - Pošiljanje gradiva mlajšim odraslim na PUM-O (E49)
 - Obiskovanje šole samo v času pisnega in ustnega ocenjevanja (E50)
- Mentorji na programu PUM-O
 - Zelo odzivne mentorice (D65)
 - Odzivni in zelo prijazni (E43)
- Vključenost v program PUM-O
 - Do sedaj malo število vključenih (D72)
 - Nazadnje vključen dijak pred 3 leti, ki se po programu ni vrnil nazaj v šolo (D73)
 - Še ni bilo vključenih dijakov (F34)
- Vrnitev v šolo po končanem programu PUM-O
 - Nihče od vključenih mlajših odraslih (D71, E35)

Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v srednjih šolah

- Vpliv na mlajše odrasle
 - Več osebnih stisk, depresije, nezainteresiranosti in brezvoljnosti (D84)
 - Povečanje apatičnosti (D85)
 - Več preživljanja časa na svojih telefonih (D86)
 - Več čustveno vedenjskih težav, samomorilnih misli, depresije, zbežnosti in strahu pred šolo in družbo (D88)
 - Pomanjkanje motivacije (E51)
 - Slabše učne navade mlajših odraslih in luknje v znanju (E53)
 - Nezainteresiranost (E60)
 - Izguba delovnih navad v smislu sprotnega dela (F41)
 - Izguba občutka povezanosti zaradi odsotnosti socialne interakcije in izmenjave informacij (F42)
 - Manjša medsebojna povezanost (F43)
 - Večja stiska mladih, pri katerih bi se prej pokazale težave v znanju če bi prej prišlo do odkritja le teh (F46)
- Vpliv na osip mlajših odraslih
 - Manj osipa (D75)
 - Izpis zaradi onemogočenega fizičnega stika predstavili za eno leto (D76)
 - Manj izpisa zaradi potrebne fizične prisotnosti staršev in dijaka (D77)
 - Osip primerljiv z prejšnjimi leti (E58)
 - Odsotnost osipa zaradi pomanjkanja nadzora (E59)
 - Najmanj popravnih izpitov in osipa (F45)
- Vpliv na obravnavo
 - Sestanki z mlajšimi odraslimi in starši na daljavo (D78)
 - Spletno objavljane nasvete kako se učiti in kje najti pomoč v primeru čustvene stiske (D81)
 - Svetovanje dve leti mrtvo območje (D82)
 - Eskalacija svetovanja mlajšim odraslim s težavami (D83)
 - Potekanje razgovorov preko platforme Teams (E54)
 - Vpogled v tabelo manjkajočih dijakov in preverjanje razlogov odsotnosti (E55)

- Postopek svetovanja in spremljanja ni bil opuščen (E56)
- Izključitev dijaka zaradi neodzivnosti (E57)
- Normalen potek preko spleta (F44)
- Vpliv na potek izobraževanja
 - Kljub prijavi na Zoom neprisotnost pri pouku (E52)
- Vpliv na sodelovanje z ustanovami in programi
 - Vse obstalo (D80)
- Vpliv na sodelovanje s programom PUM-O
 - Ni bilo sodelovanja (D79)

Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov

- Obravnava
 - Neusposobljenost svetovalk za pomoč pri duševnih stiskah mlajših odraslih (D41)
 - Težka pridobitev takojšnje strokovne pomoči za depresivnega mladostnika (D94)
 - Neodzivnost staršev (E31)
 - Na voljo samo pogovor (E51)
 - Nespoštovanje dogovorov (E62)
 - Omejen čas s posameznikom (E65)
- Izobraževalni sistem
 - Zastareli izobraževalni programi v spreminjajoči se družbi (D48)
 - Potrebna znanja danes neenaka tistim pred 30 leti (D49)
 - Ujetost učiteljev v izvedbo zastavljenih programov (D50)
 - Prevelike skupine dijakov na poklicnih oddelkih in pomanjkanje časa za predajo vsebin (D51)
 - Izguba pravice do rednega šolanja po dveh neuspešnih poskusih (E67)
- Strokovna pomoč
 - Pomanjkanje psihološke pomoči in stabilnega okolja za mlade s stiskami v Celju (D39)
 - Pomanjkanje psihologov in psihiatrov ter dolge čakalne vrste ter nezmožno hitro ukrepanje ob akutnih krizah (D40)
 - Dolge čakalne vrste za pedopsihološko ambulantno (D90)
- Sodelovanje z ustanovami
 - Pomanjkanje ustanov za psihosocialno pomoč (D87)
 - Pomanjkanje ustanov za takojšnjo napotitev mlajših odraslih v krizi (D89)
 - Pomanjkanje ustreznih ustanov za napotitev mlajših odraslih z vedenjskimi težavami (E63)
- Napotitev v program PUM-O
 - Kljub dogovarjanju in predstavljanju odločitev na koncu na strani mlajšega odraslega in družine (D74)
 - Ob nezainteresiranosti mlajših odraslih za program PUM-O, se napotitev ne izpelje (E19)
 - Tveganje negativnega vpliva sovrstnikov vključenih v program (E66)
- Vključitev v izobraževanje mlajših odraslih iz tujine
 - Omejene možnosti zaradi neznanja jezika (E68)
 - Možnost obiskovanja tečaja za slovenski jezik samo ob prvi prijavi v evidenco kar izključuje mlajše odrasle pri vpisu v srednjo šolo (E69)
- Zadovoljstvo z obravnavo
 - Hiter proces napotitve mlajših odraslih v program PUM-O (D92)
 - Dobra spletna stran NIJZ za samopomoč mladih v stiski (D93)
 - V primeru hitrega zaznanja težave in sodelovanja staršev ovir ni (F47)
 - Zaradi malo primerov osipa (F48)
 - Prevladovanje prepisa na druge programe nad popolno opustitvijo šolanja (F49)

Možne izboljšave

- Izobraževalni sistem
 - o Manjše skupine za lažje in bolj učinkovito delo (D52)
- Sodelovanje z ustanovami
 - o Potreba po zunanji strokovni instituciji (D91, E64)
- Strokovna pomoč
 - o dodatna pomoč strokovnjakov na področjih na katerih svetovalke niso dovolj kompetentne (D95)

8.4.3. Osnovno kodiranje- Vodja programa PUM-O

Delo z mlajšimi odraslimi v programu PUM-O

- Napotitev
 - o Mlajše odrasle napotijo svetovalke na Zavodu za zaposlovanje (G1)
 - o Mlajše odrasle napotijo šolske svetovalne delavke (G2)
 - o Družina (G5)
- Samoiniciativni prihod
 - o Mlajši odrasli pridejo sami (G4)
- Pogoji za vključitev v program
 - o Prijava na Zavodu za zaposlovanje (G3)
 - o Veljavna pogodba z Zavodom za zaposlovanje (G6)
- Proces obravnave
 - o Izdelava osebnega izobraževalnega oziroma kariernega načrta in zapis aktivnosti v času obiskovanja programa (G18)
 - o Udeleževanje v kreativnih delavnicah za pridobitev vztrajnosti in natančnosti (G23)
 - o Učenje organizacije skozi kreativne delavnice (G24)
- Proces obravnave v primeru odločitve za vrnitev v šolanje
 - o Ugotovitev problema in izdelava preverljivih korakov do rešitve (G19)
 - o Zagotovitev učne pomoči s strani mentorice ali drugih oseb (G20)
 - o Stalno spremljanje stanja in napredka (G21)
 - o Prvi delovni čas namenjen učenju (G22)
 - o Vaje za urjenje spomina in koncentracije in miselne igrice namesto učne pomoči mlajšim odraslim, ki so še odklonilni do šole (G25)
- Vrnitev v šolanje ali zaposlitev po končanem programu
 - o 70-80 odstotna uspešnost (G32)
 - o Zaradi več napotitev iz Zavoda za zaposlovanje posledično več prehodov v zaposlitev kot v šolanje (G33)
 - o Razlike med programi PUM-O (G34)
 - o Več vrnitev v šolanje kjer se program PUM-O izvaja na Ljudskih univerzah in imajo mlajše odrasle napotene iz šol (G35)

Neformalno izobraževanje

- Dobre strani
 - o Nedoločen natančen kurikulum, ki omogoča prilagajanje posameznikom (G26)
 - o Možnost ustaviti in prilagoditi delo v primeru stiske (G27)
- Slabe strani
 - o Onemogočena pridobitev uporabne kvalifikacije kot pri formalnem izobraževanju (G28)

Sodelovanje z drugimi ustanovami pri obravnavi mlajših odraslih

- Sodelovanje z Zavod za zaposlovanje
 - o Sodelovanje s svetovalko mlajšega odraslega na Zavodu za zaposlovanje (G7)

- Sodelovanje s srednjimi šolami
 - o Sodelovanje s svetovalko na srednji šoli v primeru ohranitve statusa dijaka (G8)
 - o Sodelovanje vezano individualno na vsakega posameznika (G14)
 - o Sodelovanje z mlajšim odraslim, svetovalno delavko in profesorji (G15)
 - o Priprava posebnega izobraževalnega načrta z opisanim sodelovanjem v programu PUM-O (G16)
 - o Potrebna stalna navzočnost v programu, kot v primeru obiskovanja pouka (G17)
- Sodelovanje z Ljudsko Univerzo
 - o Sodelovanje s profesorji v primeru vključitve mlajšega odraslega v izobraževanje (G9)
- Sodelovanje Centrom za socialno delo
 - o Sodelovanje v primeru, da je mlajši odrasel voden pri njih (G12)
 - o Svetovalka na Centru za socialno delo kot dobra zagovornica želi poročilo o dogajanju in napredku (G13)
- Sodelovanje s katerokoli ustanovo
 - o Sodelovanje z vsako institucijo v katero je ob prihodu na PUM-O vključen mlajši odrasel (G10)
- Pogoj sodelovanja z ustanovami
 - o Ocenitev, če je sodelovanje dobro za mlajšega odraslega (G11)

Vpliv in posledice epidemije SARS-cov-2 na obravnavo mladih osipnikov v programu PUM-O

- Vpliv na obravnavo mladih osipnikov
 - o Nemogoče razmere za učinkovito delo (G36)
 - o Nezmožnost obdelave vsebine preko spleta (G37)
 - o Izdelava nalog za delo doma, ki niso bile učinkovite (G39)
 - o Preverjanje stanja mlajših odraslih z delom na terenu (G40)
 - o Onemogočen obisk programa zaradi zaprtja občin (G41)
 - o Otežen dostop svetovalk na Zavodu za zaposlovanje do mlajših odraslih preko telefona (G44)
 - o Izziv izdelave konkretnega osebnega izobraževalnega načrta in individualnega načrta ter določitev nalog ob prvem srečanju (G45)
 - o Mlajši odrasli izgubljeni med sistemi (G48)
 - o Oteženo delo z obveznim nošenjem maskam (G49)
- Vpliv na mlajše odrasle
 - o Povečana uporaba antipsihotikov in antidepresivov med mlajšimi odraslimi (G42)
 - o Velika potreba mlajših odraslih po pogovoru, nasvetih in mnenju odrasle osebe (G43)
- Vpliv na napotitev na program PUM-O
 - o Zelo malo napotenih (G46)
 - o V letu 2021/2022 težko najti mlajše odrasle za vključitev v program (G47)

Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi mladih osipnikov

- Obravnava
 - o Velik odstotek mlajših odraslih, ki niso ne v šoli in ne na Zavodu za zaposlovanje (G51)
 - o Neustrezno informiranje potencialnih uporabnikov s strani svetovalne delavke na Zavodu za zaposlovanje (G52)
 - o Predaja zloženke o programu PUM-O ni dovolj za pridobitev interesa potencialnih uporabnikov (G53)
- Izobraževalni sistem
 - o Izguba pravice do rednega šolanja po dveh neuspešnih poskusih (G29)

Možne izboljšave

- Izobraževalni sistem
 - o Pridobitev konkretnih znanj, brez nepotrebnega balasta informacij (G30)
 - o Predajanje bolj oprijemljivega in praktičnega znanja potrebnega za vstop na trg dela (G31)

- Prilagoditev učnih vsebin posameznikovim sposobnostim (G55)
- Selekcija mlajših odraslih za nadaljnje šolanje na podlagi praktičnega pouka (G56)
- Sodelovanje med programom PUM-O in srednjimi šolami
 - Mlajši odrasli direktno iz šole v program PUM-O (G50)
 - Tesnejše sodelovanje s šolo, ki omogoča izvajanje vzgojnih vsebin na programu in obiskovanje praktičnih vsebin na šoli (G54)

8.4.4. Osno kodiranje- Uporabniki programa PUM-O

Izpad iz izobraževalnega sistema

- Razlog za izpad iz šole
 - Uporaba prepovedanih substanc in alkohola (H1)
 - Problemi doma (H2)
 - Trma in vztrajanje pri reševanju lastnih problemov brez pomoči (H3)
 - Korona in posledično pomanjkanje motivacije (I1)
 - Preveč neopravičenih ur (I2)
 - Pomanjkanje interesa za šolo in odločenost za izpis (I9)
 - Problemi pri učenju zaradi disleksije (J1)
 - Neuspešno opravljena matura (J2)
- Prilagoditve v času šolanja
 - Več časa pri pisanju testov (J3)
- Obravnava s strani šolske svetovalne službe
 - Opravljenih veliko pogovorov, ki niso bili uspešni (H4)
 - Obvestitev staršev o neobiskovanju pouka (I3)
 - Govorilne ure in pogovor o problemu (I4)
 - Potek pogovorov preko telefona zaradi zaprtja države (I5)
 - Izpis iz šole po 2-3 mesecih (I6)
 - Izpis opravljen po sestanku z mamo brez prisotnosti mlajšega odraslega (I7)
 - Brez posebne obravnave (J4)
- Po izpisu iz šole
 - Prijava na Zavod za zaposlovanje in pridobitev socialne pomoči (H5)
 - Po nekaj časa doma prijava na Zavod za zaposlovanje (I8)
 - Nekaj časa doma (J6)
- Možnosti preprečitve izpada iz šolanja s strani zaposlenih na šoli
 - Pomoč terapevta ali psihiatra (H6)
 - Bolj oseben in prijateljski odnos (H7)
 - Biti opažen in da te nekdo posluša (H8)
 - Več možnosti za ostanek v šoli z obzirom na razmere v času epidemije (I10)
- Šolanje v času epidemije SARS-cov-2
 - Neopravičena ura v primeru neprijave na Zoom (I11)
 - Izpis na podlagi neopravičenih ur (I12)
 - Pogovori z razrednikom samo prek telefona (I13)

Obravnava na Zavodu za zaposlovanje

- Predstavitev programov za vključevanje mlajših odraslih v izobraževanje ali zaposlitev
 - Predstavljena v večini samo javna dela (H11)
- Informiranje o programu PUM-O
 - Pomanjkljivo posredovanje informacij o programu (H10)

Vpliv programa PUM-o na mlajše odrasle vključene v program

- Napotitev v program PUM-O

- Predstavitev in predlog obiska s strani mentoric na PUM-O (H9)
 - Mama (I15)
 - Zavod za zaposlovanje (J5)
- Pogoji za vključitev v program PUM-O
 - Prijava na Zavod za zaposlovanje (I16)
- Vključitev v program PUM-O
 - Po 2 letih na zavodu za zaposlovanje (H12)
 - Po izpadu iz šole (H13, I17, J7)
- Trajanje programa
 - 10 mesecev (H14)
 - 6 mesecev (I18)
 - Eno leto in 6 mesecev (J8)
- Razlog predčasnega prenehanja programa
 - Začetek študentskega dela (I19)
- Aktivnosti v programu
 - Začetek ob 11 uri (H15)
 - Začetek ob 8 uri (J9)
 - Izmikanje delu in obveznostim z namenom iskanja dušnega miru (H16)
 - Možnost sprostitve za osredotočenje na reševanje osebnih problemov (H17)
 - Pogovor z ostalimi udeleženci skozi trajanje programa (H18)
 - Uporaba računalnika za poslušanje glasbe in uporabo družabnih omrežij (H19)
 - Delo na različnih projektih kot je zlaganje ladjic in delo na vrtu (H20, J14)
 - Individualne ure v jutranjih urah (I20)
 - Delo za šolo pri tistih, ki je bilo potrebno (I21)
 - Pomoč pri kuhanju kosila (I22, J12)
 - Izpolnjevanje vaj in branje knjig za osebno rast (I23)
 - Izdelava predstavitev o določenih temah (I24)
 - Učenja pisanja prošenj za delo (I25)
 - Pomoč pri iskanju in informiranju o programih šolanja (I26)
 - Animacija s kratkimi igrkami ali pogovorom o različnih temah (J10)
 - Učenje in delo za šolo v prvem delovnem času (J11)
 - Igranje družabnih iger v mladinskem centru po kosilu (J13)
- Pridobljena znanja in spretnosti
 - Pisanje prošenj za delo (H21)
 - Izboljšanje načina komunikacije (H22, I29)
 - Poslušanje in razumevanje drugih (H23)
 - Izboljšana koncentracija pri delu (I27)
 - Ročne spretnosti (I28)
 - Kuhanje (J16)
 - Organizacija časa za učenje (J17)
 - Delo z lesom (J18)
- Vrnitev v šolanje ali pridobitev zaposlitve po končanem programu
 - Pridobitev zaposlitve (H25)
 - Vrnitev v šolanje (I30)
 - Zaključek srednje šole in vpis v nadaljnje izobraževanje (J19)
- Koristnost programa PUM-O
 - Pridobitev opore in utehe (H26)
 - Omogočanje socializacije (H27)
 - Zagotavljanje varnega prostora za vzpostavitev reda in osnovnih čustvenih sposobnosti (H28)
 - Pridobitev kompetenc za lažje delovanje v svetu (H29)
 - Vzpostavitev rutine (H30, I33)
 - Pridobitev odgovornosti (H31, J21)
 - Možnost soočanja s problemi in prečiščevanja preteklih travm (H32)
 - Pomoč pri iskanju smisla (H33)

- Organiziran sistem aktivnosti (I31)
- Organizacija dela za lažje usklajevanje nadaljnega šolanja in zaposlitve (I32)
- Pridobitev na samozavesti (J15)
- Prehod nazaj na učenje po 2 letih izven šolskega sistema (J20)
- Pomoč pri branju in učenju s strani mentoric (J22)
- Novi prijatelji (J23)

Ovire in pomanjkljivosti pri obravnavi

- Obravnava na Zavodu za zaposlovanje
 - Neoseben pristop in občutek, da si brez imena (H38)
 - Zgrešen način komunikacije kot posledica v delo usmerjene mentalitete (H39)
- Zadovoljstvo z obravnavo s strani mentorjev PUM-O
 - Pridobitev vseh potrebnih kompetenc (H35)
 - Pridobitev ustreznih napotkov in pomoči (H36)
 - Dosega zastavljenega cilja z vrnitvijo v šolo in pridobitvijo zaposlitve (I34)
 - Dosega zastavljenega cilja z vrnitvijo v šolo (J24)
 - Obiskovanje programa z namenom učenja tudi pri nadaljnjem šolanju na fakulteti (J25)
- Zadovoljstvo s trajanjem programa
 - 10 mesecev ustrezen čas za pridobitev kompetenc potrebnih za nadaljnjo poklicno ali izobraževalno pot (H41)
- Sodelovanje med Zavodom za zaposlovanje in programom PUM-O
 - Neučinkovita komunikacija in občutek, da ti zato ne morejo ustrezno pomagati (H37)
- Izobraževalni sistem
 - Onemogočen vpis/ponavljanje zaradi že izkoriščenih dveh možnosti (I14)

Možne izboljšave

- Obravnava na Zavodu za zaposlovanje
 - Bolj oseben pristop (H40)
 - Zgodnejše informiranje in napotitev na program PUM-O (J26)
- Trajanje programa
 - Dlje časa, v primeru oseb, ki imajo večje duševne stiske in pretekle travme (H42)
- Mentorji programa PUM-O
 - Zaposlen mentor moškega spola (H34)